

Møte torsdag den 25. mars 2010 kl. 10

President: Line Henriette Hemdal

Dagsorden (nr. 63):

1. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om utdanningslinja (Innst. 192 S (2009–2010), jf. St.meld. nr. 44 (2008–2009))
2. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Q. Raja og Trine Skei Grande om forsterket innsats mot frafall i skolen (Innst. 190 S (2009–2010), jf. Dokument 8:4 S (2009–2010))
3. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Elisabeth Aspaker, Svein Harberg og Henning Warloe om nye læreplaner og mer fleksible opplæringsløp for yrkesfagene (Innst. 191 S (2009–2010), jf. Dokument 8:52 S (2009–2010))
4. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om samferdselsministerens redegjørelse 9. mars 2010 om hvilke tiltak som vil bli iverksatt på kort og lang sikt for å løse de gjentatte problemene på jernbanenettet og om representantforslag fra stortingsrepresentantene Borghild Tenden og Trine Skei Grande om forsterket innsats for å løse togkrisen på Østlandet (Innst. 198 S (2009–2010), jf. samferdselsministerens redegjørelse 9. mars 2010 og Dokument 8:54 S (2009–2010))
5. Innstilling fra næringskomiteen om SAS AB – konvertibelt obligasjonslån (Innst. 199 S (2009–2010), jf. Prop. 89 S (2009–2010))
6. Innstilling fra næringskomiteen om SAS AB – statens deltakelse i kapitalforhøyelse (Innst. 200 S (2009–2010), jf. Prop. 79 S (2009–2010))
7. Interpellasjon fra representanten André Oktay Dahl til justisministeren:

«I VG 21. februar 2010 meldes det om at nyutdannede politibetjenter må melde seg på Nav fordi det ikke er lønnsmidler til å ansette disse. I Asker og Bærum politidistrikt må man redusere med 50 stillinger. I Aftenposten 22. februar 2010 vises det til at Norge grunnet manglende varetektskapasitet gjentatte ganger har fått kritikk fra FN og Europarådet i forhold til bruk av glattcelle. I Østfold politidistrikt pågrep man nylig en svært aktiv gjenganger. Manglende varetektskapasitet gjorde at han måtte settes fri umiddelbart. I flere politidistrikter meldes det om at ordenstjeneste må nedprioriteres, og det varsles at flere stillinger vil bli holdt vakante mot sommeren. Nylig så vi hvordan en homofil ble dynket i etterbarberingsvann og satt fyr på mens flere personer så på. Politiet hadde ikke tid eller ressurser til å sikre bevis, og saken ble henlagt etter bevisets stilling.

Når gir «tidenes satsing på politiet» synlig resultat?»
8. Interpellasjon fra representanten Anders B. Werp til justisministeren:

«Landets ulike domstoler opplever økt tilfang av saker, eksempelvis økte antallet tvistesaker for Oslo tingrett fra 2 136 i 2008 til 2 661 i 2009, samtidig som antallet fengslinger økte fra 2 741 til 3 522 i samme tidsrom. Det er utvilsomt gledelig at vi etter lang tids konflikt mellom politiet og regjeringen nå har sett en økning i saker som resultat av politiets aktivitetsnivå. En økning i politiets aktivitetsnivå forventes også å føre til et økt ressursbehov i domstolene. Dette står i skarp kontrast til den økonomiske situasjonen vi har i domstolene, hvor det er ansettelsesstopp og kutt i budsjettene som preger hverdagen. Resultatet av dette blir trolig at vi igjen får en økning i saksbehandlingstiden, og at restansene øker.

Hvordan vil statsråden sikre at myndighetenes målsettinger om saksbehandlingstid i domstolene kan nås, i en situasjon hvor domstolene har stort behov for økte ressurser?»
9. Interpellasjon fra representanten Ketil Solvik-Olsen til olje- og energiministeren:

«Kjernekraft har et oppsving i de fleste land. IEAs World Energy Outlook 2009 anslår at kraftproduksjon fra kjernekraftanlegg vil vokse med rundt 110 pst. fram mot 2030. Samtlige av våre naboland diskuterer økt satsing på kjernekraft, Bill Gates vil støtte utvikling av ny kjernekraftteknologi, og USAs president har lovet støtte til bygging av nye kjernekraftverk. Dette gir både muligheter og utfordringer for Norge. Thoriumutvalgets rapport fra 2007–2008 var nærmest entydig positiv i forhold til norsk engasjement rundt forskning på kjernefysikk og kartlegging av thoriumressurser. Høringsuttalelsene ga sterk støtte til utvalgets anbefalinger, uten at det reddet rapporten fra en skjebne i departementets støvete skuffer. Utviklingen tilsier at utvalgets rapport bør forelegges Stortinget for en bredere debatt om Norges rolle innen forskning og utvikling av sikker kjernekraft.

Vil statsråden ta et slikt initiativ?»
10. Interpellasjon fra representanten Ketil Solvik-Olsen til miljø- og utviklingsministeren:

«Norsk industri opplever global konkurranse. Særnorske CO₂-kostnader kan ikke videreføres kundene, da prisen settes globalt. Samtidig er vår industri blant verdens mest miljøvennlige. En sterk industriklynge, med innovative ingeniører og ledere, har utviklet produksjons- og rensemetoder som gjør at både energibruk og uønskede utslipp er blant verdens laveste. Mange av disse metodene er i seg selv blitt eksportprodukter. Norsk industri er åpenbart en del av løsningen for å redusere globale CO₂-utslipp, men særnorske CO₂-kostnader kan ødelegge konkurranseevnen. Industrien må vite at de i fremtiden ikke pålegges store ekstrakostnader i forhold til sine konkurrenter. Regjeringen signaliserer stadig at de ikke vil tildele gratis CO₂-kvoter etter 2012 – det skaper usikkerhet og nye investeringer utsettes, siden EU trolig går i motsatt retning.

Vil regjeringen sikre at norsk industri får et CO₂-regelverk på linje med EUs?»

11. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 160/2009 av 4. desember 2009 om innlemmelse i EØS-avtalen av rådsforordning nr. 2062/94 om opprettelse av et europeisk kontor for sikkerhet og helse på arbeidsplassen (Bilbao-kontoret) (Innst. 201 S (2009–2010), jf. Prop. 71 S (2009–2010))

12. Referat

Presidenten: Representanten Borghild Tenden, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentanten for Rogaland fylke, Terje Halleland, har tatt sete.

Fra representanten Dagfinn Høybråten foreligger søknad om permisjon i dagene 25. og 26. mars for i forbindelse med styreverv i GAVI vaksinefond å delta i møte i Haag.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten for Rogaland fylke, Kjell Arvid Svendsen, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Kjell Arvid Svendsen er til stede og vil ta sete.

Representanten Torbjørn Røe Isaksen vil framsette et representantforslag.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [10:02:34]: Jeg vil på vegne av representantene Torbjørn Røe Isaksen, Bente Stein Mathisen, Svein Flåtten og Gunnar Gundersen fremme et forslag om praktisering av gradert sykmelding i små og mellomstore bedrifter.

Presidenten: Representanten Robert Eriksson vil framsette et representantforslag.

Robert Eriksson (FrP) [10:03:06]: Jeg vil på vegne av representanten Ulf Leirstein og meg selv få lov til å sette fram et forslag om skattelette i forbindelse med lønnsoppgjøret.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

På bakgrunn av gårsdagens ulykke ved jernbanen i Oslo og av respekt for de forulykkede og deres pårørende vil presidenten etter henstilling fra samferdselskomiteen i samsvar med § 26 fjerde ledd i Stortingets forretningsorden foreslå at sak nr. 4 på dagens kart utsettes og føres opp til behandling i et senere møte. – Det anses vedtatt.

Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 1, 2 og 3 blir behandlet under ett – og anser det for vedtatt.

Sak nr. 1 [10:04:17]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om utdanningslinja (Innst. 192 S (2009–2010), jf. St.meld. nr. 44 (2008–2009))

Sak nr. 2 [10:04:32]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Q. Raja og Trine Skei Grande om forsterket innsats mot frafall i skolen (Innst. 190 S (2009–2010), jf. Dokument 8:4 S (2009–2010))

Sak nr. 3 [10:04:56]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Elisabeth Aspaker, Svein Harberg og Henning Warloe om nye læreplaner og mer fleksible opplæringsløp for yrkesfagene (Innst. 191 S (2009–2010), jf. Dokument 8:52 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer og 10 minutter, og at taletiden fordeles slik: Arbeiderpartiet 40 minutter, Fremskrittspartiet 25 minutter, Høyre 20 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter og Venstre 10 minutter.

Medlemmer av Regjeringen gis til sammen en taletid på inntil 5 minutter. Taletid utover dette må statsrådene eventuelt få fra regjeringspartiernes taletid.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra partiens hovedtalere og inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletiden, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Truls Wickholm (A) [10:06:38] (ordfører for saken): I 1913 vedtok Kristiania Arbeiderparti følgende om folkeskolen i Kristiania:

«Klasseforskjellen begynner allerede med barne-skolen! Vi har kjempet og arbeidet mot denne samfundsuhyrlighet. I al retfærdighets navn har vi krævet, at starten dog bør være lik for alle til livets store løp, at ikke noen faa begunstiges fra skolen på de manges bekostning. La vore barn begynne på like linje og under like kaar!»

På mange måter er det fortsatt det det dreier seg om:

Alle barn og unge skal ha lik rett og lik tilgang til utdanning. Målet må være at hver og en opplever at de får utvikle seg i tråd med egne evner og behov.

Utdanningspolitikk skal handle om å gi alle muligheter til utdanning gjennom tidlig innsats og økt kvalitet i hele utdanningsløpet. Tilgang til gratis utdanning er et grunnleggende gode og en grunnleggende forutsetning for et velferdssamfunn, fordi kunnskap er nødvendig for å kunne leve gode liv i et moderne samfunn og for å kunne skape verdiene vi skal leve av.

Den offentlige fellesskolen har vært et av de viktigste virkemidlene for å utvikle det norske samfunnet til det vi kjenner i dag, et samfunn der det er små forskjeller mellom folk, og der alle, uavhengig av bakgrunn, har mulighet til å skape et godt liv for seg selv.

Jeg vil gjerne takke komiteen og komitésekretæren for et godt samarbeid under behandlingen av denne meldingen. Det har vært et stort arbeid som har vært lagt ned av de ulike fraksjonene. Jeg tror kanskje også vi til tider har opplevd at vi har satt noe korte frister for oss selv, men det har vært utrolig spennende å få lov til å jobbe med en melding som er så bred, og hvor vi har kunnet se sammenhengen mellom de ulike utdanningene og samfunnets behov for disse. Jeg vil også takke alle som har kommet med innspill gjennom høringer, brev, telefoner og på Arbeiderpartiets utdanningsportal.

Meldingens hovedmål er å sikre arbeidslivet nødvendig kompetanse i framtiden og gi den enkelte et trygt ståsted i arbeidslivet. Hovedstrategiene for å sikre dette er å redusere frafallet i videregående opplæring, gi tilbud om formell og uformell voksenopplæring og sikre kvalitet og tilgjengelighet til høyere utdanning. Jeg vil si mye om dette, men flere talere fra Arbeiderpartiet vil også utdype partiets syn på de ulike områdene.

Denne meldingen klargjør på en god måte ambisjonene Regjeringen har for den samlede utdanningspolitikken. Det er allikevel ikke bare opp til Regjeringen om vi lykkes med å møte samfunnets stadig økende behov for mer og høyere kompetanse. En forutsetning er at alle aktørene på utdanningsfeltene tar de tilstrekkelige og nødvendige grepene.

Den omstillingen som vi har sett i norsk arbeidsliv, og som har vart de siste 20–25 årene, vil etter all sannsynlighet fortsette. Norge er allerede det landet i OECD som har den laveste andelen av arbeidstakerne ansatt i yrker som består av enkle, rutinepregede oppgaver, og som ikke stiller krav til utdanning. Bedriftenes evne til å overleve nye endringer vil være knyttet til arbeidstakernes evne til å omstille seg raskt og dermed også til deres kunnskap og kompetanse.

Framover vil det være stadig færre jobber i Norge som ikke krever videregående opplæring eller høyere utdanning. De som begynner på skolen i 2012, vil gå ut i et arbeidsliv hvor det ifølge SSB kun vil være 3 pst. som vil klare seg med grunnskole som høyeste utdanning. Når vi samtidig opplever at én av tre ungdommer ikke gjennomfører videregående opplæring, og dermed ikke lykkes med utdanningen sin, er det ikke vanskelig å peke på at dette er en av de mest alvorlige utfordringene samfunnet vårt står

overfor. Lav gjennomføring er ikke noe nytt, men det er blitt mer synlig etter Reform 94. Da økte gjennomføringen fra 30 til ca. 60 pst., samtidig som over 90 pst. kom inn i opplæringen. Problemet er allikevel for stort, og det er også blitt mer alvorlig.

Vi har fått et økende antall unge på uføretrygd. I september 2009 var 11 250 mellom 18 og 29 år på uføretrygd. Det er en økning på 36 pst. over ti år.

I et kunnskapsbasert arbeidsliv er det de med lavest utdanning som står i størst fare for å havne utenfor arbeidsmarkedet. Det er derfor avgjørende at alle fullfører videregående opplæring og settes i stand til å ta videre studier eller gå ut i arbeid.

I denne debatten kan det virke som om det er noen som tror det vil være en løsning å gjøre skolen lettere. Høyre skriver bl.a. at de «mener samfunnet må ta konsekvensen av at terrenget ikke stemmer overens med kartet og endre kartet». OECD konkluderer imidlertid med at den store andelen underyttere skyldes en skole som i liten grad utfordrer den enkeltes kapasitet. Frafallet skyldes med andre ord ikke at vi stiller for høye krav, men at det er for dårlige opplegg og manglende styringssystemer i utdanningssektoren.

Det er altså ikke en løsning å senke teorikravet. Det å ha kunnskap om teori er viktig, men man trenger ikke å lære teori utelukkende gjennom teoretisk arbeid. Vi får bedre fagarbeidere når de kjenner teorien bak det arbeidet de skal utføre. Da settes den enkelte i stand til å ta egne beslutninger under utførelsen av arbeidet, og man blir eier av egen kunnskap. I dag sier åtte av ti faglærte at deres kompetanse gjør det enkelt å søke ny jobb. Jeg mener det er en meget god indikator på at utdanningen som blir gitt, er god. Utfordringen vår er å få alle med.

Vi i regjeringspartiene tror ikke at det er elevene som er problemet. Vi har utallige eksempler på skoler og lærere som lykkes med å få opp gjennomføringen, eksempler på elever som lærer, bare de blir møtt på en riktig måte. Lav gjennomføring har ikke én løsning, det er ikke ett problem, og det finnes ingen politisk «quick fix». Det krever innsats fra alle, fra statsråd og departement, utdanningsdirektorat, fylke, skolesjefer, rektorer, lærere, foreldre, men ikke minst også fra den enkelte elev selv.

Avgangskarakterene fra grunnskolen er det som har størst betydning. Altså er det som skjer før du begynner på videregående, avgjørende for om du kommer deg gjennom. Mange slutter også fordi de ikke får læreplass. Det er derfor viktig at vi får på plass en strategi for å få flere læreplasser i det offentlige.

Forslaget i meldingen om at staten må ta «initiativ overfor alle aktuelle parter for å vurdere å inngå en ny samfunnskontrakt om forpliktelser til å opprette læreplasser», støttes av alle partier utenom Fremskrittspartiet. Det bør også vurderes om det i større grad bør stilles krav om at de som inngår kontrakt med offentlige virksomheter, skal være lærebedrifter. Regjeringspartiene støtter også at det bør utredes en lovfestet rett til lærlingplass.

Det er også rart at norske gutter og jenter fortsatt gjør utdanningsvalg og yrkesvalg som fører til et sterkt kjønnsdelt arbeidsmarked. Det er viktig at vi motiverer både gut-

ter og jenter til å velge kjønnsmessig utradisjonelt. Derfor fremmer regjeringspartiene et forslag om dette i dag. Flere jobber allerede godt med dette, og prosjektet Jenter i Bil & Elektro, som er et samarbeid mellom NHO og LO, kan være en mal å se til for andre yrker.

Det er mange store utfordringer denne meldingen trekker opp, og som også komiteen adresserer i innstillingen. Vi vil få større ungdomskull, med flere som ønsker å ta høyere utdanning. Dette gir mulighet for å fylle behovet for kompetanse i årene som kommer, men det blir også en utfordring å skaffe nok studieplasser og sikre at utdanningen holder høy kvalitet.

Vi har altfor mange voksne som sliter med mangel på grunnleggende ferdigheter, og som har problemer med å mestre hverdagen og delta i samfunnet. Det er alvorlig, når omstillinger i arbeidslivet ofte skjer raskt. Da er det nødvendig å ha gode rammevilkår for livslang læring, og det er viktig at vi fortsetter satsingen på programmet BKA – Program for basiskompetanse i arbeidslivet – og at vi har mange gode studieforbund.

Helt til slutt: SSBs framskrivninger viser at vi vil ha et stort behov for mennesker med mellomlang utdanning. Det betyr bl.a. at flere enn i dag bør velge fagskoleutdanning. Fagskole er en god karrierevei etter endt fagbrev eller svennebrev, og tydelige overganger fra fagbrev til fagskole kan også være med på å bedre rekrutteringen til yrkesfag.

Vi må også ha ordninger som gjør det lettere å gå over til høyere utdanning etter at man har tatt en fagskoleutdanning, og et styrket samarbeid mellom fagskolene og høyskolesektorene. Det er derfor et poeng at det bør utredes om vi skal ha et system med fagskolepoeng, et system som vil gi kandidatene en ekstra dokumentasjon på oppnådd kompetanse, og som også bør forenkle og føre til en større grad av forutsigbarhet ved opptak til høyere utdanning eller avkorting av studiene.

Meldingen og innstillingen gir et godt grunnlag for videre arbeid. Alt slutter ikke her. Jeg takker for samarbeidet igjen og ser fram til at vi i årene som kommer, skal bygge et enda sterkere utdanningssystem for Norge.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Bente Thorsen (FrP) [10:16:50]: Representanten påpekte i sitt innlegg at arbeidslivet har behov for god arbeidskraft. Han var også innom mangelen på læreplasser i sitt innlegg. Alle er klar over mangelen på læreplasser. Flertallet går inn for å utrede en garantert læreplass, uten å slutte seg til merknaden om muligheten til å ta fullverdig fagbrev i skolen. 75 pst. av bedriftene i Norge består av en til fem ansatte. Da sier det seg selv at kapasiteten ikke er altfor stor. Spørsmålet er: Tror virkelig flertallet at en garanti er gjennomførbart, eller blir dette å kaste blå i øynene på elevene?

Truls Wickholm (A) [10:17:30]: Jeg er glad for at det er flere partier som også er engasjert i flere læreplasser.

Det vi har sett, er at de elevene som til nå har skullet ta lære gjennom å ta de siste årene i skole, ikke har lyktes når de har kommet til fagprøven, og ikke i samme grad vært attraktive for arbeidslivet. Det har vært stor etterspørsel

blant elevene for å kunne ta denne utdanningen i bedrift.

Jeg tror at å gi den enkelte en rett til læreplass vil legge et helt annet press på bedrifter, samfunnet og oss for å levere nettopp de læreplassene som er nødvendig for at de som går i yrkesfag, skal få en fullgod utdanning.

Elisabeth Aspaker (H) [10:18:36]: Elevene møter i dag en yrkesutdanning med fellesfag og teori tilpasset kravene til studiekompetanse. Regjeringen tar til orde for mer yrkesretting, men problemet er at felles eksamen styrer og begrenser hvor langt yrkesrettingen kan gå.

Høyre har foreslått egne læreplaner og eksamen for yrkesfag, og vi har med interesse merket oss at en samlet komité mener at en felles sentralt gitt eksamen er til hinder for yrkesretting av engelsk. Kan representanten Wickholm forklare hvorfor det er slik at engelsk må få egen eksamen, men ikke sentrale fag som norsk og matematikk, der det etterlyses mer relevant yrkesfaglig innhold både fra elever og fra lærere?

Truls Wickholm (A) [10:19:18]: Det kan representanten Wickholm. Det er bl.a. fordi engelsk er et avgangsfag når man går på yrkesfag, etter de to første årene. Det er en sentralt gitt eksamen, mens de andre eksamenene kan være lokalt gitt. Derfor har man mulighet til å utforme dem på en slik måte at de ivaretar behovet for yrkesrettingen. Men det står ingenting i flertallspartiernes merknader om at vi ikke ønsker dette. Vi peker på at eksamen er en utfordring for å kunne yrkesrette, og vi peker spesielt på at engelsk er et fag det må tas tak i. Jeg tror ikke det er noen uenighet der. I tillegg mener jeg at det er viktig at vi også får sterkere fokus på å yrkesrette programfagene og ikke bare fellesfagene.

Dagrun Eriksen (KrF) [10:20:26]: Det er en sak i meldingen som jeg tror hele komiteen er bekymret for, men som jeg kanskje tror man har forskjellig svar på. Hvis du tar videregående opplæring og bruker opp retten din, kanskje tar et omvalg og ikke klarer å fullføre, er det slik i dag at du må vente til du er 25 år før du får mulighet til å starte igjen på videregående opplæring, hvis du blir motivert for det.

LO har tidligere i denne komiteen – i høringer – sagt at de ønsker denne 25-års grensen vekk, fordi de mener at når folk er motivert, må det være en mulighet for dem til å komme tilbake. Det har også Kristelig Folkeparti tatt til orde for i denne innstillingen. Vi mener at 25-års grensen er unaturlig, for da har man kanskje kommet inn i et mønster man ikke kommer seg ut av.

Derfor utfordrer jeg nå representanten Wickholm: Hva er årsaken til at man vil opprettholde denne 25-års grensen, og dermed utsetter muligheten for folk til å komme inn igjen i utdanning og ut i arbeidslivet?

Truls Wickholm (A) [10:21:32]: Man har en rett til utdanning, men det står ingen steder at man ikke kan få utdanning. Det finnes mange eksempler på elever som har brukt opp retten sin, som får lov til å ta enda noen år på videregående skole.

Grunnen til at man ønsker å ha denne 25-årsgrensen, er at man skal ha mulighet til etter det å søke om realkompetanse, altså at man skal kunne ta høyere utdanning uten å ha gjennomført f.eks. påbygningskurs eller bestått andre eksamener.

Presidenten: Presidenten lurer på om representanten Wickholm har noen forslag han vil ta opp.

Truls Wickholm (A) [10:22:26]: Representanten vil gjerne ta opp forslag nr. 35, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, som er omdelt i salen.

Presidenten: Da er presidenten fornøyd. Representanten Truls Wickholm har tatt opp det forslaget han refererte til.

Replikkordskifte er avsluttet.

Tord Lien (FrP) [10:22:57]: Jeg vil ikke takke saksordføreren for samarbeidet. Jeg vil takke representanten Wickholm for at han på en god måte har sørget for at vi fått en innstilling til behandling i salen i dag. Men jeg har i hvert fall ikke opplevd noe utpreget behov fra posisjonens side for å lytte til forsøk på gode innspill fra høyresiden. Men som sagt: Takk til saksordføreren for at han har gjort en god jobb for å få innstillingen inn i salen. Samarbeidet tror jeg vi får jobbe videre med.

Det er klart at det vi diskuterer i dag, har enorm betydning for velferdssamfunnet Norge i tiårene som kommer. Helt uavhengig av hva vi skal konkludere med når det gjelder Lofoten og Vesterålen, er det dette grunnlaget og det som kommer ut av det vi vedtar i dag, vi skal leve av i framtiden.

Jeg må si – apropos Lofoten og Vesterålen – at jeg har savnet energi- og miljøkomiteen enkelte ganger underveis i denne prosessen. Der er det svart og hvitt – enten er man for ulv, eller så er man mot, enten er man for åpning i Lofoten og Vesterålen, eller så er man mot. Men kunnskap oppfatter jeg at alle er for. Så er det veien fram til mest mulig kunnskap som det er noe større grad av uenighet om.

Den stortingsmeldingen vi i dag debatterer, har jeg også tidligere fra Stortingets talerstol kalt «alle skolepolitiske stortingsmeldingers mor». Det står jeg fast ved. Jeg mener den på en grundig måte går gjennom situasjonen i skolen og UH-sektoren i dag, de utfordringene som er der, de nasjonale og internasjonale trendene som vil påvirke og utfordre situasjonen, og hvordan det vil kunne påvirke kunnskapsøkonomien og kunnskapsforvaltningen i det norske velferdssamfunnet i tiårene som kommer.

Men med tanke på de utfordringene som blir beskrevet i meldingen, er jeg ikke trygg på at vi har gått veldig konkret til verks. Vi vet at Norge bruker 40 pst. mer på utdanning enn gjennomsnittet i OECD. Samtidig får vi 20 pst. dårligere resultat. Da må jeg si at fraværet av konkrete tiltak er noe urovekkende.

Flertallet av det man kan si likner på konkrete tiltak, synes jeg heller ikke er gode. Det skal jeg komme tilba-

ke til ved en senere anledning, også til de tingene som jeg tror er riktig.

Jeg skal ta et tilbakeblikk på historien. Jeg opplever at norsk utdanningspolitikk siden 1970-tallet har vært styrt av ideologi. Det har vært store reformer som har vært som bautaer over kunnskapsstatsråder – den ene etter den andre med forskjellige navn og titler. Det har ført til at vi har hatt store endringer i norsk skole med skoleledere som har god pedagogisk kompetanse, men ikke nødvendigvis endringskompetanse. Resultatet har vært at de endringene man har vedtatt, så vidt har vært halvferdig implementert før man har satt i gang med en ny reform. Jeg sier ikke nå at dette er venstresidens feil. Jeg har lyst til å bruke et eksempel fra en dekan som jeg møtte i forbindelse med en av fraksjonens reiser. Denne dekanen sa at norsk skole har vært utsatt for ideologisk fyllekjøring fra grøft til grøft. Det synes jeg er en god beskrivelse av de reformene som norsk skole har vært utsatt for. Dette er ille, fordi man vet fra internasjonal forskning at de landene der man har parlamenter og partier som er enige om de store linjene i utdanningspolitikken og prioritering av skole, utdanning og forskning, er de landene som lykkes best.

I lys av dette mener jeg faktisk at både St.meld. nr. 44 for 2008–2009 og komiteens behandling i noen grad må sies å være positiv. Jeg opplever at det er mindre grad av ideologi denne gangen enn det har vært ved tidligere skolepolitiske korsveier i denne salen. Det anser jeg for å være et godt tegn.

I SVs program fra 2005 står det:

«På bakgrunn av et stadig økende internasjonalt samfunns- og næringsliv mener SV det er viktig å tilrettelegge slik at *alle*» – min understreking – «studenter skal ha lik rett til å ta kvalitetsutdanning i utlandet, både hel- og delgradsstudier, uavhengig av økonomisk og sosial bakgrunn. For å sikre bred internasjonal kompetanse mener SV det er viktig at flere studenter får muligheten til å ta gradsstudier i ikke-engelskspråklige land.»

På slutten av mitt innlegg vil jeg forhåpentligvis komme på å fremme et forslag bl.a. om dette. Det er ikke mange av SVs programformuleringer jeg helhjertet støtter, men denne formuleringen jeg nettopp leste opp, støtter jeg helhjertet. Det er synd at SV i dag kommer til å stemme mot dette forslaget, som jeg vil fremme på vegne av hele opposisjonen.

Konsekvensen vil være at det også i framtiden vil være få studenter som reiser til Brasil, Russland, India og Kina – de store vekstøkonomiene i verden. Det vil være sønner og døtre av de bemidlede som vil studere ved de beste amerikanske universitetene også i framtiden, fordi folk med vanlig økonomi ikke kan reise og ta et freshman year i USA. Da får vi nok et eksempel på at vi sitter her på Stortinget og vedtar en politikk som forsterker de sosial forskjellene i samfunnet.

Det er slik at vi i Norge tror at vi har den beste skolen i verden. Statsråd Halvorsen har tidligere sagt at jeg er veldig pessimistisk – det er mye bra i den norske skolen også. Jeg har lyst til å sitere fra Vildanden. Hedvig i

Vildanden hadde en villand, og det brukte Ibsen som et bilde på livsløgn. En av karakterene i Vildanden sa:

«Tar De livsløggen fra et gjennomsnittsmenneske, så tar De lykken fra ham med det samme.»

Troen på at vår skole er forberedt på å takle de utfordringene som de neste 100 årene vil gi velferdssamfunnet, er en livsløgn.

Jeg har tatt for meg de store tallene i forhold til OECD. Jeg har lyst til å si at jentene gjør det dårligere enn gjennomsnittet i OECD, marginalt dårligere enn snittet. Guttene gjør det mye dårligere, og trenden er fallende. Unntaket er lesing, så slipper jeg å bli utfordret på det, men trenden er ikke veldig optimistisk. Jeg tror at en av grunnene til det, i tillegg til at vi krangler for mye – vi kjører altså denne skolepolitikken fra høyregrøfta til venstregrøfta – er at vi lar skolen si at om 4.-klassingene ikke når kompetansemålene sine, er det greit. Hvis man ikke gjør det i 6. klasse heller, er det greit, for det ordner seg sikkert i 8. klasse, og når elevene da kommer i 9. klasse, setter man inn tiltakene.

Når kompetansen når det gjelder ingeniørfagene i Norge går ned, sier vi det samme: Det er fordi videregående gjør en for dårlig jobb. Og når frafallet i videregående øker, handler det om at vi gjør for lite i grunnskolen. Jeg tror nøkkelen er tidligere tiltak i større grad enn i dag. Jeg tror formelle karakterer og måling av oppnåelse av kompetansemålene så tidlig som i 5. klasse er en del av veien å gå. Jeg tror også at veien å gå for å endre på frafallet i videregående skole er å gjøre noe med måten man underviser på.

Det er fortsatt tre sentrumspartier i spørsmålet om Kunnskapsløftet. Men jeg opplever for så vidt at kanskje Fremskrittspartiet og Høyre har byttet plass. Jeg tror ikke vi skal ha yrkesfagarbeidere som går ut av yrkesfaglig utdanning uten også å kjenne det samfunnet de skal være en del av. Men jeg fikk et kjempegodt eksempel i går. Hvorfor ikke undervise yrkesfagelevne i hvordan deres fag har opptrådt i historien? Hva hadde den franske revolusjonen vært uten læresvennene som gikk ute på gaten med høygafler osv? Det tror jeg kan være en måte å vekke entusiasmen og forståelsen på når det gjelder hvordan også faget deres står i den europeiske kontekst, for de aller fleste fag står i en vesteuropeisk historisk kontekst. Kanskje man til og med da kan vekke interessen for at murer- og bakersvenner også ønsker å lære fransk. Jeg ønsker i hvert fall at de skal ha muligheten til å gjøre det. Men det er åpenbart at dette må tilpasses de enkelte fagene.

Så går tiden overraskende fort når man snakker om noe viktig. Jeg har ikke kommet så mye inn på ungdomsbølgen som jeg hadde håpet. Jeg skal komme tilbake til den senere, men jeg har bare lyst til å si at ungdomsbølgen er en gavepakke til Regjeringen. I tillegg til at vi må styrke fagskolen – som Wickholm var inne på – ikke gi den til fylkeskommunene, men ta den tilbake til staten, kan vi gjøre en del ting. Vi kan redusere forskningen i UH-sektoren, vi kan ta inn færre studenter, eller vi kan gå i fella fra 1990-tallet: Vi kan ta inn flere studenter uten å gi mer midler. Det er tre alternativer jeg mener er dårlig. Den gode løsningen er mer penger til høyre utdanning og forskning.

Da avslutter jeg med nok et Ibsen-sitat: «Ikke tusind Ord sig prenter som en Gjernings Spor.» Handling teller mer enn ord.

Jeg tar herved opp de forslagene som Fremskrittspartiet står alene om, og de forslagene som Fremskrittspartiet er medforlagsstiller til.

Presidenten: Representanten Tord Lien har tatt opp de forslagene han refererte til.

Presidenten vil ellers anmerke at komitébyttet til representanten Tord Lien har ført til kunnskapsøkning, og det er presidenten glad for.

Ellers er presidenten i tvil om «ideologisk fyllekjøring» er et parlamentarisk uttrykk. Men det var jo et sitat fra en dekan, så vi lar det stå der.

Det blir replikkordskifte.

Marianne Aasen (A) [10:33:50]: Jeg vil i hvert fall starte med å gi ros til representanten Lien, først fordi han fortsetter vår tradisjon med å sitere Ibsen i denne komiteen, som vi gjør i salen, og dernest fordi jeg må si meg enig i analysen omkring dette med den ideologien som har preget norsk skole, og at den med fordel kan dempes, ikke minst av hensyn til at skolen er en svært viktig arena for alle barn som vokser opp, og vi som politikere har et ansvar for ikke å gjøre den til en partipolitisk kamparena.

Når det er sagt, er det én ting jeg vil henge meg opp i i innlegget, og det er hva som er galt med dagens vurderingssystem på barnetrinnet. De tallene som gis i karakterer, er et intervall som bare forteller noe om bra eller dårlig, ikke noe om innhold. Barneskolen har et veldig godt vurderingssystem når det gjelder innhold. Hva er galt med dagens system? Systemet på ungdomsskolen må selvfølgelig være rettet inn mot at man skal inn i en videregående opplæring, og man må da ha et tallsystem. Det behovet er ikke til stede på barneskolen.

Tord Lien (FrP) [10:35:03]: Jeg er først og fremst opptatt av at vi har et system som gjør det mulig å komme med tidlige tiltak. Det er slett ikke sikkert at det eneste saliggjørende da er karakterer. Nå er det riktignok noen år siden jeg gikk ut av grunnskolen. Jeg er av den oppfatning at omgivelsene rundt meg fulgte mer med på hvordan jeg nådde mine kompetansemål da jeg fikk karakterer, enn i situasjonen før. Jeg tror at å gi karakterer er fornuftig fordi du skaper større fokus på i hvor stor grad elevene har nådd sine kompetansemål, og det blir da lettere, forhåpentligvis, å allokere ressurser til å hjelpe dem som har de største utfordringene med å nå disse kompetansemålene.

Men det er jo ikke karakterene i seg selv som er målet. Det er å kartlegge graden av oppnåelse av kompetansemål og muligheten til å allokere tidlig innsats som er hovedpoenget. Har Arbeiderpartiet et bedre forslag, er jeg villig til å lytte.

Aksel Hagen (SV) [10:36:07]: Jeg er også enig i at Tord Lien hadde et godt innlegg, hans første i debatten, så dette blir noen fine timer framover.

Så er jeg uenig i hvordan ideologibegrepet brukes, for

etter min mening er det like ideologisk det vi gjør i dag, men det er en annen type ideologi. Det kan jeg komme tilbake til i hovedinnlegget mitt.

Jeg har et spørsmål til Fremskrittspartiet som går på det som helt innledningsvis står på side 7. Nederst i første spalte sier en samlet komité at «det må være et mål at alle skal fullføre videregående opplæring og settes i stand til å ta videre studier eller gå ut i arbeid». Så går vi over til neste spalte. Der får vi en egen merknad fra Fremskrittspartiet som viser at Fremskrittspartiet egentlig angrer på det de var med på nederst i første spalte. Her står det at nå skal ikke «absolutt alle» gjøre det. Det skal være noe med å «ønske». De skal mer kunne få lov til å gå ut med «en eller annen form» for kompetanse, men at det «ikke gjelder alle» – en gang til – og man må ha aksept for at det må gå litt på «evner eller ønsker».

Hva er det Fremskrittspartiet egentlig mener, ikke minst sett opp mot punkt 1 at vi mener det å få utdanning er viktig, og punkt 2 arbeidslivets behov framover.

Tord Lien (FrP) [10:37:30]: Før det første må jeg si at jeg er enig med begge replikantene i at representanten Lien holdt et godt innlegg.

Når det er sagt, må jeg si at vi for det første er opp-tatt av at hvis nå et samlet storting så til de grader sier at det kun er de som faktisk har en formell videregående utdanning utover grunnskolen, som skal få delta i yrkeslivet framover, så frykter jeg at det er stigmatiserende.

Så føler jeg et sterkere og sterkere behov for å minne venstresiden om et av de gamle slagordene fra venstresiden: «Gjør din plikt, krev din rett.» Så vidt jeg vet, var det ingen tilfeldighet at «gjør din plikt» kom før «krev din rett». Det må være sånn at man må ha en vilje selv til å delta i dette utdanningssystemet for at det skal være et mål at også de som ikke har noen interesse for dette, kommer igjennom. Men først og fremst handler dette om stigmatisering av dem som ikke vil ta den utdannelsen.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [10:38:48]: Nå har Tord Lien tatt opp Fremskrittspartiets forslag. I et av forslagene foreslår de å endre opplæringsloven § 8-2 slik at en kan lage klasser for flinke elever og klasser for dumme elever. Det var noe Norge gikk bort fra på 1970-tallet. OECD mener det er en kvalitet ved norsk skole at alle unger tilegner seg læring der aksept for ulike funksjons- og kunnskapsnivå blir en naturlig del av skolehverdagen.

Fremskrittspartiet ønsker også karakterer fra 5. trinn, som representanten har vært inne på. Jeg lurer på: Når mener Fremskrittspartiet at vi skal begynne å dele elevene inn i klasser etter hvorvidt de er dumme eller flinke? Og hvem skal stå for denne utvelgelsen? Skal det gjøres på bakgrunn av karakterer, eller skal det være en generell testing av teoretisk eller praktisk nivå?

Tord Lien (FrP) [10:39:34]: Det var mange spørsmål, må jeg si.

For det første er nivådeling av klasser ikke lenger hjemlet i noe vi sysler med her på huset. Men vi vet at nivå-

deling av undervisningen foregår i dag. Det vet vi foregår på mange skoler.

Jeg hadde den glede å drive valgkamp sammen med Øystein Djupedal – vi representerte i sin tid samme fylke – og selv han har gitt ros for at man nivådelte undervisningen f.eks. i matematikk, fysikk, kjemi og naturfag. Når man vet at det skjer i dag, og åpent aksepterer at det skjer i dag, hvorfor kan man ikke fjerne lovforbudet mot nivådelt undervisning i skolen?

Det er ikke sånn at Fremskrittspartiet foreslår å pålegge skoleeierne å innføre nivådelt undervisning. Vi foreslår å oppheve et forbud mot nivådelt undervisning. Jeg mener at det får være opp til skoleeierne å finne ut om de vil gjøre det, og på hvilken måte de finner det mest hensiktsmessig.

Presidenten: Da er replikkordskiftet over.

Elisabeth Aspaker (H) [10:40:58]: Jeg vil takke saksordføreren for gjennomgangen. Selv om komiteen stort sett er enig i diagnosen, er vi noe uenig når det kommer til tiltak og dimensjonering.

Kunnskapsløftet betyr at skolen fra første dag skal fokusere på elevenes læringsutbytte, der de grunnleggende ferdighetene er de minste og viktigste byggesteinene. Med stadig mer kompetente lærere må vi ha som ambisjon at norske elever skal kunne øke sitt læringsutbytte, og at Norge skal klatre på resultatlistene i de internasjonale undersøkelsene. Høyre er tilfreds med at også kunnskapsministeren er opptatt av at Norge skal gjøre framgang på PISA-rankingen.

En grunnskole som utruker elevene med gode, grunnleggende ferdigheter, er avgjørende for å forebygge problemer når de daglige kravene øker på ungdomstrinnet og i videregående opplæring.

Tidlig innsats må innebære at skolen aktivt bruker kartleggingsverktøy og nasjonale prøver for å fange opp elever som har problemer. Tidlig hjelp, som gjør at flere unge fullfører et utdanningsløp, er penger spart for samfunnet, men aller viktigst er det å spare ungdommene for det nederlaget det er å falle ut av opplæringen.

Norsk skole har et problem med betydelige kjønnsforskjeller knyttet til elevprestasjoner. De er større i Norge enn i andre land. Høyre er tilfreds med at en samlet komité ber Regjeringen om å øke forskningsinnsatsen for å finne svarene på hvorfor og hvordan skolen bedre kan ivareta gutters behov, og derigjennom forebygge frafall.

Foreldrene er etter Høyres mening fortsatt en underutnyttet ressurs i skolen. Mange foreldre har et sterkt ønske om å følge mer med på elevenes faglige og sosiale utvikling. Skolen må involvere og informere foreldrene slik at disse kan bli en enda bedre støtte i skoleårene.

Utdanningslinja kan betraktes som et brobyggingsprosjekt mellom utdanning og arbeidsliv for å fylle et voksende kompetansebehov fra første til siste arbeidsdag. Innenfor både privat og offentlig sektor vil de fleste arbeidstakere måtte tilegne seg ny kompetanse gjennom hele sin yrkesaktive del av livet. Det stiller krav til dialog mellom utdanning og arbeidsliv dersom utdanningssystemet på en effektiv måte skal kunne forsyne samfunnet med

kvalifisert arbeidskraft. Flexibilitet og tilgjengelighet er to sentrale stikkord for å få en grunnutdanning og et etter- og videreutdanningstilbud som treffer.

Høyre frykter at Norge vil sakke akterut som kunnskapsnasjon fordi det ikke satses nok på utdanning. Regjeringen har ikke på en god nok måte brukt de mulighetene som de gode årene ga. Nå venter trangere tider. Høyre foreslo i sitt alternative budsjett for 2010 en ekstra kunnskapsmilliard for å styrke Norge som kunnskapsnasjon, men forslaget falt på stengrunn.

Selv om det er tverrpolitisk enighet om utfordringene, mener Høyre at Regjeringen ikke gjør det som er nødvendig

- for å stoppe frafallet i videregående opplæring
- for å møte en betydelig studentvekst de nærmeste årene
- for å sikre at alle voksne behersker de grunnleggende ferdighetene
- for å tilrettelegge for et mer fleksibelt utdanningstilbud
- for å rekruttere flere og bedre lærere fra grunnskolen til våre universiteter

Regjeringen har nå sittet i fem år og må da regne med å bli stilt til ansvar også for det som ikke fungerer.

Skole og læring krever arbeidsinnsats, enten man er 6, 16 eller 26 år. Vi trenger en skole som møter elevene med større ydmykhet, der ulike elever skal gis like muligheter. Og selv om mange elever i dag sliter i ungdomsskolen og i videregående skole, er ikke svaret å slakke av på kravene og gjøre skolen kulest mulig.

For noen uker siden besøkte statsminister, kunnskapsminister og kommunalminister Sogn videregående skole. Tilbakemeldingen fra rektor var klar: Regjeringen er kanskje for naiv i sin skolepolitikk, og skolens innhold må ikke gjøres til et spørsmål om å være kul eller ikke. Stoltenberg og Halvorsen kvitterte da med at det skulle strammes inn på fravær, og at det måtte stilles krav til elevene. Likevel stemmer regjeringspartiene i dag ned forslag om dette.

Opposisjonspartiene har fremmet en rekke forslag under behandlingen av utdanningsmeldingen. Fra posisjonen, derimot, har vi lest om forslag i avisene: fra Arbeiderpartiet om førskole for ungdom, om dobling av antall lærlinger i staten og om innstramming av fraværsregler, fra SV om en lærlingskatt for bedrifter og om lovfestet rett til læreplass. Men det gåtefulle er hvor det er blitt av disse forslagene i innstillingen.

Utdanningslinja kunne blitt en større dugnad, som Tord Lien var inne på, men i dag får vi igjen demonstrert at det knapt nok flyttes på et komma under komitébehandlingen av saker fra Regjeringen – til tross for mange kloke innspill bl.a. under høringen om Utdanningslinja.

Høyre har særlig engasjert seg i problemene knyttet til frafall fra yrkesfagene, og presenterte i januar Yrkesfagløftet, et sett forslag for å heve statusen til yrkesfagene og bygge opp under deres egenart.

I et intervju litt senere, etter at dette var presentert, kommenterte faktisk Rolf Jørn Karlsen, lederen av Karlsen-utvalget, forslagene i Yrkesfagløftet slik:

«Det Erna Solberg har foreslått, er en blåkopi av Karlsen-utvalgets innstilling.»

En slik tilbakemelding fra lederen i Karlsen-utvalget

er selvsagt hyggelig, men med denne attesten fra Karlsen er det skuffende at de rød-grønne ikke kan støtte noen av forslagene.

På høringen om Utdanningslinja var flere opptatt av at politikerne må handle raskt for å få frafallet under kontroll. Til Aftenposten har kunnskapsministeren sagt at hun vil bli målt på resultater om tre år. Vi må ha større ambisjoner om tempo enn dette! Staten må gå foran og allerede fra kommende høst stille opp med langt flere læreplasser, og landets skoler må få bedre veiledning for å motvirke frafall. Spørsmålet er også om vi bruker ressursene riktig. Får vi det vi ønsker ut av oppfølgings- og rådgivningstjenesten i dag?

Frafallet må ned av to grunner: Samfunnet trenger arbeidskraften, vi trenger flere faglærte i tiden som kommer, og flest mulig ungdommer må gis et best mulig utgangspunkt for sitt yrkesaktive liv.

Høyre utfordrer nå Regjeringen til å gjøre mer av det som faktisk virker, for å hindre frafall i videregående skole. Høyre mener det må tas mer omfattende grep for å få en yrkesopplæring på yrkesfagene egne premisser.

Kunnskapsministeren har gjort det til et hovedpoeng at det ikke er tid til å vente på nye læreplaner med tilhørende eksamener i fellesfagene. Statsråd Halvorsen viser samtidig til at en yrkesretting av fagene skal skje innenfor dagens rammer. Men jeg tror statsråden tar feil. Nå innrømmes det jo at dette ikke fungerer for engelsk. Faktisk står hele komiteen bak at ny, tilpasset eksamen må til i faget for å kunne få til en god nok yrkesretting.

Vi har lyttet, og det er Høyres syn at vi ikke vil oppnå fullgod yrkesretting uten endringer i fagplaner og egne eksamener på yrkesfag i de såkalte fellesfagene.

Fravær av læreplasser er en viktig årsak til frafall etter to år på yrkesfag. Men det er et farlig blindspor når regjeringspartiene nå vil bruke tid på å utrede lovfesting av læreplass i den tro at det vil løse problemet. Lovfesting er diskutert og klart avvist av Karlsen-utvalget som et tiltak som ikke vil la seg gjennomføre.

Nylig er det fra SV-hold tatt til orde for også å innføre en lærlingskatt for alle bedrifter.

Med respekt å melde: Begge forslagene er like ubrukelige. Lovfesting er og blir symbolpolitikk så lenge det er en tredje part, bedriftene, som skal oppfylle en statlig læreplassgaranti. Og nye skatter er det siste norske næringsliv og bedriftene nå trenger.

Høyre etterlyser positive stimulerings tiltak for å skaffe flere læreplasser. Å påtvinge bedriftene lærlinger kommer ikke til å fungere for verken bedrift eller elev.

Høyre har tro på en ny samfunnskontrakt, slik Karlsen-utvalget foreslår, mellom utdanningsmyndighetene og partene i arbeidslivet for å senke terskelen for å ta inn lærlinger.

Vi har tro på å fjerne arbeidsgiveravgiften, vi må vurdere størrelsen på lærlingtilskuddet, vi må legge bedre til rette for at også mindre bedrifter kan bli lærebedrifter, og vi må ha klare måltall og ambisjoner for lærlinger i offentlig og privat sektor. Og staten kan ikke fortsette som lærlingversting!

Vi har ingen flere ungdommer å miste. Høyre vil ha

tiltak som raskt settes i verk, og som kan få virkning allerede fra kommende skoleår. Om Regjeringen kommer til Stortinget med slike tiltak i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett i mai, vil Høyre være positive til det.

Utdanningslinja spenner over et vidt tema, og senere talere fra Høyre vil komme tilbake til særlig fagskoler og høyere utdanning.

Jeg tar herved opp forslagene fra Høyre. Så vil jeg komme tilbake i et senere innlegg og kommentere forslagene fra Venstre og regjeringsfraksjonen som er lagt fram i dag.

Presidenten: Representanten Elisabeth Aspaker har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Truls Wickholm (A) [10:50:08]: Først vil jeg si at det er slik at Høyre er med på dette forslaget om at det skal innføres forkurs; de står inne i en merknad i innstillingen.

Høyre sier at de vil ha skreddersydde læreplaner for yrkesfag i videregående skole. Men det var jo nettopp det de fjernet sist de hadde makt. Tidligere statsråd Hernes la opp til styring av hvert enkelt fag med konkrete læreplaner. Tidligere statsråd Clemet, med politisk rådgiver Aspaker, fjernet dette, og viste det fram for Stortinget i Kultur for læring, som kom i 2004. Kunnskapsløftet innførte også et enda bredere løp enn Reform 94. Det er kanskje dette Tord Lien snakker om, når han sier at man går fra grøft til grøft. Det er litt vanskelig å få tak på hva det er Høyre egentlig mener, for de mener tydeligvis det som er veldig oppportunt å mene, når de er i opposisjon, og så har de på en måte en fornuftig og rasjonell skolepolitikk når de er i posisjon. Da må vi antakeligvis bare vente til neste gang med å se hva Høyre egentlig mener.

Elisabeth Aspaker (H) [10:51:16]: Jeg kan berolige representanten Wickholm med at Høyre fører en skolepolitikk der vi er opptatt av at elevene skal mestre skolen, at de skal få utbytte av skolen, og at de skal greie å fullføre skolen.

Høyre har tatt til orde for at vi nå skal ta konsekvensen av at vi har et stort frafall, og at det er en mismatch mellom det innholdet som læreplanene på yrkesfag har fått, og det behovet som også bransjeorganisasjonene sier de har for kunnskap hos de elevene som kommer ut. Det kan umulig være en politisk fallitt at vi får en skole som faktisk gir elevene den kunnskapen de trenger for å utøve yrket sitt når de kommer ut, er ferdige og har fullført en utdanning.

Så vil jeg bare si at det som har ødelagt for yrkesfagene, er at det ble satt et studiekompetansekrav som gjorde at selv de elevene som ikke skal studere videre, er påtvunget masse teori som de ikke vil ha behov for i sitt yrkesaktive liv.

Aksel Hagen (SV) [10:52:36]: Først en kommentar til dette om at posisjonen ikke støtter i mange av opposisjonens merknader. Det skyldes i veldig stor grad at opposisjonen i liten grad har tatt inn over seg det utviklings-

arbeidet som er i gang i departementet på veldig mange områder. Der vi registrerer at positivt arbeid er på gang, har opposisjonen valgt å lukke øynene for det og kommet med egne forslag.

Så vil jeg forfølge litt dette med hva Høyre gjør i opposisjon i forhold til det de gjør i posisjon. Blant annet gjør Høyre stort nummer av, i innstillingen, at posisjonen ikke har regulert studiestøtten. Men da Høyre selv satt i regjering, så gjorde ikke Høyre det i det hele tatt; den regjeringa gjorde ikke det i det hele tatt. Bondevik II-regjeringa foretok ikke den reguleringen. For meg blir dette enda et typisk eksempel på at det kjøres offensivt og tøft når man sitter i opposisjon, og så glemmer man hva man selv gjorde da man satt i posisjon.

Elisabeth Aspaker (H) [10:53:43]: Jeg vet nesten ikke hvordan jeg skal begynne her, for det som er litt av problemet med utdanningsmeldingen og med en del andre utspill som kommer fra Kunnskapsdepartementet og statsrådene, er at man sier at man er i full gang med et eller annet, men poenget er at vi ikke har fått saken presentert i Stortinget – man har redegjort for forslag og ting som det refereres til i avisene. At regjeringspartienes representanter har en annen dialog med sin fagstatsråd og sine partifellere i regjeringskvartalet, det er naturlig, sånn er det, men det betyr ikke at opposisjonen sitter med all den kunnskapen som regjeringspartienes representanter gjør. Jeg skulle ønske at vi fikk flere saker til Stortinget og at vi fikk større sjanse til å gå inn i mange av de problemstillingene som er viktige og som meldingen bare tøtsjer borti.

Når det så gjelder studiestøtten, så kan representanten Hagen ha rett i at vi ikke nådde de ambisjonene vi hadde, da vi selv satt i regjering, men den gangen var det vesentlig andre økonomiske tider i kongeriket enn det denne regjeringen har hatt som sitt utgangspunkt.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [10:54:58]: Høyre har fremmet en rekke forslag som skal være et løft for yrkesfagene. Jeg har lest disse forslagene nøye, og jeg skjønner ikke helt hvor løftet ligger. Som brevet fra statsråden til komiteen viser, og som meldingen også viser, er det ikke akkurat mye nytt i de forslagene. Det som er mest oppsiktsvekkende, er at en mener at yrkesfagene får økt status hvis man får mindre teori. Mitt spørsmål er derfor: Hvordan mener Høyre at norske fagarbeidere og bedrifter framover skal kunne ivareta f.eks. bransjestandarder og sertifiseringskrav og samtidig øke yrkesfagenes status, ved bl.a. å redusere kravene til fellesfagene?

Elisabeth Aspaker (H) [10:55:38]: Jeg er veldig glad for å få det spørsmålet, for vi har ikke sagt vi skal ha mindre teori, vi har sagt at vi skal ha mer yrkesrelevante teori. Det bransjeorganisasjonene sier til oss, er at når de får det de tror er ferdig utdannete lærlinger og fagfolk ut til seg, så har de mange, ofte flere hundre timer med etterutdanning av denne fagarbeideren fra dag én, fordi det er så mye som skolen ikke har hatt tid til å gå igjennom og å lære dem. Det gjelder å ta faget på alvor, å gi så mye tid i utdanningen at man rekker å utdanne og gi det inn-

holdet i utdanningen som faktisk er kravet den dagen du skal ut i jobb, enten det er som rørlegger, frisør eller hva det måtte være.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Aksel Hagen (SV) [10:56:41]: Denne stortingsmeldingen og foreliggende innstilling gir et godt situasjonsbilde av Utdannings-Norge, Forsknings-Norge inkludert. Den har på en god måte fanget opp de problemstillinger som preger den politiske og faglige debatten for tiden, og det er bra.

Jeg vil også rose saksordfører og alle andre tekstforfattere, og ikke minst komitésekretæren vår som har klart å sy dette sammen. Mange kan ha mye å lære av å lese disse sidene. De langt fleste av oss liker å ha kunnskap, vi liker å vite og vi liker å lære. Det gir personlig glede og trygghet og ikke minst god mestringsfølelse i vår sosiale omgang med folk, på skole, i organisasjonslivet og i arbeidslivet.

Fellesskapet, ikke minst i en kunnskapsøkonomi som vår, er også avhengig av at kunnskap blir verdsatt, og at vi alle søker kunnskap og kompetanse, men også at vi alle er med på å utvikle kunnskap, kompetanse og ferdigheter. Kunnskap og ferdigheter må telle, må gjøre en forskjell, om et samfunn skal kalle seg et moderne kunnskaps-samfunn. Derfor er jeg glad for at vi har to statsråder som prater utdanning og forskning opp, som stimulerer og oppmuntrer, som gir tillit, som vet at de langt fleste av oss både vil og kan, både enkeltmennesker og skoleiere, lærere osv. Jeg tror langt mer på en slik positiv offensiv tilnærming, enn denne telle-, måle- og kontrolliveren som Høyre og Fremskrittspartiet gjerne vil utsette både elever, lærere og skoleiere for.

Når det skrives over 100 sider – det skrev jeg her opprinnelig, for det var det i kladden, men nå er det 50 sider i den trykte formen – med merknader, så kan gode poenger lett drukne i all teksten. Men hvis vi i SV skal trekke fram én setning ut av denne omfangsrike innstillingen som virkelig varmer våre hjerter, så er det følgende:

«Komiteen vil understreke»

NB! – en samlet komité –

«at framtidens verdiskaping avhenger av nåtidens utdanningssystem →»

– og så kommer hovedpoenget –

«fra barnehager, via skole og høyere utdanning til livslang læring i yrkeslivet.»

En enstemmig komité konkluderer altså i dag med at barnehager er viktige for framtidens verdiskaping – hurra!

SV har jo, jeg holdt på å si i generasjoner, vært forkjempere for å inkludere barnehager i utdanningsbegrepet, i verdiskapingsbegrepet. Det ble lenge latterliggjort, nå er det på plass. NHO hadde for noen uker siden en oversikt over det vi i Norge hadde sløst bort penger på, og barnehager var én av de tingene. De inkluderte dem i hvert fall ikke i verdiskapingen, men det gjør heldigvis nå et samlet storting.

De såkalte klimaskeptikerne har klart å rydde seg stor plass i de siste måneders klimadebatt. De prater en stor

faglig majoritet midt imot, og har et ganske så avslappet forhold til fakta på feltet. På utdanningsfeltet synes mange av oss nå at vi har et litt tilsvarende fenomen – vi har allerede vært innom det i debatten – vi har fått noen kunnskaps-skeptikere, skal vi si utdannings-skeptikere, som sier: Er det så nøye da, dette med kunnskap, dette med teori? De mener tilsynelatende at fagekspertisen og bransjeorganisasjonene – representanter for både arbeids- og samfunns-liv – bommer litt når de sier at man i arbeidslivet framover i all overveiende grad vil ha folk med formell kompetanse og utdanning, fra fagbrev og oppover. Kan vi ikke ta en liten kontrollsjekk i denne debatten? I hvilke yrker framover vil det ikke være tjenlig med utdanning med faglig kompetanse og fagbrev? Jeg venter spent på svaret. Jeg vil virkelig advare mot disse utdannings-skeptikerne. Jeg er glad for at vi har en regjering, en stortingsmajoritet og ikke minst næringslivsorganisasjoner som i ord og handling markerer en avstand til slike holdninger. Jeg synes deler av Høyres merknader, og til dels Fremskrittspartiets, representerer slike utdannings-skeptikere.

Nei, la oss holde fram med det offensive utgangspunktet: De langt fleste av oss mennesker både vil og kan utdanne oss og ta imot læring. Derfor er det så fint at så mye bra er på gang.

Dette er ikke intern informasjon, det er bare å følge med på nettsidene til Kunnskapsdepartementet. Alt står der: Vi er i gang med et leksehjelptilbud i barneskolen fra høsten, og det viser riktig retning. Vi gir ungdomsskolen en stor, ny oppmerksomhet – det samme skjer i videregående – som ikke minst likestiller praksis og teori. Der har vi hatt en asymmetri, takket være Kristin Clemet da hun var statsråd. Vi har fått en helt ny forståelse av samfunnet som læringsarena, og vi framhever viktigheten av fagskolen. Jeg er en veldig varm tilhenger av det såkalte SAK – samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon. Vi er offensive i forhold til utdanningsbølgen som møter oss, og ikke minst satser vi på voksnes læring framover.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bente Thorsen (FrP) [11:02:15]: Jeg skal ikke spørre representanten om hvor SV står i forhold til tidligere lovnader når det gjelder varm mat i skolen – jeg kunne være fristet til det også.

For at elevene skal få et godt læringsutbytte i skolen, er hele komiteen enig om at lærerens kompetanse er noe av det viktigste for elevenes læring. Etter- og videreutdanning for lærerne er derfor av stor betydning, men det er et problem at dagens finansiering av videreutdanningen faktisk er så kostbar at mange kommuner rett og slett ikke har anledning til å delta i det tilbudet. Flertallet er voldsomt positivt til at det nå er kommet på plass et varig tilbud om denne videreutdanningen, noe Fremskrittspartiet selvsagt slutter seg til.

Spørsmålet er: Hvorfor slutter ikke flertallet seg til merknadene i innstillingen? Der ber vi om at Regjeringen tar en gjennomgang av retningslinjene for frikjøp av lære-re, slik at flere får delta i tilbudet? I dag er det slik at kommunene faktisk må dekke 40 pst. av den kostnaden som

det er å ta denne utdanningen, og det utgjør et formidabelt beløp pr. lærer.

Aksel Hagen (SV) [11:03:32]: Dette er et typisk spørsmål som går på forholdet mellom posisjon og opposisjon, og forholdet mellom posisjon og regjering. Altså: Vi vet og har flere ganger fått klare signaler om at regjeringa vår er veldig opptatt av dette. KS er veldig opptatt av det. Dette dreier seg mindre om spørsmålet om å endre retningslinjer osv., men det dreier seg mye om økonomi, og det dreier seg antageligvis veldig mye om kommune- og fylkeskommuneøkonomi. Denne regjeringa er veldig opptatt av at den skal styrkes – heldigvis i langt større grad enn tidligere regjeringer fra borgerlig side har vært opptatt av det.

Svein Harberg (H) [11:04:25]: Først vil jeg bare kommentere det at det er underlig at Høyres forslag om at flere skal gjennomføre et kunnskapsløp, oppfattes som kunnskapsvegning. Men det kan vi ta i en senere debatt.

Grunnen til at jeg ba om replikk, er at jeg har lest i avisen at Aksel Hagen, sammen med lederen for Sosialistisk Ungdom, står fram og er glad for at et stortingsflertall har gått med på at «det nå skal utredes en modell der bedrifter og offentlige etater må betale et større tilskudd i en stor læringpott». Altså: I stedet for stimulerende tiltak for at bedrifter skal ta inn flere lærlinger, vil en nå belaste næringslivet. Dette skal det altså være et stortingsflertall for. Jeg har verken sett dette i meldingen eller hørt det i debatten, så jeg lurer på om representanten Hagen kan avklare det for Stortinget.

Aksel Hagen (SV) [11:05:19]: Jeg har heller ikke lest det i meldingen, men jeg har lest oppslaget i VG. Det var en tanke fra lederen i Sosialistisk Ungdom – det kan sikkert være en interessant tanke. Det er en av flere tanker og ideer som sikkert vil dukke opp når det gjelder det vi veldig varmt støtter – at vi nå får på plass en god utredning om hvordan vi skal møte det behovet som alle er enige om: Skal vi få en god utdanning for yrkesfag, må ungdommene ut av skolestua. Da må vi på et eller annet vis få det på plass. Den eventuelt lovfestede plikten vi som skoleeier skal oppfylle overfor disse ungdommene, utfordrer jo først og fremst skoleeier, ikke næringslivet, for det er skoleeier som i tilfelle har ansvaret. La oss få et godt utredningsarbeid – det får vi – og så tar vi debatten når det foreligger.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [11:06:37]: «En gang i 1999 startet lille Per på skolen. Han var i godt humør og likte å lære. 10 år senere derimot følte han at alt var kjedelig. Spesielt norsk. På barneskolen var alle fag morsomme. Helt til han kom på ungdomsskolen. Ungdomsskolen var som en magnet som sugde lærergleden ut av lille Per.»

Dette er et direkte sitat fra en skolestil fra en elev i dagens videregående skole – en elev som strevde med norsk

rettskriving, og dermed også med engelsk rettskriving, skriveoppgaver i samfunnsfag, naturfag osv., og dermed hadde han lav selvtillit i ungdomsskolen. Lille Per kunne ha vært en av dem som hadde havnet på frafallsstatistikken. Heldigvis fant han noe av interesse på videregående. Han begynte på yrkesfag. At han fant noe han mestrer, samtidig som han sjøl skriver at han egentlig liker å lære, er kanskje det som har holdt han på plass i klasserommet sjøl om rettskrivingen ikke har forbedret seg særlig.

Frafallet i videregående skole er en av de største utfordringene vi står overfor. Norge er et av de landene i OECD hvor utdanning er et av de aller viktigste premissene for å kunne delta i arbeidslivet og sikre seg økonomisk sjølstendighet. Vi har verken menneskelig eller økonomisk råd til at ca. en tredjedel av den framtidige arbeidsstyrken ikke gjennomfører videregående skole.

St.meld. nr. 44 og de meldinger denne bygger på, gir en god oversikt over hva som er utfordringene i skolen i dag og hva Regjeringa mener må gjøres for å motvirke frafall.

Tidlig innsats er viktig, og kan ikke gjentas ofte nok. Det må ikke bli slik at vi skal forutsette at det skal være spesialundervisning for at det skal betegnes som tidlig innsats. Skolen og undervisningen skal ikke være tilpasset gjennomsnittseleven. Varierte undervisningsmetoder som legger opp til at alle elever forskjellig, må legges til grunn i alle klasserom. Det må gis tid og rom nok for læring. Kanskje kunne lille Per ha blitt bedre i rettskriving dersom han hadde fått litt ekstra oppmerksomhet om akkurat denne utfordringen. Kanskje kunne jobben ha vært gjort av den vanlige læreren som ikke har spesialutdanning. Kanskje hadde Per klart seg med litt ekstra hjelp i en periode bare også, og altså uten å bli definert som et enkeltvedtak.

Det er ingen tvil om at læreren er av stor betydning for elevenes motivasjon og utvikling av evner til å lære. Å bli «sett», det å bli møtt med en positiv forventning og føle at en får hjelp og støtte i læringssituasjonen, er kanskje det aller viktigste. Derfor er jeg glad for at den framtidige lærerutdanningen nå legger større vekt på pedagogikk og elevkunnskap.

Faget pedagogikk, som betyr læren om oppdragelse og undervisning, blir igjen løftet fram og understreker nettopp betydningen av at læreren er den profesjonelle pedagogen med kunnskap om hvordan en skal legge opp undervisningen for å få barn til å lære.

Det er nå 13 år siden 6-åringene for første gang begynte i norsk skole. Første kull med 6-åringer skal faktisk først uteksamineres denne våren. Det betyr at vi ennå ikke har sett første utgave av hvordan et 13-årig løp har påvirket kunnskapsnivået for avgangselevne. I tillegg har Kunnskapsløftet blitt innført midt i dette skoleløpet.

En kan si mye godt om Kunnskapsløftet, men at det har lagt grunnlaget for en mer variert og praktisk grunnopplæring, kan en neppe si. Skolestilen fra lille Per viser at det finnes store utfordringer – ikke minst i ungdomsskolen. Derfor er jeg glad for at kunnskapsministeren har hørt på Senterpartiet og vil vie ungdomsskolen mye større oppmerksomhet framover.

Likevel: Det er for mange som dropper ut av skolen nå – før de er ferdige med skoleløpet. Vi må da sørge for tidlig innsats, en bedre ungdomsskole, men også spørre oss sjøl om det er antall år i skolen som skal til. Hvis vi ser mot Finland, har de bedre faglig uttelling enn den norske skolen sjøl om de har 9-årig skole. Så har nok Finland sitt å slite med, men det er altså ikke bare antall år som er viktig for faglig nivå. Tvert imot finnes det ikke forskning til støtte for å hevde at flere timer eller skoleår i seg sjøl fremmer bedre læringsresultat.

Senterpartiet er opptatt av innholdet i skolen. Vi har i flere år tatt til orde for en mer praktisk rettet skole, for yrkesfagene og for fagutdanningene. Jeg er derfor veldig glad for at vi nå endelig fokuserer på de praktiske mulighetene. I vår iver etter å heve det faglige kunnskapsnivået, har vi sunket hen til boken. De fleste har sett ut til å tro at bare vi leser i bok, så blir vi klok. Det er nok mye sant i mange sammenhenger, men en god bok utelukker ikke gleden ved å skape noe med egne hender eller forståelsen vi får ved å gjøre det. Det er hodet og hånden sammen som gir utvikling. Det er det vi snakker om nå! Det er det Senterpartiet har vært opptatt av lenge. Vi vil at alle elever skal få utløp for både sine kreative og praktiske – og boklige sider.

Senterpartiet mener at forsøkene med et nytt arbeidslivsfag er et skritt i riktig retning. Det at skoler over hele landet viser så stor interesse for å delta i forsøket, betyr at det er et enormt sug etter mer praktisk rettet opplæring på ungdomstrinnet. Bare i Oppland har 35 av fylkets 43 ungdomsskoler søkt om å få delta i forsøket. Kun fire skoler kom med i denne omgang. Jeg ser fram til erfaringene forsøkskolene gjør seg, og til at alle skoler får dette faget.

Når manglende motivasjon for læring er en av hovedårsakene til frafall, er det nødvendig å innrette opplæringen slik at alle elever opplever mestring. Det å gi elever mulighet til å velge praktiske fag og bruke sine praktiske ferdigheter vil bidra til å bygge sjøltillit og mestringsfølelse hos elevene. Det vil i sin tur virke motiverende i andre fag. Det er ikke snakk om å senke ambisjonene i basisfag som norsk, matematikk og engelsk, men snarere å legge bedre til rette for bedre læringsutbytte både for praktikerne og akademikerne. Praktisk tilnærming i fellesfagene er viktig gjennom hele skoleløpet.

Jeg har fra jeg begynte her i Stortinget – allerede under trontaledebatten – framhevet både ungdomsskolen, yrkesfag og fagskoler.

Senterpartiet mener – i likhet med Byggenæringens Landsforbund – at vi skal ha høye krav til teori også innenfor yrkesfagene. Men vi er opptatt av å få rett teori og at læreplanene gir rom for å yrkesrette både fellesfag og programfag. Jeg er derfor glad for at Kunnskapsdepartementet allerede er i gang med en slik gjennomgang. Vurdering av den sentralgitte eksamensordningen i fellesfaget engelsk vurderes også. Og det er bra.

Gjennom arbeidet med denne meldingen har jeg stusset over partiet Høyres forslag til det de kaller et yrkesløft. De foreslår bl.a. egne læreplaner for yrkesfagene. Det er litt

merkelig ettersom vi har ca. 260 læreplaner for yrkesfag allerede i dag.

Når det gjelder forslag om praksisbrev som nasjonal ordning, ble alle fylkeskommuner invitert til å tilby det allerede for to år siden. I dag er det vanligst å gå to år i skole og to år i lære. Praksisbrevet gir mulighet for å gå rett i lærebedrift og oppnå kompetanse på lavere nivå allerede etter to år. Det positive er likevel at de fleste av disse kandidatene fortsetter til fullt fagbrev. Det viser igjen av innretningen på opplæringsløpet er viktig for å oppnå læringsmålene, og at det er en oppnåelig mulighet for de aller fleste.

Så foreslår partiet Høyre alternative opplæringsløp i bedrift. Det er også mulig etter dagens opplæringslov. Og med hensyn til fagskoleforslagene er de anerkjent som alternativ høyere utdanning allerede i dag. Det er også allerede lagt til rette for at de som fullfører en toårig fagskoleutdanning og tilfredsstiller kravene til norsk, får studiekompetanse.

Det er for meg en gåte at partiet Høyre slipper unna med en tilsynelatende satsing på yrkesfagene. Tiltakene de fremmer, er i det store og hele tiltak som Regjeringa allerede har igangsatt eller er i ferd med å gjennomføre. Og det er heller ingen hemmelighet.

At dette skjer, gjør at jeg stiller spørsmål ved om vår allmenne kjennskap til de yrkesfaglige studieretningene er god nok. Dessverre tror jeg at vi har vært mest opptatt av den akademiske utdanningsveien.

Jeg mener det er en fallitterklæring ikke å forvente at de fleste som velger en yrkesfaglig studievei, skal gjennomføre fellesfag som norsk, engelsk, matte og naturfag. Sjøl Per deltar i disse timene. Ørene og evnen til å tilegne seg kunnskap er det jo ikke noe vi veien med sjøl om en snubler i dobbeltkonsonanter og store bokstaver. I tillegg til fellesfagene skal de ha programfagene med yrkesteori.

En øker ikke statusen til yrkesfagene ved å stille lavere krav og forventninger til elever som skal gå der. Lavere forventninger betyr at vi bygger ytterligere opp under yrkesfag som en studieretning du velger hvis du ikke er så flink på skolen. Det er uklokt i en tid der vi trenger mer kunnskap og mer kompetanse også innenfor disse fagene, ikke minst om klima- og miljøutfordringer, om framtidens helse- og omsorgsarbeid, om teknologi og innovasjon. Jeg vil gjerne ha hus som står støtt og rett også i framtida.

Det er sjølsagt sånn at ikke alle har samme forutsetninger for teori. Det betyr likevel ikke at vi ikke skal ha forventninger! Positiv forsterkning, eller positive forventninger, gjør at vi ofte strekker oss litt lenger enn vi trodde var mulig sjøl. Det er jeg sikker på at flere av oss som er stortingsrepresentanter nå, også har erfaring med. Vi trodde ikke at vi skulle greie det, men vi gjorde det.

Det er mange Per-er i norsk skole. Det er mange som synes det er tungt å komme gjennom ungdomsskolen med høye krav til teoretisk kunnskap. Mange sånne Per-er dropper ut av videregående skole. Jeg er derfor utrolig fornøyd med å få være en representant med en regjering som tar tak i dette, som ikke er mest opptatt av nye reformer, men som setter i gang arbeidet med en dreining som legger vekt på praksis som læringsarena, i

kombinasjon med teori, helt fra grunnskolen til høyskolen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Mette Hanekamhaug (FrP) [11:16:59]: Representanten Tingelstad Wøien fortalte en rørende historie om Per og hvor utrolig viktig det er med tidlig innsats, flere tiltak tidligere osv. Men det er ikke mangel på flotte ord som er utfordringen i skolen. Det er mangel på flotte tiltak.

Mitt spørsmål til representanten Tingelstad Wøien blir derfor: Kan representanten peke på tre konkrete tiltak fra Regjeringa i meldinga Utdanningslinja som nettopp sikrer den tidlige innsatsen i barneskolen, som hun snakker så fint om i sitt innlegg?

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [11:17:36]: Jeg synes jeg kunne ane en liten ironi i det representanten Hanekamhaug sier når det gjelder en «rørende historie». Jeg vil at representanten Hanekamhaug skal være klar over at dette er en faktisk historie og ikke noe jeg har funnet på sjøl.

Når det gjelder tidlig innsats, er det noe Regjeringa jobber aktivt med. Det jeg var mest inne på her nå, var den praktiske tilretteleggingen, ikke minst i ungdomsskolen, der praktiske arbeidslivsfag er et godt tiltak.

Elisabeth Aspaker (H) [11:18:20]: Ingen fylker sliter mer med frafall enn Finnmark. Hver tredje elev må flytte hjemmefra, og risikoen for frafall øker dramatisk med det.

Båtsfjord kommune har drevet forsøk med drift av videregående skole i nært samarbeid med ungdomsskolen, og forsøket må beskrives som en stor suksess. De har hatt radikalt mindre frafall fordi flere elever kan bo hjemme og mer kompetente og motiverte lærere, noe som har kommet hele skoleløpet til gode.

Den rød-grønne regjeringen har nå satt bom stopp for forsøket, til tross for at et samlet kommunestyre, inkludert de rød-grønne partiene, har ønsket at skoletilbudet skulle videreføres.

Hvordan kan representanten fra Senterpartiet forsvare en sånn distriktsfiendtlig skolepolitikk, som vil bety at flere elever i Båtsfjord nå må flytte hjemmefra, med stor risiko for at mange vil falle fra?

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [11:19:12]: Nå må jeg si at jeg ikke kjenner til det som representanten Aspaker her beskriver.

I forhold til borteboernes situasjon er vi klar over at det er veldig stort frafall blant dem som bor borte. Der er det også igangsatt veldig mange ikke bare forsøk, men også gode, varige tiltak i fylkeskommunene rundt omkring, både oppfølgingstjeneste, egne mentorordninger, vertsfamilier osv.

Akkurat det eksempelet du viser til, er noe jeg må få komme tilbake til og svare på senere.

Dagrun Eriksen (KrF) [11:19:52]: Det er noen ting vi i sentrum har stått sammen om selv om vi har hatt

vekslende samarbeidspartnere på regjeringshold, og det har bl.a. vært folkehøyskolene.

Folkehøyskolene er en viktig aktør sett med Kristelig Folkepartis øyne, også i utdanningsøyemed, fordi man ser at elever gjennom et år på folkehøyskole får større, utvidet horisont, kanskje velger andre typer fag enn de har gjort og kommer ut som styrket både etter det året og etter den totale utdanningen. Derfor er det litt forunderlig at ikke folkehøyskolene nevnes med ett ord i meldingen Utdanningslinja. Jeg ser også at regjeringspartiene ikke går inn på den merknaden som Kristelig Folkeparti og andre partier står sammen om, hvor vi faktisk sier noe om folkehøyskolenes betydning.

Betyr det at Senterpartiet nå forlater det engasjementet de tidligere har hatt for folkehøyskoler? Har man utelatt dem av Utdanningslinja ved en inkurie, eller er det enda verre, er det bevisst?

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [11:20:56]: Jeg tror vi er enige om at folkehøyskolene fortsatt er viktige. Jeg vet ikke årsaken til hvorfor det ikke ble stående noe om folkehøyskoler i utgangspunktet i utdanningsmeldingen, men jeg tror vel egentlig ikke at det er noen som ser ned på det skoleslaget i det hele tatt. Jeg tror vi fortsatt skal stå sammen i sentrum om å styrke folkehøyskolene. Vi ser at det har en veldig stor gevinst for mange elever, som nettopp sier, som representanten Eriksen her gjør, at folkehøyskolene styrker mulighetene og selvtilitten hos den enkelte elev. Jeg kan forsikre representanten Eriksen om at jeg fortsatt skal bidra til å følge opp folkehøyskolen i den rød-grønne fraksjonen.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Dagrun Eriksen (KrF) [11:21:59]: Olje og fisk har lagt grunnlaget for den velferdsstaten som Norge i dag er. Men vår største ressurs befinner seg ikke i havet. Den er på land. Den er i byer, tettsteder og grender. Der finner vi en ressurs som vanskelig kan måles i penger – det enkelte mennesket og den kunnskapen man har. Det er en ressurs for framtiden, og derfor må også utdanning være et helt grunnleggende satsingsområde. Vi må sikre at alle ledd i utdanningslinjen – fra grunnskole til høyere utdanning – har den kvalitet som er nødvendig for å kunne gi kunnskap. Jeg opplever at denne meldingen er et forsøk på det.

Regjeringen har nå kampen mot frafallet som jobb nummer én. Det er virkelig på tide etter at Regjeringen de siste fem årene har hatt dette litt for langt nede på listen. Antall elever som ikke fullfører videregående skole, er bekymringsfullt. Dessverre finner vi igjen mange av de menneskene som faller ut av skolen, i andre statistikker senere knyttet til både sosialhjelp, arbeidsledighet og uføretrygd. Derfor er det avgjørende raskt å sette i gang tiltak for å bidra til at flere fullfører videregående skole. Min erfaring etter å ha reist rundt ganske mye er at det er mange gode lokale tiltak på skolene for å snu denne utviklingen. Vi må i langt større grad nyttiggjøre oss de gode eksemplene for å få snudd den trenden.

Realiteten er at Regjeringen til nå har hatt flere timer som eneste virkemiddel som skal løse alt. I stedet for å satse på en bedre ungdomsskole, kampen mot frafall og mobbing, sterkere satsing på enda bedre lærere, så har pengene og satsingen i norsk skole gått til flere timer, til tross for at det ikke finnes dokumentasjon på at flere timer gir flinkere elever.

Jeg har også tidligere berømmet statsråd Halvorsen for at Regjeringen nå endelig går inn for et større innslag av praksis på ungdomstrinnet og uttrykt et håp om at dette vil innebære et kursskifte i Regjeringens skolepolitikk. Min bekymring er imidlertid om det vil være mulig å satse også økonomisk på dette. En virkelig satsing på ungdomsskolen må også innebære et økonomisk løft.

Situasjonen for ungdomsskolen er at det har vært drevet lite eller ingen forskning på dette trinnet. Undervisningen er for teoritung, det er store utfordringer knyttet til bråk og uro, og mange lærere gruer seg for det daglige arbeidet på dette trinnet. Det er grunn til å tro at dette forplanter seg og fører til at vi har en dramatisk høy frafallsprosent også i videregående.

Ungdomsskolen må bli en mestringsarena for barn og unge. Når elever ikke henger med i det teoretiske, må de tilbys en mer praktisk skolehverdag. Derfor mener jeg og Kristelig Folkeparti bl.a. at valgfagene bør gjeninnføres, og at det er behov for en langt sterkere satsing på kvalitetsutvikling i ungdomsskolen. Jeg vil vise til en nordisk forfatter, nemlig Astrid Lindgren, og karakteren Pippi, som sier: Det har jeg aldri prøvd før, så det er jeg helt sikker på at jeg kan klare. Jeg ønsker at flere elever skal kunne si som henne.

Flertallet i komiteen viser til at det er større sannsynlighet for at barn av foreldre med høyere utdanning fullfører videregående enn elever med foreldre som har grunnskole som høyeste utdanning. Jeg er imidlertid uenig i at dette ensidig er skolens oppgave å utjevne. Det undervurderer foreldrenes avgjørende rolle i barns læring og gjør også kanskje avstanden mellom hjem og skole større enn den burde vært.

Jeg mener meldingen mangler et sentralt element, og det er mobilisering av foreldrene. Alle foreldre kan ha en aktiv og sentral rolle i barns læring, og vi må satse enda mer på utvikling av et godt hjem-skole-samarbeid og en dyktiggjøring av alle foreldre til å støtte, motivere og oppmuntre sine barn. De påviste sosiale forskjellene viser nettopp hvor viktig det er med en bevisstgjøring av hjemmets rolle både hos ansatte i skolen og hos foreldrene. En myndiggjøring av alle foreldre og kunnskap om gevinsten ved et godt samarbeid mellom hjem og skole vil kunne føre til en større grad av sosial utjevning.

I meldingen går også Regjeringen inn for at unge som allerede har falt ut av utdanningen, skal følges bedre opp enn i dag. Det er positivt, men jeg må si at jeg ble bekymret da jeg hørte representanten Truls Wickholms svar på min replikk. Hvis du i dag er mellom 19 og 24 år og har brukt opp rettigheten din, er det ingen som har plikt til å ta deg inn til å kunne få videregående utdanning. Det er en rettighet som mangler for en stor gruppe elever. Det er jo så avgjørende at man får mulighet til en plass når man er

mellom 19 og 24 år. LO har vært kjempeklar på det. Senest nå har nestlederen i LO, Solbakken, gått ut og sagt at han er overrasket over at Regjeringen ikke støtter det forslaget som ligger på bordet i dag fra Kristelig Folkeparti og Venstre, hvor vi nettopp ville ha adressert den utfordringen som ligger for 19–24-åringene. Om ikke de hører på oss, så kanskje kunne de hørt på LO.

Meldingen nevner dessverre i liten grad private skoler, fagskoler og høyskoler. Jeg ser det som helt naturlig at disse utdanningsinstitusjonene medregnes på lik linje med det offentlige i en melding om utdanningslinjen. Disse institusjonene er en uvurderlig ressurs som man må benytte seg av og gi likeverdige rammevilkår. Jeg mener at de private skolene gjennomgående må innlemmes i de systemer man nå legger opp til, f.eks. når det gjelder avtaler om hospitering for elever oppover i systemet, ulike former for samarbeid i utdanningssystemet og rett til opplæring for voksne.

Det er helt utrolig at Regjeringen har valgt ikke å nevne folkehøgskolene i en melding som sies å skulle omhandle hele utdanningssystemet. Jeg vet at departementet har fått innspill på dette, og vi har i komiteen lagt inn en merknad om folkehøgskolenes viktige rolle i en utdanningslinje. Men regjeringspartiene ville likevel ikke være med på merknaden, og heller ikke i meldingen nevnes folkehøgskolene med ett ord. Vi mener at folkehøgskolene er en viktig del av vårt utdanningssystem, og jeg begrunnet i en replikk til Tingelstad Wøien hvorfor jeg mener det.

En forventet ungdomsbølge inn i høyere utdanning og et økt fokus på voksnes læring skaper behov for flere studieplasser i høyere utdanning. Dette er svært positive resultater. At 75 pst. i en ny undersøkelse er tilfreds med studiekvaliteten, er veldig bra. Det kan tyde på at Kvalitetsreformen er på rett spor og gir resultater. Jeg er imidlertid mer spent på hvordan kommende undersøkelser vil bli gjennom den kraftige økningen av studieplasser som nå vil komme. Vi er positive til utvidelsen, men det er avgjørende at dette ikke går ut over kvaliteten. Spørsmålet er om UH-sektoren er i stand til å ta imot en slik økning, f.eks. knyttet til bygg, lokaler og undervisningspersonell. Økes ikke finansieringen til UH-sektoren, er jeg redd tallene om noen år kommer til å se helt annerledes ut enn de gjør i dag. Jeg mener også at private høyskoler vil kunne avhjelpe dette. De private høyskolene bidrar til å sikre nasjonalt mangfold – diversitet – i høyere utdanning, forskning, formidling og innovasjon. I dag utdannes totalt 10–12 pst. av alle norske studenter ved private høyskoler. For enkelte fagområder er prosentandelen langt større. Denne prosentandelen bør minst opprettholdes også i de kommende år. Skal vi lykkes med å ta imot ungdomsbølgen, trenger vi alle, og da trenger vi kanskje på nytt å se på om grunnbevilgningen til private høyskoler må økes.

La meg ta en annen forfatter, Ibsen, som tidligere har vært sitert. Jeg lette etter et godt Ibsen-sitat i dag. Jeg vil si at jeg kjenner meg ganske rik når jeg nå kommer med sitatet, for sitatet er: «Evig eies kun det tapte».

Fra opposisjonen i komiteen har det kommet konkrete forslag til denne meldingen og til mange meldinger som vi har behandlet gjennom den tid de rød-grønne har styrt.

Men mange av disse forslagene har blitt kontant avvist av flertallet. Saken er gjennomkompromisset fra Regjeringens side. Forslagene fra opposisjonen blir litt brysomme innspill, for vi har jo noe på gang, sa representanten Aksel Hagen. Slik kan en flertallsregjering velge å arbeide, men om målet er å sette i gang en bred debatt om utdanningen i vår nasjon for å få til noen framtidsrettede visjoner om hvor vi skal gå, må en flertallsregjering kanskje ikke ha nok med seg selv. «Evig eies kun det tapte.» Jeg kjenner meg rik.

Jeg tar opp de forslagene i innstillingen som Kristelig Folkeparti har sammen med andre.

Presidenten: Representanten Dagrun Eriksen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Anna Ljunggren (A) [11:32:27]: Representanten Eriksen bruker mye av innlegget sitt til å snakke om sosial utjevning i skolen og skole-hjem-samarbeid. Men i en merknad sier Kristelig Folkeparti at de er uenig i at skolen må kompensere for ulik sosial bakgrunn hos elevene. De mener videre at det er viktig med en bevisstgjøring av hjemmets rolle overfor skolen, og at et godt samarbeid mellom hjem og skole vil kunne føre til større grad av sosial utjevning. Det er flott at representanten Eriksen har et engasjement for skole-hjem-samarbeidet. Men jeg har imidlertid problemer med å se at hjemmet selv skal kunne forebygge sosiale forskjeller. Kan representanten utdype det?

Dagrun Eriksen (KrF) [11:33:09]: Ja, det kan jeg gjøre. Det er gjort utrolig lite forskning på dette, men det finnes noe. Professor Thomas Nordahl har gitt ut en bok som heter «Hjem og skole», der han kommer med ganske mye kritikk av at det norske politiske systemet gjennom 30 år har sagt at det må være skolens oppgave å ta tak i den sosiale forskjellen som reproduseres i neste generasjon. Han sier tvert om at vi er helt avhengige av å få hjemmene på banen for å kunne klare den sosiale utjevningen. Så for hver gang det politiske miljøet sier – og det fortsetter de rød-grønne med – at alle tiltakene for å utjevne dette må settes inn i skolen, sier han at vi tar feil. Han sier at det vi må gjøre, er å sette inn tiltak slik at vi involverer hjemmene på en helt annen måte enn det norsk skole gjør i dag. Man kan være verdens beste pedagog, men hvis foreldrene motarbeider læring i hjemmene, får man ikke til en god læring. Det er en prinsipiell forskjell som jeg håper at Kristelig Folkeparti kanskje snart når igjennom med, også her i dette miljøet.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:34:21]: Jeg skal ikke sitere Ibsen. Jeg skal sitere Margaret Thatcher, som er kjent for uttalelsen: «There is no such thing as society.» Hun avviser eksistensen av et samfunn, det er individene som defineres. Det var det som falt meg inn da jeg hørte representanten Dagrun Eriksens svar til Arbeiderpartiet.

Stikkordet for hvordan mange gjør det på skolen og hvem som faller fra, er jo påviselig sosial bakgrunn. Det

er direkte feil det Eriksen sier, at det ikke er forsket mye på det. Det er et oppsiktsvekkende, selv til Kristelig Folkeparti å være, individualistisk syn på hva det er som definerer et samfunn.

Så er det ingen som er uenig i målet om et godt skole-hjem-samarbeid. Men spørsmålet mitt er: Mener virkelig Kristelig Folkeparti at sosial utjevning ikke bør være en oppgave for den institusjonen der alle samfunnslag og grupper møtes, der demokratiforståelsen til barn bygges, og der kunnskapen skal fordeles? Det får meg til å undre.

Dagrun Eriksen (KrF) [11:35:24]: Det er slik at det finnes mye statistikk på sosial utjevning. Men det finnes lite forskning på hvordan man faktisk kan snu den. Gjennom 30 år har det politiske miljøet satt i gang tiltak bare sett fra skolens side. Kristelig Folkeparti mener at skolen kan være en sosialt utjevne faktor. Det kan leses i innstillingen til stortingsmeldingen om sosial utjevning i skolen, der vi sier veldig nøye hva vi mener om det.

Men det er feil å tro at dette kan løses av skolen alene; man må koble en forbindelse til hjemmet. Jeg mener at man ikke tar på alvor hvor viktig det er å truste hjemmene, ha tro på hjemmene og få dem involvert i å være med på å jevne ut de sosiale forskjellene. For vi har ikke klart å sette inn alle tiltak i norsk skole. Vi er nødt til å få hjemmene på banen. Jeg er enig i at det er en statistikk som viser at vi i dag reproduserer forskjeller, men de som har forsket litt på det, (presidenten klubber) sier at det ikke må være slik. Det går an å gjøre noe, men da må man også sette i gang tiltak også overfor ... (presidenten klubber).

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Trine Skei Grande (V) [11:37:04]: Truls Wickholm begynte innlegget sitt med å sitere fra en gammel arbeiderpartiresolusjon, og det var hyggelig lesning. Grunnlaget for den norske fellesskolen, tankegangen om at bondesønnen, husmannssønnen og dattera til håndverkeren skulle sitte på samme benk, ble lagt av Venstre-mannen Johannes Steen da han innførte det som ble den felles offentlige folkeskolen i Norge. Det er et ektefødt barn av Venstre, og vi vedkjenner oss morskapet.

Ellers understreket saksordføreren det gode samarbeidet i komiteen, noe som jeg finner litt spesielt hvis man leser komiteens merknader. I denne saken ligger også et Dokument 8-forslag fra Venstre, som vi trodde skulle være med i den dugnaden som statsråden har stått på denne tallerstolen og sagt at hun gjerne vil ha når det gjelder frafall i videregående skole, og at alle ideer mottas med takk. Jeg har egentlig også oppfattet statsrådets svar til komiteen som veldig positivt til veldig mange av forslagene. Stor var undringen da det ikke var noe verdt under komitébehandling og hos regjeringspartiene. Her var alt måtet til fra utgangspunktet, og det var ingen rom for endring eller gode ideer fra noen andre. Det var heller ikke mulighet for å lage en arbeidsform som gjorde at forslagene kom fram, noe som gjør at både regjeringspartiene og opposi-

sjonen har måttet legge fram saker i salen. Det er vel en arbeidsmåte som ikke er helt ideell.

Utfordringen som vi står overfor når det gjelder Utdannings-Norge, krever absolutt en innsats fra alle, og det krever en politisk dugnad som lager brede kompromisser. Det er blitt sagt her på talerstolen at man ønsker mindre ideologi. Jeg er opptatt av at skolesystemet og utdannings-systemet vårt i hvert fall ikke trenger mindre politikk, og det er faktisk slik at de aller fleste store reformer, så å si alle store reformer på utdanningsfeltet i Norge, har hatt veldig stort og bredt flertall her i salen. Det gjør dem også mye sterkere når de skal gjennomføres.

Så må jeg bare si at hvis man setter seg ned og analyserer det norske samfunnet og ser på hvilke store utfordringer vi står overfor, er kunnskap svaret på alle. Vi står overfor en økonomi der vi har lenet oss på en oljeformue i mange, mange år, og der vi har bygd opp et velstandsnivå basert på den. Skal vi overleve når oljen ikke lenger blir så viktig, og når den tar slutt, må vi opprettholde vårt velstandsnivå med kloke hoder. Det er bare kloke hoder med gode ideer og god kunnskap som kan klare å bygge velferden vår videre. Vi står overfor en svær klimautfordring, som gjør at samfunnet vårt må endres helt fra grunnen av med tanke på organisering. Skal vi klare både å takle klimautfordringen og opprettholde vår velferd og den livsmåten som vi har vent oss til, krever det store teknologiske sprang, mye kunnskap og mye forskning. Hvis vi skal fornye velferdsstaten vår, hvis vi skal sørge for at den velferdsstaten vi alle er glad i, skal overleve i framtida, er det gjennom økt bruk av kunnskap, nye løsninger og innovasjon vi klarer å takle den utfordringen. Skal vi klare å lage arbeidsplasser for framtida som vi kan leve av, gjør vi det gjennom å satse på kunnskap, satse på forskning og satse på gründerideer. Det betyr at alle våre store samfunnsutfordringer løses med kunnskap.

Det er flott å ha en stortingsmelding der vi klarer å se hele løpet under ett, sjøl om jeg ikke syns at den pranger når det gjelder gode politiske løsninger. Men sjøl om man har blitt slått handa av når det gjelder å komme med gode forslag, vil jeg gå gjennom litt av hva Venstre har foreslått gjennom sitt forslag:

Vi har i dag et system med spesialundervisning, som det har vært en offentlig utredning om, men som, for å sette det på spissen, er laget som et meget byråkratisk system der vi bruker alle de dyktige fagfolkene til å behandle papir, mens vi ofte bruker ufaglærte assistenter til å hjelpe barna. Vi burde ha sett mye mer på det finske systemet og andre systemer der man har fokus på å flytte de gode fagpersonene nærmere barna, og vi burde kanskje ikke være så opptatt av byråkratiet, men prøve å få til en plan for hvordan vi skal få flere spesialpedagoger ut i norsk skole, inn i norsk skolehverdag – bort fra skrivepult som gjør at de bare ser elever i form av søknadspapirer, og over til å hjelpe elever i hverdagen deres.

Det har blitt diskutert her hvordan skolen skal utjevne sosiale forskjeller. Det vi har forskning på, det vi vet om det, er at for å gjøre noe med familien er det mye mer virkningsfullt å gjøre noe med læreren. Gode lærere er mye mer sosialt utjevne enn alle andre indikatorer som du

kan gå inn og endre. Det er ingen ting som utjevner de sosiale forskjellene i en klasse så mye som en god lærer. Derfor mener Venstre at vi burde ha satset på videreutdanningssystemet for å gjøre lærerne enda bedre til å gjøre jobben sin, og vi burde med en gang ha innrømmet at vi trenger en femårig lærerutdanning for å få den kvaliteten i skolen som vi ønsker.

I tillegg mener vi at vi må ha en gjennomgang av skolen i forhold til det byråkratiske. Veldig mange lærere melder tilbake til oss at hverdagen deres er preget av mange byråkratiske rutiner, og at de heller hadde villet bruke tida på elevene. Vi tror også at skolen hadde hatt godt av å få inn andre yrkesgrupper med fagkompetanse, som har mulighet til å putte pedagogikk på sin fagkompetanse, og at det kunne ha vært et godt innspill for å gjøre skolen bedre, bringe den nærmere yrkeslivet, og kanskje få en mer variert skolegang.

Skal du få til en god oppfølging av elever som sliter med ikke bare det faglige, men med alle de andre tingene som er slitsomt ved å være tenåring, og som er slitsomt ved å være ungdom generelt, er det å satse på skolehelsetjenesten viktig. Det å ha et barnevern, en skolehelsetjeneste og en skole som samarbeider, er viktig for å kunne hjelpe ungdommer som møter andre problemer i livet enn det som akkurat ligger i norsk- eller matteboka.

Så er jeg bekymret for situasjonen innenfor høyere utdanning. Vi vet at det nå kommer en stor bølge av ungdommer inn i høyere utdanning, mens vi ser at det ikke akkurat er kø når det gjelder vitenskapelige stillinger for å få en god undervisning av dem som skal inn i høyere utdanning. Derfor har vi også fremmet forslag om å lage en opptrappingsplan i forhold til vitenskapelige stillinger for å være sikker på at vi klarer å få kvalitet inn i det høyeste nivået på utdanningssystemet vårt også.

Jeg er også forundret over at Venstre og Kristelig Folkeparti ikke får mer støtte når det gjelder retten til videregående skole. Vi har nå i realiteten et 13-årig skoleløp. Jeg ser ingen grunn til at de tre siste årene skal bli behandlet på en annen måte når det gjelder å ha en rettighet til utdanning, som jeg mener at alle burde ha.

Så vil jeg løfte fram noe som også Fremskrittspartiet løftet fram, nemlig at vi hadde tjent mye som land, og som utdanningsland, på å gjøre det lettere å være utenlandsstudent. Jeg skal kanskje ikke si at det å sende dem utenlands, er en veldig billig måte å produsere studenter på, men jeg tror vi kunne ha vunnet mye faglig, og vi kunne ha vunnet mye i forhold til spennende utvikling ved at flere studenter hadde reist til utlandet. Og freshman-året er da et system som ville ha ført til at mange flere hadde sett det økonomisk mulig å gjøre det, og at man ikke trengte å ha en rik mamma og pappa for å få lov til å prøve å studere i utlandet.

Så er det sånn at Venstre ikke fremmer forslag nr. 28, men vi fremmer forslagene nr. 29–34, som er omdelt i salen. Vi støtter ellers de forslagene som vi er medforslagsstillere til.

Det skal siteres Ibsen i vår komité. Det som rant meg i hu i dag, var at det manglende samarbeidet, den manglende evnen til å lytte til hva opposisjonen sier, egentlig

ikke skyldes at vi bare kommer med dårlige forslag, jeg tror også det har litt med viljen å gjøre. Til det har Ibsen sagt: Viljen, det er den som teller, viljen frigjør eller feller.

Presidenten: Da oppfattet presidenten det slik at alle forslag, utenom forslag nr. 28, er tatt opp. Representanten Trine Skei Grande har altså tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Hadia Tajik (A) [11:47:08]: Jeg betviler ikke Venstres engasjement for å få ned frafallet i videregående skole, men når jeg leser innstillingen, blir jeg litt i tvil om de ser hvor sammensatt bildet egentlig er. De skriver f.eks. at frafallet er spesielt høyt blant «innvandrerungdom» – og det er et begrep som ikke skiller mellom ungdom som selv har innvandret, og ungdom som er barn av innvandrere. Det er relativt uheldig, for det underslår at barn av innvandrere har langt høyere fullføringsgrad enn barn som selv har innvandret til Norge. Utfordringene er ulike. Er det da sånn at Venstre ikke vet at det er en statistisk forskjell her, eller synes de bare at det ikke er så nøye å presisere det?

Trine Skei Grande (V) [11:47:51]: Jeg mente at innvandrerungdom var ungdom som hadde innvandret, og ikke at det varer i mange generasjoner bakover. Vi trodde at begrepet var presist, og nå håper jeg at jeg har gjort det mer presist.

Aksel Hagen (SV) [11:48:15]: Det foregår en debatt i salen i dag, og det har foregått en debatt ute i det offentlige rom i noen uker som går på hva Høyre egentlig mener med yrkesfagutdanning. Høyre føler seg misforstått, og det er årsaken til at Høyre blir stående alene om sin merknad på dette. Venstre har levert en veldig interessant merknad i så måte, på side 31. Jeg siterer:

«Dette medlem vil på generelt grunnlag advare mot en tankegang som devaluerer teori-innslag i dagens yrkesfaglige studieretninger. Det er, etter dette medlems mening, ikke nødvendigvis teorien i seg selv som er problemet – snarere dreier det seg om hvordan teorien er innrettet.»

Spørsmålet mitt er da: Er dette en direkte kommentar til Høyres forslag?

Trine Skei Grande (V) [11:49:02]: Det kan man jo lese som man vil, men vårt poeng er at dagens «vifter» i videregående skole er såpass brede at det er vanskelig for lærere å innrette teorifagene mot det faget som utløser det brennende engasjementet til hver enkelt elev. Det er klart at det er lett å undervise i historie – det vet jeg sjøl – for f.eks. gullsmeder eller for frisører, dvs. å relatere faget til yrkesfaget deres. Problemet er når man sitter med både gullsmeder og frisører i det samme klasserommet. Hvordan skal man da innrette historiefaget for å gjøre det ekstra spennende for den gruppen? Det er det vi har tatt opp her.

Kanskje betyr det at man må dele opp klasser i noen fag, kanskje betyr det at man må organisere det på andre

vis. Vi tror at det er mulig å formidle teori på en spennende måte også til folk som har en annen innfallsvinkel enn at de skal bli historikere.

Truls Wickholm (A) [11:50:11]: Det er litt interessant når Venstre bruker mesteparten av sitt innlegg til å framstille det som om de er offer for en slags flertallsarroganse. Jeg har lyst til å se på forslag nr. 28, fra Venstre: Stortinget ber Regjeringen om å forsterke innsatsen mot frafall i skolen basert på følgende momenter: spesialpedagoger, flere og bedre rådgivere, lærerkompetanse, yrkesfagreform, mindre byråkrati i skolen, andre yrkesgrupper, praktiske fag, utplassering, åpenhet og kartlegging og fremmedspråk – altså temaer som er gjennomgående i hele meldingen.

Egentlig er denne meldingen en melding om at Regjeringen skal forsterke innsatsen mot frafall i skolen og skape et bedre utdanningssystem i Norge. Man må påta seg noe ansvar selv når man fremmer Dokument 8-forslag som går rett inn i en melding som allerede er levert. At Stortinget skal gå særskilt inn i alle forslagene fra Venstre, synes jeg kanskje er litt mye å forvente, og da bør man ikke innta den offerrollen som Venstre nå gjør.

Trine Skei Grande (V) [11:51:15]: Jeg undrer på om ikke også presidenten mener at når man fremmer forslag, så er det noe man skal gå særlig inn på. Jeg forventer at når man fremmer et forslag, så blir det behandlet seriøst såfremt det er sendt til en komité og skal behandles der. Om Regjeringa er enig eller ikke, kan regjeringspartiene vise ved stemmegivningen i dag.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Statsråd Kristin Halvorsen [11:51:57]: Dette er en stortingsmelding og en stortingsdebatt om sammenhengen mellom arbeidslinja og utdanningslinja; det er ikke om alt vi driver med i norsk utdannings- eller skolepolitikk. Og det er en veldig vesentlig og viktig sammenheng, som jeg er glad for at hele Stortinget er enig om. Det vi kan oppnå gjennom påfyll av kompetanse og et godt utdanningssystem, er nettopp at folk kan ha et langt liv som deltakere i arbeidslivet, og det er det mest effektive for å hindre at vi får den situasjonen at mange som utmerket godt kunne bidratt i samfunnet, og som selv ville hatt stor glede av en meningsfull jobb, er på ulike trygdeordninger.

Hvis vi skal minne hverandre om noen fakta, er det sånn at framtidens arbeidsmarked vil ha stort behov for at flere gjennomfører videregående opplæring og at mange tar fagbrev, men det kommer til å være liten plass for dem som bare har grunnopplæring.

Vi har et betydelig frafall fra videregående opplæring – 30 pst. – og det har vært stabilt i 15 år. Vi har enormt mye å hente på en mye mer samordnet innsats for å hindre frafall. Det er egentlig overraskende at det ikke har stått på toppen av den nasjonale politiske dagsordenen i alle disse 15 årene. Vi har bare ting å hente på å få det til. Vi sparer penger – mellom 5 og 9 milliarder kr pr. årskull hvis vi reduserer frafall-

let med 10 pst. Vi øker muligheten for den enkelte til å lykkes.

Det er mange som i denne debatten har vært inne på at det er humankapitalen – mennesker – som er Norges viktigste formue, og ikke oljen. Likevel er det fryktelig mange som fremdeles går rundt og tror at det er den som egentlig gjør oss til et rikt land. Det er det ikke. Når mellom 70 og 80 pst. av vår nasjonalformue er mennesker, så sier det noe om hvor enormt avgjørende det er for at vi skal lykkes som land – også når det gjelder å løse miljøproblemer – å bruke den kompetansen vi har. Det er mye mer avgjørende enn om vi får den siste oljedråpen opp fra havets bunn, for oljeformuen vår er i underkant av 10 pst.

Jeg har lyst til å invitere alle som er opptatt av kunnskap, og som nå sitter i denne salen, til å være veldig obs i den offentlige debatten på hvordan vi skal bruke det økonomiske handlingsrommet framover. Det er nemlig mange utenfor denne komiteen – og utenom de som nå deltar i denne debatten – som tror at den egentlige verdiskapingen og det egentlig mest lønnsomme vi kan investere i, er realkapital. Jo mer stål, betong og asfalt, jo mer lønnsomt. Det er helt feil! Så alle triks for å lure stål, betong og asfalt foran i køen i kampen om kronene må avvises av alle som er opptatt av skole og utdanning, for det vil måtte gå på bekostning av investering i humankapitalen.

Vi har tatt initiativ overfor fylkene til en samordnet innsats for å få ned frafall i skolen. Det foregår veldig mye bra rundt omkring i mange fylker, og vi må samordne den innsatsen. I tillegg har jeg gått igjennom læreplanene for videregående opplæring, for mange har trodd at læreplanene i seg selv begrenser muligheten for yrkesrett teori i yrkesfagene. Vi skal justere læreplanene, men det er ikke i læreplanene utfordringen først og fremst ligger. Vi trenger å gjøre yrkesfagene mer relevant og fellesfagene i yrkesfagene mer relevant. Det er det full mulighet til innenfor det som blir de justerte læreplanene. Det er veldig viktig at vi får «trøkk» på det. Det er veldig viktig det meldingen sier om mulighet til hospitering, mulighet til å tilrettelegge, mulighet for dem som skal undervise i matematikk til å se innsiden av en rørleggerbedrift – det er utrolig viktig å tilrettelegge matematikken sånn sett. Vi skal sørge for at det signalet går tydelig ut allerede fra dette skoleåret – at fra høsten justeres læreplanene – sånn at det er på plass.

Så starter ikke frafall i videregående opplæring. Det starter heller ikke i ungdomsskolen. Men jeg har varslet en egen melding om ungdomsskolen, fordi det er helt opplagt at der er det en voldsom utviklingsmulighet, slik at flere elever skal oppleve at den undervisningen de får, er relevant, og at de får med seg gode kunnskaper.

Til slutt: Voksenopplæring. Det er altfor mange voksne som har fått altfor liten del i utdanningsgodet. Jeg er veldig glad for at basiskompetanse i arbeidslivet er etterspurt, og at mange ønsker å delta i det. Vi trenger flere muligheter for at voksne kan få fylle på med kompetanse – i resten av sitt mulige yrkesliv.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tord Lien (FrP) [11:57:30]: Både statsrådens innlegg, stortingsmeldingen, flertallets merknader og den offentlige debatten setter et viktig og riktig fokus på dem som faller fra, på dem som har utfordringer med teorien. Det er nok et rett fokus. Men det opplever jeg fører til at vi også noen ganger glemmer de teoristerke – de som ikke blir utfordret i dagens skole. En opplæringslov som det i stor grad er bred enighet om i denne salen, hjemler retten til opplæring på et høyere nivå når man har dokumentert at man har nådd kompetansemålene for det nivået man er på rent aldersmessig. I praksis er det sånn – noe Fremskrittspartiet har prøvd å påpeke i merknadene – at det er bare et fåtall steder i landet der dette lar seg gjennomføre – altså at de teoristerke elevene faktisk får mulighet til å ta fag på høyere nivå.

Er statsråden opptatt av at flere skal få denne muligheten, og hva vil statsråden gjøre for å oppnå det målet?

Statsråd Kristin Halvorsen [11:58:37]: Ja, jeg er opptatt av at vi skal kunne klare å utvikle det som er alle elevs og studenters potensial. Og vi har en helt klar utfordring her, at mange av dem som ikke fullfører videregående opplæring, har et potensial som de ikke får tatt ut. Men det finnes også, som representanten Lien er inne på, selvfølgelig dem som trenger større teoretiske utfordringer gjennom et videre løp. Derfor er det så godt samarbeid mellom videregående opplæring og høyere utdanning. I praksis er det nødvendig å sørge for at det blir reelt flere steder, men vi er inne på en tankegang her som nettopp skal kunne tilpasses ut fra de mulighetene og det potensialet som hver enkelt har.

Mette Hanekamhaug (FrP) [11:59:36]: I SVs handlingsprogram for skolen for 2005–2009 pekte de på hvordan de skulle løse en av de viktigste oppgavene i skolen – nemlig at de som gikk ut av skolen uten basisferdigheter i lesing og skriving, skulle reduseres til et minimum.

Men etter fem år i regjering og tre statsråder på området har situasjonen forverret seg. 20 pst. går i dag ut fra videregående opplæring uten å kunne lese og skrive tilstrekkelig for å fungere i næringslivet.

Mitt spørsmål til statsråden er derfor: Hvilke av SVs tidligere politiske virkemiddel og tiltak har de nå gjort om på for å klare å løse situasjonen denne gangen?

Statsråd Kristin Halvorsen [12:00:18]: Det er jo ikke riktig at dette er en situasjon som er forverret ut fra tiltak som er gjort i den perioden, 2005–2009.

Det som er et viktig utgangspunkt når man driver med utdanning, er jo at forandringer tar tid. Jeg er helt sikker på at det fokuset vi nå har f.eks. i forhold til tidlig innsats, i forhold til å konsentrere oss om grunnleggende ferdigheter – f.eks. kartlegge raskt hvilke hull man har på ungdomsskolen, eller når man begynner i videregående skole, i norsk, matte, tiltak for å følge opp hver enkelt elev – er tiltak som virker. Så det som er den store utfordringen, er å klare å få gjennomført med kraft de tiltakene vi vet vir-

ker, og vi vet at tett oppfølging, rask kartlegging samtidig som man stilles forventninger til at man kan komme langt, virker.

Elisabeth Aspaker (H) [12:01:22]: Frafall er et av samfunnets alvorligste problem. Regjeringspartiene vil nå utrede lovfestet rett til læreplass, til tross for at et samlet Karlsen-utvalg har uttalt at dette ikke lar seg gjennomføre. Kan statsråden forklare hvorfor Regjeringen vil kaste bort tid og penger på å utrede et forslag som er forkastet av Karlsen-utvalget?

Det Karlsen-utvalget derimot foreslår, er en ny samfunnskontrakt mellom aktuelle parter for å få til flere lærebedrifter. Kan statsråden i dag avklare om det kommer et snarlig initiativ fra staten for å få på plass en slik samfunnskontrakt? Og er statsråden enig i at samarbeidslinjen vil være mer fruktbar enn konfrontasjonslinjen i møte med et arbeidsliv som nå må motiveres til å ta imot flere lærlinger?

Statsråd Kristin Halvorsen [12:02:22]: Det som vi arbeider med, er hvordan vi skal følge opp spørsmålet om å lovfeste retten til en lærlingplass. Det er ikke det samme som å lovfeste en plikt for privat næringsliv til å tilby en lærlingplass. Så et samarbeid mellom privat næringsliv og utdanningsmyndighetene er den frivilligheten og den samfunnskontrakten som egentlig er veldig godt utviklet i Norge i forhold til veldig mange andre land – og det avgjørende virkemidlet. Hvordan man så skal kunne realisere en rett til lærlingplass, er jo et virkemiddel som vi ønsker å gjennomføre fordi det er så avgjørende for den enkelte elev om man får lærlingplass eller ikke for å kunne fullføre et utdanningsløp og for å hindre frafall.

Vi er i full fart med fornyelse og videreutvikling av den samfunnskontrakten vi har mellom partene. Det er avgjørende for å få til en god fagopplæring og avgjørende for å få ned frafallet. Og vi skal jobbe for å styrke elevenes rettigheter til å få en lærlingplass.

Dagrun Eriksen (KrF) [12:03:37]: Da jeg hørte statsrådens innlegg om hvor viktig det var å få flest mulig gjennom videregående utdanning, må jeg si jeg er forundret over at Regjeringen ikke støtter det forslaget som ligger fra Kristelig Folkeparti, om også å få 19–24 åringer inn der, og som også LO støtter.

Men jeg har også lyst til å stille et annet spørsmål. Det nye arbeidslivsfaget er det mange forventninger til, og det foreslås nå for ungdomsskolen i denne meldingen, selv om det allerede kanskje er i gang. Jeg mener jo det kanskje hadde vært viktigere å satse på også flere tiltak hvis man skal få en praktisk rettet ungdomsskole. Så det håper jeg man ser på i meldingen som kommer. Men jeg vil allikevel understreke viktigheten av at dette faget da må være for alle for å kunne være et bidrag til at vi får flere praktiske fag i skolen, og at dette faget heller ikke må binde elevene til å fortsette kun i en yrkesfaglig retning, men at de ved å ta arbeidslivsfag kan gå på studiespesialiserende. Er det sånn faget skal bli? Det har jeg fortsatt ikke fått svar på.

Statsråd Kristin Halvorsen [12:04:43]: Sånn som faget er nå, i forsøket, er dette en smakebit på yrkesfag inn i ungdomsskolen som alternativ til 2. fremmedspråk. Det betyr ikke at man ikke kan gå videre på studieforberedende i videregående, men det betyr at man må ta 2. fremmedspråk tre år i videregående, så man raskt får muligheten til fremdeles å ha begge veier åpne.

Så er det viktig å understreke at dette er et fag som skal ha kompetansemål, og som det skal gis karakterer i, for det skal ikke være et sted man parkeres på utsiden. Men jeg er jo enig i at dette er ett grep for å få til en mer praktisk innrettet ungdomsskole, og at det ikke er det eneste, eller at vi kan si oss ferdig med jobben. Jeg tror diskusjonen om valgfag må være en viktig del av en melding om ungdomsskolen, men ikke minst at måten man jobber praktisk på i alle fag i ungdomsskolen og gjør det mer relevant, interessant og mer knyttet til det som er ungdoms virkelighet, er enormt viktig for motivasjonen.

Trine Skei Grande (V) [12:05:56]: Det gjelder innsatsfaktorene i skolen, det å få til en sosial utjamning og få til gode resultater for elevene. Forskning viser at det er ikke først og fremst bananer, og det er heller ikke flere timer som er det viktigste. Det viktigste er læreren. Så egentlig er mitt spørsmål ganske åpent – om statsråden er enig i den type forskning, om hun er enig i min virkelighetsforståelse, at den viktigste innsatsfaktoren for å få til en god skole er en god lærer.

Statsråd Kristin Halvorsen [12:06:35]: Det er helt riktig. Det er en god lærer som er det avgjørende – en god, motivert lærer som har interesse og respekt for eleven, som har mange virkemidler til bruk, som kan ulike læringsstrategier, som har faglig god kompetanse, som er en tydelig klasseleder, som klarer å få elevene interessert og motivert og samtidig stiller krav til at de også skal lære. Det er den viktigste suksessfaktoren.

Men la meg si: Det er begrenset hvor mange av den typen lærere man får for en banan. Også det som dreier seg om fysisk aktivitet, ernæring – frukt f.eks. i ungdomsskolen, som Venstre synes er så latterlig, sier mange ungdomsskolelærere til meg er det eneste en del ungjenter faktisk spiser i løpet av en dag. Det er faktisk også en liten, viktig drivkraft. Men når det er sagt, er det læreren – lærerens kompetanse, engasjement, muligheter for påfyll – som er det viktigste. Derfor er jeg veldig glad for at vi nå er i gang med ny lærerutdanning fra høsten av, og at vi skal sørge for påfyll i etter- og videreutdanning.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Statsråd Tora Aasland [12:08:04]: For første gang behandler Stortinget en melding som gir et helhetlig grunnlag for planer og tiltak for å møte framtidens kompetansebehov.

Utgangspunktet er – for Norge som for mange land – at det er behov for flere arbeidstakere med høyere utdanning og færre med lav formell utdanning, at det er behov for tettere samarbeid mellom utdanning og arbeidsliv, og at

det er behov for bedre systemer for å forutsi framtidige kompetansebehov i arbeidsmarkedet.

Tre forhold er særlig viktige. For det første må vi være forberedt på å ta imot det stadig økende antallet unge som ønsker å ta høyere utdanning, og bruke den muligheten det gir oss. For det andre må vi ha et variert utdanningssystem med ulike alternativer for utdanning og kompetanseheving, og for det tredje må vi sørge for at utdanningstilbudene er relevante for arbeidslivet.

Utdanningsbølgen gir selvsagt muligheter. Vi må bruke økningen i ungdomskullene framover til å videreutvikle Norge som kunnskapsnasjon med utgangspunkt i at alle skal ha lik rett til utdanning.

Samfunnets behov for kvalifisert arbeidskraft i de sentrale velferdsyrkene må bli godt dekket i alle deler av landet. Gjennom et mangfold av utdanningstilbud av god kvalitet må grunnlaget sikres for verdiskaping og vekst i årene som kommer.

Det er usikkerheter knyttet til vurderingen av framtidige behov for studieplasser og hvordan disse bør fordeles innen ulike sektorer. I tråd med forslag i Utdanningslinja fortsetter derfor departementet arbeidet med å bedre kunnskapsgrunnlaget for å sikre god nasjonal og regional dekning av ulike studietilbud.

Stortinget vil gjennom de årlige budsjettprosesser få presentert et oppdatert kunnskapsgrunnlag og nye søkertall, slik at studiekapasiteten hele tiden kan vurderes for ulike deler av sektoren og i lys av behov i arbeidslivet. Regjeringen har alt økt kapasiteten med over 6 400 studieplasser i 2010 når vi sammenlikner med 2008. En forventet konsekvensjustering av disse vil alene gi en samlet økning på 9 400 studieplasser innen 2014. Sammen med bedre utnyttelse av ledig kapasitet og flere studenter i utlandet, som også er en god ting i denne sammenheng, må studieplasser fra myndighetene møte utdanningsbølgen.

Fagskoleutdanningen er en viktig del av utdanningsmangfoldet. Med unntak av de tekniske og maritime fagskolene, som er godt innarbeidet, er fagskoleutdanning en ganske ny del av det norske utdanningssystemet. Disse skolene fortjener ekstra oppmerksomhet. Jeg setter derfor stor pris på Stortingets støtte og engasjement i arbeidet med å utvikle fagskolene.

Fagskoleutdanningene må være yrkesrelevante. Tilbyderne må derfor gjøre rede for hvordan de ivaretar yrkesrelevans og kontakt med den aktuelle sektoren eller næringen når de søker NOKUT om godkjenning for et nytt utdanningstilbud.

En av de spennende oppgavene vi står overfor når det gjelder fagskoleutdanning, er å utvikle generelle læringsutbyttebeskrivelser for fagskoleutdanning og dermed søke å få til et kvalifikasjonsrammeverk for denne delen av utdanningene våre. Et forslag til endring av fagskoleloven med sikte på å få hjemmel til å innføre kvalifikasjonsrammeverk har vært på høring, og jeg vil legge fram en proposisjon om dette for Stortinget nå i løpet av våren.

Arbeidet med å etablere et felles råd for fagskoleutdanning er i gang. Det vil være til stor hjelp i oppfølgingen av disse skolene. Jeg er også opptatt av at overføringen av budsjettansvaret for fagskoleutdanningene til fylkeskom-

munene fra og med i år skjer på en så god måte som mulig for alle parter.

Det er behov for en mer målrettet og strategisk tenkning rundt samarbeidet mellom høyere utdanningsinstitusjoner og samfunns- og arbeidslivet. Derfor ønsker vi at alle høyere utdanningsinstitusjoner skal utvikle langsiktige strategier for dette.

Disse strategiene må utvikles i dialog med partene i arbeidslivet og studentene. Et av tiltakene som er foreslått, er derfor et samarbeidsforum som vi har kalt Råd for samarbeid med arbeidslivet. Formen må i stor grad defineres av institusjonene selv. I mange tilfeller kan det være mest hensiktsmessig at grupper av institusjoner går sammen om å opprette slike råd. Dette vil også være i tråd med oppmerksomheten omkring SAK, samarbeid, arbeidsdeling og faglig konsentrasjon, ved universitetene og høyskolene.

Forhåpentligvis vil et tettere samarbeid mellom utdanning og arbeidsliv bidra til at man kan trekke erfaringer på tvers av disse ulike læringsarenaene, slik at utdanningen som helhet blir bedre og mer relevant. Her trenger man større bruk av praksis som læringsarena.

De nye tiltakene må selvsagt ses i sammenheng med det som allerede gjøres når det gjelder samarbeidet med arbeidslivet. Entreprenørskapssatsingen vil bli videreført. Den er styrket gjennom handlingsplanen for entreprenørskap i utdanningen med vekt på høyere utdanning som ble lagt fram i 2009. Professor II-ordningen og programmene innenfor innovasjon gjennom Forskningsrådet og Innovasjon Norge bidrar også til å styrke samarbeidet mellom universitets- og høyskolesektoren og arbeidslivet.

Jeg håper at tiltakene som blir foreslått i Utdanningslinja, vil bidra til at Norge videreutvikler sitt fleksible utdanningssystem som gir alle muligheter til å øke sin kompetanse og få relevant utdanning som arbeidslivet trenger.

Øyvind Korsberg hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir åpnet opp for replikkordskifte.

Tord Lien (FrP) [12:13:21]: Jeg angrer egentlig litt på at jeg hadde forberedt et spørsmål, for når statsråden snakket i fem minutter om denne store meldingen uten å nevne realfag, burde man kanskje ha adressert det.

Men jeg skal adressere utdanningsbølgen. Det jeg prøvde å si i mitt innlegg, er at det egentlig er fire måter å møte den på. Tre av de måtene er dårlige, og en av dem er etter min oppfatning bra.

Måte nr. 1 er å redusere forskningen innen universitets- og høyskolesektoren.

Måte nr. 2 er å ta inn færre studenter enn dem som er kvalifisert, altså ikke la økt studietilbøyelighet komme til uttrykk i økt studentmasse.

Måte nr. 3 er å gå i den samme fella som man gikk i på 1990-tallet: ikke gjøre noe som helst annet enn å ta inn flere studenter.

Måte nr. 4 er å la økt studietilbøyelighet komme til uttrykk gjennom flere studenter, men at det da følger med mer penger.

Hvilken av disse fire alternativene mener statsråden er mest fornuftig?

Statsråd Tora Aasland [12:14:23]: For det første: Det er grenser for hva man får sagt på fem minutter. Jeg skulle gjerne ha snakket om realfagstrategi. Men for å svare på Tord Liens spørsmål om hva som er best for å møte utdanningsbølgen, tror jeg det er en kombinasjon av flere av de alternativene representantene nevner. Vi har allerede begynt. Denne meldingen som Stortinget diskuterer i dag, er grunnlaget for de planer som er helt nødvendig å legge hvert eneste år framover. Her har vi grunnlaget både når det gjelder nye studieplasser, fordeling på ulike profesjonsutdanninger, som samfunnet har behov for, og når det gjelder tiltak som kan sette oss bedre i stand til å være beredt, både til å legge til rette for nye studieplasser og til å sette institusjonene i stand til å gjøre det også økonomisk. Vi fullfinansierer nye studieplasser, men jeg har fått mange innspill om finansieringssystemer som vi selvfølgelig vurderer veldig nøye. Poenget er å holde kvaliteten på topp, selv om vi da legger til rette for nye studieplasser.

Bente Thorsen (FrP) [12:15:34]: Jeg er veldig glad for at statsråden tok seg tid til å beskrive viktigheten av fagskolene.

Det som forundrer meg, er hvordan tilskuddene til fagskolene blir tildelt i dag. Det gjøres etter folketall i fylket. Dette gjør at f.eks. Oslo får masse tilskudd, samtidig som de nesten ikke har elever på fagskolene. De fylkene som har flest elever i fagskolen, rammes hardt økonomisk fordi de har lavt innbyggertall. Investering og driftskostnader varierer på de ulike linjene. Disse skolene er også med på å ivareta arbeidslivet, slik at arbeidslivet har godt utdannet personell, og er derfor viktige i mange samfunn. Hva vil statsråden gjøre for å rette opp denne skjevfordelingen til skolene, som hun beskriver som viktige i samfunnet?

Statsråd Tora Aasland [12:16:29]: Jeg er veldig glad for at mange deler mitt syn på viktigheten av fagskolene og behovet for å gi dem større oppmerksomhet.

Men det er ikke riktig som representanten sier, at tilskuddet fordeles etter folketall. For 2010, når dette blir overført til fylkeskommunene, har vi overført til fylkeskommunene nøyaktig de beløp som vi brukte på fagskolene i 2009. Nå vurderer vi, sammen med Kommunal- og regionaldepartementet hvordan kriteriene skal være i forhold til det nye inntektssystemet. Den vurderingen er ikke ferdig ennå, men den vil Stortinget få i kommuneproposisjonen som kommer i mai. Men jeg er opptatt av – vi har jo en utfordring med forholdet mellom øremerking og generelle tilskudd – at vi skal stimulere til fortsatt god fagskoleutdanning og gode tilbud de stedene hvor det er i dag, og også stimulere til at nye fylker kan etablere gode fagskoletilbud. Så der tror jeg vi har en fellesinteresse.

Svein Harberg (H) [12:17:38]: Kunnskapsministeren innledet med å si at det viktige med denne meldingen er at man skal ha et utdanningsløp som dyktiggjør for arbeidslivet, slik at flest mulig kan være med hele livet i arbeids-

livet. For statsråden for høyere utdanning blir det da viktig å samarbeide med arbeidslivet om å få på plass de rette studieretningene og de rette studietilbudene. Det synes jeg er flott. Jeg må innrømme at da jeg leste meldingen, ble jeg veldig glad da jeg leste avsnittet om samarbeid med arbeidslivet og et råd for å få disse tilbudene gode.

Så jeg fikk jeg et lite sjokk da jeg leste Dagens Næringsliv 17. mars, for der sto det at vi har til behandling i Stortinget en sak om å lovbestemme at hver enkelt skole skal ha et råd som skal ha et forpliktende samarbeid med næringslivet. Det finner jeg ikke noen steder. Hvordan har statsråden tenkt at man skal forplikte næringslivet lovbestemt?

Statsråd Tora Aasland [12:18:44]: Det er ikke alt som står i avisene som er hundre prosent riktig. Det tror jeg både representanten og jeg har erfart. Det er slett ikke meningen at dette skulle være lovfestet. Det var en misforståelse fra journalistens side. Så jeg får herved muligheten til å rette opp det. Jeg er veldig glad for at representanten og jeg er helt enige om at dette er et viktig tiltak. Jeg så gjerne at det hadde vært enda mer tydelig omtalt i innstillingen fra komiteen. Men jeg har oppfattet komiteen som enstemmig idet man slutter seg til at det bør være et slikt råd ved våre høyere utdanningsinstitusjoner, nettopp for at næringslivet og deres behov kan møte de utdanningstilbudene som institusjonene skal lage. Jeg vil ikke tvinge det på noen, men vi håper likevel at de aller fleste oppretter et slikt råd.

Dagrun Eriksen (KrF) [12:19:43]: Jeg håper at man også bruker de private når man nå skal dimensjonere for å ta imot den nye ungdomsbølgen. – Så har jeg fått sagt det.

Jeg har også behov for å trekke linjene til grunnskolen, videregående skole og ungdomsskolen. Statsråden sitter jo med ansvaret for utdanningen av lærerne. De er jo en vesentlig faktor for å få til en god skole. Det er kommet bekymringsmeldinger til meg om at det nå pågår en ganske stor kamp ute om man skal lage lærerutdanningen som en ren fagutdanning, eller om man klarer å beholde den som en sterk profesjonsutdanning. Det er slik at hvis man skal klare å bli en god lærer, må man kunne fag. Men man må også kunne didaktikk og formidling, og man må kunne ha mer praksis inn. Synes statsråden at vi har fått en god balanse i det vi ser konturene av nå, eller er hun enig med Kristelig Folkeparti om at vi står i fare for å få redusert profesjonsfaget i lærerutdanningen?

Statsråd Tora Aasland [12:20:49]: Jeg er veldig glad for at vi har kommet så langt som vi har gjort med å iverksette den nye lærerutdanningen. Den starter opp nå. Jeg kan si til representanten at jeg følger veldig nøye med i de mange diskusjoner som mange ulike faggrupper har om hvordan utdanningen skal være.

Jeg er veldig trygg på at det blir en god profesjonsutdanning. Det er det vi trenger. Vi trenger lærere som er stolte av sin profesjon. En av grunnene til at jeg er trygg på det, er for det første at jeg har den kontakten jeg har

med prosessen. Jeg er det også fordi det nye, utvidede pedagogikkfaget, med elevkunnskap, er med på å bygge opp under den profesjonsutviklingen som lærerne skal ha, pluss at vi legger mye større vekt på praksisfaget. Det er to av de viktige tiltakene vi gjør i den nye lærerutdanningen. Begge de to er med på dels å bygge stolthet og profesjon og dels å sette lærerne i stand til også å være gode fagpersoner.

Trine Skei Grande (V) [12:21:57]: Statsråden sa i sitt innlegg at hun var veldig opptatt av kvaliteten i denne utdanninga. Det er jeg veldig enig med henne i. Hun har også nedsatt en gruppe som heter Handlingsromutvalget, som har kommet med rapporten sin. En av konklusjonene i deres rapport er at vi nå står overfor et så stort press med studenter. Vi har et så stort etterslep på vitenskaplig personal, at vi egentlig ikke – står det i rapporten – står foran en kamp om å øke kvaliteten i høyere utdanning, men å unngå å minske den. Spørsmålet mitt er: Bekymrer det statsråden?

Statsråd Tora Aasland [12:22:34]: Jeg er veldig opptatt av at vi skal holde kvalitet, både når det gjelder nye og gamle studieplasser. Det betyr at vi må ha kvalitet på det vitenskapelige personalet, og det betyr at vi må ha gode studievilkår for studentene. Jeg er opptatt av at dette skal videreføres og videreutvikles. Neste år og årene etter der vil fortelle oss at vi får så eller så mange nye studenter. Her i dag legger vi grunnlaget for bl.a. å ta imot nye studenter gjennom nye studieplasser. Det arbeidet har Regjeringen allerede begynt på. I arbeidsgruppa for handlingsrom har man pekt på en rekke tiltak som også institusjonene selv kan gjøre for både å bedre kvaliteten og kanskje minske noen av kostnadene på ting som man ikke trenger å bruke tid og krefter på i dag.

Vår dialog går videre. Jeg har mitt å gjøre med å sørge for gode og skikkelige rammebetingelser, og institusjonene har absolutt sitt å gjøre for å bidra til et bedre handlingsrom.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Marianne Aasen (A) [12:24:04] (komiteens leder): I går var jeg, som en del andre foreldre på denne tiden av året, på påskeforestilling og så 60 andreklassinger opptre – og de imponerte, disse 7-åringene. De hadde lært seg mye utenat, både på engelsk og på norsk, de viste solid innlevelse på scenen, og ikke minst sto alle sammen fram i sine egne, små roller. Det var ingen nervøsitet å spore, så vidt vi kunne se, og de hadde god selvtillit og mot til å stå framfor en stor forsamling med voksne, som vi som nå er voksne, egentlig kanskje ikke torde.

Dette måles ikke i PISA-tester eller på nasjonale prøver, men det har en egenverdi for den enkelte og for oss som samfunn som vi skal ta vare på. For trygge mennesker er mer robuste og takler livet generelt bedre enn i motsatte tilfeller. Norsk skole er svært god på akkurat dette, og det må vi ta vare på, ikke minst på veien videre for å gjøre skolen og utdanningslø-

pet enda bedre. Det er det denne meldingen handler om.

Men idet vi gikk ut av auditoriet i går etter forestillingen, kom en av foreldrene bort til meg og sa at hun var mor til en av dem som hadde hovedrollene. Det var selveste Jesus han hadde spilt, som først hadde ankommet Jerusalem på palmeblader – og det var da en mengde yuccapalmer som var brukt som palmeblader. Det endte jo tragisk med korsfestelsen. Men moren sa til meg: Vi er så godt fornøyd med den nye læreren. I fjor hadde ikke min sønn tort å stå på den scenen. Nå stråler han av selvtillit – på en helt annen måte enn han gjorde i fjor.

Det synes jeg er ganske tankevekkende, og viser noe som er svært viktig, nemlig at vi har et systemproblem i norsk skole. Norsk skole er veldig god. Det er mange som har det veldig bra der, men det for ujevnt. Det er for ujevnt mellom lærere, det er for ujevnt mellom skoler, og det er for ujevnt mellom kommuner. Finland trekkes stadig fram som et godt eksempel med tanke på PISA-undersøkelsen. Komiteen har nylig vært der på tur, og det som slo meg, var at de har en kultur i lærerstanden i det landet som gjør at de er mer omforent i vekten på læring og kunnskap, på hvordan man håndterer utfordringer, og om hvordan man gjør det. Vi har en jobb å gjøre i forhold til dette som ikke bare handler om PISA-undersøkelser, men som også handler om utdanning, etter- og videreutdanning, og at vi nå f.eks. gjør dette løftet innen lærerutdanningen.

Den omfangsrike meldingen som vi behandler, handler jo nettopp om dette utdanningsløpet. Det er verdt å merke seg, synes jeg, at innstillingen viser at et samlet storting har store ambisjoner om å styrke dette feltet, fordi det er nødvendig for den enkelte, og fordi det er nødvendig for samfunnet. Det er særlig det at flest mulig fullfører videregående opplæring som er viktig – og nøkkelen – slik at de klarer å gå videre på studier eller ut i arbeid.

Selv om meldingen og innstillingen handler om alt fra grunnskolen til universitet og høyskolene, er det altså den videregående skolen som er i størst fokus. Frafallet derfra er høyt, og det gir store konsekvenser i form av at færre får den fagutdanningen som vi så sårt trenger. Samtidig ser vi en ganske sterk økning av antall unge på atfering og blant uføretrygdede. Det er en svært uheldig utvikling både for den enkelte som det gjelder, og for samfunnet for øvrig.

Innstillingen er omfangsrik, og det er ikke uten grunn. Det kommer veldig tydelig fram i komitéarbeidet for alle, vil jeg mene, at det meste henger sammen i utdanningspolitikken. Kveles nysgjerrigheten i småskolen, får vi færre forskere. Svikter det i grunnopplæring i sentrale ferdigheter som skriving, lesing og regning, påvirker det direkte hvor mange som fullfører yrkesfag. Hvor god språkopplæringen er på barneskolen, bestemmer hvor mange som kommer til å velge å studere i utlandet.

Samfunnet omkring oss, ikke minst den internasjonale, økonomiske og globale verden vi er en del av, gir også føringer på dette. I EU er man svært opptatt av hvordan man skal håndtere det faktum at det blir stadig færre arbeidsplasser hvor det ikke kreves spesialkompetanse. Mange klassiske mannsdominerte yrker forsvinner, og gruppen

med ufaglærte menn uten jobb er stor. Framtidsutsiktene for denne gruppen er også små. OECD antar at kun 3–5 pst. av den totale arbeidsstyrken i fremtiden vil bestå av ufaglærte. Det innebærer at en god fagutdanning eller en solid akademisk utdanning må være målet for alle – og de som ikke får det, blir svært sårbare.

Utfordringen vår som politikere blir da å skape en skole som klarer å gi alle et slikt utdanningsgrunnlag, men som samtidig er en skole for alle. For verken kan eller ønsker alle å bli akademikere, og mange er hva man kaller skoletrette og så lei teori at utdanning framstår som et ork. Mange har kontaktet alle oss i salen med en bønn om at skolen må bli mindre teoritung. Men i et kunnskapssamfunn som vårt kan vi ikke nøye oss med å si at noen ikke skjønner teori. Det er viktig å ha respekt og forventning til dem som begynner på yrkesfaglig studieretning, på samme måte som vi har det overfor dem som tar studiespesialisering. Erfaringer viser også at elever som blir møtt med respekt, tatt på alvor og som opplever klare forventninger, har mye større sannsynlighet for å gjennomføre – også de teoritrette.

Det er for mange elever som går ut av ungdomsskolen med mangler i grunnleggende basiskunnskaper. Det er en av grunnene til frafallet i videregående skole. Dette kunnskapshullet er vanskelig å tette senere, og i dag er mulighetene begrenset for å kunne ta igjen det man har mistet av kunnskap tidligere. Derfor ønsker vi å utvikle et tilbud basert på erfaringer rundt om i landet, et forkurs før man begynner på videregående skole, som kan bøte på dette. Muligheten til å ta opp igjen sentrale deler av ungdomsskolen er ikke alltid til stede. Blant ungdom fra 18 til 30 år som fanges opp av Nav-systemet, oppleves dette som en mangel og et hinder på veien mot utdanning og jobb.

Det er ingen tvil om at integreringen mellom teori og yrkespraksis må bli bedre. Den som mener at Reform 94 har skyld i denne mangelen, retter skytset feil. Et av grepene som ble tatt den gang, var nettopp å fagrette teorifagene, men det er ganske klart for oss alle at dette ikke har skjedd i alle klasserom.

Trine Skei Grande var inne på en av forklaringsfaktorene, men det er også andre. Det finnes eksempler på at teorilærere – f.eks. de som underviser engelsk – nekter å gå inn på kjøkkenet eller inn i verkstedet for å undervise, men insisterer på å stå foran tavla med kritt, der vedkommende føler seg trygg. Da handler det ikke om fagplanene, som Høyre synes å tro, men det handler om ledelse, det handler om å utøve lærerrollen, og det handler om å være trygg i yrkesfaglige miljøer. Vi må ha en teoriutdanning som elevene opplever som meningsfylt, og det er det rom for i dag.

Men hvorfor er det ikke mulig å legge lista lavere? Det er mange, særlig i skolen, som ønsker det. Da har jeg en opplevelse av at de ikke helt vet hva som venter elever som skal ut i arbeidslivet.

Jeg lyst til å vise til Møller Bil. Det var et stort oppslag i Dagsavisen for en tid tilbake, der Møller Bil var knallharde på hva de forventer av de lærlingene som kommer til dem: «Lærlingenes manglende teorikunnskaper er vår største utfordring», sier de. Det som er resultatet – når

skolen ikke har levert den teorien som skal til – er at de går på en egen skole hos Møller Bil, hvor de får den teorikunnskapen som de ikke har fått på skolen. Det er en fallitterklæring når det er på den måten. Så vil jeg vise til Mehmet, som går på denne skolen. Han smiler lett og sier at han har jo «behov for å friske opp teorien» når han skal bli bilmekaniker. Han sier at han synes «undervisningen var kjedelig, men fikk raskt erfare nødvendigheten av den da han kom».

Her tror jeg vi er ved et kjernepunkt i den debatten rundt teori som foregår i denne salen nå. Det er muligens en skinndebatt. Jeg mener at Høyre på mange måter bidrar til det, for det er uklart hva de mener med egne fagplaner for yrkesfag og sånn, når vi egentlig har egne planer for yrkesfag. Jeg lurer også på om Høyre vil fjerne det med at yrkesfag skal gi rett til studiekompetanse – det henger litt i luften. Men det er mulig det er en skinndebatt. For det jeg tror er svært viktig at Stortinget gir beskjed om, er at teorien må være mer praksisrettet enn mange opplever den i videregående skole i dag. Samtidig kan vi ikke fire på kravene, og det er ganske viktig.

Haakon Lie har sagt mye klokt. På 1930-tallet drev han med opplæring og utdanning. Det var hans store mantra, han ville utdanne arbeiderklassen, og snakket direkte til arbeiderfolk. Det han sa, er at det er hardt å lære, og du kommer ikke til å skjønne det med en gang, men da må du bare prøve på nytt, for det er der nøkkelen til utvikling ligger. Det tror jeg ikke vi skal legge skjul på. Det å innbille barn og unge at de kan velge yrkesfag hvis de ikke liker teori, for det er et veldig enkelt løp, som det ikke er, er å undergrave teorifagene, det undergraver norsk arbeidsliv.

Jeg tror det er svært viktig at vi ikke firer på kravene, men gir klare signaler til skolen om at hvis de yrkesretter teorien bedre enn de gjør i dag, vil også frafallsprosentene gå ned, og da har vi oppnådd mye.

Mette Hanekamhaug (FrP) [12:34:14]: Vi i Fremskrittspartiet ble glad da ideen om en utdanningslinje ble lansert. Vi har lenge pekt på at spørsmål rundt utdanning og hele utdanningssystemet har fått for lite fokus de siste åra, og at det var på tide med en total gjennomgang av systemet som helhet. Vi har også ment at vi må få et bredere perspektiv på utdanninga. Vi ønsker ikke å videreføre den sektorvise tankegangen vi har hatt tidligere, der en deler opp skolen etter forvaltningsnivå, men at en evner å se utdanninga i et helhetlig perspektiv.

Her er Fremskrittspartiets modell for finansiering aktuell, og den ville vært en mye bedre løsning enn dagens for å sikre at nettopp denne helheten som linja legger til grunn, ville blitt ivaretatt. Vi ser i dag at flere av utfordringene knyttet til overgang mellom ungdomsskole og videregående nettopp kommer av ulike forvaltningsnivåer og eieransvar mellom kommune, fylke og stat, når det kommer til både finansiering, informasjonsflyt og fleksibilitet i fag.

Denne finansieringa gjør også at flere gode tiltak og ordninger som fungerer utmerket i enkelte skoler, ikke blir gjennomført i andre kommuner på grunn av dårlig kommuneøkonomi. Dette skaper store forskjeller i hvordan ret-

tighetene til elevene – knyttet til både kvaliteten på undervisninga, tilgang til fag- og helsepersonell tilknyttet skolen, skolebygg, læremateriell og andre ting – blir ivare tatt.

Vi ønsker derfor å understreke at en statlig stykkprisfinansiering av skolen i hele Norge ville vært nødvendig for å ivareta nettopp intensjonen bak utdanningslinja og å se utdanninga i et helhetlig perspektiv. Men det må også sies at gleden over denne meldinga fikk en liten bismak da Regjeringa og kunnskapsministeren lanserte at det skulle komme en egen ungdomsmelding – ikke fordi vi ikke mener det er viktig å ha fokus på det trinnet, men fordi vi mener at dette dokumentet skulle legge grunnlaget for hele utdanninga og være det viktigste dokumentet. Og da er det synd at slike ting blir luftet allerede før denne meldinga var ferdigbehandlet.

Kampen mot mobbing er et av de temaene som virkelig har stått på dagsordenen i høst. Fra å være et tema som har vært totalt fraværende i den offentlige debatt de siste åra, er det nå blitt løftet inn igjen og har fått den oppmerksomheten det fortjener. Det er vi glad for, til tross for at ingen i dag har nevnt det i sine innlegg.

Dessverre ser vi også at alt snakket og engasjementet rundt temaet ikke har ført til et eneste tiltak som vil forbedre situasjonen for dem som lider under mobbing i dag. Vi har pr. dags dato 50 000 barn som blir utsatt for mobbing hver uke – 50 000 lovbrudd som begås – uten at verken mobberne, skoleledelse eller skoleeier blir stilt til ansvar. Regjeringa har satt i gang tiltak – utgreiinger, rapporter, undersøkelser, forskning, tilsyn o.l. Men ingen konkrete tiltak har blitt gjort for å forbedre situasjonen for de tusener av barn som lider under dette i dag. Det synes vi er synd.

Videre har kampen mot frafall i videregående skole vært et hett tema. Det er tverrpolitisk enighet om at dette er en av våre største utfordringer. Men et vesentlig punkt i Utdanningslinja – eller som mangler i Utdanningslinja – er hvordan vi skal heve kvaliteten i skolen. Mens Regjeringa er opptatt av å gjøre skolene og elevene like, er vi i Fremskrittspartiet opptatt av å gjøre skolene og elevene bedre.

Et godt eksempel på det ser vi i innstillinga og merknadene når det kommer til nasjonale prøver. Her kan en lese at Regjeringas mål med nasjonale prøver er å jevne ut forskjellene mellom skolene. Det er enkelt, det er jo bare å senke de gode skolene. Vi i Fremskrittspartiet er opptatt av å heve kvaliteten i skolene. Målet for oss er ikke at alle skolene skal ha lik kvalitet, men bedre kvalitet. Akkurat dette området, med flere, viser de klare politiske og ideologiske skillelinjene, og det er jeg glad for blir synliggjort i linja.

Retten til tilpasset opplæring, spesialundervisning og tidlig innsats er bredt omtalt av alle parti. Dette er viktig, og vi er alle enige om at vi må få tidligere innsats for å hindre framtidig frafall. Det er det tverrpolitisk enighet om, og det er utrolig bra.

Filosofen Aristoteles sa en gang at den verste formen for forskjellsbehandling er å forsøke å behandle ulike ting likt. Representanten Tingelstad Wøien valgte i sin replikk til Tord Lien i dag å dele elever inn i smarte og dumme

elever. En slik stigmatisering og karakterisering av elever og barn vil jeg bare understreke at vi i Fremskrittspartiet ikke er enig i. Vi mener derimot at økt bruk av faglig differensiering i undervisninga vil gjøre det enklere å tilpasse undervisninga etter elevenes faglige nivå. En slik pedagogisk differensiering gjør at lærerne enklere kan gi elevene ulikt fagstoff, ulik arbeidsmengde, tilbakemelding, ulike krav og ulik vurdering. Fagforeninga Akademikerne støtter også en slik åpning, nettopp med grunnlag i en understrekning av at lik tilgang til god grunnutdanning forutsetter at opplæringa tilpasses hver enkelt faglige nivå.

Samtidig mener vi i Fremskrittspartiet at det er viktig å understreke elevenes personlige og individuelle ansvar for egen læring. Skolen skal være et sted ikke for å være, men for å lære. Det bør utformes mer spesifikke og konkrete målsettinger innenfor hvert fag som går på den faglige forståelsen og kompetansen elevene skal ha ervervet. Vi må ha registrering og testing underveis for å kontrollere at elevene på hvert trinn og hvert nivå faktisk har nådd de kompetansemålene som settes for hvert trinn. Vi må etablere et slikt system for å stille klarere krav og komme med klarere underveisvurderinger av hver elev. En slik innsats vil gjøre det vanskeligere for lærere, skoleledelse eller andre å presse problem lenger fram og opp i systemet, og bare si at dette fanges opp seinere. Det vil tvinge hver enkelt til faktisk å ta tak i problemet der det foreligger, for å se om man har prestert godt nok til å nå de faglige kompetansemålene før en går videre.

Når det kommer til frafall, vet vi at dette er størst på yrkesfaglige linjer, og det er ofte knyttet til manglende tilgang på læreplass. I Utdanningslinja tar regjeringspartiene til orde for, og har også gjort det i den offentlige debatten den siste tida, en ordning med lovfestet rett til læreplass. Vi i Fremskrittspartiet håper dette bare føyer seg inn i rekken av litt mindre gjennomtenkte forslag i håp om å tekkes velgere, og ikke kommer til å komme inn i et reelt lovforslag, nettopp fordi det er merkelig og spesielt at Regjeringa ønsker å pålegge det private næringsliv og bedrifter å ta inn læringer uansett økonomiske ressurser eller kompetanse på området. Jeg tror at en slik løsning på sikt vil kunne senke kvaliteten på yrkesfagopplæringa, og således ikke vil gjøre at vi når målet vårt om å heve kvaliteten og statusen til yrkesfagopplæringa.

Sjøl om vi i Fremskrittspartiet ofte blir beskyldt for å være et mannsdominert parti, klarer vi faktisk å ha to tanker i hodet samtidig. Vi mener det er viktig å se på tidlig innsats for å fange opp dem som faller fra, men det er også viktig å se på hvordan vi bedre kan ivareta de elevene som er faglig sterke, og som ligger foran.

Man har sitert Ibsen her, jeg skal nå sitere Nils Arne Eggen. Han sa en gang at det er en pedagogisk villfarelse å tro at enere skaper tapere. Det er et viktig moment. Opplæringsloven gir i dag åpning for at elever kan ta fag og avsluttende eksamen på et høyere nivå enn det trinnet de er tilknyttet. Problemet er at ordninga er svært lite kjent, både hos elevene sjøl, foresatte, lærere, skoleledelse og skoleeiere. Man har også eksempler på at elever og foresatte sjøl har ønsket å ta i bruk denne ordninga, men har blitt aktivt motarbeidet av skoleledelsen eller lærerne.

Vi mener det må informeres mye bedre om denne ordninga, og sikres at den blir ivaretatt mye bedre. Det er veldig viktig å understreke at elever får mulighet til å ta fag også på tvers av nivået når de kommer fra ungdomsskole til videregående, men også fra videregående til høyere utdanning. Dette henger også sammen med det prinsippet man legger til grunn i Utdanningslinja – å se utdanningsløpet som helhet, ikke inndelt bare etter år og forvaltningsledd.

Til slutt vil jeg bare understreke at vi i Fremskrittspartiet er positive til intensjonen og tanken bak Utdanningslinja. Det er flott å se at vi er enige om hva som er de viktigste utfordringene. Vi ser at skolesystemet i dag har mange vesentlige områder som trenger forbedring. Resultatene fra norske skoler har vært nedslående år etter år, og det er gledelig å se at Regjeringa nå også ønsker å snu denne trenden. Med det håper jeg at regjeringspartiene kommer til å stemme for de forslagene vi i opposisjonen fremmer i dag, slik at vi faktisk kan nå dette målet i fellesskap.

Svein Harberg (H) [12:44:36]: Det er spennende – og krevende – å behandle en sak som skal se på det helhetlige utdanningstilbudet vi gir våre barn og unge. Det er en komplisert helhet, og vi vil nok også *etter* denne behandlingen oppleve at det er deler av utdanningen som krever ytterligere gjennomgang. Det har for så vidt kunnskapsministeren allerede varslet gjennom å varsle en stortingsmelding om ungdomsskolen. Jeg synes nok deler av begrunnelsen for en slik melding, nemlig at det er viktig å se ungdomsskolen i en helhet, virker underlig med tanke på at vi i dag behandler meldingen som skal se utdanning i en helhet, men vi imøteser absolutt en melding om ungdomsskolens viktige, ja helt sentrale rolle i et vellykket utdanningsløp.

Vi har et godt utdanningstilbud i Norge, og for de fleste gir det fantastiske muligheter. Det er samtidig vårt ansvar hele tiden å evaluere og gripe fatt i de tingene som kan forbedres. Når vi ser at systemet gjør det vanskelig for deler av elevene og studentene å fullføre på en god måte, er det vår plikt å gjøre de nødvendige grep for å endre på dette. Jeg må nok si at jeg hadde forventet at denne meldingen hadde vært preget av flere konkrete forslag til forbedringer. Gjentatte debatter her i salen har jo løftet fram mange av de utfordringer meldingen omtaler, nå er det tid for handling. Det er urovekkende at en flertallsregjering som har styrt i fem år, fremdeles er preget av utredninger, nedsetting av utvalg og svaret «dette er vi i full gang med», uten at klare grep og forbedring kommer.

Høyre er glad for at både meldingen og komiteen gjennom sitt arbeid gjennomgående fokuserer på kvaliteten i utdanningen, og at det er et felles ønske at kvalitetskravet må ivaretas når utfordringene skal håndteres. Den største utfordringen for universiteter og høyskoler i årene som kommer, synes å være muligheten for å ta imot nye og større studentkull på en god måte og – som sagt – uten at kvaliteten i tilbudet til den enkelte student svekkes. Det opereres med mange forskjellige tall når det gjelder behovet for flere studieplasser, fra meldingens 70 000–80 000 til merknadens 20 000, men uansett hvilket tall man bruker, er det langt over det antall studieplasser vi kan tilby i dag,

og det finnes fortsatt ingen konkret og forutsigbar plan for hvordan dette skal løses. Jeg vil derfor gjenta mitt spørsmål til statsråd Aasland, som jeg håper noen kan formidle, om det som en samlet universitets- og høyskolesektor har bedt om: Når kommer det en konkret plan for økning i studieplasser, en plan som kan skape forutsigbarhet for aktørene?

Jo, jeg har registrert at statsråden har snakket om å ta alle ledige plasser i bruk, og at flere må studere i utlandet, men heller ikke dette er fulgt opp med de nødvendige konkrete forslag. Ett eksempel på dette er den forskjellsbehandling det i dag er mellom studenter ved en statlig og en ikke-statlig utdanningsinstitusjon. For det første er ikke institusjonene gitt de samme rammer. Dersom de derfor, for å gi et kvalitativt godt tilbud, velger å innføre skolepenger, vil dette gjøre at en student ved den institusjonen avslutter studiene med flere hundre tusen mer i studielån enn den studenten som valgte den offentlige institusjonen. Dette gir ikke lik rett til utdanning, og stimulerer ikke til å velge de tilbud som allerede er på plass og tilbys fra flere av de private aktørene. Har statsråden virkelig råd til å la denne forskjellsbehandlingen fortsette?

Det er også underlig at de private selv må invitere seg inn og nærmest forlange å få bli med som deltakere når ledige studieplasser skal kartlegges. Hvordan kan statsråden tenke seg at ledige studieplasser skal kartlegges uten å ta med det private tilbudet? Ser ikke statsråden på de private som et fullverdig og godt nok tilbud? Burde de ikke vært godkjent? Flere enn meg er spent på om statsråden kan gi et klart svar på dette, og en begrunnelse for måten det private tilbudet er behandlet på.

Heller ikke når det gjelder studiefinansiering for utenlandsstudenter vil regjeringspartiene legge inn de nødvendige forbedringer for å gi flere mulighet til å ta dette valget. Jeg er glad for at opposisjonen er samlet i ønsket om å gi samme låne- og stipendordninger til det såkalte freshman-året i USA og til første år av bachelorgrad i ikke-vestlige land som til annen høyere utdanning i utlandet, og jeg er forundret over at statsrådets ønske om flere studenter til utlandet ikke følges opp med at regjeringspartiene gir støtte til dette forslaget.

Etter mye kritikk og press fra flere hold etablerte statsråd Aasland Handlingsromutvalget. Det er i seg selv skremmende at statsråden må nedsette et utvalg for å finne ut om den samlede tilbakemeldingen fra sektorens organisasjoner kan være riktig. Nå har statsråden fått svaret. Konklusjonen er klar: Handlingsrommet er blitt mindre. Rapporten peker klart på manglende økning i de grunnleggende bevilgninger for å dekke inn økte kostnader. I tillegg har rapporten flere klare anbefalinger statsråden kan følge opp. Jeg lurer nå på om statsråden kan berolige Stortinget med at hun og sektorens aktører har felles forståelse for hva som er utfordringene? Har rapporten gitt klarhet i hvilke grep som må gjøres? Dette er jo helt avgjørende for at intensjonen i denne stortingsmeldingen skal kunne følges opp. Jeg venter igjen spent på statsrådets svar.

Å være en kunnskapsnasjon med et kunnskapsbasert, internasjonalt næringsliv krever bevisst arbeid med rekruttering til de studier næringslivet trenger. Det har i lengre

tid vært en bevisst satsing på å få flere til å velge realfagstudier. Det er med stor bekymring vi ser at kunnskapsnivået hos realfagstudentene er stadig dårligere sammenlignet med andre land. Dette krever ytterligere fokusering på etter- og videreutdanning av lærerkraftene og samarbeid med næringslivet for å øke kunnskapsnivået.

En samlet komité peker i denne sammenheng også på den viktige rollen vitensentrene har for valg av studier. En satsing på vitensentre spesielt rettet mot realfag er et sikkert og godt virkemiddel for å rekruttere flere til disse studiene. Høyre er derfor bekymret over at Regjeringen ikke følger opp de regionale vitensentrene med midler nok til å sikre kvalitet og utvikling. Tilskuddet til vitensentrene må økes, slik at statens bidrag kan komme opp på det nivå som var utgangspunktet for satsingen. Høyre er heller ikke enig i Regjeringens klare melding om å lukke døren for flere vitensentre, men mener den nasjonale satsingen må ivareta de sentre som er nødvendig for å sikre rekruttering til realfag der det finnes relevante studietilbud og kompetansemiljøer.

Så må jeg si at jeg er veldig bekymret for fagskolene. Fagskolene er et viktig og godt tilbud, og noe av det viktigste er den fleksibiliteten som gjør at utfordringer både i næringslivet og offentlig sektor kan fanges opp og ivaretas. Den samme fleksibiliteten vil gjøre at antallet studenter vil variere sterkt fra skole til skole, fra fylke til fylke og ikke minst fra periode til periode. Det som gjør meg bekymret, er at disse endringene ikke vil bli ivarettatt i finansieringsmodellen som nå brukes. Det gjør det heller ikke enkelt at fylkeskommunene, som selv er skoleeiere, skal fordele disse midlene. Staten må ta et helhetsansvar for dette, og det er mulig det beste ville være å gå tilbake til direkte statlig finansiering. Det må i alle fall etableres en ordning som fanger opp den fleksibilitet en ønsker skal være i fagskolene, som sørger for likebehandling, og som sørger for at den enkelte skoleeier får tilført ressurser i forhold til det tilbud som gis, og det antall som får undervisning.

Jeg har i dette innlegget hatt hovedfokus på studentenes muligheter og opplevelse av utdanningen som tilbys. Det er jo dem vi lager tilbudet for! Det er likevel mye en kunne si om forholdene og forutsigbarheten for dem som arbeider i sektoren, men jeg kan love at det skal vi komme tilbake til både i dag og ved senere anledninger.

Jeg håper inderlig at denne stortingsmeldingen, Utdanningslinja, og komiteens grundige engasjement gjennom merknader nå vil bli fulgt opp med konkrete saker for å sikre gjennomføring av intensjonene. Vi trenger handling og oppfølging.

Denne uken er det altfor mange elever og studenter som tar påskeferie med en følelse av at de ikke mestrer hverdagen, og de lurer på om de skal komme tilbake etter påske. Hver enkelt av disse trenger et klart signal fra oss om at dette tar vi på alvor, og et løfte fra oss om at vi vil gjøre noe konkret for å sikre at flere opplever mestring og lyst til fullført utdanning. Det skylder vi de unge, de som skal være med og sikre nasjonens framtid.

Tor Bremer (A) [12:53:41]: Mitt hovedfokus skal nå vera kvifor Noreg som kunnskapsnasjon må vera i europeisk eliteserie innanfor høgare utdanning og forskning. Kvifor er det så nødvendig å vera tydeleg på dette perspektivet, president? – Eg forventar ikkje at presidenten skal svara, det skal eg gjera sjølv.

Jau, det er basert på forventningane om at ikkje berre noverande, men også framtidig norsk offentleg velferdsproduksjon skal vera den fremste i verda både når det gjeld kvalitet og tilgjengelegheit for alle. Dei forventningane er og skal vera ambisiøse. Dette, kopla til det faktum at norsk økonomi, som er svært petroleumbasert, og som difor med all sannsynlegheit vil halda eit høgt kostnadsnivå i oversiktleig framtid, tilseier at me må vera nettopp i europeisk eliteserie når det gjeld utdanninga og forskinga vår. For dersom me slår oss til ro og tenkjer som så at me har då så mykje pengar i dette landet at det er ikkje så farleg om me senkar litt på krava til kvalitet i skulen, slik som nettopp Høgre gjer når det gjeld yrkesutdanninga, eller om me i all bedagelegheit synest det er ok at utdanninga og forskinga ligg på middels europeisk nivå, ja då er det stor fare for at det går ut over innovasjonsevna i næringslivet, og at det går ut over sysselsetjinga, verdiskapinga og i neste omgang kvaliteten på dei offentlege velferdstenestene. Det er dette som må vera perspektivet når me diskuterer denne saka.

Arbeidarpartiet og Regjeringa har teke eit prisverdig oppgjær med høgresida sin næringsnøytrale næringspolitikk. Sjølv om Noreg geografisk har eit visst omfang – ja, me er faktisk det 13. største i verda – så er me ikkje akkurat verdas mest folkerike land. La gå at me kan få inntrykk av det når me les norske aviser, men det får vera avisene sitt problem.

Me har altså ei avgrensa folkemengd og difor også ein avgrensa humankapital, sjølv om utdanningsnivået er prisverdig høgt. Difor er Regjeringa sin næringspolitikk tydeleg innretta mot dei næringane og dei næringsklyngjene der Noreg i global samanheng har openberre komparative, altså anten menneskeskapte eller naturgitte, fortrinn. Eg vil minna om Torger Reve, som heilt korrekt har påpeika at vi innanfor maritim/marin sektor, energi, petroleum, fiskeri, havbruk, reiseliv – og for eigen del vil eg leggja til lettmetall – har internasjonale næringsklyngjer som ligg heilt i front. I motsetnad til høgresida meiner me i Arbeidarpartiet at dette er område der me må vera ekstra merksame. Desse næringsklyngjene har større innovasjon, dei har sterkare vekst, dei har høgare produktivitet, og for oss som er opptekne av arbeidarrørsla, er det hyggeleg å konstatera at her finn ein òg den høgaste gjennomsnittlege lønna til dei tilsette.

Då er me ved litt av mitt hovudpoeng igjen. Skal vi lykkast med denne næringspolitikken, må også den næringsretta utdannings- og forskingspolitikken ha ei tydeleg kopling mot nettopp dette perspektivet. Eg vil skunda meg å leggja til at delar av den forskinga som alt føregår i næringslivet, er i global eliteserie. Eg vil her spesielt peika på Hydro si forskingsavdeling i Årdal, som ligg heilt i front når det gjeld både forskning og – i neste omgang – produksjon av miljøvennleg teknologi til aluminiumsindustrien.

Her er Noreg verdsleiande. Det er elles denne industrien partiet Venstre sin leiar omtala som ei solnedgangsnæring som me bør kvitta oss med.

På same måten som den overordna nasjonale utviklingspolitikken er forskingsbasert, må det regionale utviklingsarbeidet gå hand i hand med forskinga. Det er tenkinga bak dei regionale forskingsfonda, som Framstegspartiet utruleg nok vil nullta ut.

Eg har hatt ein kort visitt innom den regionale og nasjonale forskingdimensjonen. Min konklusjon er at me har gode moglegheiter for å kunna hevda oss blant dei fremste i europeisk perspektiv, men då må me i større grad konsentrera oss om dei områda der me har eit fortrinn. Og me har gode moglegheiter til å lykkast, for det hyggelege er at 90 pst. av alle forskarar som har levd, ja dei lever i dag, dei lever framleis.

Kunnskap, og ikkje minst læreevne, er no langt viktigare enn kapital, lønnsnivå og naturressursar for verdiskapinga og konkurransevna i eit land. Kunnskap er med andre ord det viktigaste verktøyet for å skapa eit betre samfunn.

Då er eg tilbake der eg starta: Norsk forskning og høgare utdanning må så absolutt spela i europeisk eliteserie.

Bente Thorsen (FrP) [12:59:04]: Utdanningslinja har mye godt i seg. Den belyser mange problemer og kommer for så vidt med gode løsninger på de utfordringene vi står overfor i utdanningsløpet.

Dessverre er det lite eller ingenting som blir tidfestet når det gjelder å ta i bruk løsningene, selv om en god del av dem kunne blitt gjennomført ved omprioritering av dagens ressursbruk. For eksempel vil krav om ro og orden i klassen og bedre disiplin føre til at skoletimen blir bedre utnyttet. Tiden vil gå til undervisning, og læreren får tid til å konsentrere seg om det viktigste, nemlig å lære vekk, noe ikke minst de elevene som trenger ekstra hjelp for å forstå, vil ha nytte av. God oppførsel, ro og orden gjør det også enklere å tilpasse undervisningen til den enkelte elev og kan muligens redusere mobbing.

Videre må det iverksettes et godt system med vurdering og konstruktiv tilbakemelding til elever og foresatte allerede fra 1. klasse. Tidlig innsats er viktig for hele utdanningsløpet. Det bidrar til økt læringsutbytte, og man får grepet tak i eventuelle problemer på et tidlig stadium. Der som dette ikke blir gjort i grunnskolen, kan det medføre frafall i videregående skole, noe som er et stort problem.

Ifølge en artikkel om frafall skolen som sto i Haugeunds Avis den 19. mars, har andelen skolesluttere «sterk sammenheng med elevenes inntakspoengsum». Dette viser at det er viktig å ta i bruk tilrettelagt undervisning tidlig for å ivareta de elevene som av ulike grunner ikke klarer å tilegne seg pensum/kunnskap like hurtig som andre. Derfor var det positivt at representanten Aasen i sitt innlegg signaliserte sin støtte til forkurs, som bl.a. Oslo har gode erfaringer med.

En vesentlig del av frafallet på ca. 30 pst. ved yrkeslinjene i videregående kan også tilskrives at teorien er for lite yrkesrettet. Dette ser det nå ut til at alle partiene er enig i. Fremskrittspartiet ser med glede på at enkelte av stortingsflertallets partier har snudd helt om på egen po-

litikk på dette området. Det betyr at yrkesfagene igjen får den status og anerkjennelse som de selvsagt skal ha.

Fremskrittspartiet er for å gjeninnføre praktiske valgfag på ungdomstrinnet – dette fordi vi vet at noen er mye flinkere i praktiske fag enn i teoretiske, og dermed tilegner seg teoretisk kunnskap bedre gjennom praktisering av teorien.

Enkelte fylker har tatt i bruk en prøveordning med praksisbrev for elever som av ulike grunner ikke vil eller ikke er i stand til å ta full utdanning i ordinær skole. Fremskrittspartiet ser på praksisbrevet som en god ordning og vil innføre det i alle fylker, under forutsetning av at brevet kan føre direkte til fullverdig fagbrev. Tilbudet må også gjelde utviklingshemmede, som også har rett til opplæring etter egne evner og forutsetninger.

Utdanning og kompetansebygging er viktig uansett alder. Fremskrittspartiet er positive til at folk i alle aldersgrupper har mulighet til å tilegne seg kompetansegivende kunnskap, som en rekke aktører tilbyr. Ikke minst viktig er tilbudet om basiskompetanse i arbeidslivet, som bidrar til at arbeidstakere styrker sin egenverdi på arbeidsmarkedet. Arbeidsgivere i både privat og offentlig sektor har behov for ansatte som behersker det norske språk. Dette tilbudet må gjøres mye bedre kjent enn det er i dag.

Voksenopplæringen, som også studieforbundene ivaretar, tilbyr 37 000 kurs, og de mottar årlig 179 mill. kr i tilskudd fra staten. Det er mye penger, med tanke på at bare 10 pst. av deltakerne på kursene får tilbud som kan gi kompetansebevis. Kurs i hagestell, akvarellmaling og hvordan vi skal lage tapas, har Fremskrittspartiet vanskelig for å se skal kvalifisere til massiv statsstøtte. Vi mener at kompetansegivende kurs rettet mot arbeidslivet må prioriteres.

Fremskrittspartiet vil også legge vekt på behovet for og betydningen av flere lærlingplasser. Muligheten til å ta fullverdig fagbrev i skolen må utredes. Offentlig sektor må bli langt flinkere enn i dag. Offentlige etater og arbeidsgivere må utarbeide klare målsettinger om dette. Det bør også innføres positive stimulerings tiltak overfor næringslivet for å få flere lærlingplasser der. Dette er en viktig faktor i arbeidet for å hindre frafall i opplæringen.

Avslutningsvis vil jeg si om mindretallsmerkningen fra Fremskrittspartiet og Høyre når det gjelder fagskolen og framtidig finansiering av den, at jeg for all del håper at stortingsflertallet er seg sitt ansvar bevisst og følger opp fagskolen, slik at den får en god framtid.

Anna Ljunggren (A) [13:04:15]: For første gang legges det fram en stortingsmelding som omhandler helheten i samfunnets kompetansebehov. Navnet «Utdanningslinja» viser på en utmerket måte hvor viktig utdanning og kompetanse vil være i framtidens Norge.

En kan dra paralleller mellom Utdanningslinja og arbeidslinjen. Arbeidslinjen ble en viktig velferdsstrategi i USA allerede på 1970-tallet. Landene i Norden har fulgt opp, og i Norge ble arbeidslinjen introdusert som en strategi tidlig på 1990-tallet. Målet er å få flest mulig i arbeid og å gi den enkelte muligheten til å forsørge seg selv.

I St.meld. nr. 35 for 1994–95 Velferdsmeldingen heter det:

«Arbeidslinja betyr at virkemidler og velferdsordninger (...) tilrettelegges slik at de støtter opp under målet om arbeid til alle.»

Det står også at de sosiale stønadsordningene må motivere til arbeid. Og det heter videre:

«Målet om høy sysselsetting, som også inkluderer dem som stiller svakt i konkurransen på arbeidsmarkedet, forutsetter gode velferdsordninger som den enkelte kan falle tilbake på hvis arbeid av helsemessige eller andre grunner ikke lenger er mulig.»

For å trekke en parallell til Utdanningslinja kan en si at målet er utdanning til alle. De som stiller svakt, skal gis en mulighet i den norske skolen. Og de som ikke fanges godt nok opp i grunnskolen og faller fra i videregående, skal ikke gis opp. Elever som faller fra, skal gis nye muligheter. En skal videre motivere og legge til rette for at flest mulig kan ta høyere utdanning.

Et vesentlig punkt i meldingen vi behandler i dag, er å hindre og å forbygge frafall. Flere må fullføre utdanningen for å komme i arbeid og ha et trygt ståsted i arbeidslivet. Den viktigste innsatsen mot frafall i videregående opplæring skjer i grunnskolen. Hvis en ikke kan lese og skrive når en går ut av ungdomsskolen, er det større risiko for å falle fra i videregående. Vi er ansvarlige for at alle som går i grunnskolen, utvikler de grunnleggende ferdighetene, slik at de ikke får problemer i videre utdanning og arbeidsliv.

I St.meld. nr. 16 for 2006–2007, ... og ingen stod igjen Tidlig innsats for livslang læring, ble det dokumentert at en stor andel av dem som faller fra i videregående opplæring, går ut av grunnskolen uten å ha tilegnet seg tilstrekkelige kunnskaper og ferdigheter. Frafall er derfor ikke bare et anliggende for videregående opplæring.

I St.meld. nr. 31 for 2007–2008 Kvalitet i skolen ble klare mål for grunnopplæringen lansert. Det ble pekt på god kartlegging av elevenes nivå og ferdigheter i fag slik at skoleeiere, skolen og lærerne lettere kunne sette inn målrettede tiltak. Det ble foreslått en betydelig styrking av den tidlige innsatsen på barnetrinnet, bl.a. gjennom å forsterke opplæringen i lesing og regning på 1.–4. trinn og å innføre kartlegging av lesing på 1.–3. trinn. Timetallet på barnetrinnet er økt i fagene norsk, matematikk og engelsk.

For mange er det på ungdomsskolen motivasjonen er dalende. Mange har problemer med å finne seg til rette og å henge med i undervisningen. Det som betyr mest for elevenes læring og motivasjon i fagene, er læreren. Men mange dyktige lærere kan ha problemer med å vekke elevenes interesse for fag som matematikk, engelsk og norsk. Arbeiderpartiet mener derfor at en bør vurdere å tilby de elevene som har store mangler i grunnleggende ferdigheter fra ungdomstrinnet, kortere kurs eller halvårskurs. Men det er mye som kan tyde på at dette kan gjøres gjennom et eget trinn – dette fordi disse ungdommene kan ha vanskelig for å klare seg i den videre videregående skole eller i arbeidslivet.

Det finnes mange dyktige lærere i den norske skolen i dag, men mange faller fra i utdanningsløpet og mange

som er utdannet lærer, velger å gå over til andre yrker. Dette viser at utdanningen slik den er i dag, ikke forbereder studentene godt nok til den hverdagen som møter dem i klasserommet. Derfor må vi gjøre lærerutdanningen bedre.

Det igangsettes en ny lærerutdanning fra høsten som retter seg mer mot trinn, og som gir studentene økt kompetanse i fagene de skal undervise i. I tillegg styrkes pedagogikken gjennom et nytt fag som skal hete «pedagogikk og elevkunnskap», og det er igangsatt etter- og videreutdanning av lærere.

Det sies at det tar ti år før en ser effekten av et utdanningsvedtak. Det gjelder å ha et langsiktig perspektiv på å bygge gode utdanningssystemer. Selv om vi har satt inn forsterket innsats tidlig i skoleløpet, tar det likevel noen år før vi ser effekten av denne.

Hadia Tajik (A) [13:09:19]: Partier som føyer den manglende kjønnsbalansen i academia bort, har ingen troverdighet når de hevder at de vil ha høyere kvalitet i forskningen. Høyere kvalitet i forskningen handler nemlig ikke bare om forskernes arbeidsvilkår, men også om å rekruttere de aller beste hodene. Da må mulighetene til å bli rekruttert som vitenskapelig ansatt være like for begge kjønn.

Tallenes tale er tydelige. Blant antall uteksaminerte kandidater utgjør kvinner 60 pst., men blant professorene utgjør kvinner i snitt bare 20 pst. Dette snittallet skjuler en mer dramatisk virkelighet. På helse- og sosialfagsavdelinger utgjør kvinnelige professorer 30 pst. – altså over snittet – men på teknologiavdelinger utgjør kvinnelige professorer 2,7 pst.

NIFU STEP dokumenterer også i en av sine rapporter at menn raskere får fast stilling enn det kvinner gjør. Disse enkle faktaene kan ikke begrenses til bare å være kvinne- eller likestillingsspørsmål. Slik jeg ser det, er dette først og fremst spørsmål om å bruke all den kompetansen og de talentene som finnes i befolkningen, uavhengig av kjønn.

Kjønnsbalanse i academia handler om å dra nytte av forskertalentene. Når tallene viser en klar skjevhet i menns favør i vitenskapelige stillinger, er det et problem som må rettes opp. Jeg er derfor glad for at alle partier omtaler denne manglende kjønnsbalansen i academia. Men jeg undrer meg over at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har valgt ikke å delta i flertallets merknad om at man trenger «ulike tiltak, som økonomiske insentiver for institusjonene, for å bedre andelen kvinnelige vitenskapelige ansatte på institusjoner der denne andelen er lav».

I stedet har de fulgt opp med en generell merknad der de skriver at når «stadig flere kvinner tar høyere utdanning», så vil dette «bidra til at flere kvinner kvalifiserer seg for vitenskapelige stillinger».

Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre kunne like gjerne skrevet i merknadsform at de vil sette seg ned og vente på Godot. Da kan jeg bare ønske dem lykke til. For kjønnsbalansen i academia ordner seg ikke av seg selv. Jeg skulle ønske at de gode ordene disse partiene bruker om positive stimulerings tiltak for å rekruttere studenter av begge

kjønn, også hadde handlet om vitenskapelig ansatte – det hadde vært noe.

Med forundring og glede seg jeg imidlertid at Fremskrittspartiet stiller seg på linje med oss, og vil ha økonomiske insentiver for å få opp kvinneandelen. Det er i så fall et taktskifte i politikken deres. Jeg ønsker dem velkommen etter, og jeg utfordrer dem til å forklare denne endringen i politikk. Jeg vil også gjerne at de forklarer hvorfor de noen linjer senere ser ut til å motsi seg selv når de skriver at de «tar for gitt» at det om én generasjon vil bli en overvekt av kvinner i akademiske stillinger. Vil de, eller vil de ikke ha tiltak? De insinuerer i hvert fall begge deler.

Vi vil ikke sitte og vente på, eller bare håpe, at kjønnsbalansen ordner seg over tid. Vi vil handle.

Ett mulig tiltak om økonomiske insentiver er nevnt i innstillingen, men flere vil bli drøftet av den partssammensatte gruppen til statsråd Tora Aasland som heter «Tall og tiltak» der hun bl.a. vil vurdere effekten av tiltak for å få ned bruken av midlertidige ansettelser – et fenomen man vet særlig kan ramme kvinner. Vi vil også fortsette å lytte til analysene fra komiteen «Kvinner i forskning», som ble etablert av det daværende Utdannings- og forskningsdepartementet.

Jeg har et håp om at opposisjonen i framtiden ser at arbeidet for likestilling i akademia ikke handler om å være urimelig snill mot ukvalifiserte kvinner som ikke får de jobbene de ønsker seg. Det handler i stedet om å sikre at forskningen har høyest mulig kvalitet ved at de beste hodene – uansett om det er kvinner eller menn – faktisk blir ansatt.

Gunvor Eldegard (A) [13:13:56]: Dersom me ønskjer oss eit likestilt samfunn og likelønn, eller eit betre samfunn der me utnyttar alle ressursane våre, er me nøyddde til å ta tak i den kjønnsdelte arbeidsmarknaden.

Men kanskje det viktigaste me kan oppnå da, er at me gir ungdomane våre reelle valmoglegheiter – dei får dobbelt så mange moglegheiter, og at dei får utnytta talenta sine. Berre høyr: Dobbelte så mange moglegheiter for ungdomane våre!

Eg vil takka saksordførar Truls Wickholm for ein god jobb, og for at han før i dag la fram forslaget som lyder:

«Stortinget ber regjeringa vurdere tiltak som kan motvirke dagens kjønnsdelte arbeidsmarked og øke gutter og jenters reelle muligheter til å ta i bruk egne talenter gjennom tradisjonelle utdannings- og yrkesvalg.»

Eg reknar med at dette forslaget vil få brei støtte.

Kva kan me gjera for å få endra på yrkesvala? Eg trur det første me må ta tak i, er rådgjevingstenesta. Komiteen skriv òg i ein merknad at dei ønskjer at rådgjevingstenesta skal rustast opp, slik at elevane kan få betre støtte til å ta rette val i vidaregåande opplæring.

Så trur eg at i tillegg til den personlege rådgjevinga, er det viktig at skulen har mest mogleg kunnskap om det lokale yrkeslivet og kva slags moglegheiter som faktisk finst. Det trur eg me kan oppnå gjennom å auka samarbeid med bedrifter og å trekkja ungdom som går på

vidaregåande eller er i lære, inn i ungdomsskulen som rollemodellar.

Forskinga viser heilt klart at i tillegg til foreldras påverknad er egne opplevingar og møte med rollemodellar viktig påverknad for dei unges val, og spesielt om dei skal tora å ta tradisjonelle val. Her trur me at me har mykje å henta.

Her om dagen møtte eg 30 unge jenter som anten var bilmekanikarar eller elektrikarar. Ingen av dei hadde fått råd av rådgjevaren sin om å ta dei faga – faktisk heller motsett!

SINTEF har laga rapportar for Utdanningsdirektoratet i eit prosjekt om rådgjeving i norsk skole. Den eine rapporten heiter «Kjønn i skolens rådgjeving – et glemte tema?» Rapporten tek utgangspunkt i den kjønnsdelte arbeidsmarknaden og rådgjevinga, og han konkluderer med at det er veldig lite fokusering på og tiltak mot dette, og kjønnspektivet i rådgjevinga vert karakterisert som eit ikkje-tema, sjølv om det faktisk i vår eigen handlingsplan for likestilling er eit av hovudmåla. Eit av hovudmåla der er betra kjønnsbalanse i val av utdanning og yrke, med eit spesielt fokus på fag- og yrkesopplæringa.

Rapporten etterlyser ein tung strategisk satsing frå politisk hald, som eit ledd i å motarbeida den kjønnsdelte arbeidsmarknaden, som stadig vert reproduisert gjennom yrkesvala. Dette må me ta alvorleg.

Eg trur òg at auka rekruttering og auka status for yrkesfaga er viktig for yrkesfaga sjølve, det er viktig for arbeidslivet og det er viktig for å auka talet på tradisjonelle val.

Så meiner eg det er viktig at når ungdommane våre først har valt tradisjonelt, må me ta vare på dei. Det er viktig at du kjem i ei klasse der det går andre jenter eller gutar som har valt tradisjonelt. I Oslo kommune har ein eit eige prosjekt for dei jentene som søker på typiske gutefag på yrkesskulen. Alle får tilbod om å bli slusa inn til ein skule, rett og slett for å komme i same klasse. Dei får tilbod om «Ta plassen-kurs», og dei får tilbod om nettverk. Dette er eit veldig bra prosjekt, men det er eit prosjekt som kjem an på eldsjeler. Det kjem ikkje av rutine i systemet. Eg skulle ønskja at òg gutar som søker tradisjonelt, fekk tilbod om liknande prosjekt. Eg veit pr. i dag ikkje om nokon slike prosjekt, men me har i alle fall mange gode eksempel på kva me kan gjera.

Saksordføraren nemnde òg prosjektet Jenter i Bil & Elektro før i dag. Det er eit bedriftsutviklingsprosjekt, der bedriftene sjølve jobbar for at arbeidsplassane skal bli meir eigna både for gutar og jenter, ikkje berre fordi dei er så opptekne av likestilling, men fordi dei òg ønskjer å rekruttera dei beste i framtida. Det handlar om det. Dette prosjektet kan òg nyttast i andre samanhengar, f.eks. om å få gutar over til helse- og omsorgsfag.

Eg har berre lyst til å gjenta det: Det handlar om å gje ungdommen vår (presidenten klubbar) dobbelt så mange moglegheiter (presidenten klubbar igjen) og la dei bruka talenta sine.

Presidenten: Det handler også om å holde den tilmålte taletiden!

De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Svein Gjelseth (A) [13:19:29]: Menneskeleg kapital er den største ressursen vi har. Han er viktigere enn både olje og gass og all anna næring til saman. Vi likar å prate om at vi er verdslieande på ei rekkje område. Eg synest vi også skal ha som visjon å verte verdslieande på å investere i kunnskap.

Vi politikarar har eit stort ansvar for å vere tilretteleggjarar for gode lærestader. Barn og unge må møtast på det nivået dei er og først så langt den enkelte evnar. Det må vere eit mål at alle føler seg som vinnar på sitt nivå. Det vil skape arbeidslyst, motivasjon og sjølvstende.

Faktum er at ein av tre ikkje fullfører vidaregåande opplæring innan normert tid. Dette er ikkje eit problem som plutseleg dukkar opp når ein startar i vidaregåande skule. Nei, dette er ei utfordring som startar allereie i barneskulen, og som byggjer seg meir og meir opp gjennom ungdomsskulen. Diagnosen er skuletrøtt ungdom, elevar som er leie av skulebenken, teori og skulebøker. Vaksinen er førebygging – førebygging frå første dag på barneskulen til ein er trygt ute av vidaregåande skule og i jobb eller vidareutdanning. Eg trur at ein stor del av denne førebygginga må vere å innføre ein god del meir praksis i alle fag både i barneskulen og på ungdomstrinnet.

Ein bør verte mykje flinkare til å ta elevane med ut i kvardagslivet. Her kan ein i praksis vise dei samanhangen mellom det ein lærer på skulen og det som kan brukast ute i samfunnet. Det held ikkje å seie at det står i pensum og derfor skal du lære det.

Tenk om læraren tok med seg elevane til arkitektkontoret når dei skulle lære om arealberekning, eller om bord i båten når dei skulle lære sjømannskap. To enkle eksempel – berre fantasien set grenser.

I vidaregåande skule meiner eg samarbeid skulenæringsliv må gjerast til noko heilt anna enn det vi ser i dag. Elevane bør mykje meir ut i det arbeidslivet dei vil møte som lærlingar og ferdig utdanna fagarbeidarar.

Det har til alle tider vore ei stor utfordring for dei vidaregåande skulane å vere oppdaterte med utstyr. Oftast er det slik at utstyret som finst rundt om på dei vidaregåande skulane, ikkje lenger finst ute i næringslivet. Eg trur heller ikkje vi maktar å oppdatere alle dei vidaregåande skulane med dagens teknologi. Derfor må vi få til ordningar mellom skulane og det lokale næringslivet der elevane i bolkar, gjerne ein månad i slengen, er ute og får praktisere på det utstyret som vil møte dei når dei er ferdige på vidaregåande skule. Også for fagskulane, høgare utdanning og forskning er det heilt nødvendig å få til eit mykje tettare samarbeid med næringslivet.

Vi må skaffe oss mykje betre oversikt over arbeidslivet sine behov og kople desse behova både til forskning og utdanning.

Snorre Serigstad Valen (SV) [13:22:45]: Dette er en spennende debatt som jeg har fulgt med interesse – og det er sikkert en spennende komité å jobbe i.

Jeg har lyst til å si noe om linjer i norsk utdanningspo-

litikk, for de er det ofte mulig å spore langt tilbake. I tilfellet videregående opplæring ser vi fortsatt trekkene helt tilbake til Steen-komiteens arbeid på 1960-tallet. Vi bygger kombinerte videregående skoler med et horisontalt og integrerende forhold mellom yrkesfag og studiespesialisering.

Dette er politikk vi kan kjenne igjen, politikk som har vært førende i Norge i mange tiår. Den kontinuiteten finner jeg imidlertid ikke veldig mye av i deler av opposisjonens skolepolitikk, kanskje spesielt gjelder det Høyre ut fra det Høyre har sagt i debatten her til nå. Den politikken har lenge båret preg av at en kaster seg ivrig inn i nyvunne standpunkt. Fra å stå helhjertet inne for Kristin Clemets omfattende teoretisering av den videregående skolen for få år siden, herunder yrkesfag, har Høyre gjort en 180 graders helomvending og ber nå Regjeringen utarbeide egne lærerplaner for yrkesfag. Det er ikke mange årene siden jeg og mange SV-ere ble gjort narr av av Høyre. Høyre gjorde narr av SV-ere og lærere og elever som kritiserte Høyres – på den tiden – ganske ensidige fokus på det de kalte «økt læringstrykk». Den klare viljen som var til stede i stortingsmeldingen Kultur for læring – som representanten Wickholm nevnte tidligere – til å stramme inn kravene til studiekompetanse og muligheten for yrkesfagelever til å kunne ta videre utdanning, står i klar kontrast til den linjen Høyre har lagt seg på nå. Er det virkelig det samme Høyre som i Kultur for læring definerte skolens kjerneoppgave som en kompetanseinstitusjon alene og devaluerte kunnskapsbegrepet til noe rent kvantitativt, der sosiale ferdigheter, inspirasjon og mestring ble avfeid polemisk som «leke-skole»?

Det er jo gledelig at Høyre har tatt et oppgjør med den linjen, men jeg må innrømme at det oppleves litt rart å høre f.eks. Høyres representant Hofstad Helleland kritisere SV for å ville kartlegge for mye – med Høyres offentliggjøring og bruk av nasjonale prøver og svært aggressive retorikk mot kritikere friskt i minne.

Det er likevel fortsatt noen spor igjen av denne gamle konfliktlinjen i skolepolitikken i noen av Høyres merknader, f.eks. der de ønsker å innføre karakterer fra 5. klasse. Der heter det:

«Disse medlemmer mener karakterer er den mest presise tilbakemeldingen på faglig nivå vi har.»

Jeg vil gjerne utfordre Høyre på det. Mener virkelig Høyre at karakterer til 10-åringer er et mer presist verktøy for faglige tilbakemeldinger enn den faktiske kontakten mellom lærer og elev hver dag? Det får meg til å lure.

Frank Bakke Jensen (H) [13:26:00]: Jeg skal ikke trekke linjen tilbake – slik at vi bruker mye tid på det – til dem som datt ut av videregående skole på 1960-tallet. Vi har vel viktigere oppgaver foran oss nå.

Jeg er helt enig med foregående taler i at dette er en viktig debatt. Jeg er også enig i at periodevis har det vært en god debatt.

Jeg vil henlede oppmerksomheten på den del av debatten som går på frfall i videregående skole, og registrerer med tilfredshet at alle i denne debatten ser på dette som et alvorlig problem.

La meg først begynne med to viktige moment som venstresiden ofte glemmer. Det ene er at Norge er et langt og mangfoldig land. Dette gjør at en løsning på et problem som passer i Oslo, nødvendigvis ikke vil passe i Båtsfjord. Det andre momentet som vi blir nødt til å ta inn over oss, enten vi vil det eller ikke, er at vi har en mangfoldig befolkning i dette landet. Det vil altså si at det som får Per til å prestere, ikke nødvendigvis passer for Pål.

I Båtsfjord, hvor jeg kommer fra, gjorde bortfallet av to store industriarbeidsplasser tidlig på 2000-tallet at problemene med å få Per og Pål til å gjennomføre videregående skole, ble høyaktuelt og kom tydelig opp i dagen. Ansvaret for Per, Pål og de andre unge i Båtsfjord ble som en forsøksordning overført til kommunen. Kort fortalt startet vi en egen kommunal videregående skole der mange av ungdommene våre gikk. I erkjennelsen av at Per og Pål er forskjellige kjøpte vi plasser hos fylkeskommunen til de av våre unge som enten ville gå på en linje vi ikke hadde, eller hadde andre gode grunner for å reise bort fra Båtsfjord for å gå på skole.

I Båtsfjord bygde vi opp det pedagogiske rundt prinsippet om det 13-årige skoleløpet. Vi så elevene gjennom hele skolegangen, noe som ga oss veldig gode resultater. For Båtsfjord-skolen, inkludert videregående skole, førte dette til at vi fikk tydeligere elevfokus. Vi lettet overgangen fra grunnskole til videregående skole. Vi ga lærerne i en liten kommune høyere motivasjon til å ta videreutdanning. Det gjorde at foreldrene sparte ca. 50 000 kr pr. år pr. elev, noe som faktisk også er en motivasjon for å få ungene til å gå på skolen. Og sist, men ikke minst fikk vi et tett samarbeid mellom skole og næringsliv, slik at vi kunne gi rådgivning til de unge tidlig, før de skulle gjøre linjevalgene sine, noe som vi også så var suksessfullt. Kort fortalt fikk vi veldig, veldig mange flere av våre unge til å gjennomføre og bestå videregående skole enn det vi klarte før.

Nå var det slik at modellen selvfølgelig ikke passet inn i det sentralstyrte skoleregimet til de rød-grønne, så skolen ble lagt ned så snart forsøket var over. Modellen ble faktisk ikke sluttevaluert engang, selv om vi hadde gode resultater å vise til. Prosjektet passet bra i Båtsfjord, og båtsfjordingene lar seg ikke stoppe. Så statsråden vil på sin kontorpult i god tid før 1. april finne en søknad fra Båtsfjord kommune om å starte en privat videregående skole basert på de erfaringene vi har gjort, og de resultatene vi kan dokumentere.

Jeg har brukt opp tiden min, så jeg får slutte der.

Presidenten: Det er helt riktig. Tiden går fort.

Are Helseth (A) [13:29:23]: Min bestefar var skolemann, og han pleide å si at kunnskap er lett å bære. Det er kunnskap hos de mange som skaper gode og trygge liv.

Parallelt med utdanningslinjen arbeider Stortinget denne våren med Samhandlingsreformen. Reformen er nødvendig for at vi skal ha likeverdige helsetjenester til alle 10 og 20 år fram i tid.

Vi blir mange eldre. Derfor trenger helse- og omsorgssektoren flere og flere varme hender og kloke hoder.

Statistisk sentralbyrå beskriver i rapporten Arbeidsmarkedet for helse- og sosialpersonell fram mot 2030 hvordan tilbud og etterspørsel for i alt 20 grupper personell vil utvikle seg. Når alle grupper vurderes under ett, vil det samlet bli en negativ balanse på 38 000 årsverk i slutten av perioden. Hvis et høyere alternativ på etterspørselssiden legges til grunn, blir det en samlet underdekning på hele 84 000 årsverk.

Vi vet at det tar tid å utdanne fagpersoner. Derfor må vi trappe opp utdanningskapasiteten i tide. Utdanningssektoren og helsetjenesten har et skjebnefellesskap – Samhandlingsreformen blir vellykket når vi samtidig skaper en utdanningsbølge.

Underbalansen i fremtidig helsepersonell varierer betydelig mellom forskjellige grupper. Hovedbildet er at kapasiteten i universitetsutdanningene er nær behovet, mens det blir stor underdekning av helsefagarbeidere fra videregående skole. Underdekningen her er 41 500 årsverk i et referansealternativ. For å korrigere dette må det utdannes og ansettes 20 pst. flere helsefagarbeidere hvert år.

På denne bakgrunn er det alarmerende at ferske tall fra Beregningsutvalget for spesialisthelsetjenesten viser at antallet helsefagarbeidere i norske sykehus har gått ned med 22 pst. i perioden 2002–2008. Denne negative utviklingen forsterkes av stor mangel på praksisplasser for helsefagarbeidere.

Jeg er svært bekymret for denne utviklingen. Et stort og underdekket fremtidig behov for årsverk i helse- og omsorgssektoren kan bare løses ved riktig bruk av kompetanse, ved at flere årsverk kommer i direkte kontakt med dem som trenger behandling og pleie, og ved at det blir færre deltidsstillinger. Jeg kan ikke se at vi kan klare å skape likeverdige helsetjenester for alle i fremtiden uten en klar rolle for og betydelig vekst i antall helsefagarbeidere.

Torkil Åmland (FrP) [13:32:25]: Jeg får begynne med å beklage at jeg ikke har noe sitat av Ibsen klart. Jeg var ikke klar over at det sto så sentralt i denne skoledebatten. Men jeg har merket meg at en del av de sitatene som er brukt, er hentet fra dramaet Brand, og som vi vet, døde Brand under snøraset. Vi får håpe at det ikke er symptomatisk for skoledebatten.

Jeg har lyst til å kommentere et par av de tingene som har vært opp her i debatten. Representanten Marianne Aasen fra Arbeiderpartiet siterte Haakon Lies visdomsord om at det er hardt å lære. Det er riktig. Selv har jeg arbeidet 15 år i skolen som lærer og rektor, og jeg kan si at slik er det faktisk. Men noe av problemet er at de reformene som har vært innført, og som Arbeiderpartiet har stått i spissen for, har rett og slett gått i strupen på prinsippet at det er hardt å lære.

Med L97 og Reform 94 fikk vi en skole hvor man skulle lære gjennom lek. Det var faktisk slik at de som gikk i 1. klasse, ikke fikk lov til å lære å lese og skrive. Jeg var selv rektor da og syntes det var litt frustrerende å si til lærerne: Dere har ikke lov til å lære elevene å lese og skrive. De skulle være sosiale, de skulle være kulturelle, de skulle leke, det skulle være prosjekter, men de skulle ikke lære å lese og skrive.

Da ble det ikke mye kunnskap i skolen, og læreren ble redusert til en veileder. Han skulle stå i bakgrunnen og passe på at elevene tok ansvar for egen læring, og så skulle det bli flotte resultater. I dag tror jeg vi alle er enige om at venstresidens skole og pedagogikk har havarert fullstendig. Jeg tror ingen vil tilbake til det eksperimentet. Mye av skolepolitikken og debatten i dag er nesten som en opprydningsaksjon etter denne eksperimenteringen i skolen. De store taperne er selvfølgelig elevene. Det er det også skrevet en doktorgrad om. Trippestad i Bergen har skrevet en doktorgrad om dette. Han sier:

«Yrkesskoleelever, det flerkulturelle Norge, lærere og demokratiet. Alle er taperne etter politikernes skolepolitiske reformiver.»

Han bygger på tre års forskning.

Hvordan kan vi så komme videre? Jeg har lyst til å ta opp én ting som har vært oppe her. Representanten Tingelstad Wøien fra Senterpartiet snakket om at vi vil ha klasser for dumme elever og klasser for flinke elever. Jeg tar sterkt avstand fra den måten å karakterisere elever på. Det finnes ikke dumme elever. Det kan finnes teorivake elever, det kan finnes elever som har ulik bakgrunn, det kan finnes elever som er i ulike situasjoner, som har ulike psykiske eller emosjonelle utfordringer, men det finnes ikke dumme elever. Alle elever – alle mennesker – har sterke sider, har talenter som de kan bruke.

Hvis en tenker på faglig differensiering, vil det faktisk være en hjelp både for de teoristerke og de teorivake elevene. Man kan også differensiere i praktiske og estetiske fag, slik at mange av dem som ikke er flinke i teoretiske fag, kan gjøre det bra i praktiske og estetiske fag. På den måten kan de øke mestringfølelsen, øke motivasjonen og øke læringen i skolen. Derfor er det et godt tiltak for alle elever i skolen.

Sonja Irene Sjøli (H) [13:35:43]: Jeg deler representanten Helseths analyse av behovet for å trappe opp utdanningskapasiteten innenfor helse- og omsorgsfag. Det er et stort behov for et utdannings- og kvalitetsløft i omsorgstjenestene for å sikre et faglig forsvarlig og verdig tilbud. Det trengs flere hender i omsorgssektoren, ikke minst trenger vi kompetente hender. Ufaglærte gjør en formidabel innsats og står for mer enn 30 pst. av årsverkene i omsorgssektoren. Men de har et urimelig stort ansvar med pleie av alvorlig syke og døende mennesker i forhold til sin kompetanse.

Høyre vil investere mer i de ansatte i omsorgstjenestene og tilby ufaglærte et kunnskapsløft for å gi dem større trygghet i sin yrkesutøvelse og bedre kvaliteten i omsorgen. Og det haster med å rekruttere flere kvalifiserte ansatte for å bedre tilbudet i dag, og for å sikre nok kvalifisert hjelp i årene som kommer. I denne sammenheng vil jeg ta opp situasjonen for fagskolene.

Da Forvaltningsreformen ble innført 1. januar i år, ble ansvaret for finansieringen og forvaltningen av fagskolene overført fra Kunnskapsdepartementet til fylkeskommunene. Fylkeskommunene eier en del av fagskolene, men godt over halvparten er eid av private og ideelle organisasjoner. Gjennom forvaltningsloven har fylkene fått en

vanskelig dobbeltrolle. De skal forvalte og finansiere all fagskoleutdanning i fylket for å dekke arbeidslivets kompetansebehov i sin egen region samtidig som de eier egne fagskoler.

Det er allerede nå mange eksempler på at enkelte fylkeskommuner ikke håndterer denne dobbeltrollen på en forsvarlig måte, men gir økonomiske fordeler til egne fagskoler. Dette gjelder bl.a. innen helse- og sosialfag, til tross for at det eksisterende regelverk for helse- og sosialfagernes fagskoleutdanning forutsetter at offentlige og private tilbydere skal likebehandles når det gjelder tilskudd. Konsekvensen blir at vi mister faglige tilbud som helsemyndighetene har definert som svært viktige utdanningstilbud for å sikre kvaliteten i helse- og omsorgstjenestene.

Friskolers Landsforbund, Norsk forbund for fjernundervisning og fleksibel utdanning og Abelias har vist til konkrete eksempler fra fylkeskommuner som kutter i overføringene til de private skolene, og gir mest til sine egne. De er i ferd med å monopolisere fagutdanningene i helse- og sosialfag. Dette vil få alvorlige konsekvenser for hvilke utdanningstilbud som blir tilgjengelige over hele landet. Rekrutteringen og oppgraderingen av kompetansen innen helsesektoren vil bli redusert, samtidig som behovene vokser enormt.

Jeg vil spørre statsråden hva hun helt konkret vil gjøre for å få slutt på denne forskjellsbehandlingen som nå vokser fram i enkelte fylkeskommuner, og hvordan hun vil sikre at de private helsefagskolene som vi er svært avhengig av, skal bestå også i framtiden.

Tord Lien (FrP) [13:38:54]: Frafallet i videregående skole starter i grunnskolen. Det har flere av talerne vært inne på. Mange har også snakket om at det er læreren som er viktigst for de teoristerke, men ikke minst for de teorivake. Da er det bra at lærerutdanningen styrkes. Det er synd at man ikke samtidig tok en skikkelig debatt om hvorvidt det er på tide å innføre en femårig lærerutdanning også i Norge, slik mange vestlige land har, f.eks. Finland, som vi sliter tungt med å konkurrere med.

Det er klart at en enkel løsning for å stoppe frafallet i videregående skole er å fjerne krav om kompetanse og oppmøte og allikevel gi studiekompetanse og fagbrev til alle. Det er en enkel løsning. Men jeg tror at en del felles kompetanssmål for yrkesfagene er viktig. Jeg vil at muren, ingeniøren og arkitekten også i framtiden skal kunne snakke med hverandre, ikke bare på arbeidsplassen, men også på julebordet. Å gjøre ting enklere styrker i hvert fall ikke statusen til fagene. Når det er sagt, har jeg lyst til å snakke om realfagene og hva vi skal leve av i framtiden.

Det er mange politikere gjennom historien som har bestemt hva man skal leve av i framtiden. Noen av dem gikk til og med så langt at man laget femårsplaner. Det gikk ikke så veldig bra. Det håper jeg i hvert fall flertallet i salen kan være enig i. Men det er helt åpenbart at en sterk kunnskapsøkonomi vil stå seg godt også i århundrene framover.

General Electric har i dag kunngjort at de kommer til å etablere både utviklings-, produksjons- og forskningsavdeling i Norge. Verdens største produsent av teknologi

for energiproduksjon etablerer en stor forsknings- og utviklingsavdeling i Norge. Begrunnelsen er at nordmenn vet hvordan man skal gjøre det, nordmenn har kunnskapen. Men slik vil det ikke nødvendigvis være bestandig. En illustrasjon på at St.meld. nr. 44 ikke gikk langt nok, er Regjeringens strategi for realfag for framtiden som på en – vil jeg si – klar og tydelig, men skremmende måte illustrerer utfordringen realfagene stå overfor i Norge. 10 pst. av søkerne til allmennlærerutdanningen har full fordypning i matematikk, og 15 pst. har fordypning i kjemi. På videregående skole har 40 pst. mindre enn ett års utdanning, og bare 7 pst. har hovedfag i realfagene. Dette er de som i dag forvalter realfagene, og som underviser de som i framtiden skal sørge for at General Electric og andre etablerer seg i Norge.

Da har jeg lyst til å utfordre statsråden, som ikke hadde tid i sitt første innlegg til å snakke om realfagene, til å adressere oss i forbindelse med denne viktige saken, med hensyn til hva vi skal gjøre for å prioritere realfagene (presidenten klubber), og om det medfører også en nedprioritering av f.eks. samfunnsfagene, som Harald Eia har illustrert (presidenten klubber igjen).

Presidenten: Taletiden er fremdeles 3 minutter!

Else-May Botten (A) [13:42:18]: Jeg er glad for at Regjeringen vil forbedre norsk skole gjennom å se på helheten i framtidens kompetansebehov. Det å se helheten også i menneskene som skal lære, er en viktig nøkkel for å lykkes i det arbeidet. Arbeiderpartiet mener at en framtidrettet utdanningspolitikk må ha en opplæring som ivaretar alle, ikke bare noen få.

Alle elever ønsker å bli sett og ivaretatt. Derfor er det viktig at man ser på hvilken breddekompetanse skolen skal by på. Hver enkelt elev må også lære å ta ansvar for egen læring, og foreldrene må involveres og ansvarliggjøres dersom barna får problemer på skolen.

Skolen må bidra til økt kompetanse i realfagene og ta i bruk flere læremetoder som får elevene med. For å unngå frafall må man ta tak i gutten eller jenta med atferdsvansker, i 1. klasse, og ikke la humla suse til man kommer på ungdomsskolen eller videregående. Om man har det vanskelig på hjemmebane, er det på mange måter med på å stenge for å ta inn noe som helst av læring, og faller man først av, er det tungt å ta igjen det tapte.

Skolen skal forberede elevene på å ta fatt på framtidens arbeidsplasser, noe som er ganske så krevende. Derfor er Arbeiderpartiet opptatt av at man har en PP-tjeneste som har et 13-årig løp som gir gode tilbud også til dem som flytter hjemmefra når de begynner på videregående.

Jeg merket meg at Fremskrittspartiet og Høyre påpeker at den norske grunnskolen svakheter er at den reproduserer sosiale forskjeller. Jeg må i den sammenheng få minne høyresiden om at den offentlige fellesskolen har vært et av de aller viktigste virkemidlene på det motsatte, nemlig å utvikle et samfunn med små forskjeller mellom folk, uansett hva slags bakgrunn de har. I land hvor høyrepolitikken råder, er derimot dette et virkelighetsbilde man må se langt etter.

Jeg har fått innspill fra lokalpolitikere som ønsker seg klarere signaler fra statsråden om hva som skal prioriteres ute i kommunene, og ber henne ta med seg det innspillet.

Framtidsskolen er en skole som har personell som ser elevene, og som kan gi tilpasset, god undervisning for alle. Arbeiderpartiets grunnleggende ideologi bygger på fellesskap, respekt og likeverd. Det må også fellesskolen ha som sin grunnpilar. Det tror jeg kan være med på å dra oss inn i en god skole også i framtiden – og en bedre skole enn det vi har i dag.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [13:45:15]: Å gi alle gode muligheter til å ta utdanning er en hovedstrategi for å utvikle det norske velferdssamfunnet. Jeg har tenkt å fokusere på arbeidet med å redusere frafallet i videregående opplæring og noen av tiltakene som er foreslått.

Tiltak må settes inn tidlig. Det betyr at grunnskolen og ungdomsskolen er svært viktig for å ha fart og motivasjon inn i videregående skole. Ekstrahjelp for elever som sliter i engelsk, matematikk og norsk, er viktig. Og like viktig er det at praktiske fag kommer sterkere inn. Senterpartiet mener at forsøk med arbeidslivsfag i ungdomsskolen er rett vei å gå.

Rådgivningstjenesten skal styrkes. Det er viktig. Det er også viktig å følge opp elevene når de begynner i videregående skole, og kanskje må vi styrke det arbeidet vesentlig i forhold til det som er i dag.

Borteboende elever har en særlig utfordring. For mange er det tøft å skulle klare både å bo alene og å styre hverdagen med skolegang og fritid. Fritidstilbudene kan bli så fristende at det går ut over skolehverdagen. Derfor er en forbedret oppfølgingstjeneste, en mentorordning og en kontaktlærerordning viktige steg mot en bedre tiltakskjede.

Så vet vi at mange vertskapskommuner og fylker har satt i gang tiltak som virker. Det er kanskje særlig viktig at vi greier å sørge for at andre kan lære av det som fungerer godt. Jeg har lyst til å nevne et eksempel på noe som Nordland fylkeskommune praktiserer, LOSA-modellen. Der gir man i noen kommuner tilbud om det første året i videregående skole i samarbeid med arbeidslivet, derav navnet LOSA: lokal opplæring i samarbeid med arbeidslivet. Der er man ute i praksis på ulike typer arbeidsplasser, og kombinerer det med klasseromsundervisning og undervisning gjennom IKT. Det har ført til at man har minimalt med frafall, og elevene har veldig gode karakterer. Jeg mener at det er et godt forsøk på en løsning.

Senterpartiet mener at vi må sørge for at flere unge kommer gjennom utdanningsløpet med seier i sekken. Praksisnære tiltak vil være viktige tiltak for å gjøre nettopp dette.

Tor Bremer (A) [13:47:54]: Overskrifta på kapittel 1 i stortingsmeldinga Utdanningslinja – et solidarisk kunnskapssamfunn fekk meg til å reflektere over meldinga i eit historisk perspektiv. Om dette som står der ikkje er ordrett sitat frå kva Marcus Thrane sa alt i 1850-åra, så er det i same ånda. Arbeidarrørsla laga nemleg det same året, altså for 160 år sidan, eit skuleprogram som sa følgjande: Ein lærar skulle ha maksimum 40 elevar i klassen, skule-

tida skulle vera på minst 15 timar i veka, lærarløna skulle opp på minst 100 spesidalar – eg tvilar på at Undervisningsforbundet hadde vore nøgd med dette i dag. Vidare sa programmet at evnerike elevar frå almueskulen skulle få friplassar ved høgare utdanning. Men programmet gjekk også mykje lenger. Det var radikalt, og det tok føre seg innhaldet i skulen. Unnskyld, Kristeleg Folkeparti, men i programmet stod det at det ikkje berre skulle handla om pugging av religionsbøker, men òg om opplæring i naturfag, geografi, matematikk, skriving osv. Eg heldt på å seia at dette kan jo gå rett inn i skuledebatten den dag i dag.

Mitt poeng er at arbeidarrørsla alltid har vore ei opplysningsrørsle. Eg skal gje partiet Venstre honnør for det engasjementet dei hadde på slutten av 1800-talet. Men grunnlaget for den norske fellesskulen la altså arbeidarrørsla fleire tiår tidlegare. Og første gongen dette vart formalisert i eit politisk vedtak i eit parti, det var på Arbeidarpartiet sitt landsmøte i 1892: Over- og underklassesystemet skal avskaffast, stat og kommune syter for ein skule, fri og felles for alle.

Eg vil invitera forsamlinga med tilbake til tida etter den siste verdskrigen og oppbygginga av velferdsstaten, som i all hovudsak er historia om dei mange skulereformene. Einskapsskulen vart altså utvikla gjennom ein lang serie med lover. Eg nemner i fleng: felles folkeskule for by og land, niårig grunnskule, etablering av Universitetet i Tromsø, Ottosen-komiteen, Steen-komiteen, ny lov om vaksenopplæring, om fagopplæring, om folkehøgskulane, ny lov om universitets- og vitskapelege høgskular, og vi må naturlegvis stoppa opp ved Gro Harlem Brundtland og Gudmund Hernes sine mange utdanningsreformer. Reform 94 dobla talet på elevar som tok fagutdanning.

Kvifor tek eg så denne gjennomgangen? Jau, det er for å visa at det er tette band mellom desse reformene og Arbeidarpartiet sine verdiar i skulespørsmål: Det grunnleggjande prinsippet om lik rett til utdanning, ein lik rett til tilpassa opplæring og prinsippet om at alle bør fortrinnsvis verta underviste på same staden. Dette er viktige ideologiske prinsipp (presidenten klubber) som er tidlause, og som ein aldri (presidenten klubber igjen) må gløyma.

Presidenten: Nå må man ikke glemme den tilmålte taletiden.

Kjersti Toppe (Sp) [13:51:20]: Aasmund Olavsson Vinje sette standarden for 150 år sidan. Folkeopplysaren og diktaren sine linjer om at «Kunnskap skal styra rike og land» er like aktuelle i dag. Regjeringa seier det same, om enn med andre ord. Regjeringa tek i saka utgangspunkt i det solidariske kunnskapssamfunnet, med vekt på behova i framtidens arbeidsliv, investering i kunnskap i krisetider og vidareutvikling av Noreg som velferdssamfunn i framtida. Regjeringa vil førebyggja fråfall i vidaregåande opplæring frå eit tidleg tidspunkt.

Eg har sjølv barn, både i vidaregåande skule, ungdomsskule, barneskule og barnehage – heile utdanningslinja. Mi erfaring er at det spesielt er ungdomsskulen som no treng eit lyft. Desse åra er heilt avgjerande, og spesifikke tiltak mot fråfall må setjast inn her. Det oppfattar eg at denne

saka gjer, og det er veldig positivt. Blant anna får fleire elevar anledning til å velja praktiske fag.

I arbeidet mot fråfall er det òg viktig å sjå på heilt enkle faktorar, slike som fysisk aktivitet, kosthald og gode helsetenester. Dette er faktorar som vi veit skapar grunnlag for god læring, som igjen er ein viktig faktor for å hindra fråfall. I dag er faktum at aktivitetsnivået fell bratt ved overgangen til ungdomsskulen. Berre halvparten av tenåringane er i fysisk aktivitet i ein time dagleg, slik anbefalingane tilseier. Mi erfaring er at gymnastikkfaget på ungdomsskulen har vorte meir prestasjonsorientert og karakterstyrt, noko som kan verka mot målsetjinga om generell auke i fysisk aktivitet. Vi veit også at norske barn og unge er blant dei dårlegaste i Europa når det gjeld inntak av frukt og grønnsaker. Derfor er denne regjeringas innføring av gratis skulefrukt på ungdomsskulen og på kombinerte skular eit veldig bra tiltak for betre læring, meir trivsel og reduksjon av sosiale helseforskjellar. Eg meiner det er avgjerande viktig at denne ordninga på sikt vert utvida til barneskulen.

Styrking av skulehelsetenesta og PPT er også sentrale tiltak for å hindra fråfall. Eg kjenner til eit konkret eksempel der ein ungdomsskuleelev måtte venta eit år før han fekk time hos PPT, etter at skulen søkte. Sein hjelp skapar fråfall. Dette må endrast.

Meldinga legg stor vekt på sosial utjamning. Det er positivt. I dag har vi store sosiale ulikskepar i helse i Noreg. Vi ser at befolkningas helsetilstand er direkte relatert til utdanningsnivået. Det er vårt problem og vår utfordring. I Noreg har ein mann med ungdomsskuleutdanning i gjennomsnitt fem år kortare levetid enn ein mann med universitetsutdanning. Grunnlaget for gode levevanar vert lagt tidleg i livet. Sjølv om heim og foreldre legg viktige premisser, er og vert barnehage og skule viktige arenaer for å redusera sosiale forskjellar i åra framover.

Truls Wickholm (A) [13:54:20]: Så langt synes jeg det har vært en spennende debatt, men det har jo kommet noen påstander eller framstillinger.

Fra opposisjonen framstilles det som om dette på en måte er en debatt mellom Regjeringen og opposisjonen, men går man nærmere gjennom innstillingen, vil man se at det er store sprik også mellom opposisjonspartiene. Jeg beklager at man føler at det ikke har vært noe samarbeid i jobbingen med denne meldingen, men jeg vil advare mot å forveksle ordet «samarbeid» med enighet.

Høyre har f.eks. et helt avvikende syn fra de andre borgerlige partiene når det kommer til Kunnskapsløftet – i hvert fall så vidt jeg kan lese det. Skal det bli lettere når det gjelder yrkesfag? Er det blitt for lite teori på studiefag? Dette har Høyre ikke kommet noe særlig inn på. Det kunne vært interessant om Høyre også kunne kommentere om de fortsatt står ved Kunnskapsløftet.

Det er heller ingen andre partier som støtter Fremskrittspartiet i at vi må ha karakterer i 5. klasse, og forslaget om faglig differensiering finner også liten støtte blant de andre partiene. Jeg vil også ta avstand fra at dette er en god idé som vil føre til en styrking både blant de faglig sterke og blant de som ikke er så faglig sterke. Tvert

imot viser Bergensforsøket at i klasser med ulikt nivå vil det være læreren og den innsatsen som gjøres der, som vil ha den største påvirkningen på om man lykkes eller ikke. I klasser hvor fokuset er på å lykkes, lykkes alle i sterkere grad – både de faglig svakere og de faglig sterke.

Mette Hanekamhaug sier at det kan synes som om Regjeringens mål med nasjonale prøver er å svekke nivået i norsk skole – i hvert fall var det mulig å forstå henne slik. Det må være helt klart at regjeringens mål med å ha nasjonale prøver er å heve nivået. Når vi skriver at vi ønsker å utjevne forskjellene, handler det selvfølgelig ikke om å gjøre alle skolene dårlig. Jeg håper inderlig ikke at Fremskrittspartiet kommuniserer utad at Regjeringens mål med å ha nasjonale prøver er å svekke nivået i norsk skole. Går man rundt og sier det, da har vi jo en alvorlig situasjon. Da er det også grunn til å trekke i tvil om man egentlig bør delta i disse prøvene, og prøvene får heller ikke den effekten de er ment å skulle ha. Vi vet fra PISA at det er store forskjeller innad i norsk skole når det gjelder resultater. Da trenger vi nasjonale prøver, og vi trenger å løfte alle.

Elisabeth Aspaker (H) [13:57:41]: Meldingen Utdanningslinja understreker sammenheng og viktigheten av å satse på utdanning og forskning, og vi skal sikre framtidig verdiskaping og evne til innovasjon.

Høyre har vært en kompromissløs forkjemper for kvalitet på alle nivåer i utdanningen, og ambisjonene må være høye fra 1. klasse. I tillegg er det viktig å sikre sektoren gode økonomiske rammer.

I 2001 uttalte daværende utdanningsminister Trond Giske: Det er ingen sammenheng mellom teori og frafall. I dag vet vi at det er en slik sammenheng, og vi gjør noe med det.

Yrkesfagløftet er en anerkjennelse av yrkesfag. Det er et oppgjør med tankegangen fra Reform 94, der all dannelse og utdanning ble koblet til studiekompetanse. Høyre vil ha både–og – både mer yrkesretting i programfagene og mer relevant yrkesteori inn i de såkalte fellesfagene, kombinert med en rett til påbygging til studiekompetanse uten noen øvre aldersgrense. Høyre vil gjøre det lettere med alternative løp for elever som trenger det.

Til Tingelstad Wøien vil jeg si: I dag er det mange forskjellige ordninger som er fleksible, og som prøves ut rundt omkring. Vi må slutte med forsøk, vi må normalisere, og så må vi avbyråkratisere at elever trenger tilpasset opplæring og litt annen tilpasning enn det som er den brede vei, der de fleste går.

Representanten Snorre Serigstad Valen siterte fra Høyres merknad i innstillingen om karakterer fra 5. klasse. Fra forskningshold er det pekt på at vurderingskulturen på barnetrinnet er for svak. Karakterer fra 5. klasse skal derfor komme i tillegg til, ikke erstatte, dagens evalueringsformer.

Så lurte representanten Wickholm på om Høyre hadde forlatt Kunnskapsløftet. Jeg kan berolige Wickholm med at vi er veldig stolte av Kunnskapsløftet. Endelig fikk vi fokus på kvalitet og elevenes læringsutbytte, og vi sa altså et farvel til den norske koseskolen. En samlet komité

slutter opp om reformen, og SV-statsråder gjennomfører den.

Kunnskapsministeren har ønsket en dugnad mot frafall på grunn av skoletretthet. På de dugnadene jeg har vært, er det slik at man sørger for at alle får delta. Slik kan vi vel ikke si at arbeidet i Stortinget fungerer for tiden. Når debatten om Utdanningslinja er over, er alle utfordringene i utdanningssektoren fortsatt der. Men saklisten til utdanningskomiteen er tom. Vi har ingen flere saker til behandling, og det synes jeg er ganske oppsiktsvekkende.

Jeg vil derfor konkret utfordre de to fagstatsrådene i Kunnskapsdepartementet om å komme til Stortinget med en sak der man virkelig tar opp den utfordringen vi står foran når det gjelder pensjoneringsbølgen i utdanningssystemet. Ny lærerutdanning er viktig, men det må mer omfattende tiltak til for å veie opp for det kompetansetapet vi får, når de mest erfarne lærerne kommer til å forsvinne fra skolen. Særlig stor er utfordringen knyttet til realfag.

Freddy de Ruyter (A) [14:00:46]: Jeg vil aller først støtte representanten Harberg når han sier at vitensenter er viktig. Jeg vil da bare peke på at det er et regionalt vitensenter under etablering i Arendal, sammen med en kunnskapshavn, som vi lokalt, regionalt og tverrpolitisk ønsker å støtte i det videre arbeidet.

Så tror jeg det er veldig viktig ikke å « snakke ned » norsk skole. I de siste årene har vi dessverre opplevd at karakteristikk som « lekeskole » er blitt brukt fra opposisjonen, da særlig fra Høyre og Fremskrittspartiet. Nå nettopp ble karakteristikken « koseskole » brukt. Jeg tror det er fryktelig viktig å ikke snakke ned norsk skole, for da blir det selvoppyllende.

Det gjøres en stor innsats fra lærere og andre ansatte for å gjøre skolen best mulig. Dem skal vi backe opp, dem skal vi gi honnør og ikke nedvurdere det arbeidet de gjør, med den typen karakteristikk. Det gjør ingenting bedre. Det gjør sannsynligvis situasjonen vanskeligere for dem som arbeider der. Vi kommer ikke videre, og vi kommer ikke til å få bedre resultater på den måten.

Den egentlige årsaken til at jeg tok ordet her i dag, var representanten Hanekamhaugs uttalelser. Først viser representanten til Akademikerne. Jeg tror nok heller at representanten burde vist til f.eks. Utdanningsforbundet, hvor de aller fleste lærerne er organisert. Jeg føler meg helt sikker på at Utdanningsforbundet og de aller fleste med pedagogisk kompetanse avviser Fremskrittspartiets konkurranseskole.

Jeg opplevde også å høre at representanten Hanekamhaug misbrukte – vil jeg si – sosialdemokraten Nils Arne Eggen når hun tar uttalelsen hans, at « det er en pedagogisk villfarelse at enere skaper tapere », til inntekt for Fremskrittspartiets skolepolitikk. Selvfølgelig skaper ikke enere tapere, men Fremskrittspartiets skolepolitikk, med fokus på konkurranse, karakterer langt ned i barneskolen og privatisering av skolen, er en pedagogisk villfarelse som i aller høyeste grad skaper tapere.

Nei, det det handler om, er å forbedre skolen langs de sporene som norsk skole og det norske samfunnet er bygd på, nemlig like muligheter. Alle skal med, ingen skal glem-

mes, og alle skal få realisert seg selv. Det er det fullt mulig å få til, og samtidig fornye og forbedre norsk skole.

Per-Kristian Foss hadde her overtatt presidentplassen.

Hadia Tajik (A) [14:03:51]: Ibsen er blitt sitert en del ganger i løpet av denne debatten. Hvis Ibsen hadde lest merknaden fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti om studiestøtte, ville han kanskje ha sagt «Peer, du lyver».

Jeg kommer ikke til å gå så langt, for det ville ha vært uparlamentarisk, men jeg skylder i hvert fall å gjøre oppmerksom på at påstanden om at «studiestøtten ikke lenger blir regulert», er feil på minst to måter. For det første har vår regjering justert støttesatsene i Lånekassen med forventet prisvekst i hvert budsjett for å opprettholde studentenes kjøpekraft. For det andre er det etter hvert en ganske kjent sak at Bondevik II-regjeringen ikke foretok en slik regelmessig justering da den satt i posisjon.

Noen representanter fra ulike opposisjonspartier har også utfordret regjeringspartiene på at de vil ha studiestøtte til freshman-året i USA. Jeg vil gjerne forklare resonnet bak dette, hvorfor det ikke ligger inne. Vi ønsker flere studenter i utlandet, men tiltak for å få til dette gjennom studiefinansiering må ha kvalitet som hovedbegrunnelse. Generell støtte til freshman-året er derfor ikke høyt prioritert. Det er enighet mellom alle land i Bologna-prosessen med 12-årig skolegang, eller mer, om at man regner det første året i høyere utdanning i USA som tilsvarende siste året på egen videregående utdanning. Vi ønsker ikke å gi støtte på generell basis til utdanning som ikke er på nivå med norsk høyere utdanning, men det arbeides i Europa for å få flere studenter inn på andre års studier ved høyere utdanningsinstitusjoner i USA. Vi vil arbeide for at norske studenter skal starte i det andre året av utdanningen i USA, og dermed få den samme lånebyrden som ved tilsvarende utdanning i Norge. Generelt å åpne for støtte til freshman-året kan bety fem år med støtte, inkludert ett år med forsinkelse, til en utdanning som bare gir tre års uttelling i Norge. Vi vil også utvide mulighetene for å få den type støtte til en slik utdanning i andre land enn USA ved å utvikle en kvalitetsliste. En slik liste vil øke antallet læresteder det er mulig å få støtte til det første året, men samtidig vil det oppmuntre studentene til å velge utdanning av høy kvalitet. Regjeringen kommer også til å følge opp stortingsmeldingen om internasjonalisering. En del av det er å gå gjennom mulige virkemidler for å senke barrierene for å studere på et annet språk enn engelsk.

I sum er dette gode tiltak for å stimulere til at flere studenter tar utdanning i utlandet. Vi vet at det er en kompetanse som Norge vil nyte godt av.

Mette Hanekamhaug (FrP) [14:06:59]: Representanten Tajik tok i sitt innlegg opp at Fremskrittspartiet var med på en merknad som gjaldt støtte og økonomiske incentiver for å sikre flere kvinner inn i høyere stillinger i akademia. Vi står inne på denne merknaden på side 48 ved en inkurie.

Vi er i dag i en situasjon hvor vi kvinner er i flertall i høyere utdanning. Vi er i en situasjon hvor vi kvinner er fullstendig – juridisk, teoretisk og praktisk – likestilt menn. Og vi er i en situasjon hvor vi kvinner har mulighet, vilje og evne til å ta egne valg for vårt liv.

Som en ser, er disse valgene ofte også å ta høyere utdanning. Å tro at menn i akademia klarer å holde kvinner unna høyere stillinger i framtiden, er naivt og vitner dessverre om liten tro på hvor sterke vi kvinner faktisk er.

Representanten Gunvor Eldegard fra Arbeiderpartiet roste i sitt innlegg et tiltak her i Oslo som gikk på å oppmuntre til kjønnsmessig segregering av elever på yrkesfag i videregående skole for å få flere kvinner inn i utradisjonelle yrker. Videre pekte hun på at det kjønnsdelte arbeidsmarkedet er en enorm utfordring og et problem i dag. Det er etter min oppfatning en mye større utfordring at staten skal legge seg borti de yrkesvalgene jeg eller andre gjør.

Kvinnekamp, frigjøringskamp, kamp for likestilling – etter mitt syn har dette vært viktige kamper nettopp for å sikre at vi skal få lov til å ta egne valg for eget liv. Jeg har vanskelig for å tro at dette har vært kamper for å sikre at staten skulle vedta at alle er like, oppheve kjønnsforskjeller og styre hvilke yrker vi velger.

Representanten Wickholm sa i sitt innlegg at regjeringspartiene tok avstand fra mer faglig differensiering, og argumenterte for dette med at lærerens innsats er det viktigste for å nå de målene som nettopp faglig differensiering skal gjøre. Som jeg pekte på i mitt første innlegg i dag, klarer vi i Fremskrittspartiet å ha to tanker i hodet samtidig. Vi klarer å se to løsninger samtidig. Da ser vi at både faglig differensiering og bedre lærere er en veldig bra kombinasjon.

Videre pekte representanten Wickholm på min omtale av regjeringspartienes merknad når det kommer til nasjonale prøver. Jeg synes det er synd at representanten tolket det på denne måten da jeg leste opp det han hadde skrevet. Det var på ingen måte min intensjon å tillegge regjeringspartiene meninger de ikke har.

Representanten de Ruiten valgte å si at konkurranse i skolen – at det å gi elever muligheten til å få mål, krav, noe å strekke seg etter, å faktisk ønske å nå noe – vil skape tapere i skolen. Jeg mener at denne argumentasjonen egentlig faller på sin egen urimelighet, så jeg ser ingen vits i å kommentere det videre.

Svein Harberg (H) [14:10:09]: Det er slik at i en sånn debatt dukker det opp mange ting, og nå skulle jeg gjerne hatt de ti minuttene jeg hadde innledningsvis. Men en får velge å kommentere noe.

For det første er det så mange som nå har prøvd å si at Høyres satsing på yrkesfagene er en reduksjon av teorien, og selv om det nå har vært svart på før, vil jeg si det igjen, og presisere det igjen, nei, det er en økt satsing på den faglige teoribiten, helt i tråd med hva organisasjonene for disse fagområdene sier er viktig, og hva det er behov for.

Så må jeg bare en visitt innom det med folkehøyskoler. Senterpartiet har fått den utfordringen før i dag. Denne gangen går utfordringen til SV. Statsråd Halvorsen uttalte på et rektormøte hos folkehøyskolene:

«Folkehøgskolens egenverdi fortjener en større plass når vi snakker om utdanning.»

Videre sa hun:

«Jeg vil gjerne synliggjøre folkehøgskolen i den norske kunnskapsfloraen.»

Til bladet Folkehøgskolen, der det er et særdeles flott bilde av statsråden på framsiden, er statsråden sitert på:

«Folkehøgskolen treffer noen av de strengene som er underutviklet i grunnskolen og den videregående skolen i dag.»

Da blir det relevant å gjenta spørsmålet: Hvorfor er ikke dette nevnt i meldingen som skal være en helhetlig melding og ta med den helhetlige skolen, kanskje spesielt med tanke på frafall og modning? Er det bevisst, eller er det en forglemmelse? Hvis det er en forglemmelse, hvorfor har en ikke da gått inn på merkningen som opposisjonspartiene har om folkehøyskole?

Til slutt bare en kommentar til begrepet «kunnskap». Jeg frykter den trenden at når vi snakker om kunnskap, skal vi helt til topps. Kunnskap kan være på mange nivåer. Edmund Burke sa:

«Det finnes ingen kunnskap som ikke er verdifull.»

Den kunnskapen vi skal ha i samfunnet i dag, er kunnskap til å gjennomføre det vi ønsker å gjennomføre i arbeidslivet på de forskjellige nivåene. Det er ikke slik at en har kunnskap dersom en har en master. Nei, dersom en har kunnskap til å mestre hverdagen, har en fått en kunnskap en har behov for. Så skal vi legge til rette for systemer der en kan bygge på den kunnskapen når en er moden for det, eller har fått interesse for det.

La oss utvide begrepet «kunnskap» til å gjelde de forskjellige nivåene vi har i skolen, og presisere at alle de nivåene er verdifulle for det norske samfunnet i dag.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [14:13:06]: Svaret fra representanten Lien og Hanekamhaug på mitt spørsmål vedrørende § 8-2 gjør at jeg lurer på hva Fremskrittspartiet egentlig mener.

Hanekamhaug tok det igjen opp og pratet om faglig differensiering generelt. Fremskrittspartiet har fremmet forslag hvor det står at man ønsker å fjerne forbudet mot faglig nivådeling av klasser eller basisgrupper – altså de permanente gruppene. I svaret fra Lien sier han at dette skjer i dag. Da lurer jeg på: Hvor skjer det hen? Ja, man deler opp i ulike grupper, i ulike fag, etter ferdighetsnivå også i dag, men man beholder klasse med de ulike ferdighetene den enkelte elev har.

Paragraf 8-2 tredje ledd sier at vanligvis skal ikke organiseringen – i klasser eller basisgrupper – «skje etter fagleg nivå, kjønn eller etnisk tilhør». Fjerner man dette, kan man altså fritt differensiere klasser etter faglig nivå. Derfor lurer jeg på om hva som skal ligge til grunn for en slik utvelgelse av de klassene. Er det sånn at det er de som er flinke i praktisk-estetiske fag en skal samle i en klasse, eller er det de som strever med norsk rettskrivning? Hvorfor mener Fremskrittspartiet det er nødvendig å endre denne paragrafen hvis en ønsker en tilpasset undervisning, eller en faglig differensiering, som vi har i dag? Så jeg spør Fremskrittspartiet igjen: Er det denne faglige tilpasningen

en mener, eller er det å differensiere i permanente klasser alt etter hva en er god til?

Til slutt: Harberg sier nå noe som skal være en oppklaring, og da blir bare forvirringen enda større for meg. Han sier at Høyre ønsker en økt satsing på den faglige teorien. Det er altså ikke fellesfagene han snakker om, men det er programfagene. Da lurer jeg på: Skal vi fjerne en del av fellesfagene? Betyr det at vi skal ha mindre norsk, engelsk og matte, sånn at vi får plass til det? Eller betyr det at vi skal ha lengre skoledag? Det som er utfordringen i dag, er jo bl.a. at man går to år på skole og to år i lære. Før hadde man tre år med mer faglig utvikling. For eksempel innenfor bygg- og anleggsteknikk er det 22 ulike fag man skal igjennom i løpet av de to årene. Innenfor TIP – teknikk og industriell produksjon – har man 59 ulike fag man skal innom. Da er det det vi må se på, og ikke det som Høyre prøver å gjøre her.

Aksel Hagen (SV) [14:15:46]: Først vil jeg så vidt innom karakterdebatten mellom Aspaker og Valen. Det Snorre Serigstad Valen påpeker i særlig grad, er at Høyre sier at tallkarakterer er den mest presise tilbakemelding på faglig nivå når det gjelder femteklassinger. Det har vi SV-ere veldig vanskelig for å skjønne, og vi er dermed veldig uenig i det.

Så er jeg enig med representanten Tingelstad Wøien, og kan slik sett anbefale Høyre å skrive en god og grundig kronikk omkring utspillet når det gjelder yrkesfag, slik at vi kan ta denne debatten videre. For her er det enten noe som vi har forstått veldig godt, og er uenig i, eller noe som samtlige andre partier i komiteen har misforstått veldig. Så lykke til med å følge opp den, gode Høyre-representanter.

Så skal jeg prate litt om noe som er i ferd med å skje, nærmest som en oppvåkning eller mentalitetsendring i mange kommuner og fylkeskommuner, nemlig det som i innstillingen heter voksenopplæring, men som vi kanskje heller skal kalle livslang læring.

Det er ikke tvil om at rundt omkring i mange kommuner og fylkeskommuner – og det blir snart i langt flere – skjønner de i stadig større grad hvor viktig kunnskap og kompetanse er i folks liv. For å sikre at folk skal være påkoblet, faktisk få livet til å fungere, og til å trives i og med hverdagen, er læring og kunnskap viktig gjennom hele livet. Og det må være tilgjengelig der folk bor.

De ser på dette også i neste omgang stadig mer som et virkemiddel, eller – unnskyld, statsråd Kristin Halvorsen – ikke som et virkemiddel, men som et samfunnsperspektiv i det samfunnsutviklingsarbeidet som kommuner og fylkeskommuner driver med, og som de er pålagt å drive med. Og jeg tror vi kommer til å bli veldig positivt overrasket om et års tid når kommuner og fylkeskommuner begynner sitt plan- og bygningslovpålagte planstrategiarbeid som går på at man da skal sette seg ned og finne ut hva som er de viktigste utfordringene, og i neste omgang hvordan man skal løse dem. Jeg er overbevist om at veldig mange kommuner og fylkeskommuner kommer til å ta kunnskap, læring og kompetanse opp som en hovedutfordring, som ikke bare det offentlige skal ta fatt i, men som hele samfunnet skal inviteres til å ta fatt i sammen.

Det er det som ligger i dette begrepet om plan- og bygningslovstrategi, og jeg er helt sikker på at dette perspektivet vil komme kommuner og fylkeskommuner til gode om noen få år. Det ser jeg virkelig fram til. Og da blir ikke dette noe vi driver med for å reparere eller kompensere for noe som har gått galt tidligere i utdanningsløpet; det blir nemlig en grunnleggende viktig aktivitet i seg selv.

Statsråd Tora Aasland [14:19:03]: Bare et par kommentarer til noen innlegg som har vært knyttet til mitt område.

Først til Tord Lien angående realfagstrategien. Vi har nettopp lagt fram en ny strategi som er en videreføring av de vi har hatt tidligere. Den heter «Realfag for fremtida, Strategi for styrking av realfag og teknologi 2010–2014», og den utvikler vi fordi det er – og det tror jeg representanten og jeg har felles – et langsiktig mål å få kunnskapsnivået i realfag og teknologi opp på et høyt internasjonalt nivå og få rekruttert flere til å starte på realfag. Det er ikke en tiltaksplan; det er en strategi. Vi vil utvikle planer på bakgrunn av utfordringene som ligger i denne strategien. Det er flere viktige søyler i denne: Det er samarbeid, f.eks. i forbindelse med Nasjonalt forum for realfag, det er at det skal gjelde hele utdanningsløpet, det er at det er en systemrettet satsing, som går inn i Regjeringens store satsing på rammeplaner og læreplaner, i lærerutdanning og kompetanseutvikling og i forskning, og det er en kunnskapsbasert satsing som det ligger en langsiktighet i.

Jeg har også lyst til å nevne som en nyhet i lærerutdanningen – som starter opp nå til høsten – at vi har delt lærerutdanningen i to løp med ett spesielt løp for ungdomstrinnet. Der er det meningen at vi skal utdanne lærere som er gode i fagene, og vi er jo veldig opptatt av at så mange som mulig velger nettopp realfag for å kunne bli gode lærere i matematikk, i naturfag og i andre fag innenfor realfag. Så vi har stor tro på strategien. Vi har ikke tenkt å gi opp å forsøke å få flere til å studere realfag og få god kompetanse på det området.

Så til Harberg. Den saken vi diskuterer i dag, er jo hele grunnlaget for de planene vi har når det gjelder hvordan vi skal ta imot nye studenter. Grunnlaget er i denne stortingsmeldingen. Vi har allerede begynt på jobben med å ta inn nye studenter, målrettet innenfor området. Vi vet hvor det er behov for utdanning og kompetanse, nemlig innenfor ingeniør-, lærer- og helsefag. Så jeg viser til det jeg sa i innlegget mitt om sammenhengen mellom den plattformen som ligger i stortingsmeldingen og Stortingets behandling av den, og de tiltakene som videreføres på bakgrunn av denne behandlingen, ikke minst forholdet mellom arbeidsliv, næringsliv og behovet der, og den utdanningen vi legger til rette for i utdanningsinstitusjonene.

Så til Sonja Sjøli og alle som har vært innom fagskolene. Jeg viser også der til tidligere innlegg, men man må jo ha tillit til at fylkeskommunene, når de nå har ansvaret for videregående og voksenopplæring, også klarer å ha ansvaret for fagskolene. Finansieringen er der på samme måten som den var i 2009. Den er lagt inn, spesielt for å ta seg av fagskolene, og dette vurderer vi, som sagt. Hvordan kriteriene for den finan-

sieringen skal være, kommer i kommuneproposisjonen i mai.

Torkil Åmland (FrP) [14:22:23]: Under debatten her har jeg opplevd noe av det største en lærer kan oppleve. Det var å treffe en tidligere elev, som plutselig satt her i presselosjen. Det er artig å se hvordan det går. Hvis en kan si at det går bra når en sitter i presselosjen, er det tydelig at det går bra med vedkommende.

Det har blitt sagt tidligere i debatten at alle skal med. Det er noe av utgangspunktet for den såkalte fellesskolen. Siden annen verdenskrig har vi hatt mange store sosialdemokratiske skolereformer, men så har det vist seg at alle kommer ikke med. De sosiale forskjellene øker i skolen. Forskning viser at de sosiale forskjellene blir større, og mange faller ut, slik at disse sesam-sesam-løsningene som man stadig snakker om – dette skal jo alltid skje en gang i framtiden – har vist at de i praksis faktisk skaper det stikk motsatte. Man har nå gått bort fra å kalle det enhetsskole. Det har blitt et litt belastet begrep. I stedet kaller man det fellesskole. Det man gjør, er at man legger opp til en gjennomsnittselev som ikke eksisterer. Så kjører man alle inn i det systemet og tenker at alle vil komme likt ut på andre siden. Slik fungerer selvfølgelig ikke virkeligheten. Derfor er vi opptatt av f.eks. differensiering, som har vært tatt opp her, nemlig at alle elever skal få en undervisning som er tilpasset deres evner og talenter. Det er faktisk å ha respekt for eleven, det er å ha respekt for forskjellene, og det er å få fram det beste i hver elev – ikke det samme i hver elev, men det beste i hver elev. Det bygger på en grunnleggende oppfatning om at vi som mennesker er forskjellige, og dermed har forskjellige evner og talenter som vi skal få lov til å utvikle. Dermed utvikler man også mestring og motivasjon for det å lære å utvikle seg.

Noe av det som har vært oppe i dag, gjelder de private skolene, som også representerer en del av mangfoldet, av valgmulighetene for elevene. Enten det er på religiøstetisk grunnlag eller på annet grunnlag representerer det et veldig viktig mangfold i denne debatten. Da er det litt spesielt at noen av regjeringspartiene – ikke Regjeringen, men det står i partiprogrammene – har foreslått å fjerne statsstøtten til disse skolene. Hvis man gjør det, er vi iallfall garantert å få et klasseskille. Da vil vi få en skoleavgift på ca. 5 000 kr pr. elev, og man er garantert at disse blir en slags eliteskoler. Når det gjelder private skoler, kan man da iallfall slå fast at alle ikke kommer med. Da er det de med penger som kommer med, ikke de som velger det fordi de har en interesse av det.

Så har jeg bare lyst til å komme med et siste punkt, om noe som har vært lite oppe i dag, til kunnskapsministeren, som sitter her nede. Jeg tror at det i norsk skole er veldig viktig å ta litt tak i den sterke detaljreguleringen. Mange av de problemene vi har, f.eks. når det gjelder fravær i skolen i dag, vurderinger, eksamen, osv., kommer faktisk fordi det er en sentral detaljstyring som gjør det veldig vanskelig for skolen å finne ut hvilke retningslinjer som gjelder. Man må hele tiden forandre måten å gjøre ting på. Det tar mye energi, og det tar fokus vekk fra det som skulle være skolens kjerneoppgave.

Marianne Aasen (A) [14:25:39]: Årsaken til at jeg nå tar ordet, har å gjøre med Høyre og den uklarhet som fortsatt råder om hva de mener. Jeg viser rett og slett til innstillingen, og det handler om teori og yrkespraksis.

Komiteens flertall er, alle bortsett fra Høyre, med på videreføring av ordningen med felles læreplaner i fellesfagene, og viser til at det gir studiekompetanse. Videre er det et borgerlig flertall som viser til Kunnskapsløftet, og at det er viktig å sørge for at både studieforbereidende programmer og yrkesfag likestilles som fullverdige utdanningsløp.

Så har Høyre en egen merknad der de mener at samfunnet må ta konsekvensene av at terrenget ikke stemmer overens med kartet, hvilket skal bety at yrkesretting alene ikke vil være tilstrekkelig for å gjøre yrkesfagene mer praksisnære. Videre heter det at forutsetningen om generell studiekompetanse i bunnen undergraver muligheten for en opplæring med tydelig fokus på yrkesfagene.

Er Høyre imot at yrkesfagene skal gis studiekompetanse? I så fall: Er måten dette er bygd opp på i kombinasjonen studieforbereidende fag og yrkesfag ikke god nok i forhold til Kunnskapsløftet og det man var inne på sist? Det er uklart for oss.

Det er liten kritikk mot at en fagarbeider ikke kan faget sitt når han kommer ut av 2 + 2-ordningen, altså to års skole og to års praksis i bedrift. Problemet for bedriften er jo at vedkommende kan for lite teori. Det er der vi i Arbeiderpartiet synes, som saksordføreren, Truls Wickholm, har vist til, at det er vanskelig for oss å forstå hva Høyre mener med teorifagene sine. Og hvorfor de skiller lag med de andre borgerlige partiene her, er også noe vi setter spørsmålsteget ved. Det har ikke blitt noe klarere, dessverre, i løpet av debatten.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [14:28:03]: Det er to temaer som jeg vil følge opp litt. Det ene er realfag. Det er bra at det ble nevnt av statsråden nå i siste runde. Samtidig skulle jeg ønske at det ble tatt litt mer tak i akkurat det området.

I Norge har vi toppidrettsgymnasene og en del slike satsingsområder, men når det gjelder realfag, har vi ikke noe lignende. Fremskrittspartiet har i innstillingen tatt til orde for at en burde hatt f.eks. fire nasjonale gymnas rettet inn mot realfag, nettopp for å kunne styrke dette faget. Det er veldig relevant i forhold til den debatten som er populær nå, der næringsministeren setter opp samråd med diverse personer om hva vi skal leve av etter oljen. Den debatten bør gå på hva vi skal leve av i framtiden sammen med olje og gass, for den tiden bør ikke være forbi ennå, selv om statsrådets parti har sagt at en skal styre ungdom vekk fra petroleumsrettet utdanning.

Når en ser at Norge har seks fysikkmiljøer som anses å være internasjonalt tunge, men at flere av dem har problemer med å rekruttere nasjonalt, når vi ser at petroleumsutdanningen i Stavanger på doktorgradsnivå har over 90 pst., nesten 95 pst., utenlandske elever, burde det være et varsku om hvordan vi klarer å bygge denne kompetansen i Norge – vi må ikke bare utdanne, men også sikre at nordmenn i større grad enn nå er med på det, slik at en opprettholder kompetansen på hjemmebane. Det er ikke viktig bare for

å øke verdiskapingen i olje og gass de neste ti årene, for det bør være et mål ikke å avvikle den, men også i forhold til den fornybarsatsingen som alle er enige om skal bygge videre på det som petroleumsindustrien har satt i gang, skulle jeg ønske at det var en mer konkret spesialisatsing på realfagene.

Så til representanten Tajik når det gjelder USA-studier. Jeg har tatt min mastergrad i USA. Jeg forstår ikke logikken når en sier at en skal måtte gå det første året i Norge for så å ta de tre neste årene av bachelorgraden i USA, istedenfor at en kan ta første til fjerde år i USA. For papiret du ender opp med, som du skal levere til arbeidsgiver når du søker, er jo det samme om du har tatt alle fire årene der borte, eller om du må ta det første her og de tre neste der. Det er ikke mer kvalitet på utdanningen i det diplommet du får til slutt. Det som en derimot gjør ved ikke å ta med det første året i studiefinansieringen, er å legge opp til at de fattigste studentene ikke tar seg råd til å begynne der borte, mens folk med en velformuende familie kan begynne rett på Harvard og Berkeley. – Du kan riste på hodet så mye du vil, representant, men jeg har erfaring fra dette, egen livserfaring.

Det jeg også merket, var at å ha gått International Baccalaureate, som jeg har, fikk jeg kredit for der borte. Hadde jeg kommet med norske eksamenspapirer fra videregående skole, hadde jeg ikke fått noe. Så det å rakke ned på USAs bachelorgrad eller «freshman year» når en ikke får noe særlig kredit for sin egen norske videregående, er ikke så veldig bra i denne sammenheng. Jeg skulle ønske freshman også innebar studiestøtte.

Gunvor Eldegard (A) [14:31:17]: At Framstegspartiet er imot likestilling, er kanskje ikkje noko nytt. Representanten Hanekamhaug snakka om å ta eigne val. Representanten hørde kanskje ikkje etter kva eg sa, for noko av det viktigaste i innlegget mitt var at folk skal ha reelle valmoglegheiter. For det er faktisk slik i dag at teoretisk sett kan du godt velja å verta røyrlleggjar dersom du er jente, og dersom du er gut, kan du velja eit omsorgsyrke. Men det ligg ein del hindringar i vegen, ser eg. Derfor seier eg at det er så utruleg viktig å tora å ta vare på dei som tør å velja utradisjonelt, og det var det prosjektet i Oslo kommune handla om, at dei tok vare på dei som valde utradisjonelt. For vel du eit fag der du er einaste guten eller einaste jenta, kan det faktisk vera einsamt. Da er det godt at nokre har tenkt på moglegheita for dette, og at ein byggjer eit miljø rundt dei.

Så snakka eg om betre rådgjeving, og det er fordi folk skal få fleire moglegheiter. Betre rådgjeving og fleire rollemodellar vil opna fleire vegar for ungdommar. Det er det som betyr noko. Me veit at val av yrke skjer gjennom for det første påverknad av foreldre, for det andre eigne opplevingar og for det tredje rollemodellar. Da må me sørgja for at ungdommane får fleire rollemodellar. Det handlar ikkje om at staten skal bestemma, det handlar om at fleire vegar skal vera opne. Da TV 2 engasjerte Storm Weather Center, som hadde berre jenter som meteorologar, vart det mange fleire jenter som søkte på meteorologstudiet. Det handlar om identifisering, det handlar om rollemodellar. For meg handlar det om å gje ungdommen vår større val-

fridom når det gjeld yrke, og gje dei faktisk dobbelt så mange moglegheiter, uavhengig av om du er gut eller jente.

Presidenten: Elisabeth Aspaker har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Elisabeth Aspaker (H) [14:33:44]: Det er stilt utrolig mange spørsmål nå som kunne vært stilt under behandlingen i komiteen, men jeg konstaterer at det hadde man altså da ikke behov for.

For Høyre er det ikke et mål å ha en studiekompetent rørlegger. Det er essensen i Høyres forslag. Det betyr at man senere skal ha rett til – uten noen øvre aldersgrense – å bygge på for å skaffe seg den studiekompetansen, eller via Y-veien eller på andre måter, eller gjennom realkompetanse. Men vi er på jakt etter å rydde rom i fellesfagene for teori som er mer yrkesrelevant, for å få til den største grad av yrkesretting og bane vei for mer yrkesteorier, slik som bransjeorganisasjonene og de vi har møtt, faktisk har tatt til orde for.

Så konstaterer jeg bare at alle de forslagene som de rød-grønne har lansert i media osv., fortsatt ikke er til stede i innstillingen, og jeg skjønner jo at man heller ikke har noe behov for å forklare dem her.

Så til stemmegivningen: Høyre kommer til å stemme for forslagene nr. 29–32, stemme mot forslagene nr. 33 og 34, men stemme for forslag nr. 35.

Dagrun Eriksen (KrF) [14:35:07]: Jeg satt og funderer på hva de rektorene som gjorde opprør gjennom Dagbladets artikkel, tenker om dagens debatt i dag. Har Stortinget virkelig forstått den hverdagen som de sliter med, og som de har utfordret både statsråden og Stortinget på? Jeg tror kanskje at de ikke har fått de svarene som de ønsker, at de fortsatt sitter igjen med rammevilkår som gjør at de målene som dette storting ønsker for utdanningen, ikke kan realiseres, dessverre. Så må gjerne folk kalle det for en svartmaling av norsk skole, men jeg kaller det for en forståelse av den situasjonen som veldig mange rektorer setter ordet på i norsk skole i dag.

Så synes jeg det er ganske frimodig av representanten Tajik å kritisere Kristelig Folkeparti og Venstre spesielt i forhold til studiefinansiering. Hvor ble 11 måneders studiefinansiering av? Det har studenter over hele landet spurt om, de tre rød-grønne partiene spanderte ikke å ta det inn i Soria Moria engang. Så her synes jeg man bør gå litt stillere i dørene enn det man gjør.

Så har jeg lyst til å gratulere Freddy de Ruiten med å holde et så langt skoleinnlegg uten å nevne privatisering mer enn én gang. Det tror jeg aldri jeg har hørt før. Nå ser jeg at han har tegnet seg igjen, så jeg er jo redd for at det ryker, men la meg ha gratulert ham enn så lenge!

Så registrerer jeg at folkehøgskolene er glemt, og at man ikke ønsker dem inn i denne sammenheng. Det synes jeg er trist. Og når vi har snakket så mye om fracfallet: Vi vet at mange av dem som har falt fra i videregående skole, har brukt opp rettigheten sin. De kan være 18–19 år gamle, og Regjeringen vil opprettholde grensen

på 25 år før de kan få lov til igjen å bli tatt inn igjen i utdanningsløpet. Da begynner jeg å lure på om man virkelig mener det man sier om at man vil ha en tettere oppfølging for dem som detter ut av skoleløpet. Jeg synes ikke det er verdig at en har en sånn type grense, når vi samtidig vet at vi har bruk for hver eneste person som vi kan klare å få gjennom utdanningen, og ikke minst har hver person som kommer gjennom utdanningen, bruk for det. Så jeg skulle ønske meg støtte til forslagene nr. 26 og 27. Det første handler da om å endre aldersgrensen for dem som er under 25 år, men som har brukt opp rettigheten sin, og det andre går på 11 måneders studiefinansiering. Og så skal vi stemme for forslag nr. 35.

Presidenten: Representanten Hadia Tajik har hatt ordet to ganger før og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Hadia Tajik (A) [14:37:57]: Jeg er glad for at representanten Solvik-Olsen har tatt utdanning i utlandet, og jeg håper at han fikk noe ut av det. Men mens han deler anekdotiske bevis for kvalitet i utdanningen, viser jeg til at alle land i Bologna-prosessen med tolvårig skolegang eller mer er enige om at man regner første året i høyere utdanning i USA som tilsvarende det siste året i egen videregående utdanning. Det gjelder alle de store landene, som Frankrike, Spania, Tyskland, Italia osv. De østeuropeiske Bologna-landene, med tidligere russisk system, har større vanskeligheter.

Vi i regjeringspartiene vil at flere studenter skal ta utdanning i utlandet, og vi vil legge til rette for det, både ved å gå gjennom hvordan man kan senke språkbarrierene, og også ved å jobbe langsiktig med hvordan norske studenter får tilgang til gode utenlandske studieinstitusjoner.

Freddy de Ruiten (A) [14:39:07]: Jeg kan nok ikke glede representanten Eriksen med at ikke jeg vil nevne privatskoler mer, for det er klart at skolepolitikk handler i aller høyeste grad om samfunnsutvikling, og da er det med privat kontra offentlig en viktig dimensjon i så måte. Men jeg opplever jo at vi som representerer regjeringspartiene, og Kristelig Folkeparti langt på vei er enige; vi har også et privatskoleforlik i så måte. Så jeg opplever egentlig ikke at det er de store uenighetene mellom oss der.

Så er det fokusert på det med forskjeller. Særlig Fremskrittspartiet har påstått at dagens skole reproducerer forskjeller. Ja, vi erkjenner det. Vi erkjenner at det heller ikke er noen «quick fix». Men vi tror nok at et av de beste virkemidlene for å hindre at det utvikler seg store forskjeller, og at skolen reproducerer forskjeller, er tidlig innsats.

Det er også interessant å se Norge i et internasjonalt perspektiv når det gjelder forskjeller. For mens det i Norge, som har en relativt enhetlig skole, er store forskjeller internt i skolene, ser en et helt annet trekk i utlandet, nemlig at det er veldig store forskjeller mellom skolene, særlig kanskje i de landene som Fremskrittspartiets representanter liker å sammenligne seg med, der det i veldig stor grad er lommeboka til foreldrene som styrer hvilke muligheter barn og ungdom får.

Det jeg tror det handler om, er tidlig innsats, mer fokus på skrive- og leseopplæring og mer individuell oppfølging. Vi har aldri påstått at en ikke skal ha individuell oppfølging, at en ikke skal se på de enkelte elevens og enkelte barn og ungdoms muligheter og ulike forutsetninger. Vi har ikke noe ønske om at alle skal være like. Vi erkjenner også at ikke alle vil komme like ut av skolen. Det har aldri vært noe mål og kommer aldri til å bli noe mål, selv om noen ønsker å påstå det.

Til slutt private alternativer: Fremskrittspartiet er veldig bekymret i sine innlegg over at det kan bli dyrt med private alternativer hvis en kutter støtten til noen, som det ble sagt her. Men da synes jeg det er veldig rart at Fremskrittspartiet vil at de private skolene skal kunne ta utbytte. Da synes jeg det er veldig rart at Fremskrittspartiet også har i sitt program at det ikke skal være tak på egenandelene når det gjelder private skoler. Hva vil det føre til? Det vil i hvert fall ikke føre til at det blir billigere å gå på private skoler. Det vil i hvert fall ikke føre til at de som har lite, får større sjanse til å benytte seg av de private alternativene. Så her biter Fremskrittspartiet seg selv i halen.

Truls Wickholm (A) [14:42:10]: Representanten Aspaker prøvde å klarlegge hva Høyre mente, og hovedpoenget var da at samfunnet ikke trengte studiekompetente rørløpere. Men det er ingen som utdanner seg til rørløper, som har studiekompetanse etter å ha gått gjennom det norske utdanningssystemet. Skal man ha studiekompetanse, må man velge å ta ett år til etter at man har avlagt fagprøve. Det er altså sånn systemet virker. Det kan virke som om Høyre er forvirret når det gjelder hvordan dette fungerer.

Jeg synes også det er rart at Høyre gjennom dette nå synes å skulle frata elever som velger yrkesfag, muligheten til å få skikkelig påbygging etterpå, i hvert fall på en ganske fornuftig måte, for sånn som det er i dag, har man to år på videregående skole med fagteori, men også med fellesfag. Det at man har disse fellesfagene i bunnen, gjør at man i løpet av ett år kan oppnå studiekompetanse og velge å begynne på universitet eller høyskole. Fjerner man mange av disse fagene, og gjør dem om til ren yrkesteori, som jeg nå skjønner at Høyre vil, vil jo det bety at man vil få enda større behov for å bygge på i etterkant, dersom man ikke skal gjøre det jeg også skjønner at Høyre er bekymret for, nemlig å redusere kravet til kompetanse for å få studiekompetanse. Et eller annet sted her imellom må jo svaret finnes. Det er nettopp dette som gjør meg så forundret på hva Høyre egentlig mener, også fordi – som jeg tok opp i min replikk – at da Høyre hadde ansvar og la fram Kultur for læring, så gikk man bort fra de konkrete læreplanene, man gikk over til en mer målstyrt skole, mens man nå tar til orde for bransjedrevent opplæringsløp – og det er liksom ikke måte på. Det kan virke som om Høyre har vært på en rundtur i forskjellige bedrifter og hørt på hva som passer best akkurat der, og samlet inn en rekke forslag. Jeg greier i hvert fall ikke å se retningen og helheten i det Høyre nå foreslår.

Presidenten: Tord Lien har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Tord Lien (FrP) [14:44:57]: Vi kommer til å stemme for forslagene nr. 31 og 32 som er lagt fram i dag.

Når det gjelder realfagene, så takker jeg statsråden for at hun var inne på det, og jeg noterer meg at både statsråden og jeg – og sikkert mange andre – har hatt altfor liten tid til å snakke om realfagene. Så da får vi heller invitere til en interpellasjonsdebatt over påske.

Så var jeg inne på i mitt første innlegg at ideologi kanskje var mindre sentralt i denne debatten enn det ofte har vært før. Jeg har notert meg at representanten de Ruiter har gjort hva han kan for å spore av den gode linjen vi var inne på, og jeg minner nok en gang om at de landene som klarer å holde ideologien unna skolen, er de landene som lykkes best.

Vi har sagt mange fine ord om kunnskap i dag. Jeg minner nok en gang om Ibsen, som sa at handling teller flere ganger mer enn ord.

Presidenten: Ja, presidenten kunne gjerne tiltre det siste ved avslutning av debatten, men det er fortsatt talere som har tegnet seg.

Bente Thorsen (FrP) [14:46:13]: Jeg må si at det er ganske fantastisk å høre på de Ruiters første innlegg og den tolkningen han har av Fremskrittspartiets skolepolitikk. Nå har vi hatt en felleskole i mangfoldige år, og resultatet er at det stadig går elever ut av skolen uten å kunne verken lese eller skrive. At representanten da står og forsvarer denne skolen, som faktisk samtlige partier er enige om å forlate, er meg en gåte. I Utdanningslinja er vi i dag enige om viktigheten av faktisk å stille krav til elevene. Det har kommet fram i mange flere rapporter at vi i Norge stiller for små krav til elevene våre.

Vi har også kommet fram til at det er viktig å gi konstruktiv og god – og ærlig – tilbakemelding i løpet av skoleløpet, nettopp for å sette inn tiltak overfor dem som trenger litt ekstra hjelp. Fremskrittspartiet vil derfor også ha vurdering av elever mellom hvert klassetrinn for å se til at elevene har fått med seg det de skal i løpet av klassetrinnet – sånn at det går an å sette inn tiltak.

Men de Ruiter tok seg ganske fint inn igjen i sitt andre innlegg, selv om han brukte helt andre ord. Faktisk var han med og støttet den politikken som Fremskrittspartiet – og samtlige partier her i dag – står for, når det gjelder det med vurdering og viktigheten av å sette inn tiltak tidlig. Det er det vi alle sammen står og sier, og da er det – jeg må bare gjenta det – ufattelig at det går an å bruke sånne uttrykk som kom fra ham. Så var det snakk om å bite seg selv i halen. Det tror jeg faktisk ganske mange gjør i denne sal – ikke minst representanten de Ruiter selv.

Til Eldegard vil jeg si at jeg synes at det at Fremskrittspartiet ikke vil være med på merknaden – som vi ved en inkurie er kommet med på – vil jeg bare minne om at for Fremskrittspartiet er det helt fjernt at staten skal være den som blander seg inn i hvilke valg folk tar når det gjelder utdanning.

I dag ligger alt til rette for at vi kan ta all slags utdanning, om vi er hun eller han. Vi har fullt ut tillit til at det valget er den norske befolkning i stand til å gjøre – selv om det tydeligvis er andre som ikke har den tilliten til egen befolkning.

Statsråd Kristin Halvorsen [14:48:52]: Bare et par bemerkninger på slutten av debatten, som jo egentlig viser at det er bred enighet om mange ting som står i denne utdanningsmeldingen – f.eks. hele snuoperasjonen som har vært når det gjelder å tenke tidlig innsats, grunnleggende ferdigheter, det å tenke mer praktisk innretting av undervisningen i ungdomsskole, og når det gjelder yrkesfag, når det gjelder å påpeke hvor utrolig viktig det er at vi får flest mulig til å gjennomføre videregående opplæring, og hvordan vi må være på tå hev i forhold til framtidens utdanningsbehov når vi planlegger høyere utdanning og universitetskapasiteten.

Det jeg synes er av litt kiving i debatten, er vel heller en litt småsur tone i komiteen – om jeg kan tillate meg å si det. Men det tror jeg kanskje en litt frisk påskeferie kan rette opp.

For det er riktig som representanten Tord Lien sier, at selv om det er noen tilløp til litt mer ideologiske debatter, er det egentlig oppsiktsvekkende hvor lite høyresiden kjører på privatisering og rangering. Det er noen litt halvhjertede forsøk på karakterer i 5. klasse, men det er jo ikke med glød de framføres. Det er selvfølgelig fordi det ikke er noen faglig begrunnelse for at det er noe godt virkemiddel i skolen.

Så er det noen som har etterlyst hvorfor ikke folkehøgskolene var en del av dette. Jeg tror i hvert fall jeg har forklaringen på det: Det er at her har vi vært opp-tatt av det som kombinerer arbeidslinje og utdanningslinje – altså hvordan vi skal sørge for at flest mulig finner en plass i arbeidslivet, at vi får relevant påfyll og kompetanse hele veien, og at flest mulig kan gjennomføre videregående opplæring. Men folkehøgskolen er kanskje den fremste skolen man har når det gjelder dannelse – det som handler om alle de andre tingene som ikke er så lett målbare, men som er utrolig viktige for kunnskap og utdanning, og som kanskje har noen andre dimensjoner inne. Men det er jo også sånn at mange av de som er elever på folkehøgskole, har nettopp det året som et år der det går an å få tenkt seg litt om og finne ut av hva man egentlig har lyst til å gå videre med. Så det er helt opplagt at folkehøgskolen er med på en personlig modningsprosess.

Bare til slutt: Det er nesten umulig å forstå hva Høyre egentlig mener når det gjelder yrkesfag og læreplaner. De kan umulig ha tenkt igjennom på hvilken måte elever som starter på yrkesfag, men som ombestemmer seg, skal kunne gå videre og ta studiekompetanse. Jeg kan gjerne komme tilbake til det.

Når det gjelder rettigheter for ungdom til utdanning – også videregående – som Dagrun Eriksen har vært inne på mange ganger, så skal vi avveie både det med å få folk gjennom et løp på videregående – det er jo ikke sånn at man bare har rett til tre år, men man har rett til fem år

før man fyller 24 – og det at voksne skal ha mulighet til å fylle på.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [14:52:39]: Jeg vil takke representanten Tajik for å gi en grei avklaring både overfor NHO, ANSA og andre som faktisk ser en verdi av å ha flere enn i dag som studerer i f.eks. USA, Russland og Brasil, for det Arbeiderpartiet her i debatten har tilkjennegitt, er jo nærmest en prinsipiell motstand mot å støtte freshman-året i disse landene, men de gjemmer seg bak andre lands standpunkt. Men for en regjering som liker å gå alene i utenrikspolitikken på en del områder, burde jo dette også vært et område der en slet seg vekk fra de andre for å gi norske studenter et best mulig tilbud.

Jeg hadde håpet på et logisk resonnement fra representanten for hvorfor det er fornuftig ikke å støtte freshman-året i USA. Det fikk jeg dessverre ikke. Representanten må også gjerne kalle mine opplevelser for anekdoter, men de reflekterer opplevelsen av ulike system som møtes. Der registrerer jeg at representanten ikke klarer å påvise at mine opplevelser eller anekdoter var feil i forhold til sånn systemet er.

Poenget er at jeg mener det er en verdi for folk å reise ut i den store verden, oppleve kulturer, få ulike impulser, ulike typer kunnskaper, og for min egen del, som har studert sosialøkonomi, er jeg veldig glad jeg ikke kom inn i den ensretningen som sosialøkonomer fra Blindern kom i. Men det er gjerne det som er det eneste gangbare i denne regjeringen, og derfor er det ikke så ønskelig med utenlandske impulser. Men uansett: Det som er kjernen i dette, er jo at det er mer attraktivt for en student å kunne reise til utlandet og få et fireårig, helhetlig løp på et universitet enn å måtte begynne et år i Norge av politiske grunner, der du ikke har hjertet til stede, og der du bare ser det som en omvei, for så å kunne reise ut i tre år i verden.

Så sier representanten Tajik at det er fordi freshman-året i USA ikke anses som mer enn videregående – det tolvte året – i Norge. Ja, representanten må gjerne mene det, men da er jo spørsmålet: Vurderer hun det slik at bachelorgraden fra USA er et år dårligere enn en bachelorgrad fra Norge? Hvis en mener det, er jo spørsmålet: Hvorfor i alle dager finansierer vi folk som tar en bachelorgrad i utlandet, eller i USA, i det hele tatt, hvis de kommer hjem med dårligere kvalitet? Hvis en anser det for å være like godt, må det jo være noe galt med norske universitet hvis du kan komme som freshman i USA og egentlig bare være på tolvte året i Norge, men i løpet av sophomore-, junior- og senioråret komme opp på det samme nivået som en bachelorgrad i Norge. For det er jo det som er poenget her. Når en tillater folk å studere i USA og de får en bachelorgrad, som gir deg et bevis på det du har gjort, er det stempelet, det er det som teller, det er det du viser arbeidsgiver. Du viser ikke det til arbeidsgiver, og så kommer du med ett års studiekompetanse fra Norge som du fikk først. Det er jo det som er det viktige her: Hvordan har du oppnådd den bachelorgraden? Hvis du faktisk motiverer flere til å reise til USA for å studere og lar dem få hele fireårsperioden der, med mulighet for studiefinansiering fra Norge, må jo det

være det beste, hvis målet faktisk er å få flere til å reise utenlands.

Presidenten: Aksel Hagen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, avgrenset til 1 minutt.

Aksel Hagen (SV) [14:55:55]: La meg også avslutte med folkehøyskoler, nærmest som en invitasjon til opposisjonen om at neste gang vi møtes muntlig og skriftlig til duell på den måten, synes jeg vi absolutt skal ta med noen linjer om folkehøyskole. Det er en flott aktivitet – bl.a. sist begrunnet fra statsråd Kristin Halvorsen.

Til gjengjeld synes jeg Fremskrittspartiet og Høyre skal unngå å skrive den merknaden de skriver på side 39 mot studieforbundene, for noe som er det vakre og flotte med aktiviteten på folkehøyskole, er jo nettopp den aktiviteten som studieforbundene driver på med, og som Høyre og Fremskrittspartiet ikke vil ha noe av – på side 39.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1–3.

(Votering, se sidene 2697 og 2700)

Sak nr. 4 er utsatt.

Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 5 og 6 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 5 [14:56:45]

Innstilling fra næringskomiteen om SAS AB – konvertibelt obligasjonslån (Innst. 199 S (2009–2010), jf. Prop. 89 S (2009–2010))

Sak nr. 6 [14:56:51]

Innstilling fra næringskomiteen om SAS AB – statens deltakelse i kapitalforhøyelse (Innst. 200 S (2009–2010), jf. Prop. 79 S (2009–2010))

Terje Aasland (A) [14:57:30] (komiteens leder og ordfører for sakene): Aller først vil jeg få takke komiteen for godt samarbeid. Det er to store saker som har blitt behandlet på kort tid. Den ene omhandler kapitalforhøyelse i SAS, og den andre saken handler om et konvertibelt obligasjonslån.

SAS er jo et stort selskap som uten tvil har vært og er inne i en krevende situasjon. For om lag et år siden ble det foretatt en kapitalutvidelse på 6 milliarder svenske kroner. Utgangspunktet den gang var at kapitalutvidelsen ville gi selskapet et bedre utgangspunkt for å gjennomføre nødvendige endringer gjennom Core SAS, for igjen å bringe selskapet over i en lønnsomhetsfase.

2009 viste seg likevel å bli et mer krevende år enn først antatt – først et langt mer krevende marked som følge av finanskrisen og en mer krevende prosess for omstruktureringer og kostnadskutt gjennom Core SAS. Når styret i SAS nok en gang og kun et år etter siste kapitalutvidelse igjen

foreslår for selskapets aksjonærer at det skal gjennomføres en utvidelse av egenkapitalen i selskapet på om lag 5 milliarder svenske kroner gjennom en fortrinnsrettsemisjon, er det en krevende vurdering som må gjennomføres, og det er noen momenter som må vektlegges særskilt.

For det første er det særdeles viktig, tror jeg, at staten gir uttrykk for at de skal være en langsiktig og industriell eier, selv om det er krevende. Vi bør være forutsigbare gjennom det eierskapet vi skal utøve. Vi må også gjøre det vi mener er best for å sikre de verdiene som allerede er i selskapet. Det er mye av det som nettopp er gjort i disse to sakene. Det er stilt strenge krav og lagt foringer for at selskapet må gjennomføre betydelige kostnadsbesparelser. Det er understreket at oppfølgingen av strategien Core SAS følges, og det er også lagt til grunn nå at selskapet gis en finansiell fleksibilitet. Det utgangspunktet er et grunnlag for at man skal klare utfordringene i selskapet, og at man igjen skal kunne drive forretningsmessig forsvarlig innenfor gitte rammer.

Men skal man klare det, er det nødvendig at de forutsetningene som ligger i saken, faktisk følges opp. Frisk kapital i selskapet er nødvendig for å gjøre de strukturelle grepene som er foreslått. Obligasjonslåneordningen er viktig for den finansielle fleksibiliteten selskapet så absolutt trenger. Jeg tror et tredje moment er viktig. Det er at de eierne som har vært med selskapet i lang tid, opptrer samlet så langt det er praktisk mulig. Der er jeg litt forundret over at komiteen deler seg i innstillingen, i og med at det bør være av felles interesse for eksisterende eiere å håndtere selskapet strategisk likt. Et samlet eierskap bak en stor og krevende snuoperasjon er etter min vurdering en selvfølgelighet av største betydning. Norge er også, sånn sett, en liten eier i selskapet med sine 14,3 pst.

Så til de enkelte elementer. Kapitalforhøyelsen: Slik selskapet i dag er posisjonert, er det helt nødvendig. Resultatet før skatt i 2009 var på minus 3,4 milliarder kr. Ved utgangen av 2009 var de tilgjengelige finansielle midlene på 8 milliarder kr, eller 18 pst. av ventet omsetning i selskapet. Samtidig, i desember 2009, ble selskapet nedgradert på ratingen grunnet den finansielle situasjonen. Årsaken til nedgraderingen er i utgangspunktet svak balanse. Dermed utløser dette et klart behov for ny egenkapital for å klare de utfordringene selskapet står overfor. Lar vi som eiere selskapet forsette med svak balanse og kostnads-krevende omstrukturingsbehov, går det bare en vei, etter min vurdering, og det er den gale veien. Derfor er det helt nødvendig at man har en aktiv tilnærming også fra eiersiden ut fra de krav eller de behov som styret etterspør. Noe annet vil etter min vurdering være passivitet. Fordi selskapet er inne i en svært krevende og vanskelig situasjon, er det helt nødvendig at vi gjennomfører ordningene og ikke stiller oss i en passiv situasjon, da det åpenbart vil føre til at en får en utvikling i selskapet som ikke er tilrådelig.

Å gi styret muligheten til å ta opp en langsiktig refinansiering av eksisterende obligasjonslåneordning er grunnlaget for og en forutsetning for at den kapitalutvidelsen som er foreslått, gis tilslutning.

At refinansieringen av eksisterende obligasjonslån foreslås gjort gjennom konvertible obligasjonslån på inn-

til 2 milliarder svenske kroner, er, sånn som selskapet nå er posisjonert, en god ordning. Ordningen vil gi selskapet en større finansiell fleksibilitet, som er helt nødvendig ut fra den posisjonen selskapet har.

At vårt eierskap gjennom den konvertible obligasjonslånordningen eventuelt reduseres, dersom den benyttes fullt ut, fra 14,3 pst. til om lag 12,3 pst., er etter min oppfatning av mindre betydning. Det som er av stor betydning, og som bør være av denne saks interesse, er at de verdiene som ligger i selskapet, faktisk får muligheten til å utvikle seg. Det er altså forretningsmessige vurderinger som gjør at flertallet sier ja til kapitalutvidelsen og ja til konvertible obligasjonslån. I tillegg er det satt tydelige krav om innsparingstiltak i selskapet. Det er helt nødvendige innsparingstiltak som er foreslått og satt krav til, og det er helt nødvendige kapitalhåndteringer i selskapet som nå blir gjort.

For å nærme meg en avslutning: Jeg er litt forundret over Høyre og Fremskrittspartiet, som ikke støtter kapitalutvidelsen. Det er jo det som er selve grunnlaget for at selskapet igjen kan komme i en forretningsmessig posisjon ut fra det som foreligger i saken.

Når det gjelder salg, vil jeg understreke at flertallet ikke er imot et salg, helt eller delvis, av selskapet. Tvert om er vi positive til at det blir vurdert. Men å gi en salgsfullmakt nå er et sterkt signal om å starte en salgsprosess i en tid da selskapet virkelig ikke trenger den typen oppmerksomhet.

Til slutt: Det handler om å ta ansvar for et stort og viktig selskap. Det handler om å ivareta verdier og samtidig legge et eierskapsmessig grunnlag for at selskapet igjen kan drive innenfor forretningsmessig gode rammer. Det synes jeg flertallet gjennom sin innstilling gjør ved både å si ja til konvertible obligasjonslån og si ja til kapitalutvidelsen. Begge deler er av stor nødvendighet for at selskapet igjen skal kunne drive innenfor forretningsmessig gode rammer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Svein Flåtten (H) [15:05:20]: Jeg takker for at jeg kom først i køen.

Komiteens leder sier at aktiv tilnærming fra eierne er å gjøre det styret etterspør når de kommer og spør om penger. Jeg ville heller si det er omvendt, at eierne skal stille krav til styret.

Spørsmålet mitt går på at komiteens leder sier at han forundrer seg over at vi ikke skjønner at man må tenke strategisk likt i de forskjellige land. Men det er jo nettopp det vi gjør når vi gir salgsfullmakten. Komiteen skriver at man er kjent med at den svenske regjeringen har bedt om mandat fra Riksdagen for å redusere eierandelen i SAS. Den samme salgsfullmakten foreslår vi. Hva er grunnen til at komiteens leder mener at dette er galt?

Terje Aasland (A) [15:06:23]: Aller først må jeg understreke at i denne saken er det stilt betydelige krav til styret. Det er stilt veldig sterke krav til styret, til selskapets ledelse og til selskapets ansatte om at de må gjennomføre betydelige kostnadsreduksjoner i for-

bindelse med kapitalutvidelsen og obligasjonslånordningen.

Så mener jeg at eier og de som utøver eierskapet for den norske stat, kan vurdere eventuelle salg, eventuelle omstruktureringer og eventuelle posisjoneringer sammen med andre eiere. Men jeg mener at det er viktig at vi opptrer samlet, sammen med den svenske og den danske stat, og også sammen med Wallenberg-gruppen, som har vært inne som en betydelig eier i selskapet. Alt annet vil være uklokt.

Det jeg synes er litt rart fra Høyre og Fremskrittspartiets side, er at de ikke legger det som en forutsetning for hvordan man skal håndtere eierskapet i tiden framover. Høyre og Fremskrittspartiet sier at det ikke er helt nødvendig at den norske stat opptrer på samme måte som den svenske og den danske stat.

Harald T. Nesvik (FrP) [15:07:50]: Det gikk ca. ett år og en uke mellom disse to sakene om emisjon i SAS. Først var det 6 milliarder kr, denne gangen er det 5 milliarder kr. Spørsmålet mange stiller seg er: Hvor mange ganger skal vi få slike saker på bordet i denne salen?

Ett av argumentene man har brukt for at man skal fortsette å pumpe penger inn i SAS, er at man skal opprettholde rutetilbudet i Norge. Jeg tror enhver av oss som er her, vet at dagens system fungerer etter både anbudsprinsippet og prinsippet om negativt anbud og fungerer på en utmerket måte. Det er nok mange flyselskaper som gjerne vil gi tilbud på det.

Spørsmålet mitt til representanten er følgende: I hvilken grad mener representanten at man ikke ville kunne opprettholde rutetilbudet i Norge med et annet flyselskap enn SAS?

Terje Aasland (A) [15:08:50]: Jeg tror det er god grunn til å si at slik konkurransen har utviklet seg, er det muligheter for å opprettholde et godt rutetilbud i Norge på det som ligger innenfor konkurransebegrepet. Jeg tror også at dagens eiere vurderer akkurat det forholdet. Det som jeg synes er viktig i saken, er at vi faktisk gir den kapitaltilførselen nå, nettopp i troen på og håpet om at selskapet igjen skal kunne drive innenfor forretningsmessig forsvarlige rammer, og at de verdiene som ligger der, ikke skal gå tapt. Jeg synes Fremskrittspartiets tilnærming til saken – det å si nei til kapitalutvidelsen – er å si ja til at de verdiene som ligger i det selskapet, faktisk blir utsatt for en forvitningsprosess, som blir sterkere og sterkere for hver dag, i og med at selskapet er inne i en svært vanskelig og krevende situasjon, som igjen vil gå ut over selskapets samlede tilbud og muligheten for å opprettholde et godt tilbud til dem som bruker selskapet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Harald T. Nesvik (FrP) [15:10:22]: Først av alt vil jeg ta opp det forslaget som Fremskrittspartiet og Høyre har i innstillingen. Jeg vil også varsle, slik at det ikke er noen tvil om det, at Fremskrittspartiet stemmer imot emisjon i

selskapet, så det blir lettere å ta for seg voteringen senere i kveld.

Jeg vil innlede mitt innlegg med å svare på litt av det som komiteens leder var inne på i sitt innlegg og kritikken av at Fremskrittspartiet og Høyre står utenfor; at det var en forutsetning for å kunne gå inn på et konvertibelt lån, at også Sverige og Danmark var med. Bakgrunnen for det er selvfølgelig at vi faktisk ønsker at man skal ha denne muligheten, slik at man kan gå ut i markedet og få på plass et konvertibelt lån, for på den måten på sikt å kunne redusere eierandelen i SAS. Det er en av de viktigste grunnene knyttet til den saken. Det er ikke mer dramatisk enn som så.

Før denne saken kom på bordet, var det ca. et år og en uke siden forrige sak om emisjon i SAS. Den gangen hadde man behov for 6 milliarder svenske kroner. Daværende næringsminister Sylvia Brustad sa ja til dette. Hun brukte bl.a. som et argument at disse pengene måtte på plass for å få selskapet på rett kjøp. Ja, vi fulgte debatter opptil flere steder der man viste til at denne gangen trodde man at når man førte disse pengene inn i selskapet, var det mulig å få et lønnsomt selskap ut av SAS. Ett år og tre uker etterpå la nåværende næringsminister fram sak, for nå trengte selskapet nye midler. Den norske stats bidrag var 575 mill. kr.

Denne gangen vil jeg faktisk gi honnør til næringsministeren for at næringsministeren iallfall gikk inn og stilte noen krav i forbindelse med den prosessen. Det var åpenbart at det man hadde gjort tidligere, ikke var tilstrekkelig, slik man hadde forespeilt både Stortinget og andre, for å få selskapet på rett kjøp.

Så er det store spørsmålet: Er dette nok til å få dette selskapet på rett kjøp? Vi så underskuddet som selskapet la fram omtrent samtidig med at emisjonssaken kom. Vi har sett en rettssak for ikke så lenge siden med det utfall at dette selskapet må betale 175 mill. kr – hvis jeg husker tallet riktig, iallfall godt over 100 mill. kr – til en av konkurrentene sine for industrispionasje. Det kan også være fare for at man ikke klarer å oppfylle de innsparingspakene som man har lagt til grunn, fullt ut. Til tross for den pakken man la fram i forhold til bl.a. de ansatte, vet vi at man også i tiden framover skal ha lønnsforhandlinger.

Man har også brukt som et argument for at vi må være med at også de private og ikke minst både Sverige og Danmark er med. Jeg er ikke overrasket over at Sverige og Danmark er med. La oss se på selskapets struktur, og hvordan selskapet er organisert:

Hovedkontoret til SAS ligger i Sverige. En rekke arbeidsplasser knyttet til administrasjon og en rekke støttefunksjoner ligger i Sverige. Jeg er ikke overrasket over at Sverige ønsker at det skal fortsette.

La oss se til Danmark. Selve kjernevirksomheten på Kastrup, hovedflyplassen i Danmark, er jo nettopp driftet rundt utenriksflygingene til SAS. Med alle de tusenvis av ansatte som er inne i bildet der, er jeg heller ikke overrasket over at Danmark er med.

Så bruker man også som argument at Wallenberg-familien og det fondet også er med. Det er positivt at de også er med. Men spørsmålet er: Har vi kommet så langt at opptil

flere av eierne nå føler at tar vi den, så må vi ta den, fordi bordet fanger? Jeg er redd vi har kommet til det punktet.

Videre er jeg redd for at det som legges inn nå, muligens ikke er tilstrekkelig. Jeg tror det er all mulig grunn til å frykte – i hvert fall når man hører en del av det som analytikerne har sagt knyttet til selskapet – at mest sannsynlig må det hardere lut til for å gjøre dette selskapet mer konkurransedyktig. Da gjenstår det å se om det er en fornuftig bruk av norske skattebetaleres penger å pumpe mer penger inn i dette selskapet.

Så kom komiteens leder i sitt innlegg med litt kritikk av Fremskrittspartiet fordi vi denne gangen ikke ville være med. Det bør ikke være så overraskende, for heller ikke i fjor ville Fremskrittspartiet være med på å skyte inn kapital. Vi sa at nå har man brukt nok av skattebetalernes penger inn mot ett spesifikt selskap i luftfarten, samtidig som det er andre, konkurrerende selskap som går med store overskudd, og som prøver å bygge seg opp økonomisk for å få fornyet flåten sin. Vi bruker altså disse skattepengene til å subsidiere, eller i hvert fall gå inn på eiersiden – det er ikke subsidiering, jeg skal trekke det tilbake – med ytterligere oppkapitalisering av et selskap vi eier 14,3 pst. i. Men det må jo fortone seg som noe underlig at det selskapet som da går med hundredtalls av millioner i overskudd, gjennom skatteseddelen sin må være med på å bidra til at et annet selskap skal få tilført kapital, slik at man kan bruke disse pengene til å utkonkurrere dem. Dette er en merkverdig måte å drive butikk på.

Jeg tror svært mange av oss også husker hva som skjedde da bl.a. Color Air prøvde å etablere seg i Norge. Da senket andre selskaper prisene sine, deriblant SAS, for å være med på å utkonkurrere dette selskapet. Etter at selskapet gikk over ende, kunne man få inntrykk av – når man ser på prisleiet – at da gikk prisene opp igjen.

Det er mye som kunne ha vært sagt i denne saken, bl.a. at Norge, Sverige og Danmark på et langt tidligere tidspunkt burde ha satt seg sammen for å selge seg ut av selskapet. Lufthansa har tidligere sagt at man kunne være interessert, men det var på et langt tidligere tidspunkt. Jeg tror nok muligens at toget er gått, i hvert fall i denne omgang. Men vi får altså ikke et bud på aksjene i dette selskapet før vi i hvert fall tilkjennegir at vi kan være villige til å selge dem. Det er brukt som kritikk både mot undertegnede og andre som sier at vi vil selge, at det er ingen som vil kjøpe det. Det første man må gjøre i så henseende, er i hvert fall å signalisere at en slik vilje er til stede. Det har ennå ikke kommet.

Derfor er det underlig at man en stund etter at denne emisjonssaken kom, fikk spørsmålet om man kunne være villig til å selge seg ut. Så sier man: Nei, nå skal vi først få selskapet på fote igjen, og så vil det være økonomisk fornuftig å sitte og vente for å få oppkapitalisert det. Så går det en liten stund, og så kommer en hastesak til Stortinget om det konvertible lånet. Det er oppsiktsvekkende i seg selv den tiden som Stortinget fikk til å behandle denne saken på, med de korte fristene. Men da var det plutselig greit at hvis vi gjør det som et konvertibelt lån, kan man i hvert fall være villig til å gå ned på eierandelen, fra 14,3 til 12,3 pst.

Det er i hvert fall fornuftig at man vil se på det, men som sagt: Fremskrittspartiet ønsker ikke å delta i emisjonen. Vi mener at det er å bruke pengene feil – hardt tiltrengte skattepenger som man kunne ha brukt til andre formål i dette landet.

Videre ønsker Fremskrittspartiet å stemme for det konvertible lånet, men vi har også et annet forslag som innebærer at vi ønsker et ytterligere nedslag av selskapet.

Presidenten: Representanten Harald T. Nesvik har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Terje Aasland (A) [15:19:39]: Vi har ved gjentatte anledninger hørt Fremskrittspartiets tilnærming til hvordan et aktivt eierskap skal utøves, så slik sett forundrer det meg ikke at de har denne inngangen i denne saken. For slik jeg har forstått Fremskrittspartiet – og for så vidt også representanten Nesvik ved en rekke anledninger – skal staten i utgangspunktet opptre som en ren aksjespekulant, hvor en setter penger inn i selskaper som kan gi avkastning, og trekker dem ut hvis det er fare for at man må anstrenge seg noe for at selskapene skal få utvikle seg. Slik sett følges dette opp på en god måte gjennom Fremskrittspartiets tilnærming til denne saken.

Men det jeg setter et spørsmålsteget ved, er at Fremskrittspartiet i denne saken – gjennom sine merknader – etterlyser det forhold at eierne går inn og overprøver styret så til de grader. De viser bl.a. til at eierne har vært passive i forhold til tiltak mot en negativ utvikling, osv. Hvem er det som har ansvaret i denne saken – er det styret, eller er det eieren?

Harald T. Nesvik (FrP) [15:20:44]: For det første er det trist å se at representanten Aasland ikke har lest innstillingen til eierskapsmeldingen, der Fremskrittspartiet tilkjenner hvordan man vil utøve eierposisjonen på forskjellige måter i forskjellige typer selskap.

SAS er et flyselskap der staten overhodet ikke har noen mulighet til å påvirke rutetilbud, arbeidsplasser, etc. Så det er en ren finansplassering. Når denne finansplasseringen på eierskapssiden medfører at skattebetalernes penger gang på gang må pumpes inn i dette selskapet, er det helt åpenbart at man ikke har gjort jobben sin. Derfor er Fremskrittspartiets standpunkt at staten som eier skal selge sine posisjoner. Et tydeligere signal til styremedlemmene og til de øvrige eierne kan faktisk ikke gis.

Irene Lange Nordahl (Sp) [15:21:51]: Vi er kjent med at Fremskrittspartiet ikke ønsker å støtte statens deltakelse i kapitalforhøyelsen i SAS AB, slik proposisjonen legger opp til. Fremskrittspartiet mener sågar at staten skal avvike sitt eierskap i SAS. Regjeringspartiene, derimot, er opptatt av at staten skal være en aktiv, langsiktig og forutsigbar eier. Vi er også opptatt av å legge grunnlaget for at rutenettet i hele Norge og Skandinavia kan opprettholdes på en god måte. I dette ligger oppmerksomhet rundt at distrikts- og samferdselspolitiske hensyn blir godt ivare tatt.

Mitt spørsmål til representanten Nesvik er derfor: Er det slik at Fremskrittspartiet ikke er opptatt av å sikre grunnlaget for at rutenettet i hele Norge, særlig i distriktene og i Skandinavia, blir opprettholdt, i og med at Fremskrittspartiet vil avvike statens eierskap i SAS?

Harald T. Nesvik (FrP) [15:22:46]: Svaret er åpenbart: Representanten kan verken ha lest saken eller hørt på replikkordskiftet mellom undertegnede og komitélederen, der komitélederen også ga uttrykk for at når det gjelder rutenettet, har denne saken ingen verdens ting å gjøre med det. Det er mulig at Senterpartiet prøver å blande det inn i denne saken, men det er ikke tilfellet – dette dreier seg om en emisjon og et konvertibelt lån – ren forretningsmessig basis. Det har ingenting med rutetilbudet å gjøre i det hele tatt. Det vil være andre som kommer inn i bildet hvis dette selskapet legger ned ruter, som de faktisk gjør hele tiden. Dette selskapet endrer også rutetilbudet sitt til enhver tid, uten at representanten fra Senterpartiet har noe som helst hun skulle ha sagt i den saken.

Dette dreier seg om hvorvidt man skal bruke skattebetalernes penger inn i ett flyselskap for å finansiere konkurransen mot andre flyselskap. Det mener Fremskrittspartiet ikke skal gjøres.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Svein Flåtten (H) [15:24:09]: Høyre kommer denne gang ikke til å delta i emisjonen i SAS. Situasjonen i selskapet har utviklet seg fra vondt til verre gjennom de siste par år. Emisjonen i fjor, hvor få av forutsetningene lot seg innfri eller gjennomføre, verken når det gjaldt resultatforventninger eller kostnadsreduksjoner, inngir ingen tillit til at man får det noe bedre til denne gangen.

I 2009 mente man at selskapets strategier var realistiske, at avkastningen skulle bli markedsmessig. Det var uoppnåelig. Nå mener selskapet, styret og de samme konsulenter det samme som for et år siden. Det er dessverre liten grunn til å tro at dette vil slå til, og det blir feil å fortsette å legge offentlige midler inn i et selskap med så liten evne til oppfyllelsesgrad. Både styret, ledelsen og eierne må bære et betydelig ansvar for at man må hente inn slike betydelige beløp av skattebetalernes penger hvert år – ledelsen og styret fordi de ikke har hatt gjennomføringsevne, og eierne gjennom eierskapsutøvelsen fordi de ikke har stilt klare krav til selskapets styre om å oppfylle de målene man har blitt enige om.

Det er en sannhet med betydelige modifikasjoner at den internasjonale flybransjen er rammet av krise. Flere flyselskap har fremgang, og det er svært mye som tyder på at andre selskaper tilpasser seg markedsendringer, tilpasser seg konkurranse og tilpasser seg nye kostnadsbilder på en helt annen måte enn det SAS – med sitt statlige eierskap i tre forskjellige land og med mange kulturer – kan greie å få til. Det viser seg ved at driftsunderskudd har fått utvikle seg uten intervensjon fra verken eier eller styre. Det er talende når intensjonen om kostnadskutt på 500 mill. kr nesten strander og bare så vidt kommer på plass kort tid før Stortinget skal behandle saken – og i enda større grad

at man ikke skaffet seg fullmakt til å oppta obligasjonslånet med konvertible obligasjoner da den opprinnelige proposisjonen ble sendt Stortinget, men måtte komme halsende etter med en tilleggsproposisjon. Som komiteens leder har gitt uttrykk for, ble dette raskt og greit håndtert av komiteen.

Det er grunn til å sette spørsmålsteget ved om ikke en slik type eierskap over tid også er med på å svekke et selskap ved at det ikke ageres raskt nok, og at interaksjonen mellom de tre landene ikke er god nok til at man kan være i stand til å eie et moderne flyselskap i knallhard internasjonal konkurranse verden over 24 timer i døgnet.

Det er min oppfatning at det er uholdbart å fortsette med bruken av penger i selskapet. Selskapet må finne andre markedsmessige løsninger som ikke innebærer ytterligere bidrag fra staten – bidrag som også lett kan oppfattes som konkurransevridende eller kan opprettholde lavt prisnivå over tid, som ikke er bærekraftig.

Komiteens leder kaller det forvitring når man ikke vil delta i denne typen emisjon. Men jeg tror at med mer markedsmessige løsninger vil man motvirke forvitringen. Da vil man sette et helt annet press og et sterkere fokus på å gjennomføre smertefulle kostnadskutt og rasjonaliseringer, hvor alle de impliserte må delta. Å lene seg til den statlige honningkrukken er ikke alltid like prestasjonsfremmende. Høyre har, som det vil fremgå av innstillingen, ikke noe imot at den statlige eierandelen eventuelt reduseres ved bruk av et konvertibelt obligasjonslån, og vi støtter det.

Det er imidlertid grunn til å legge merke til at Regjeringen og regjeringspartiene, i Prop. 79 S, sto fast på at den statlige eierandelen skulle være uforandret. Så i løpet av noen dager tvang nøden selskapet og eierne til å endre sitt prinsipielle standpunkt til dette med utvanning og at man tidligere var imot ned salg – nå er det ok. Men som sagt, vi har ikke noe imot det. Jeg har bare lyst til å minne om at de konvertible obligasjonene fungerer på en slik måte at når det går bra med selskapet, får långiverne gevinsten. Når det går dårlig, sitter staten med regningen.

Så sier Regjeringen i proposisjonen – og regjeringspartiene slutter seg til i innstillingen – at man bør inngå i en større industriell konstellasjon, eller at man kan tenke seg å selge hele eller deler av statens aksjepost i SAS, selv om det ikke høres helt slik ut av innleggene vi har hørt her i dag. Hvis man virkelig ønsket dette og virkelig ønsket å utøve et kraftfullt og aktivt eierskap, synes jeg forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet om ned salg, salgfullmakt, gir anledning nettopp til å utøve en slik type eierskap. Det er også i tråd med hva den svenske regjeringen har bedt Riksdagen om, og hva den danske regjeringen har signalisert. Dette gir Regjeringen en mulighet til å agere raskt og profesjonelt, og nettopp det er kanskje et par av de kjennetegnene som dette eierskapet så langt ikke har hatt.

Til slutt noen ord om Widerøe. Denne selvstendige delen av SAS representerer viktig infrastruktur for Distrikts-Norge. Det hørte vi nettopp snakk om i en replikk fra Senterpartiet. Jeg regner med at det er dette regjeringspartiene tenker på, når de et par steder i innstillingen skri-

ver om at man ved et eventuelt fremtidig salg – som de nå ikke vil gi fullmakt til – må ta distriktpolitiske og samferdselspolitiske hensyn. Widerøe er et selskap med sunn drift, gode resultater, antakelig bedre underliggende drift enn det resultatene viser, gitt en bedre kostnadsstruktur. Det viser seg da at komiteen her er samlet i sin bekymring for dette selskapet, og ikke minst for det tilbudet det kan gi i distriktene. Hvis så er tilfellet, håper jeg at regjeringspartiene og statsråden gjennom et aktivt eierskap, som det ofte kalles, vil vurdere å ta opp og se på å skille ut dette selskapet. Det vil kunne styrke det gjenværende SAS, det vil også kunne styrke de distrikts- og samferdselsmessige hensyn i Norge, og ikke minst vil det også bety mye for de nasjonale interesser her hjemme. I SAS-samarbeidet har ofte de svenske og de danske interesser vært sterkt preferert.

Jeg tror at tiden er kommet for å forlate de forblommede vendinger, lange prosedyrer og vente og se-holdninger. Nå kaller situasjonen på handling. Departementet har en handlingens mann som statsråd. Vi har foreslått å gi ham slike fullmakter som handlingens menn trenger. Det er åpent for å stemme på det.

Jeg tar også opp de forslag som vi har fremmet, alene eller sammen med andre.

Presidenten: Representanten Svein Flåtten har tatt opp de forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Terje Aasland (A) [15:31:59]: Jeg tror jeg kan understreke overfor representanten Flåtten at dersom det skulle bli aktuelt å selge hele eller deler av selskapet, tror jeg vi er enige om at komiteen ville legge til rette for en rask saksbehandling, dersom det skulle være nødvendig. Jeg har også lyst til å understreke at det er en forskjell på – skal vi si – det å gi en salgfullmakt og det å inngå en konvertibel låneordning.

Men siden jeg opplever representanten Flåtten som en særdeles kunnskapsrik person innenfor det forretningsmessige området, ønsker jeg at han utdyper litt dette med kapitalutvidelsen og kapitaltilførselen i selskapet. Mener representanten Flåtten at selskapet uten kapitaltilførsel kan bevare de verdiene som er i selskapet i dag, og samtidig være attraktivt for eventuelle framtidige kjøpere eller samarbeidspartnere?

Svein Flåtten (H) [15:33:00]: Jeg må først få takke for den overmåte sterke rosen av mine kvalifikasjoner. Jeg tror vel kanskje det er å ta litt hardt i. Men ja, jeg tror faktisk at det er mulig og ville vært mulig med andre markedsmessige løsninger ganske kvikt – ved f.eks. et delvis ned salg, ved f.eks. en større opplåning. Det ville kostet noe mer i rente, men det ville lagt et mye sterkere press på selskapet og deres ansatte for å gjøre en innsats for å få selskapet på fote. Historien viser jo så langt at dette har jeg rett i. Forrige gang sto man her og sa akkurat det samme, og utviklingen er negativ.

Jeg tror vi må la markedskreftene komme inn på en helt annen måte. Jeg er helt overbevist om at det finnes

en mengde investorer der ute som ser muligheter i dette selskapet.

Alf Egil Holmelid (SV) [15:34:10]: Det er litt det same spørsmålet som tidlegare replikant tok opp. Gitt den situasjonen vi står i, er det då spørsmål om å ha ein aksje-emisjon eller ikkje? Eg vil gjerne at representanten Flåtten seier litt om han trur det er mogleg i dagens situasjon å vareta staten sine verdiar i selskapet, viss dei seier nei til emisjon i dag.

Svein Flåtten (H) [15:34:42]: Jeg må også si til denne interpellanten at det er hyggelig å høre at man tillegger meg slike kunnskaper om det private investormarkedet. Men ja, jeg tror det. Det er eksempler, mange eksempler på at det tjenes penger i internasjonal luftfart, at man får selskaper til å lønne seg, at man får avkastning på kapitalen. Det representanten Holmelid sier, er at man egentlig på den rød-grønne siden ikke i det hele tatt har gjort noen vurderinger av om dette var noe man forretningsmessig burde gjøre eller ei. Man har rett og slett sagt som så at vi har ingen andre ideer, vi er bare nødt til å gjøre dette, vi er i en nødssituasjon. Det er altfor defensivt.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Alf Egil Holmelid (SV) [15:36:02]: Det er to viktige saker som står på kartet i dag. Begge sakene gjeld SAS, der den norske staten eig 14,3 pst. av aksjane. Den svenske staten eig 14,3 pst. og den danske staten eig 21,4 pst. av aksjane. I St.meld. nr. 13 for 2006–2007, Et aktivt og langsiktig eierskap blir det peika på at dei nordiske landa har tradisjon for å opptre samordna i saker som gjeld SAS. Det er også ein av premissane for det arbeidet som Regjeringa har lagt til grunn for den saka som vi handterer i dag.

Den internasjonale luftfarten har hatt store utfordringar som har ramma mange tradisjonelle flyselskap. Problema har også ramma SAS. Det har ført til behov for ny eigenkapital og refinansiering av lån. Som mange har vore inne på her i dag, gjennomførte SAS ei kapitalutviding på 6 milliardar kr i 2009. Den norske staten deltok og tok sin del av utvidinga med over 700 mill. kr. Kapitalutvidinga bygde på ein strategisk plan med fokus på kostnadsreduksjon og konsentrasjon om kjerneaktivitetane i selskapet. Men trafikken og inntektene til selskapet har utvikla seg vesentleg svakare enn det som låg til grunn for emisjonen i fjor. Hovudårsaka til den negative utviklinga er sterkare økonomisk nedgang enn det som var forventa.

Selskapet har òg hatt store restruktureringkostnader i arbeidet med å kome fram til kjernestrategien Core SAS. Derfor har selskapet behov for ny eigenkapital.

Eit av vilkåra for emisjonen er ei langsiktig refinansiering av obligasjonslån på 2 milliardar kr. For å få gunstige lånevilkår ønskjer styret i SAS å ta opp eit konvertibelt lån. Det må godkjennast av aksjonærene i generalforsamling, og Regjeringa foreslår å gi styret fullmakt til å ta opp eit konvertibelt lån under føresetnad av at dei andre nordiske landa gjer det same.

Det er viktig for Regjeringa å sikre staten sine eigarinteresser på best mogeleg måte. Regjeringa har engasjert eit internasjonalt rådgivingselskap til å vurdere forslaget om kapitalutviding i SAS. Rådgivarane meiner kapitalbehovet er realistisk. Dei meiner òg at staten sine investeringar vil gi marknadsmessig avkastning. Rådgivarane meiner at eit konvertibelt lån i avgrensa grad vil påverke konklusjonen om at det er marknadsmessig avkastning på den emisjonen vi no gjer. Med tanke på den diskusjonen vi akkurat hadde i replikkutvekslinga, er det nettopp det regjeringspartia legg til grunn, at vi skal opptre slik at vi får ei forretningsmessig avkastning, og at vi tek vare på det som vi allereie har investert i selskapet SAS. Vi må jobbe vidare med SAS, gå inn med den kapitalen som etter ei sakleg og forretningsmessig vurdering fører til at vi får avkastning på kapitalen.

Det er stilt spørsmål om selskapet si evne til å gjennomføre den nye strategien og oppnå dei planlagde kostnadsreduksjonane. Den informasjonen vi har fått dei siste dagane, tyder på at selskapet er på god veg. Vi legg til grunn at Regjeringa vil følgje utviklinga svært nøye for på best måte å sikre verdiane i selskapet.

Til sist vil eg berre seie at vi har òg merka oss at Regjeringa er oppteken av å vareta distriktpolitiske og samferdselspolitiske omsyn dersom situasjonen endrar seg. Det er positivt at Regjeringa i så fall vil involvere Stortinget i prosessen. Vi høyrer veldig ofte frå opposisjonen at dei beklagar seg over at Stortinget ikkje blir involvert i slike prosessar. Her har dei moglegheita, men det ønskjer dei ikkje å ha.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP) [15:40:03]: Representanten Holmelid representerer Sosialistisk Venstreparti, et av de rød-grønne partiene. Det er rørende å høre om det langsiktige eierskapet, om å sikre verdiene i SAS, og at vi må tenke langsiktighet som eier. For ikke så lang tid tilbake var det representanter fra SV som tok til orde for en ny flyseteavgift. Vi skal bygge ut tog fordi fly er et miljøproblem. Vi skal bygge ut høyhastighetstog for å konkurrere ut flyene på strekningene Oslo–Trondheim, Oslo–Bergen og Oslo–Stavanger, og muligens også Oslo–Kristiansand.

Da er mitt spørsmål til representanten Holmelid: Hvor blir det av langsiktigheten for SAS i den forbindelse, når man skal pålegge flyselskapene høyere avgifter med statlig finansiert konkurranse som gjør det enda vanskeligere å oppfylle kriteriene i framtiden? Hvor er logikken til representanten Holmelid?

Alf Egil Holmelid (SV) [15:41:05]: Eg trur det ville blitt overraskande og mykje kritikk dersom vi hadde brukt vår miljøpolitikk for å sikre staten si eigarinteresse.

Svein Flåtten (H) [15:41:23]: Jeg er litt usikker på om jeg skjønte det siste. Jeg hadde tenkt å spørre om det samme, men da lar jeg det være.

Denne lovprisningen av selskapet som vi har hørt nå, står overhodet ikke i stil med de merknadene som repre-

sentanten har stilt seg bak. På to steder skriver man relativt sterkt om at man kan tenke seg å selge ut selskapet helt eller delvis, omstrukturere, gå inn i nye eierkonstellasjoner, osv. Man taler egentlig med to tunger her. Hva er det egentlig Sosialistisk Venstreparti vil? Vil man beholde dette selskapet for enhver pris, eller ønsker man å selge det og bli kvitt det? Og hvorfor stemmer man i så fall ikke for vårt forslag om å gi en salgsfullmakt?

Alf Egil Holmelid (SV) [15:42:24]: No vil eg, etter ei rask gjennomkikking av manuset mitt, seie at «lovprising» var eit litt sterkt omgrep. Eg presiserte at vi har gjort ei forretningsmessig vurdering og funne ut at vi i dagens situasjon kjem best ut av det og varetek staten si eigarinteresse og staten si finansielle interesse ved å stå ved aksjeemissjonen. Så er vi klar over at Regjeringa legg til grunn at det kan vere aktuelt med andre konstellasjonar i framtida, men eg er av den oppfatninga at Stortinget ikkje har vondt av å vere med på den diskusjonen.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Irene Lange Nordahl (Sp) [15:43:31]: Det er ikke til å legge skjul på at SAS i flere år har slitt med sviktende resultater, noe som igjen har medført at eierne har blitt utfordret til å handle i form av bl.a. å bidra med egenkapitalutvidelse.

Vi som eiere kan gjøre et valg om vi vil sitte passive og se på at et selskap forvirrer og verdier går tapt. Alternativt kan vi ta grep når vi mener det er behov for det. I dette tilfellet mener Senterpartiet at det er riktig å ta grep for igjen å gjøre SAS AB til et selskap som kan stå på egne ben. Å selge aksjene, som Fremskrittspartiet nå foreslår, vitner om en uansvarlighet som i beste fall bare vil føre til at staten taper penger. Å flykte fra problemene gir ingen umiddelbar suksess.

Tradisjonelt har svenske, danske og norske myndigheter lagt stor vekt på å opptre samordnet i forbindelse med viktige eierbeslutninger i selskapet. Nå må vi i fellesskap med våre nordiske venner igjen vise ansvar.

Gjennom eierskapsmeldingen har Regjeringen lagt til grunn at staten skal være en aktiv, langsiktig og forutsigbar eier i viktige norske selskap. Gjennom sitt eierskap ønsker staten å bidra til god og stabil utvikling av næringslivet i Norge.

Senterpartiet mener det er riktig å stille krav til kostnadsreduksjoner og refinansiering når staten går med på kapitalutvidelse. De ansatte må i denne sammenheng bidra med kostnadsreduksjoner tilsvarende netto 500 mill. svenske kr pr. år, og vi har krevd at obligasjonsgjelden på om lag 2 milliarder svenske kr må refinansieres. Det viser at dagens regjering tar ansvar og er en aktiv eier.

For Senterpartiet er det viktig å understreke viktigheten av SAS AB i skandinavisk samferdsel. Selskapet er med på å krympe avstandene i det langstrakte landet vårt, noe som gjør at vi kan ha bosetting over hele landet, som igjen gir et større mangfold i næringsssammenheng og en bredere verdiskaping. Det er av avgjørende betydning at Regjeringen av distrikts- og samferdselspolitiske hensyn fokuse-

rer på viktigheten av selskapet i samfunnet. Senterpartiet mener at selskapet også i framtiden skal ha en sentral rolle i det skandinaviske luftfartsmarkedet, ikke bare med tanke på en bredere konkurranse til fordel for kundene, men også med tanke på de distrikts- og samferdselsmessige hensynene, noe jeg også har nevnt tidligere.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP) [15:45:55]: Jeg har også spørsmål til representanten for Senterpartiet. I den ene saken viser man til at Regjeringen eventuelt vil vurdere en industriell samarbeidsform, muligens nedsalg, hvis det skulle bli aktuelt, mens man i den andre saken argumenterer for viktigheten av at vi opprettholder eierposisjonen med 14,3 pst., som i dag.

Mitt første spørsmål til representanten er følgende: Hva er det vi skal forholde oss til? Skal vi forholde oss til at det er fornuftig å selge seg ned, eventuelt helt ut, på sikt, eller skal vi opprettholde eierposisjonen, som i dag?

Spørsmål 2 er: Hvis vi skal selge oss ut, noe også representanten står bak i innstillingen, hvor blir det da av den bindingen som representanten mener ligger i rutetilbudet og distriktspolitikken?

Irene Lange Nordahl (Sp) [15:47:05]: Først vil jeg si at Regjeringen har gitt klar melding om at Regjeringen ikke har noen planer om å selge sine aksjer i SAS. Det er også det vi tar utgangspunkt i. Men man erkjenner at utviklingen med sterkt økende konkurranse i det skandinaviske markedet fra lavprisaktører utgjør en reell trussel mot konkurransedyktigheten til SAS. Vi og Regjeringen er åpne for å vurdere salg dersom det er kommersielt fornuftig, og med bakgrunn i den konkurransesituasjonen som er nevnt.

Men det som er like viktig, og som det er viktig å understreke, er at vi er opptatt av at vi skal fokusere særlig på å sikre at distrikts- og samferdselspolitiske hensyn blir godt ivaretatt også dersom det skulle bli et salg. Det er det viktig at vi hegner om, og det er viktig at vi understreker det. Vi vet at vi har et langstrakt og grigrendt land, og det er viktig at vi fokuserer på hvilken betydning et slikt selskap har hatt og vil ha framover.

Svein Flåtten (H) [15:48:09]: Representanten sier i sitt innlegg at det er uansvarlig av Fremskrittspartiet å foreslå å selge selskapet. Nå står også Høyre i det forslaget, så jeg vil gjerne melde meg på i uansvarligheten, hvis det er mulig.

Det som er spørsmålet, er: Hvorfor er forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre om å selge ut deler av eller hele selskapet eller omstrukturere det, uansvarlig? De merknadene som Senterpartiet står inne i, sier nøyaktig det samme. Forskjellen ligger muligens i tid. Hva er den prinsipielle forskjellen, og hvorfor angriper man Fremskrittspartiet og Høyre for egentlig å si akkurat det samme?

Irene Lange Nordahl (Sp) [15:49:11]: Det er en veldig vesentlig forskjell mellom det som regjeringspartie-

ne og Regjeringen har gått inn for, og det som Høyre og Fremskrittspartiet har tatt til orde for. Det er jeg helt sikker på at også representanten Flåtten er enig i. Ellers hadde antakelig Høyre og Fremskrittspartiet vært enige med Regjeringen.

Det som er viktig for oss, er at vi har tro på det som styret har presentert som forslag. Vi tror at det kan føre til et konkurransedyktig selskap. Det er en løsning som vil bidra til å trygge arbeidsplasser og til å legge grunnlaget for at rutenettet i hele Norge og Skandinavia kan opprettholdes på en god måte. Det er også bakgrunnen for at vi støtter forslaget fra Regjeringen.

Harald T. Nesvik (FrP) [15:49:55]: Representanten Lange Nordahl svarte her til representanten Flåtten at det er helt åpenbart hva som er forskjellen mellom disse to tingene. Da vil jeg be om at representanten Nordahl utdypet den åpenbarheten, for jeg finner den faktisk ikke. For når en leser merknaden til regjeringspartiene, står det følgende:

«Flertallet viser i denne forbindelse til at regjeringen uttrykker at den kan være åpen for å vurdere et eventuelt salg av hele eller deler av statens aksjepost i SAS AB, dersom det er kommersielt fornuftig for staten.»

Hvis vi går tilbake og leser forslaget, står det følgende:

«Stortinget gir regjeringen fullmakt til helt eller delvis å avvikle eierskapet i SAS AB ved salg eller ved å inngå i kommersielle, industrielle omorganiseringer.»

Det er bortimot identisk. Kan representanten Nordahl fortelle hvor den åpenbare forskjellen er?

Irene Lange Nordahl (Sp) [15:51:04]: Jeg har nettopp redegjort for det til representanten Flåtten. Utgangspunktet er at vi har tro på det opplegget som SAS-styret nå har lagt fram. Vi følger det og vil være med på den kapitalutvidelsen som det her inviteres til. Det er den store forskjellen. Høyre og Fremskrittspartiet har sagt at de ikke vil være med på det. De vil ikke legge grunnlaget for en videre satsing, og det er ikke det regjeringspartiene går inn for. Vi vil være med på den kapitalutvidelsen som det her inviteres til.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [15:51:35]: Staten som eier må ha som hovedmål å bidra til langsiktig verdiskaping og utvikling i selskapene sine. Dette forutsetter at selskapene er konkurransedyktige over tid. Staten må utforme eierskapet sitt slik at denne nødvendige forutsetningen ikke blir svekket.

Det legges i Prop. 79 S fram forslag om at Nærings- og handelsdepartementet gis fullmakt til å delta i en kapitalutvidelse i SAS på visse vilkår. Statens andel av emisjonen vil være på om lag 580 mill. kr, og den statlige deltakelsen skal skje innenfor en ramme som gjør at statens eierandel på 14,3 pst. i utgangspunktet forblir uendret.

Jeg må innrømme at jeg har vært i sterk tvil i denne

saken. Det er overhodet ikke akseptabelt at det nesten er blitt en årlig foreteelse at Stortinget gir egenkapitaltilførsel til SAS. I tillegg er det problematisk med hensyn til andre konkurrenter i luftfartsmarkedet i Norge. Svenske og danske myndigheter støtter imidlertid styrets forslag om kapitalutvidelse, i likhet med de største private eierne i selskapet. I eierskapsmeldingen ble det lagt til grunn at svenske, danske og norske myndigheter bør opptre koordinert i viktige eierbeslutninger i selskapet. Regjeringens eksterne rådgivere mener at statens investering vil kunne gi markedsmessig avkastning. Vi har derfor konkludert med at vi støtter forslaget.

Men dette kan vi ikke fortsette med hvert eneste år. For å gjøre SAS mer konkurransedyktig i framtiden må selskapet gjennomføre kraftige kostnadsreduksjoner og refinansiere lån som forfaller i år. Selskapet må også gjennomføre nødvendige tiltak for å oppnå markedsmessig avkastning.

Den svenske regjeringen har bedt om mandat fra Riksdagen til å redusere sine eierandeler i SAS når det er forretningsmessig mulig. Også den danske regjeringen har signalisert at den vil være åpen for å selge sine andeler i SAS.

Kristelig Folkeparti er åpen for å vurdere et eventuelt salg av hele eller deler av statens aksjepost i SAS, dersom det er kommersielt fornuftig for staten. Dersom dette skulle bli aktuelt, mener vi at det er viktig å ivareta aktuelle distriktspolitiske og samferdselspolitiske hensyn, samt at selskapet fortsatt skal ha en sentral rolle i det skandinaviske luftfartsmarkedet. Dessuten er det viktig at myndighetene i Norge, Sverige og Danmark opptre samordnet også i framtiden.

Så til spørsmålet om hvorvidt et konvertibelt obligasjonslån skal etableres. SAS har en svak kredittvurdering, noe som i dagens kredittmarked bidrar til at det er stramme vilkår for lånefinansiering. Det er derfor en fordel for selskapet å ha fleksibilitet til å spille på ulike låneinstrumenter.

En konsekvens for eksisterende aksjonærer ved bruk av konvertible obligasjoner er at noe av oppsiden ved en god utvikling i aksjekursen vil tilfalle obligasjonseierne dersom lånet konverteres til egenkapital. På den andre siden vil en slik konvertering styrke selskapets egenkapital og balanse. I tillegg utvides eierbasen, noe som innebærer en bredere risikofordeling. Det er viktig i dagens situasjon.

Kristelig Folkeparti mener at et konvertibelt obligasjonslån vil være et viktig element i å sikre en samlet refinansiering, noe som er en forutsetning for statlig deltakelse i egenkapitalutvidelsen.

Konklusjonen blir derfor at Kristelig Folkeparti støtter Regjeringens forslag i Prop. 79 S for 2009–2010 om at staten skal delta i den foreslåtte kapitalutvidelsen i SAS, og forslaget i Prop. 89 S for 2009–2010 om at Regjeringen gir styret i SAS fullmakt til å ta opp et konvertibelt obligasjonslån på inntil 2 milliarder svenske kroner samt at vi gir vårt samtykke til at statens eierandel i SAS kan reduseres til 12,3 pst. ved en eventuell framtidig konvertering av obligasjonslånet til aksjekapital i selskapet.

Trine Skei Grande (V) [15:56:59]: Jeg har bare lyst til å redegjøre kort for Venstres stemmegivning her i dag.

Situasjonen i SAS er jo ikke ny. Underskudd og nedbemanning er mer regelen enn unntaket de siste årene. Så sent som i mai i fjor hentet SAS rundt 6 milliarder svenske kroner fra eierne. Nå må SAS ha nye 5 milliarder svenske kroner. Så ille er situasjonen i selskapet at SAS har tapt 160 kr på hver eneste flypassasjer de siste to årene.

For Venstre er det åpenbart at vi ikke kan ha en situasjon der SAS hvert år kommer til eierne for å be om emisjon for å sikre videre sjølstendig drift. Regjeringa må derfor snarest ta initiativ overfor de andre nordiske regjeringer, med sikte på at SAS kan inngå fusjon eller strategiske allianser med andre selskaper, sånn at statens eierandel heller kan reduseres, og at staten på sikt kan selge seg ut av selskapet.

Under sterk tvil støttet Venstre den forrige SAS-emisjonen, da staten gikk inn med om lag 720 mill. kr for å sikre statens aksjeverdier både i et kort og i et mellomlangt perspektiv. Men vi mener at den begrunnelsen ikke lenger er holdbar, og at selskapets problemer med den eierstrukturen som eksisterer i dag, vil være av mer eller mindre varig karakter.

Statens eierskap i SAS er sjølve kroneksempelen på statlig eierskap uten særlig mål og mening. Ikke er det en investering som gir avkastning, ikke er det et eierskap som utøves aktivt – men her kommer de negative resultatene åpenbart som en like stor overraskelse for eieren for hver gang – og ikke er det nødvendig for å sikre nasjonale interesser. Jeg er derfor glad for at statsråden så tydelig signaliserer at dette er et eierskap som vi snarest bør komme oss ut av. Spørsmålet er om vi trenger å «pynte brura» før det skjer, for det er i realiteten det Stortinget er bedt om å ta stilling til her i dag.

Jeg varsler på denne bakgrunn at Venstre vil støtte mindretallsforslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet om å gi Regjeringa fullmakt til helt eller delvis nedsalg i SAS i saken om konvertibelt obligasjonslån, og at vi vil stemme mot forslaget om statens deltakelse i kapitalforhøyelse i SAS AB.

Presidenten: Tiden for formiddagsmøtet er nær over. Presidenten foreslår at statsråden likevel får ordet, med det antatt tilhørende replikkordskifte, dersom Stortinget slutter seg til det.

– Det anses vedtatt.

Statsråd Trond Giske [15:59:43]: Jeg skal være kort, slik at vi ikke trekker det utvidede formiddagsbegrepet enda lenger.

La meg først få takke saksordføreren og komiteen for arbeidet som er lagt ned på kort tid. Det er et vesentlig bidrag for å sikre virksomheten i SAS. Saksordføreren, komitélederen, la fram de vesentlige punktene i denne saken på en utmerket måte.

Det er et faktum at SAS har hatt svake resultater i mange år. SAS har hatt for høye kostnader i en krevende konkurransesituasjon. Basert på en ny strategiplan, Core

SAS, som medførte betydelige kostnadskutt, deltok staten i fjor i en egenkapitalutvidelse på 6 milliarder svenske kr. Styret har tatt initiativ til innsparinger som skal øke de årlige kostnadsinnsparingene fra 4 til 7,8 milliarder kr, som en del av Core SAS-planen, samtidig som styret har bedt om at egenkapitalen blir utvidet med ytterligere 5 milliarder svenske kr.

Styret har også bedt aksjonærer om en fullmakt til å kunne utstede ett eller flere konvertible obligasjonslån på til sammen 2 milliarder svenske kr.

Dette er ikke noen ønskesituasjon, og det var ikke i Regjeringens plan at man skulle komme med en ny emisjon så tidlig etter den forrige. Likevel er vi klare for å delta med vår andel også i denne egenkapitalforhøyelsen i SAS, og gir fullmakt til styret for å utstede en konvertibel obligasjon for å møte de vilkår Regjeringen har stilt for å delta i emisjonen. Det har først og fremst vært at de ansatte må bidra med ytterligere innsparinger på ½ milliard kr og også at obligasjonslånene som går ut i år, blir refinansiert. Begge disse vilkårene er nå oppfylt, og vi har også en analyse som går på at med den bakgrunn er en egenkapitalutvidelse å forsvare. De skandinaviske stater og Wallenberg-stiftelsen er også positive til å delta med sine andeler. På denne måten kan vi bidra til å opprettholde SAS som en viktig aktør i Skandinavia og i Norge, og gjennom det opprettholde et godt flyrutenett i Norge.

Til slutt: Regjeringen er åpen for å vurdere salg av statens aksjer i SAS eller å delta i en konsolidering med andre, dersom dette er kommersielt fornuftig og en slik anledning byr seg. Vi vil legge opp til å opptre koordinert med den svenske og danske stat i slike viktige eierbeslutninger og kommer tilbake til Stortinget dersom behovet for dette skulle oppstå.

Jeg konstaterer med tilfredshet at Regjeringens forslag i komiteens innstilling får støtte fra et flertall med regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP) [kløkkeslett mangler]: På mange måter er vi vel i slutfasen i debatten, og det meste har vel vært debattert. Jeg har bl.a. gått gjennom det som har med status for SAS Core å gjøre – altså programmet – og de usikkerhetene som ligger der.

Som statsråden sier i sitt innlegg, ligger det en del forutsetninger her. Forutsetningene er for så vidt ikke innfridd. Det man har fått på plass, er en avtale med de ansatte, og så får vi se hvor det bærer av sted, for det er jo i disse dager og framover at det bl.a. skal gjennomføres lønnsforhandlinger etc. Vi vil da få se hvordan det vil påvirke selskapets videre økonomi.

Men mitt spørsmål til statsråden er for så vidt i en litt annen gate. Man har nå sagt seg villig til å selge. Vi har også tidligere sagt at det er viktig at disse tre landene opptrer samlet for å få selskapet på fote.

Mitt spørsmål til statsråden er følgende: Vil statsråden ta initiativ overfor sine kollegaer i Sverige og Danmark for å se om det går an å opptre samlet for å prøve å

finne en industriell aktør som kan være villig til å gå inn i selskapet?

Statsråd Trond Giske [klokkeslett mangler]: Dette er en dialog som vi allerede har med våre sameiere i Sverige og Danmark. Det har vært på kartet også før min tid, så vi skal følge nøye med på om den muligheten byr seg. Samtidig skal vi være en ansvarlig eier og ha som siktemål å bringe selskapet inn på en positiv kurs, mens vi er eiere av det. Vi må ikke framstå som en desperat eier som for enhver pris vil selge. Da tror jeg vi ikke vil maksimere verken verdiene eller sikre arbeidsplassene på en god måte. Men vi skal holde øynene åpne og se etter muligheter for SAS.

Svein Flåtten (H) [klokkeslett mangler]: Statsråden har fått beskjed av sitt eget stortingsflertall, riktignok i en merknad, om å vurdere alternativer for omstrukturering, eierkonstellasjoner, helt eller delvis salg, osv. Vi har hørt ham si fra talerstolen at han er inne på de samme tanker selv, og det er også skrevet i proposisjonen.

Litt med bakgrunn i den diskusjonen vi har hatt her i dag, hvor de rød-grønne partiene har gått relativt stille forbi disse merknadene sine, har jeg har lyst til å stille følgende spørsmål til statsråden som skal utøve eierskapet her: Ville det vært problematisk for ham å håndtere den salgs-/omstruktureringsfullmakten – ikke tidsavgrenset –

som Fremskrittspartiet og Høyre har foreslått, hvis den hadde blitt vedtatt?

Statsråd Trond Giske [klokkeslett mangler]: Det er jo en hypotetisk situasjon, men jeg vil egentlig snu på det og si at det er helt uproblematisk å håndtere en mulig salgssituasjon uten fullmakten, for da kan vi komme tilbake til Stortinget med en sak og få de fullmaktene vi trenger. Vi trenger ikke å legge selskapet ut for salg før vi eventuelt ser en situasjon hvor det er aktuelt.

Jeg er opptatt av å signalisere at vi er en langsiktig, solid og ansvarlig eier av SAS. Dette er et selskap som har mange tusen ansatte, også i Norge. Den viktigste jobben nå er å få selskapet lønnsomt, trygge arbeidsplassene, sikre flytilbudet i Norge og sikre statens verdier. Dersom det skulle oppstå en situasjon – som jeg skal holde øynene åpne for – for en konsolidering, for en sammenslutning eller for et salg, vil vi komme tilbake med det til Stortinget på en god måte. De signalene som ligger i innstillingen, er mer enn nok for oss foreløpig.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 5 og 6.

(Votering, se sidene 2700 og 2701)

Dermed er formiddagens møte slutt. Nytt møte settes kl. 18.

Møtet hevet kl. 16.07.

Møte torsdag den 25. mars 2010 kl. 18

President: Per-Kristian Foss

Dagsorden:

Sakene på dagens kart (nr. 63):

Sak nr. 7 [18:00:23]

Interpellasjon fra representanten André Oktay Dahl til justisministeren:

«I VG 21. februar 2010 meldes det om at nyutdannede politibetjenter må melde seg på Nav fordi det ikke er lønnsmidler til å ansette disse. I Asker og Bærum politidistrikt må man redusere med 50 stillinger. I Aftenposten 22. februar 2010 vises det til at Norge grunnet manglende varetektskapasitet gjentatte ganger har fått kritikk fra FN og Europarådet i forhold til bruk av glattcelle. I Østfold politidistrikt pågrep man nylig en svært aktiv gjenganger. Manglende varetektskapasitet gjorde at han måtte settes fri umiddelbart. I flere politidistrikter meldes det om at ordenstjeneste må nedprioriteres, og det varsles at flere stillinger vil bli holdt vakante mot sommeren. Nylig så vi hvordan en homofil ble dynket i etterbarberingsvann og satt fyr på mens flere personer så på. Politiet hadde ikke tid eller ressurser til å sikre bevis, og saken ble henlagt etter bevisets stilling.

Når gir «tidenes satsing på politiet» synlig resultat?»

André Oktay Dahl (H) [18:01:44]: Da Stortinget behandlet budsjettet i fjor, uttalte justisministeren følgende:

«Stortinget er i dag invitert til å ta stilling til en historisk satsing når det gjelder kampen mot kriminalitet. Det er det største justisbudsjettet som vi noen gang har vedtatt, og den veksten vi står overfor, særlig når det gjelder politiet, må vi langt tilbake for å finne maken til.»

VG har også meldt at politiet må ha minst 360 vakanter i år som følge av at 180 mill. kr er flyttet fra politidistriktene til en sentral IKT-satsing – tall som Regjeringen på det sterkeste har tatt avstand fra.

Dette har Regjeringen hatt flere måneder på seg til å avkrefte, og hvis det ikke stemmer, hva er korrekt? Hvor mange vakanser vil politiet ha i sine vaktlister i år? Når statsråden evner å detaljregulere antall stillinger til f.eks. Østfold, antar vi at man på tilsvarende måte kan svare på dette.

Regjeringen har gjentatte ganger uttalt, også på Regjeringens hjemmesider, at i 2009 og 2010 vil politiet styrkes med 1 100 årsverk. Da jeg og Høyres partileder, Erna Solberg, stilte statsministeren spørsmål om dette i spørreperioden for noen uker siden, svarte statsministeren at han synes det er viktig å bekjempe kriminalitet. Det synet er, for å si det slik, ikke spesielt oppsiktsvekkende, men spørsmålet dreide seg altså om antallet ansatte i politiet. Kan statsråden her i dag avklare om vi får 1 100 flere nye årsverk i

2009 og 2010? Det håper vi å få svar på. Og ikke minst: Visste man ikke ved budsjettframleggelsen at behovet for midler til IKT i politiet kom til å bli satt opp mot midler til nyansettelser?

Da denne interpellasjonen ble stilt, hadde vi et lite håp om at situasjonen hadde vært bedre i dag, og at mediene hadde overdrevet. Dessverre har den siste måneden vist det motsatte. Vi ser at politihelikopteret blir satt på bakken i påsken og også senere. Dette skulle gå på eget budsjett etter avtale med Justisdepartementet. Nå må Oslo politidistrikt kjøpe det for 30 mill. kr selv. Det oppfattes av Oslo-politiet og deres tillitsvalgte som et klart avtalebrudd. Dette medfører også at driftsbudsjettet blir halvert, og at man ikke får døgnkontinuerlig beredskap, dvs. en nedbygging av helikoptertjenesten. Dette går også ut over motivasjonen til mannskapet, som også er attraktive på det sivile markedet.

Fra Høyres side frykter vi, når vi først er inne på årstidene, for sommerbemanningen i politiet. For hvordan skal f.eks. politidistriktene ha midler til å ansette sommervikarer, når det ikke er midler nok til å fylle vaktlistene resten av året?

I VG 21. februar 2010 meldes det om at nyutdannede politibetjenter må melde seg på Nav fordi det ikke er lønnsmidler til å ansette disse. I Asker og Bærum politidistrikt må man redusere med 50 stillinger. Det meldes fra flere steder om at man må nedprioritere ordenstjeneste, og det varsles at flere stillinger vil bli holdt vakante mot sommeren.

I svarinnlegget til statsråden vil jeg tippe at statsråden kommer til å si at opptaket til Politihøgskolen var for lavt en stund, og at DNA-reformen er en suksess. At opptaket til Politihøgskolen var lavt en stund, er det ingen tvil om. Der har vi alle et felles historisk ansvar. Man startet med opptrapping under Bondevik II-regjeringen, og denne regjeringen har, fortjenstfullt nok, økt opptaket betraktelig – hele veien med Høyres støtte. Men første bud må være at det er jobb til alle disse nyutdannede politifolkene, som ble lovt og garantert jobb i fjor.

460 studenter er nå på vei ut i det uvisse. Flere studenter ser på alternative steder å jobbe, som f.eks. Forsvaret. Vi har vært i kontakt med flere på Politihøgskolen som er frustrerte, og vi er gjort kjent med at flere studenter, f.eks. i Hedmark, flytter hjem til sine foreldre og melder seg hos Nav. Apropos Hedmark: Jeg håper at vi også kan få en bekreftelse fra statsråden på om man har lagt operativ grensekrim på is eller ikke, som enkelte polititjenestemenn melder til oss.

Høyre har vært opptatt av økt opptak på Politihøgskolen, men vi har også vært opptatt av at man ikke skal lempe på kvalitetskravene. Vi ser nå at det oppstår konflikter mellom dem som har blitt kvotert inn, og andre studenter, og de fysiske kravene har blitt nedjustert. I forhold til hva man får ut i andre enden, kan det være grunn til å utfordre statsråden på kvaliteten på alle dem som er våre kommende politifolk.

Gjennom hele vinteren har vi hørt fra samtlige politidistrikter at mangelen på varetektsplasser er så prekær at mistenkte for alvorlig kriminalitet slippes fra varetekt,

rett og slett fordi det ikke er varetektsplasser å oppdrive. Statsråden har gjennom hele sin virketid vært opptatt av å redusere soningskøen, men spørsmålet er om det er skjedd til en pris som de ansatte har betegnet som «århundrets profesjonsdrap». Belegget i norske fengsler har vært svært høyt – til tider nær uforsvarlig høyt. Over tid har det vært krevende for innsatte og ansatte, og varetektskapasiteten har naturlig nok blitt preget av det. Vi vet at det plasseres folk i åpen soning, fordi f.eks. Oslo fengsel er fullt, og man vil frigjøre varetektskapasitet til politiet. På denne bakgrunn fremstår det som litt merkelig at man gjerne tar æren for reduserte soningskøer, men ikke det samme ansvaret for en uholdbar varetektssituasjon.

I Aftenposten 22. februar 2010 vises det til at Norge grunnet manglende varetektskapasitet gjentatte ganger har fått kritikk av FN og Europarådet for bruk av glattcelle. Det er noe å tenke på.

Flere har påpekt at det råder et prosjekttyranni i politiet, og at den politiske overstyringen av politiet gjør at man i sum kommer dårligere ut. Det er grunn til å stille tilsvarende spørsmål knyttet til styringen av politietaten som til den diskusjonen man har hatt når det gjelder øremerking av midler f.eks. i kommunesektoren. Veldig mange politifolk opplever en politisk detaljstyring fra toppen som rent ut hindrer dem i å gjøre en så effektiv jobb som de kunne ha gjort. Når f.eks. justisministeren forsøker å detaljregulere hvor mange stillinger som skal ligge hvor, er det nesten grunn til å lure på hva man egentlig har Politidirektoratet til. Misforstå meg rett: Høyre er for et direktorat som styrer landets 27 politidistrikter og spesialenheter, men er altså bekymret for at det politiske behovet for å sette noen politiske vimpler rundt omkring faktisk bidrar til mindre effektiv bruk av midler og et dårligere resultat til slutt.

Vi politikere bør ta inn over oss den kritikken som har kommet fra f.eks. Riksrevisjonen. På ulike måter – enten det er posisjon eller opposisjon – pådytter vi politiet hundre oppgaver og vil at alt skal prioriteres, men betaler for femti, og lar i mange tilfeller politiet stå alene om å foreta de prioriteringene vi ikke gjør. Vi vet at befolkningen de siste årene har økt med 300 000, mens det i samme periode i realiteten har vært null vekst i antall operative polititjenestemenn. Som eksempel på økningen i arbeidsoppgavene kan man se på utlendingssakene som har økt med 150 pst. i de fleste distriktene. I Sør-Trøndelag f.eks. melder PF at denne saksmengden har økt fra 7 000 i 2002 til 17 000 i fjor.

Summen av alt det som har skjedd, er at vi over tid har fått et politi som til dels er lammet. Det finnes veldig mange eksempler på godt politiarbeid, men det finnes veldig få eksempler på at vi politikere har klart å gi midler til politiet i forhold til de oppgavene vi pålegger dem på ulike måter. Det toppet seg nylig da man altså ble tvunget til å ta det som må sies å være et håpløst valg: IKT-satsing satt opp mot antall ansatte og jobber til dem man har garantert jobb til, som er nyutdannet fra Politihøgskolen.

Da er spørsmålet: Når gir «tidenes satsing på politiet», som Regjeringen og statsråden har betegnet de siste årene som, et synlig resultat i form av økt oppklaring og faktisk

å være en sektor som er i ro, der man føler at den jobben man gjør, verdsettes på en god nok måte?

Statsråd Knut Storberget [18:10:19]: Aller først: Når det gjelder styringen av norsk politi, må jeg bare få lov til å gi uttrykk for at politiet og Politidirektoratet i veldig stor grad har mulighet for å styre innenfor de rammene man har. Det er et paradoks å høre at interpellanten i det ene øyeblikket beskylder justisministeren og Regjeringa for detaljstyring av politiet, samtidig som han i det andre øyeblikket, og i interpellasjonen, trekker fram en helt konkret enkeltsak og nærmest gjør den til gjenstand for politisk debatt. Men man gir seg ikke med det. Når Politidirektoratet har mulighet til å styre hele sitt budsjett og hvordan man fordeler det, har man tatt helt nødvendige valg, etter min mening, når det gjelder det å satse på IKT, som nettopp er et svar opp mot Riksrevisjonens kritikk, og så blir det av interpellanten i denne runden nærmest framstilt som et problem. Jeg oppfatter det vel også sånn at man nærmest bør overstyre Politidirektoratet når det gjelder de avgjørelsene man har tatt vedrørende IKT.

Etter min mening må man på et eller annet tidspunkt bestemme seg om man mener politiet blir styrt for mye politisk, eller om det blir styrt for lite. Hvis det er sånn at man mener det blir styrt for mye, vil det også koste oss, i den forstand at det ikke vil kunne gi muligheter for bl.a. å stille de spørsmål som må gjøres, opp mot en helt nødvendig IKT-satsing og f.eks. en rekke enkeltsaker.

Jeg er av den oppfatning at norsk politi i dag står langt bedre styrket enn det de gjorde bare for noen år tilbake. La meg starte med det grunnleggende, nemlig budsjettet.

Regjeringa har både i denne perioden og i forrige økt politiets budsjetter vesentlig. Siden regjeringsskiftet har budsjettet økt fra 8,7 milliarder kr i 2006 til 11,6 milliarder kr i 2010. Det er en vekst på 32,8 pst.

I år ble budsjettet økt med hele 1,3 milliarder kr. Trekker man fra pris- og lønnsjustering, er veksten nærmere 1,2 milliarder kr. Dette er tidenes største økning i politibudsjettet. Det kan vi ikke komme bort fra.

I tiltakspakken i fjor ble det opprettet 460 sivile årsverk i politi- og lensmannsetaten. Det resulterte i at 288 polititjenestemenn ble frigjort til operativt arbeid. Som en del av den nye særavtalen om arbeidstidsbestemmelser i politiet, som trådte i kraft 1. oktober 2009, ble det dessuten gjort avtale om å øke arbeidstida for mange politiansatte med én time. Dette gir en ressursøkning på anslagsvis 230 årsverk. Til sammen gir jo bare disse to grepene et betydelig løft for norsk politi.

Jeg møtte politifolk her ute nå, som jeg hadde samtaler med, og jeg er overbevist om at interpellanten også har møtt mange. De smykkes med nytt sambandsutstyr her i Oslo. Nødnettet er på plass. Det er en stor investering, som er helt nødvendig i forhold til både utsagn fra Politiets Fellesforbund, politiet sjøl og oss politikere, en satsing som altså er i 3–4–5-milliardersklassen.

Justisdepartementet følger dessuten opp Politidirektoratets bemanningsutredning, Politiet mot 2020, som jo har bred støtte her i Stortinget, og som har påvist et betydelig behov for politiutdannet personell, både på grunn av stor

avgang til pensjon og behov for solid grunnbemanning for å opprettholde et nært og sterkt politi og en akseptabel responstid.

Det er på denne bakgrunn at antall studenter ved Politihøgskolen er økt betydelig de senere år. I 2010 er opptaket på hele 720 studenter. Jeg må enda en gang få lov til å minne om at opptaket under Bondevik II-regjeringa var nede i 240 studenter, og ble økt til 360. Vi er nå på det doble.

Regjeringa har også sørget for å øke bevilgningen til politiet, bl.a. i inneværende år, for å legge til rette for at alle nyutdannede politistudenter kan få jobb. Jeg vil i denne forbindelse vise til at budsjettene for 2009 er økt med 28 mill. kr og 34 mill. kr, nettopp for å legge til rette for at nyutdannede skal få jobb.

I politi- og påtalemyndigheten har det vært en stor økning i antall årsverk de senere år. Ifølge statistikken fra Fornyings- og administrasjonsdepartementet var det pr. 1. mars 2002 11 745 årsverk, mens det tilsvarende tallet i 2009 var 13 350 årsverk, dvs. en økning på 1 605 årsverk.

Vi har i dag fått presentert tall som viser at det i et halvår i løpet av 2009 var en økning, eksklusiv det som skjedde i tilknytning til arbeidstidsavtalen, i antall årsverk i politiet – med 525 årsverk fordelt på politidistriktene. Det er halvveis i den satsingen som Regjeringa sa vi skulle ha i 2009 og 2010. Sammenholdt med de årsverkene man fikk i forbindelse med den nye arbeidstidsbestemmelsesavtalen, fikk vi bare fram til oktober 2009 en økning med over 700 årsverk. Det er sjelden vi leser om det i avisene, og det er sjelden vi hører Politiets Fellesforbund argumentere med disse årsverkene.

Det har vært framstilt i media som om Politidirektoratet har bedt politidistriktene om å kutte i antall stillinger som en konsekvens av politiets sentrale IKT-satsing. Det er etter min mening ikke en riktig framstilling.

Det er politimesterens ansvar å fastsette både årsverksrammen og midler til drift og investeringer innenfor de tildelte budsjettammer. Det er riktig at Politidirektoratet i 2010 holder igjen ca. 1,6 pst. av rammetildelingen for å gjennomføre nødvendig fellessatsing på IKT. Etter mine begreper er dette helt påkrevet og nødvendig. Dette fører til at politiet vil få gevinster i form av bedre og sikrere IKT-systemer. IKT-satsing er en tvingende nødvendighet og en forutsetning for operativt politisamarbeid. Fellesinvesteringene kan bare gjennomføres fra sentralt hold, men de vil komme hele politiet til gode. Det har også vært en forutsetning for utviklingen av ny straffelovgivning, politiregisterlovgivning og de andre betydelige satsingene i politiet, bl.a. DNA-reformen, som vi har brukt over 100 mill. kr i året på i løpet av de siste årene. Det er også verd å merke seg at Politidirektoratet opplyser at politimestrene er enig i denne fellessatsingen.

Med så store budsjettøkninger som politiet har hatt siden 2006, er det viktig å sikre at ressursene blir brukt riktig, kostnadseffektivt og målrettet for å bekjempe kriminalitet og utføre de andre oppgavene politiet har ansvar for. I den kommende fireårsperioden vil vi derfor gjennomføre tiltak som vil bidra til å gi oss mer politikraft ut av de til enhver tid tilgjengelige ressursene. Jeg er opptatt

av at de forhold som bl.a. Riksrevisjonen har pekt på, blir fulgt opp. Dette er forhold som jeg ser alvorlig på. Vi må ha økt fokus på resultater i politiet, og vi vil gjennomføre den varslede resultatreformen, som vi skal komme tilbake til.

Det er heller ikke riktig at politiet nå nærmest er i full krise og leverer dårligere og dårligere. Jeg har lyst til å ta et eksempel fra et distrikt som interpellanten kjenner godt. Det er fra Romerikes Blad 16. mars i år. Det er grunn til å merke seg det, siden man bestandig refererer til det som måtte finnes av negative oppslag. Der står det:

«Politiet på Romerike har fått en knallstart på året.

Hittil er fire av ti forbrytelser oppklart. Politimesteren ligger foran skjema og nærmer seg oppklaringsprosenten fra toppårene 2006 og 2007.»

Det er en oppklaringsprosent som så langt i år – vi får se hvordan det går – er på vei opp. Jeg finner grunn til å peke på dette, for vi har flere distrikter og politistasjoner som gjør en glitrende jobb, som oppklarer svært alvorlig kriminalitet, som har meget vanskelige saker, og som også ordensmessig gjør en meget tilfredsstillende jobb.

Jeg vil særlig peke på de store operasjonene politiet har hatt, bl.a. knyttet til Obamas besøk og en del andre store oppgaver knyttet til demonstrasjoner i Oslo, og som man ikke bare har løst med massivt polititrykk, men også med metodebruk. Det har gjort sitt til at vi har fått dempet både konflikter og farlige situasjoner, og det har skapt mer trygghet for oss alle.

Siden interpellasjonen inneholder mange temaer, vil jeg bare kort peke på at når det gjelder fengselskapasiteten, har man i løpet av de siste årene bygd nærmere 400 fengselsplasser. Det er viktig for Regjeringa å få gjort noe med varetektssituasjonen. Den er akutt og vanskelig. Over 1 000 sitter i varetekt, noe som nettopp viser at politiet leverer. Det har vært helt avgjørende for oss at den milliardinvesteringen som er gjort bl.a. gjennom byggingen av Halden fengsel, har skjedd innenfor budsjett og innenfor tid, slik at vi i april får mulighet til å åpne 252 fengselsplasser i det sentrale østlandsområdet. Det vil være et betydelig tilskudd for fortsatt å holde soningskøen i null og sikre at folk som skal ha varetekt, blir varetektsfengslet.

André Oktay Dahl (H) [18:20:52]: Jeg skjønner godt at statsråden synes at det opposisjonen holder på med, er svartmaling. Men det er det et visst behov for, for det Regjeringen har holdt på med i flere år, er skjønning. Så er antakelig sannheten et eller annet sted midt imellom. Derfor skal jeg gjenta de konkrete spørsmålene jeg stilte i mitt innlegg, som ikke bare er basert på media. Men da vil jeg ha et ja- eller nei-svar.

Spørsmålene er: Oppfatter statsråden det som et problem at politistudenter må gå rett til Nav? Ja eller nei. Oppfatter statsråden det som et problem at politihelikopteret blir satt på bakken i flere måneder? Ja eller nei. Oppfatter statsråden det som et problem at kvalitetskravene senkes for politistudentene? Ja eller nei. Er det sånn at satsingen når det gjelder grensekriminalitet i Hedmark, er opp og går? Ja eller nei.

Et spørsmål er også: Kan statsråden si at man kommer

til å nå det man lovte, at det blir 1 100 nye årsverk i løpet av dette året? Ja eller nei. De ansatte mener at det vil bli 360 vakanser i stedet.

Dette er ganske konkrete spørsmål. Jeg håper at statsråden i løpet av 3 minutter greier å svare ja eller nei på de fem-seks spørsmålene.

Statsråd Knut Storberget [18:22:19]: Det er jo utrolig mange spørsmål som kommer – både i interpellasjonen og ellers. Mange av spørsmålene er også besvart, både ved skriftlige svar og ved tidligere runder her i Stortinget. Men jeg skal prøve å svare på de fleste av dem.

For oss er det helt uakseptabelt at politistudenter går til Nav. Det er også ganske utrolig at den påstanden kommer fram, for rundt omkring i Norge står det nå flere ledige politistillinger som man ikke får søkere til. Jeg vil oppfordre dem som har politiutdanning og som måtte ha følelsen av at den eneste måten å få seg jobb på, er å gå til Nav, til å begynne å søke på de ledige stillingene som finnes. Men jeg kan ikke garantere at man får seg jobb der man bor, for vi trenger politi over hele landet. Det gjør sitt til at jeg håper at mange av de ledige stillingshjemlene som er ute i politidistriktene, faktisk blir fylt opp. Vi vil følge den situasjonen nøye. Og det er også slik at når vi til alt overmål har bevilget penger til drift for å ansette nye politistudenter, er det nettopp det disse pengene skal gå til.

Når det gjelder spørsmålet om politihelikopter, er det slik at det ligger innenfor Oslo politidistrikts budsjettrammer. Det gjorde det, så vidt jeg erfarer, også under den forrige regjering. Det er en linje vi har valgt å fortsette. Og ser man på Oslo politidistrikts budsjetter, har de økt betydelig. Vi mener det skal være rom for å dekke også det i framtida.

Når det gjelder spørsmålet om kvalitetskrav på Politihøgskolen, må jeg bare si at jeg er sjeleglad for at vi har så mange gode søkere til Politihøgskolen. Så vidt jeg vet, er det nå ved Samordna opptak over 3 000 som har søkt Politihøgskolen.

For ett år siden sto vi her og ble beskyldt for at ingen kom til å søke Politihøgskolen, fordi det var så lite attraktivt å søke seg til politiet. Nå har vi et søkerantall til Politihøgskolen som er blant de høyeste. Jeg er overbevist om at de utvelgelsesmekanismene man har på Politihøgskolen, bidrar til at vi får en god rekruttering fortsatt. Men vi skal sikre, noe representanten Oktay Dahl også har vært opptatt av, at minoriteter er representert, og at kvinner er representert, på en betryggende, god måte – når det gjelder kvinner og menn, fifty-fifty. Jeg er glad for at kvinneandelen er høy. Jeg er også glad for at minoritetsandelen øker.

Når det gjelder spørsmålet om grensekriminalitet og den store satsingen som ligger inne i 2010-budsjett – enten det er Hedmark, Romerike eller Østfold – er det helt åpenbart at de pengene som vi har bevilget til dette, skal gå til nettopp det vi har pekt på som viktig.

Når det gjelder spørsmålet om 1 100 nye årsverk, mener vi at vi er veldig godt på vei. Det er ikke riktig at det blir kuttet i politiet, og at man får færre årsverk. Jeg har fått

nye tall fra Fornyingsdepartementet i dag – som jeg viste til i sted, og som vi kommer til å offentliggjøre – fordelt på distrikter, og som viser at bare i et halvår i løpet av fjoråret økte antallet ansatte i politiet fra 13 351 til 13 876 – 525 stykker. Så har man fått 230 nye årsverk i den nye arbeidstidsavtalen. Dette viser at vi her er på god vei mot de mål vi har satt oss.

Tor Sigbjørn Utsogn (FrP) [18:25:43]: Jeg vil takke interpellanten for en veldig viktig interpellasjon; politiet er en av grunnpilarene i vårt samfunn.

Dette dreier seg først og fremst om at politidistriktene må få mulighet til å ansette det antall politifolk som politimesteren mener er nødvendig for å ivareta en faglig forankret bemanning av sitt politidistrikt. Derom er det ingen uenighet blant partiene. Det er dessverre ikke slik at dette er mulig alle steder, og noe av det som har vært interessant i debatten her i dag, er at justisministeren innrømmer at det finnes nyutdannede politifolk som går på Nav. Det er ikke lenger bare en påstand i media, men en realitet – slik jeg oppfattet justisministeren i hans svar til interpellanten.

Til tross for stort behov for flere politifolk, fører stramme budsjetter til kutt og ansettelsesstopp i flere av politidistriktene. Bare i Asker og Bærum må politiet kutte 50 stillinger, ifølge NRK den 12. mars 2010. Der sier politimester Torodd Veiding at de i 2010 ikke har mulighet til å ansette nyutdannede politifolk i det hele tatt. Han sier at kuttene skjer til tross for økte bevilgninger til politidistriktene. Veiding mener at problemet ligger i at pengene er bundet opp mot andre investeringer. Han sier – og jeg siterer:

«Pengene går til andre ting, og det gjør at vi får problemer med å oppfylle det politiske ønsket om å ansette.»

Jeg tror at politimester Veiding er inne på noe essensielt. Politidistriktene klarer ikke å oppfylle Stortingets ønske om å ansette flere politifolk enn det som faktisk gjøres i dag, fordi pengene forsvinner til andre ting på veien. Det er sikkert ikke slik over hele landet, men i flere politidistrikter er dette tilbakemeldingen.

I Agder politidistrikt foreslås det nå å gå fra 27 til elleve tjenestesteder. Det er en kraftig sentralisering av politiet ute blant folk. Argumentet som brukes, er bl.a. å være mer til stede i befolkningen. Dette høres ut som en motsigelse.

Prosjektlederen for denne sentraliseringen sier ifølge Fædrelandsvennen at det blir meget utfordrende å klare å være mer synlig når man er representert på færre steder. Trolig blir også resultatet at det blir færre ansatte polititjenestemenn.

Jeg tror grunnen til at politiet finner seg i dette, er at pengene rett og slett ikke strekker til. Politiet tvinges med sine trange budsjetter til å finne kreative forklaringer, som at det skal bli økt nærhet fra politiets side, på at de må kutte i sitt tjenestetilbud til befolkningen – ikke fordi de vil, men fordi de føler seg tvunget av sentrale myndigheter.

Og igjen: Det er helt riktig at politibevilgningene over statsbudsjettet er rekordstore, men på en eller annen måte ser det ut til at pengene ikke når fram. Bare syv av landets

politidistrikter får penger som er satt av til å ansette nyutdannede politifolk, melder NRK. Lederen i Politiets Fellesforbund, Arne Johannessen, mener at akkurat dette er et paradoks. Han bekrefter at det blir færre politifolk i flere politidistrikter, ikke flere, at det rimer dårlig med Regjeringas uttalte mål om en kraftig satsing på Politihøgskolen, og at vi skal ha 2 700 nye politifolk innen 2020.

Det er altså en utvikling som går i feil retning når politidistriktene må si opp et titall politifolk på grunn av pengemangel, og Stortingets vedtatte mål er det motsatte.

Fremskrittspartiet har i sitt budsjett innsett hvor viktig politiet er. Derfor har vi sagt i budsjettet at politiet trenger 260 mill. kr mer enn det Regjeringa mente var nødvendig, nettopp med tanke på nyansettelser. I tillegg har vi satt av betydelige midler til utstyrsinvesteringer, noe som ville ha lettet på den totale situasjonen for politiet.

Vi fikk ikke Regjeringa med oss på disse punktene. Nå har vi kommet til mars måned i 2010, og vi ser allerede konsekvensene – og at Fremskrittspartiet hadde rett i sine antakelser i budsjettprosessen.

Så har vi også flere hundre millioner kroner i etterslep på IKT, og flere hundre millioner i etterslep på nødvendige endringer i IKT på grunn av Schengen-samarbeidet, som ikke kommer som en tilleggsbevilgning til politiet.

Under budsjettbehandlingen i fjor høst, da budsjettet for 2010 ble utformet, var det stort fokus i både justiskomiteen og media – også justisminister Storberget deltok – på at vi mangler politifolk i Norge. Penger til nødvendig inntaksøkning på landets høyskoler ble dermed vedtatt, og det er selvfølgelig prisverdig. Faktum er likevel krysstallklart, for hvordan er det mulig at et politidistrikt som Asker og Bærum, ifølge NRK, må si opp tjenestemenn, samtidig som det er mangel på politi?

Anders B. Werp (H) [18:31:09]: Vi er i ferd med å gå inn i en forhåpentligvis fin påsketid, som dessverre også er en tid preget av villainnbrudd og vinningsforbrytelser for øvrig. Det kan også bli store redningsaksjoner, vi må ha redningsberedskap, så la oss håpe at man med aktualiteten i denne interpellasjonen, og i statsrådets beskrivelse, som vi nettopp har hørt, tar høyde for at vi også har en tilstrekkelig beredskap i påsken, og at vi unngår det vi opplevde ved juletider nå sist, da varetektssituasjonen ble så prekær at gjengangere måtte løslates, som en svært lite velkommen julegave i mange nærmiljøer.

Statsråden understreker at det ikke kuttes årsverk i politidistriktene. Likevel legges det heller ikke skjul på at det er vakanser. Det justiskomiteen får melding om, går ut på at politidistriktene, politimestrene, venter med å ansette på grunn av anstrengt driftssituasjon og driftsbudsjett. For Høyre blir det derfor et paradoks at det er så stor forskjell på den situasjonsbeskrivelsen statsråden gir, og det mange opplever som en meget anstrengt driftssituasjon ute i politidistriktene.

For Høyre er det viktig ikke å drive detaljstyring, så vi er helt enige med statsråden i akkurat det. Men det er likevel viktig for oss at vi har en oversikt som gir oss trygghet for at vi har et politi som er tilstrekkelig bemannet til å møte de til enhver tid eksisterende utfordringene. Den

oversikten er det denne interpellasjonen dreier seg om, å få en situasjonsforståelse som forholder seg til virkeligheten slik at vi igjen skaper trygghet i lokalsamfunnene. Dessverre kan jeg nok ikke si at redegjørelsen fra statsråden var tilstrekkelig i samsvar med situasjonsbeskrivelsen fra distriktene.

Thor Lillehovde (A) [18:34:19]: Jeg registrerer at representanten Oktay Dahl etterlyser synlige resultater av «tidenes satsing på politiet». Etter en nøye gjennomgang av interpellasjonen konstaterer jeg at det faktisk reises seks forskjellige problemstillinger i én og samme interpellasjon. Dette omfatter alt fra nyutdannede politifolk, som etter oppslag i VG må starte sin yrkesaktive karriere på Nav, til FN's og Europarådets kritikk av Norge for manglende varetektskapasitet og bruk av glattcelle.

Spørsmålet om når vi får synlige resultater av denne storsatsingen på politiet, er en oppfølging av en hakkepolitikk som skal bidra til å ta oppmerksomheten vekk fra en politikk som virker. Med dagens regjering, med dagens justispolitikk, får vi mer trygghet, mer synlig politi – og et tilstedeværende politi. Statsråden har nok en gang brukt dyrebar tid på de samme spørsmålene som er reist og besvart gjentatte ganger. Jeg burde derfor ikke ha tatt ordet for ytterligere tidsbruk på en kveld som kan bli relativt lang, men jeg har latt meg friste. Svaret på spørsmålet om når tidenes satsing skal gi synlige resultater, kan gis i kortutgave. Satsingen har medført at politiet har fengslet langt flere enn vi har varetektsplasser til.

Politimesteren i Romerike, i Oktay Dahls eget hjemfylke, sier at det er gledelig og veldig bra at politiet har oppklart 40,5 pst. av forbrytelsene. Nye tall fra Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet viser at antall årsverk i Romerike politidistrikt har økt fra 523 til 565 fra 1. mars 2009 til 1. oktober 2009. Representanten Oktay Dahl behøver altså ikke å reise langt for å se resultater av satsingen på politiet og at det virker.

Dette er det mest håndfaste og synlige resultatet av «tidenes satsing på politiet».

Akhtar Chaudhry (SV) [18:37:28]: La meg begynne med å si at det er gledelig at politiyrket fortsatt er et populært yrke, til tross for at mange har prøvd etter evne å svartmale situasjonen. Hele 3 220 søkere hadde Politihøgskolen som førsteprioritet da søknadsfristen gjennom Samordna opptak gikk ut 4. mars. Dette er gledelig, og det lover godt.

Jeg er videre glad for at den rød-grønne regjeringen har utvidet kapasiteten på Politihøgskolen. I år vil 720 av disse unge søkerne få sitt ønske om å bli politistudenter, og deretter politi, oppfylt. Kapasiteten er som kjent økt fra 240 i 2005 til 720 i år. Det viser at vår regjering er framtidsrettet, og at vi tar kriminalitetsbekjempelsen på alvor.

Mange av oss har registrert at noen ferdigutdannede politistudenter melder seg til Nav. Det er bekymringsfullt. Det er ikke derfor vi utdanner dem. Det er ikke derfor samfunnet bruker masse ressurser på Politihøgskolen. Vi vil jo at de faktisk skal gå inn i politiet.

ten og drive med kriminalitetsbekjempelse og -forebygging.

Jeg blir derfor veldig bekymret når noen på den ene siden melder seg hos Nav – og belaster en allerede presset Nav-etat – og på den andre siden når Tone Vangen, politimesteren i Salten politidistrikt, sier til NRK:

«Vi har fortsatt ledige stillinger i Salten politidistrikt. Det er en slitsom situasjon som vi har hatt over lang tid.»

Dette sa hun til NRK 25. mai 2009.

Men jeg har snakket med Salten i dag. Ifølge Jan Tore Hagnes, administrasjonssjefen der, er situasjonen fortsatt den samme. Det er ikke styrte vakanser, vi får ikke folk, sa han.

13. januar 2010 hadde NRK Nordland et oppslag med følgende overskrift: «Nekter å jobbe i distriktene». Den dagen hadde distriktet i Nordland 23 ledige stillinger. En politistudent, som er sitert med navn i oppslaget, sa følgende om å jobbe på et lensmannskontor:

«Jeg tror nok det kan bli kjedelig og lite utfordrende. Vi vil ut og oppleve ting.»

NRK beskriver situasjonen slik i dette oppslaget:

«Siden det ikke utdannes nok politibetjenter på landsbasis er det ikke noe problem for Jansen, og de andre studentene å få seg jobb der de måtte ønske.»

«Vi er nok litt bortskjemte», sier denne unge studenten. «Når vi kan få jobb andre steder, velger vi bort lensmannskontorene», avslutter hun.

Så det stemmer nok at noen studenter har meldt seg til Nav – ikke fordi politietaten ikke har bruk for dem, men fordi de ikke vil dit jobbene er.

Jeg opplever at det er en felles oppgave for oss alle i denne salen, og for Politiets Fellesforbund, å jobbe for at nordmenn i distriktene også får gode politifolk. Nordmenn som bor i distriktene, har krav på trygghet, de også. Jeg er derfor glad for at flere har satt fokus på dette. Hovedtilsvalgt Jan Tore Hagnes i Politiets Fellesforbund i Salten sa til NRK 28. mai i fjor:

«Det er ei bekymring at vi ikke greier å få søkere til stillinger i distriktene og i Nordland generelt.»

Derfor må vi jobbe aktivt for å øke rekrutteringen til distriktene.

Det bildet André Oktay Dahl prøver å tegne i sin interpellasjon, er halve sannheten. Han vet meget godt at politibudsjettet er styrket med hele 1,3 milliarder kr i år sammenlignet med i fjor. Trekker vi lønns- og prisjustering, er veksten på nærmere 1,2 milliarder kr. Han vet meget godt at politibudsjettet er økt fra 8,7 milliarder kr i 2006 til 11,6 milliarder i år. Han vet meget godt at dette er en økning på hele 32,8 pst.

Jeg begynner å lure nå, som jeg har sagt før: Hva bruker politiet 1,3 milliarder kr på? Det må da være kriminalitetsbekjempelse, for jeg kan ikke tenke meg at de kjøper blomster til hverandre for 1,3 milliarder kr. Da blir det mange blomster! Hvis det er det som skjer, ønsker jeg at vi sender et par blomster til justisministeren, som har jobbet beinhardt for at budsjettet er der det er.

Presidenten: Presidenten vil bare si at 1,3 milliarder kr

i blomster blir litt over det skattemessig tillatte. Det ville utløse skatteplikt for justisministeren, så la oss håpe at det ikke skjer.

Jenny Klinge (Sp) [18:42:57]: Det er alltid viktig og interessant å diskutere politiet, sjølv om eg ikkje er einig i inngangen i denne konkrete debatten.

Det er ingen tvil om at politiet står overfor, og alltid kjem til å stå overfor, store utfordringar når det gjeld å førebyggje, oppdage og oppklare kriminalitet. Så lenge vi har lover, kjem det nok alltid til å vere nokre som bryt dei, og dei pønskar ut stadig nye måtar å ikkje bli oppdaga på.

Derfor har det vore både nødvendig og rett av den raudgrøne regjeringa å satse på politiet, slik vi har gjort. Det er ei formidabel satsing det er snakk om. Når det gjeld påstanden som kjem frå representanten Dahl, om det med ledige politistudentar som ikkje får seg jobb, skal ein ikkje undervurdere den reaksjonen folk får når dei er nyutdanna og ikkje får jobb akkurat der dei ønskjer seg. Men slik er det innafor alle yrkesgrupper. Tek vi utdanning, må vi rekne med at det kan gå noka tid før vi får ein jobb der vi ønskjer. Det som iallfall er heilt sikkert, er at talet på politistudentar har auka betrakteleg, og at det finst jobbar rundt omkring i det ganske land til alle, om dei søker seg dit det er ledig jobb.

Det eg har lyst til å vise til då – for det høyrest nesten ut på representanten Dahl som om det er masseoppseiingar i politiet for tida – er at dersom vi går inn i oppdaterte tal over årsverk i politiet, ser vi endringar frå 1. mars til 1. oktober 2009, altså i løpet av eit halvt år. Eg tillèt meg å vise til konkrete eksempel, først frå Oslo, der talet er gått opp frå 2 368 til 2 487 årsverk, altså ein differanse på 119 i pluss. På Romerike – eit kjent distrikt for representanten Dahl – er talet gått opp frå 523 til 565, altså 42 i pluss. Vidare kan eg nemne at Asker og Bærum har fått 16 pluss, Vestfold 19, Rogaland 58, Sør-Trøndelag 45, osv. På denne lange lista er det nedgang i berre tre distrikt, og nedgangen der er på 1, 2 og 7 færre årsverk. Så tala viser klart og tydeleg det biletet som vi gir, nemleg at det har vore ei satsing. Då kan eg ikkje sjå at det er grunnlag for påstanden om såkalla rosemåling frå interpellanten si side.

Å sikre at alle skal kunne kjenne seg trygge uansett kor ein bur i landet og uansett kven ein er, står sentralt i Senterpartiets justispolitikk. Ulike plassar i landet har ulike utfordringar. Det å styrkje spesialiserte innsatsgrupper mot f.eks. gjengkriminalitet i storbyane og det å sikre at politiet er klart til å rykkje ut i rimeleg tid i alle delar av landet, er to like viktige bitar i heilskapen.

Førebygging er særdeles viktig, og det er viktig å gjere kriminell verksemd vanskeleg og lite lønnsam. Det er sjølv sagt at politiet skal vere synleg og drive haldnings- skapande arbeid.

Det er vel ingen tvil om at det no dessverre er slik at mesteparten av ressursane går med til reaktivt arbeid. Politiets verksemd er i for stor grad hendingsstyrt, og derfor blir denne resultatreforma som ein no arbeider med, viktig. Driftsanalysen skal vise korleis ressursane blir brukte, og kva grep som kan gjerast for å betre resultatata. Det som

eg kanskje særleg vil peike på når det gjeld distrikta, er at det i ulike delar av landet også er forskjellig dekning pr. tusen innbyggjarar. Det er viktig å sjå på korleis ein kan sørge for at alle delar av landet har eit tilstrekkeleg antall årsverk pr. tusen innbyggjarar. Målet til Senterpartiet er at det skal vere to pr. tusen fram til 2020.

Eg vil til slutt leggje vekt på at det er mykje å hente på betre samarbeid mellom politidistrikta og lensmannskontora. Eg legg merke til at Politiets Fellesforbund m.a. taler om behovet for meir fokus på leiarroller i politiet. Ein skal ikkje undervurdere kor mykje det kan vere å hente på ei god organisering og målretta samarbeid, og gode leiarar er ein føresetnad for det. Det konkrete eksemplet frå Romerike, som no har betra resultat sine mykje, kan vere eit teikn på at også andre politidistrikt bør sjå dit for korleis ein kan lykkast.

Tove-Lise Torve (A) [18:47:54]: Det skal ikke være noen tvil om at politiet er årets budsjettvinner, og det er ikke til å stikke under stol at veldig mange sektorer var grønne av misunnelse da de så hvor mye politibudsjettene ble økt med, og man kunne bare drømme om en tilsvarende økning i driftsrammer.

Det er betimelig å minne interpellanten og partiet Høyre om hva de foreslår utover Regjeringens forslag til bevilgninger – det var 140 mill. kr på toppen av det som Regjeringen foreslo. De 140 mill. kr var tenkt til bl.a. utstyr, IKT og seniortiltak, for å nevne noe. Det jeg da kunne tenke meg å stille spørsmål om til interpellanten, er: På hvilken annen måte enn det dagens regjering gjør, ville interpellanten ha disponert midlene dersom han hadde vært justisminister?

Nå er det flere som har vært inne på at situasjonen ikke er slik som interpellanten prøver å framstille den. Vi viser til at det er over 500 nye årsverk bare på et halvt år. Representanten Klinge viste til konkrete politidistrikt og hva slags antall de har økt med.

Når det gjelder politistudentene, har det vært en debatt om de ønsker seg ut i distriktene for å jobbe. Det er jo litt der det ligger, at noen nyutdannede i dag går og melder seg til Nav fordi de ikke får jobb akkurat der de bor, og der de ønsker. Tilbakemeldinger som jeg får fra politistudentene som har vært ute i lensmannskontor i praksisåret sitt, er at det er meget interessant å jobbe på et lokalt lensmannskontor, fordi man får et mye bredere spekter av politioppgaver, og man får brukt mye mer av sin kompetanse ved å jobbe ute på et lensmannskontor. Jeg tror det er veldig viktig at vi framover legger til rette for at flest mulig av politistudentene kan få ut og praktisere i lensmannskontorene.

Så er det jo slik, det var det også for mitt vedkommende, at da jeg var ferdig utdannet sykepleier, fikk jeg ikke jobb akkurat der jeg bodde. Men jeg fikk jobb på en helt annen plass i landet – i Stavanger. Slik er det, og slik tror jeg mesteparten av de nyutdannede politifolkene våre er innstilt på at det må være.

Så lurer jeg på om interpellanten har noen tanker om hvordan man burde ha disponert ressursene, hvis han mener at måten de disponeres på nå, ikke er god nok. Spørsmålet er også om det er slik at Høyre mener at det

er så altfor lite bevilgede penger her, at man kommer til å foreslå å bevilge store summer i revidert nasjonalbudsjett.

André Oktay Dahl (H) [18:51:31]: Jeg legger merke til at mantraet fra regjeringspartiene også når det gjelder dette, er: Vi har aldri brukt så mye penger noen gang. Det er omtrent som når folk reiser til New York og bruker kredittkortet sitt. Da er det veldig mange som kommer tilbake og sier at de har aldri brukt så mye penger noen gang, men de er ikke helt sikre på hvor mye de fikk igjen for bruk av kredittkortet. Det kan omtrent sammenlignes.

Når det gjelder blomster, er det nesten slik at jeg tror justisministeren godt kunne tenkt seg at man brukte 1,3 milliarder kr på blomster til å rose denne regjeringen, for ethvert kritisk spørsmål som blir stilt av folk utenfor dette huset, blir slik besvart at det er tydelig at noen ikke har fått med seg hvordan situasjonen er.

Når det gjelder tallene til representanten Klinge, tok hun for seg noen av de regioner i dette landet som har den største befolkningsveksten, i motsetning til enkelte av Senterpartiets kjernekommuner. Hvis man tar antallet mennesker som flytter hit, versus antallet nye politifolk, så blir ikke politidekningen spesielt bedre.

Jeg skjønner at man synes dette er en unødvendig debatt. Jeg skjønner også at vi har en statsråd som synes det er unødvendig å møte i Stortinget. Men det er faktisk sånn at vi er nødt til å ha en debatt om hvordan situasjonen er. Jeg må si at om våre spørsmål oppfattes som brysomme, så hadde det gjort seg at man viste ørlite grunn evne til å se at man har noen utfordringer, fremfor å klaske tall på tall på tall som egentlig ikke sier altfor mye om hva vi faktisk får igjen, i bordet.

Dette fokuset skal man nå ha på Riksrevisjonen: Hva var det Riksrevisjonen pekte på? Jo, Riksrevisjonen kritiserte først og fremst Justisdepartementet og POD. Det sier jo sitt, at de som skal ha den overordnede styringen av denne etaten, ikke har orden i sitt eget hus. Så må jeg si at da jeg i går så politidirektøren sparke nedover på politidistriktene – noe hun i realiteten gjør – er det kanskje på tide at man rydder i eget hus før man går på politidistriktene.

Så er alt tydeligvis veldig bra. Ja, da er det spesielt at natteravnene i Oslo sier at de advarer folk mot å gå i deler av denne byen. Det er verre enn noen gang, flere våpen i omløp. Vi ser også at det er kommunikasjonsproblemer på Politi-høgskolen. Vi ser at folk som kommer ut av Politi-høgskolen, ikke greier å kommunisere bra nok i sin dialog med sine kolleger i enkelte politidistrikt. Man svekker de fysiske kravene, og da er spørsmålet: Er det fordi det er noe man ønsker, eller er det noe man må gjøre, fordi kvaliteten på dem som søker, ikke er så høy som man kunne ønske?

Til slutt til representanten Torve: Ja, ta en titt på de ni siste budsjettene og sammenlign Høyres politibudsjetter med Arbeiderpartiets politibudsjetter. Da ser man både tall og forslag som viser en helt annen retning, som faktisk tar befolkningens trygghet på alvor, noe Arbeiderpartiet ikke har gjort på minst ti år.

Statsråd Knut Storberget [18:54:36]: La det ikke bli sittende igjen som et inntrykk at jeg og andre ikke skulle

ønske å møte i Stortinget og diskutere disse spørsmålene. Jeg tror jeg ikke har uttrykt meg slik, snarere tvert imot. Det er nettopp i Stortinget vi bør ha denne typen debatt. Å bli tillagt den meningen vil jeg sterkt ta avstand fra.

Det er veldig bra å møte i Stortinget og ta denne debatten, fordi det jo er her vi får en anledning til å brynes når det gjelder både om vi er uenige om fakta, og om vi er uenige om veien videre.

Nå har ikke jeg hørt så mange forslag i debatten som skal peke på veien videre. Vi står jo på mange måter og slåss om fakta – virkelighetsbeskrivelsen. Men det er et par områder jeg syns det er grunnlag for å peke på. Regjeringas satsing på politiet kommer ikke fordi vi mener at alt er såre vel med norsk politi. Da hadde vi latt være å satse. Når vi i høst skal ta opp 720 studenter til Politihøgskolen, så gjør vi ikke det fordi vi syns det er nok politifolk. Vi gjør det fordi vi mener at vi trenger flere, og fordi vi har lagt en strategi fram mot 2020. Jeg har oppfattet at ingen partier i Stortinget har stemt imot at vi skal ha 720 studenter i opptak – verken høyere eller lavere. Visstnok var det et forslag fra Høyre som gikk på 560, eller noe sånt. Men vi får strekke oss og være rause nok til å si at vi sto sammen om 720.

Det gjør vi fordi vi ønsker å satse på politiet framover. At vi ønsket oss 1 000 nye sivile stillinger for å avlaste politifolk som satt inne på kontorene, er ikke fordi vi mener at vi har for lite politikraft ute. En av beveggrunnene som ligger bak, er at vi ønsker oss mer politikraft. Det er da jeg mener det er uheldig at vi har hatt perioder bak oss hvor vi har hatt så lavt opptak til Politihøgskolen at det antallet polititjenestemenn har blitt redusert totalt sett. Flere har sluttet enn dem som har kommet til. Den eneste måten vi kan løse det på, er ved å utdanne flere. Min påstand er at vi faktisk nå er i en situasjon hvor alle politifolk kommer til å få seg jobb hvis de er villig til å flytte på seg. Det er sånn at vi har det høyeste opptaket som skal bidra til at vi nå når de målene vi har satt oss.

Jeg vil også si at det er betydelige satsinger også ellers når det gjelder investeringer – nødnettet, som jeg nevnte tidligere, og DNA-satsingen. Men samtidig understreker jeg veldig at i en periode hvor vi satser veldig mye kroner og personer, må vi ikke miste blikket fra om vi får den effektiviteten ut av det som vi ønsker oss. Jeg vil understreke det. Flere har vært inne på det, også interpellanten. For framtida er vi helt avhengige av å få en debatt om effektivitet og resultater. Det tok Regjeringa initiativet til, som vi varslet i fjor, og som vi nå er godt i gang med – både driftsanalyse og en framtidig resultatreform. Det vil være helt nødvendig i en tid hvor vi har så stor satsing.

Presidenten: Behandlingen av sak nr. 7 er dermed avsluttet.

Sak nr. 8 [18:57:49]

Interpellasjon fra representanten Anders B. Werp til justisministeren:

«Landets ulike domstoler opplever økt tilfang av saker,

eksempelvis økte antallet tvistesaker for Oslo tingrett fra 2 136 i 2008 til 2 661 i 2009, samtidig som antallet fengslinger økte fra 2 741 til 3 522 i samme tidsrom. Det er utvilsomt gledelig at vi etter lang tids konflikt mellom politiet og regjeringen nå har sett en økning i saker som resultat av politiets aktivitetsnivå. En økning i politiets aktivitetsnivå forventes også å føre til et økt ressursbehov i domstolene. Dette står i skarp kontrast til den økonomiske situasjonen vi har i domstolene, hvor det er ansettelsesstopp og kutt i budsjettene som preger hverdagen. Resultatet av dette blir trolig at vi igjen får en økning i saksbehandlingstiden, og at restansene øker.

Hvordan vil statsråden sikre at myndighetenes målsettinger om saksbehandlingstid i domstolene kan nås, i en situasjon hvor domstolene har stort behov for økte ressurser?»

Anders B. Werp (H) [18:59:12]: Vi skal prise oss lykkelig over at vi har et rettsvesen her i landet som nyter stor respekt, og som både har autoritet og tillit. Dette er i seg selv med på å skape trygghet i samfunnet.

Men rettsvesenets solide posisjon kan ikke tas som en selvfølge. Takket være en solid fagkompetanse, god vurderingsevne og myndig rettsutøvelse har domstolene gjennom svært lang tid befestet denne posisjonen.

Domstolene, og dommerne som faggruppe, er lite synlige i den offentlige debatten. Jeg tolker dette som en bekræftelse på at dommerstanden tar sin konstitusjonelle rolle på alvor, og avholder seg fra debattene som kjennetegner den lovgivende og den utøvende makt. Nettopp derfor er det ekstra god grunn til å lytte når dommerne hever røsten og peker på en utfordrende situasjon. Det er nettopp det dommerne gjorde i forbindelse med årets statsbudsjett, og som de fastholder nå.

Vi har akkurat avsluttet en interpellasjonsdebatt om situasjonen i politiet. Den debatten viste at vi har store utfordringer både med de økonomiske rammene i politiet og styringen av midlene. Nå får vi meldinger fra de ellers så sindige representantene for domstolsapparatet om at de økonomiske rammene i domstolene heller ikke er som de burde være. Det er i dag en klar underbudsjettering av domstolene fra Regjeringens side.

I budsjettdebatten for justisbudsjettet, som fant sted i denne sal den 3. desember, uttalte statsråden at IKT-systemene i politiet er på steinaldernivå. Dette er resultatet av lang tids underprioritering. Vi i Høyre frykter at en tilsvarende situasjon er under utvikling for domstolene.

Med denne interpellasjonen ønsker vi derfor å få en debatt om hvordan vi kan klare å unngå dette. Stortinget og vekslende regjeringer har tidligere vært tydelige på at saker med unge lovbytere og varetektsfengslinger skal ha prioritet ved domstolene. Én mulighet er jo naturligvis å fjerne tidsfristene ved disse sakene. Dermed vil domstolene kunne bruke like lang tid på disse som på øvrige saker. Dette er imidlertid en utvikling Høyre antar at svært få ønsker seg.

Resultatet av Regjeringens underbudsjettering av domstolene er at Domstoladministrasjonen nå gjennomfører

ansettelsesstopp landet rundt. For å kunne ansette én eneste dommerfullmektig kreves det skriftlig søknad fra den enkelte domstol. Fra Høyres side setter vi pris på den jobben Domstoladministrasjonen gjør, som vokter av pengesekken. Det er ikke deres feil at pengesekken er for liten.

Domstoladministrasjonen har gitt helt klare tilbakemeldinger om behovet for en budsjettstyrking og spesifisert hvor pengene i så fall skal brukes.

For det første utgjør lønnssetterslepet fra oppgjørene i 2009 alene nesten 40 mill. kr. For det andre, hvis køene av saker ikke skal overstige nivået fra 2008, er det behov for 15 mill. kr allerede i revidert budsjett, med påfølgende 45 mill. kr i 2011 og 30 mill. kr i 2012. Fra Høyres side er vi spente på hvordan statsråden kommenterer disse tallene.

Domstolene har den senere tiden vist at de er i stand til å redusere saksbehandlingstiden. Dette er gledelig, og det er en utvikling domstolene fortjener honnør for. Men er det virkelig slik at domstolene skal straffes for å drive godt? Den økte sakstilgangen av sivile saker vi nå ser, er ikke bare et resultat av tvisteloven alene, siden antallet saker bare fortsetter å øke.

Nå som politikonflikten foreløpig ser ut til å være avsluttet, ser vi som resultat en økning i antall saker fra politiet til domstolene. Domstolene kommer til å bli en flaskehals hvis dagens budsjettnivå videreføres. Slik Høyre ser det, er det to hovedproblemstillinger:

For det første gir det grobunn for uro i befolkningen når mistenkte som politiet mener de har hjemmel til å varetektsfengsle, når de mener behovet er til stede, slippes ut igjen. Dette kan enten være fordi saksbehandlingen er uholdbart lang, eller at det ikke er varetektsplasser å oppdrive.

For det andre har Norge gjentatte ganger fått kraftig korreks fra Europarådets torturkomité for behandlingen av varetektsinnsatte på glattcelle. Fengslede sitter i altfor mange tilfeller lenge i varetekt på glattcelle – i noen tilfeller så lenge at det av Europarådet omtales som torturlignende tilstander. Dette er resultatet av at Regjeringen har overfylt fengslene for å redusere soningskøen. Statsråden har gjennom hele sin virketid vært svært opptatt av å redusere soningskøen – et arbeid han langt på vei har lyktes med. Det har imidlertid også hatt flere konsekvenser som må ha vært klare for statsråden. Belegget i norske fengsler har vært svært høyt og til tider nær uforsvarlig høyt. Over tid er dette veldig krevende for både de ansatte og de innsatte. Varetektskapasiteten har også vært preget av denne prioriteringen fra statsrådens side. På denne bakgrunn framstår det som noe merkelig at statsråden gjerne tar æren for redusert soningskø, men nekter å ta ansvar for en uholdbar varetektsituasjon.

Befolkningens utrygghetsfølelse er en bekymring vi som politikere må ta på alvor.

Da justiskomiteen tidligere i vinter hadde møte med Domstoladministrasjonen og Oslo tingrett, fikk vi også servert to hyggelige historier. Saksbehandlingstiden ved Oslo tingrett har de senere årene falt dramatisk, både for sivile saker og straffesaker. Dette er svært gledelig. Vår

frykt er nå at det gode arbeidet som allerede er nedlagt, resulterer i lavere budsjetter, og at køene dermed vil øke igjen.

Jeg har gleden av å bo i en kommune med en effektiv og god tingrett, Eiker, Modum og Sigdal tingrett. Takket være god og rask saksbehandling bidrar den til en trygghet i lokalsamfunnet. På samme måten bidrar de reduserte restansene i Oslo tingrett, som behandler 20 pst. av sakene i hele landet, til at hovedstaden blir en tryggere by.

Høyre ønsker å legge til rette for at store og små domstoler landet rundt skal ha en ressursituasjon som gjør det mulig å utføre sitt viktige arbeid på en effektiv og god måte.

Mitt spørsmål til statsråden blir derfor: Hvordan vil statsråden sikre at myndighetenes målsettinger om saksbehandlingstid i domstolene kan nås i en situasjon hvor domstolene har stort behov for økte ressurser?

Statsråd Knut Storberget [19:06:35]: Jeg takker for interpellasjonen som jeg synes er viktig. Her står Høyre og regjeringspartiene samlet. Vi hadde det samme budsjettforslaget når det gjaldt domstolene, som også ble vedtatt. Men interpellasjonen er viktig også utover budsjettet, fordi den kaster lys over en litt paradoksal situasjon: Vi avsluttet nettopp en interpellasjon som vel hadde som grunntone at politiet ikke gjorde jobben sin, mens vi nå er over i en interpellasjon som har som grunntone, som formulering «at vi etter lang tids konflikt mellom politiet og regjeringen nå har sett en økning i saker som resultat av politiets aktivitetsnivå».

Ja, jeg er enig i det.

Vi ser bedre og bedre resultater fra politiet. Det er over 1 000 som sitter i varetekt. Det gir seg jo utslag i, som også interpellanten var inne på, en presset varetektsituasjon. Den tar jeg fullt ansvar for. Det er derfor vi nå skal åpne nytt fengsel i Halden med 252 plasser. Det er derfor vi bruker 20 mill. kr ekstra på å bedre varetektskapasiteten, og det er derfor vi – jeg får vel si det sånn – sammen med Høyre må ta det ansvar det er til enhver tid å sikre at domstolene gjør en så god jobb som domstolene faktisk gjør.

Jeg mener at vi har mange helter i kriminalomsorgen, og vi har mange helter i politiet som nå gjør en veldig god jobb. De fortjener et positivt lys på seg. Men vi har sannelig også mange helter ute i domstolene. Vi har Europas raskeste domstoler både i sivile saker og i straffesaker. Det er en utrolig verdi i det å kunne få en rask reaksjon. Vi har ikke lenger en situasjon der folk venter flere år på å komme inn til soning. Vi hadde i en periode nesten 3 000 som svirret ute og ventet på soning, som bidro til at reaksjonene kom altfor sent. Forutsetningen for dette er at domstolene klarer å levere så godt som de faktisk nå gjør.

Jeg vil starte beskrivelsen av budsjettet med å si at driftsbevilgningen for de alminnelige domstolene i 2010 utgjør om lag 1,52 milliarder kr. Det er en økning på om lag 77 mill. kr i forhold til saldert budsjett for 2009. Regjeringspartiene og Høyre valgte med andre ord ikke å kutte i domstolenes budsjetter. I denne økningen ligger det

lønns- og priskompensasjon. Men domstolene er også styrket som følge av nye krav til begrunnelse i ankeavgjørelser, og Høyesterett er styrket med ny dommerstilling. Utover økningen på 77 mill. kr er det satt av hele 195 mill. kr til nye domstolslokaler i 2010, deriblant til Gulating lagmannsrett, som jo har ventet i mange, mange år. Det er derfor ikke riktig å si at det er kuttet i domstolenes totale rammer. Det vil ikke regjeringspartiene – og jeg tror heller ikke Høyre – ha på seg.

Domstoladministrasjonen har imidlertid på eget initiativ, på lik linje med mange andre offentlige etater, innført en midlertidig tilsetningsstopp i domstolene for å omprioritere midler innenfor vedtatt budsjett, fra bemanning og over til økt satsing på IKT, kompetansarbeid og utbedring av domstolenes lokaler. Tilsetningsstoppen er begrenset, og avganger vil bli erstattet i de domstoler der bemanningsbehovet er størst. Å prioritere innenfor domstolenes rammer ved å innføre tilsetningsstopp er noe Domstoladministrasjonen har full anledning til å gjøre som følge av sin uavhengige stilling. Her vil det vel kanskje være mer aktuelt enn noen gang å kritisere Justisdepartementet hvis vi skulle gå inn og overstyre hvordan man i detalj styrer domstolene.

Domstolene har etter mitt syn gjort en strålende jobb med å effektivisere saksavviklingen de siste årene. Oslo tingrett, som ble nevnt, er et særs godt eksempel. Der ligger det mye godt arbeid. Men det er også mange andre domstoler som har levert godt. Det er god kvalitet i avgjørelsene som fattes i norske domstoler. Vi kan være uenig i noen av dem, sånn er det. Men det er god kvalitet, og det er et godt juridisk håndverk som gjøres jevnt over i mange norske domstoler. Begynner man å sammenligne med andre lands domstoler, mener jeg at de norske domstolene står seg meget godt, takket være innsats ikke bare av den nåværende regjering, men også av foregående regjeringer. Dette har vi valgt å satse på.

Saksavviklingsstatistikk fra domstolene i 2009 underbygger momentet om rask saksavvikling. For tingrettenes del er den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for sivile tvister, enedommersaker og meddomsrettssaker godt innenfor Stortingets mål. For sivile tvister og meddomsrettssaker var den gjennomsnittlige behandlingstida rekordrask. Også lagmannsretten er endelig innenfor målet for anke over dom i sivil sak, men i straffesaker er saksbehandlingstida omtrent på samme nivå som i 2008. Det har endog gått så langt at enkelte, særlig advokater, hevder at det går for fort.

Tallene fra 2009 viser imidlertid også, som representanten peker på, at antall innkomne saker i 2009 har økt så mye i flere domstoler at saksbehandlingstida vil kunne stige framover. Det første tegn på dette er den økningen i restanser vi i 2009 har sett i flere av de største domstolene, særlig i Oslo tingrett. Justisdepartementet følger denne utviklingen nøye. Vi har hatt møte med Oslo tingrett spesielt. Jeg skal også besøke flere domstoler umiddelbart etter påske. Vi er i dialog med Domstoladministrasjonen om situasjonen.

Når det gjelder representantens antakelse om at en økning i politiets aktivitetsnivå forventes å føre til et økt res-

sursbehov i domstolene, er det nok riktig at Regjeringas styrking av politiet med et betydelig beløp, som vi var inne på i stedet, vil føre til flere straffesaker. Det er imidlertid viktig å være klar over at deler av styrkingen av politiet også skal brukes til kriminalitetsforebygging, noe som på sikt vil bidra til å redusere domstolenes sakstilfang. Vi ser at enkelte politidistrikter opplever nedgang i kriminaliteten, og får i så måte også nedgang i antall straffesaker. Det er ikke noe mål i seg sjøl å ha mange straffesaker. Målet er å få færrest mulig straffbare handlinger.

I tillegg er det fra Regjeringas side særlig satsing på økt bruk av konfliktråd, som fikk en betydelig økonomisk økning, og mekling som alternativ til domstolsbehandling, som også vil bidra til å kunne lette på situasjonen. Jeg mener derfor at vi skal være oppmerksom på den budsjettmessige situasjonen for domstolene framover. Den følges veldig nøye. Jeg må komme tilbake til dette i de framtidige budsjetter. Jeg kan ikke forskuttere noe. Men samtidig kan vi også her ha blick på hvordan vi bl.a. kan styrke alternative tvisteløsningsmekanismer, særlig gjennom mekling. Ny tvistelov er kommet på plass. Den har et veldig viktig meklingsinstitutt i seg som skal bidra til å få løst saker på et tidligere tidspunkt.

Jeg syns at domstolene, påtalemyndigheten og politiet har mye igjen for å gjøre avviklingen av straffesakene mer rasjonell, bl.a. med tilskjæring av bevislister, få gjort prosessene noe enklere og raskere finne tvistepunktene også i straffesakene, slik at vi ikke får så voluminøse straffesaker som vi har sett flere eksempler på.

Mitt svar til interpellanten i denne runden er at interpellanten reiser viktige spørsmål rundt beskrivelse av domstolene, som vi må følge nøye, og så må man komme tilbake i de framtidige budsjetttrundene. Så får vi se om Høyre og regjeringspartiene fortsatt står sammen om hvor mye penger domstolene skal ha.

Anders B. Werp (H) [19:14:36]: Jeg takker statsråden for svaret. Statsråden innleder med å avlegge Høyre en visitt med hensyn til at vi er tilfreds med at politikonflikten ble løst, og det er vi, det kan jeg underskrive på. Men vi er altså ikke dermed fornøyd med innsatsen fra politisk ledelse for å styrke politiet ytterligere, som forrige interpellasjon gikk ut på.

Statsråden nevner også de 77 mill. kr som budsjettet til domstolene ble økt med. I møte med en samlet justiskomiteé den 23. februar i år fikk justiskomiteen redegjort for en analyse som Domstoladministrasjonen har foretatt, som viser at 67 pst. av de 77 mill. kr går til ren lønns- og prisstigning. Og president, med all respekt, man trenger ikke ha vært finansminister for å forstå at det er forskjell på reelle og nominelle kroner. 30 pst. av de 77 mill. kr går til nye lokaler for Inn-Trøndelag tingrett, ren kompensasjon for lagmannsrettens merarbeid med begrunnelser utgjør 3 pst., en dommerstilling i Høyesterett osv. – det er kort og godt slik at de 77 mill. kr i stor grad går til å dekke kostnadsutviklingen og dekke allerede nødvendige investeringer og bemanningsstillinger. Det er altså nesten ikke midler igjen til å styrke driften av landets domstoler. Statsråden påpeker, på samme måte som i interpellasjo-

nen, betydningen av at vi har et oppgående, dyktig, kompetent, aktivt og effektivt rettsvesen. Så mitt spørsmål blir jo om det er grunn til å betvile – eller mer presist, kanskje: Hva er statsrådets syn på Domstoladministrasjonens beskrivelse av den økonomiske situasjonen, også i lys av budsjettøkningen på 77 mill. kr, som vi er enige om var viktig?

Statsråd Knut Storberget [19:17:36]: Jeg skal være varsom med å forskuttere framtidige budsjetter og desslike. Men jeg har bare lyst til å si at når det gjelder Domstoladministrasjonens innspill til departementet både med hensyn til budsjett og når det gjelder øvrige grep man gjør i domstolene, mener jeg Domstoladministrasjonen opererer med stor troverdighet, for det første ved at man har gjort helt nødvendige grep i domstolene for å få til den raske og gode resultatutviklingen vi har i domstolene. Det er også, som det vel ble antydnet i hovedinnlegget til interpellanten, slik at vi føler vel at det har vært moderate krav som har vært fremmet også fra domstolene, som gjør at man peker på helt nødvendige utfordringer, og det var derfor jeg gikk langt i svaret med å si at dette må vi nå følge nøye, fordi vi ser en økning i antallet saker som kommer. Og da får man jo se hva framtidige budsjetter bringer i forhold til domstolene.

Det er helt vitalt for oss når vi satser så mye på kriminalitetsbekjempelse og straffesaker, enten det er vold, organisert kriminalitet, de vinningskriminelle som reiser rundt – og man ser at man tar mange av dem – at vi har et domstolsapparat som fungerer og håndterer de sakene. Det er mange trekk i tida også som viser oss at vi stadig rettsliggjør mange av de velferdspolitiske utfordringene, som gjør sitt til at mange tunge, vanskelige prinsipielle saker blir brakt inn for domstolene. Jeg mener at den situasjonen vi nå har i domstolene, er en forutsetning for å drive effektivt arbeid av rettslig art, enten det er i kriminalitetsbekjempelsen eller i forhold til sivilretten, og derfor må jeg bare gi uttrykk for at de signaler vi får fra Domstoladministrasjonen, lytter vi til meget nøye.

Stine Renate Håheim (A) [19:19:46]: Jeg deler interpellantens glede når det gjelder aktivitetsnivået hos politiet. Men jeg må innrømme at for meg blir det noe underlig når Høyre i det ene øyeblikket etterspør hvor resultatene av tidenes politiløft er blitt av, for så i det neste øyeblikk å glede seg over en aktivitetsøkning i politiet. Men la nå det være.

Politiet har uten tvil opplevd et løft under den rød-grønne regjeringen, og det har naturlig nok også ført til at flere saker er fremmet for domstolen. Alt henger sammen med alt. Styrking av politiet gir flere saker, det ser vi nå eksempel på, og satsingen på politiet fungerer. Men så er det jo underholdende for en fersk stortingsrepresentant å se at Høyre spør i den ene interpellasjonen og svarer i den andre.

Så har jeg lyst til å understreke at vi må kunne forvente at politiet nå også er i stand til å drive mer forebyggende arbeid. Politiet skal også være med og bidra til å forebygge kriminalitet, og på sikt må vi kunne forven-

te at antall saker som fremmes for domstolene, reduseres.

Når vi nå ser at antall saker til domstolene øker, er det grunn til å være oppmerksom. Jeg er glad for at representanten Werp tar opp dette i en interpellasjon, og jeg opplever at situasjonen i domstolene tas på alvor både fra opposisjonen, fra posisjonen og fra statsråden. Det er utfordringer akkurat nå, men så er det allikevel grunn i dag til å minne oss om at bildet ikke er helt svart. Saksbehandlingstiden i norske domstoler er blant de laveste i Europa, og domstolsstatistikken fra 2009 viser også at saksbehandlingstiden for sivile tvister og for meddomsrettssaker er på et rekordlavt nivå. Det er stor grunn til å rose alle dem som hver eneste dag gjør en viktig jobb i norske domstoler.

Så må vi også evne å se helheten og tenke langsiktig, for det er jo ikke noe mål i seg selv at alle saker skal fremmes for domstolene. Når vi greier å løse sakene før de kommer i domstolsapparatet, sparer vi samfunnet for mye ressurser, og det sparer også den enkelte for den menneskelige belastningen det kan være å måtte møte i en rettsal som f.eks. vitne. Derfor er nettopp ordningen med konfliktråd utrolig viktig. Jeg er glad for at Regjeringen satser på mer bruk av konfliktråd for unge lovbrøyttere, for ungdom som har begått kriminalitet, får en unik sjanse til å forstå hva de faktisk har gjort. De får muligheten til å rette opp skadene og til å få hjelp slik at de ikke kommer opp i lignende situasjoner igjen.

I innværende år styrker Regjeringen bevilgningene til konfliktrådene med 5 mill. kr for å utvide bruken av oppfølgingsteam for unge lovbrøyttere og utprøving av ungdomsstormøter i saker der ungdom har begått alvorlig og gjentatt kriminalitet. Satsing på konfliktråd og meklung er derfor både viktig og riktig, og vi må da også kunne forvente at det vil avhjelpe situasjonen i domstolene på sikt.

Så er det, som statsråden også var inne på, av og til vanskelig når toppene nås på saker i domstolene, å tilpasse bemanningen kontinuerlig. Men jeg er glad for de signalene som kommer fra statsråden, nemlig at vi nå må følge utviklingen på sikt. Jeg tror det er viktig at vi tenker helhet og langsiktighet også når det gjelder situasjonen i domstolene.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [19:23:40]: Jeg forstår at dette er den store skrytedagen for regjeringspartiene, men jeg vil skryte av både den foregående og nåværende interpellant for å ta opp spørsmål som er svært viktige for at vi skal få Justis-Norge til å fungere. Jeg har hørt representanter her si at alt henger sammen med alt. Det er en korrekt observasjon. Derfor er man når man da gir politiet så store ressurser som man har gjort, også nødt til å følge opp i forhold til domstolene.

Justiskomiteen har nå hatt en dialog med domstolene. Flere av oss har vært rundt og besøkt tingretter og lagmannsretter, og vi har også som komité vært i Høyesterett, og da får vi jo en annen beskrivelse enn den hyllesten som representantene for regjeringspartiene har av sin politikk overfor domstolene. Man har hatt en økt sakstilgang i løpet av 2009, spesielt i annet halvår i 2009, og innover i

2010, spesielt for sivile saker. Og det er jo grunn til å anta at hvis effektene av økte ressurser til politiet kommer, vil antallet straffesaker øke betydelig utover i 2010.

Man har behov for økte investeringer i IKT, og det er store behov for tolker. Spesielt hvis statsråden skal lykkes i å fange disse omreisende bandene, er dette store utgifter. Videokonferanseutstyr er også svært viktig for å avlaste politiet, slik at man slipper å kjøre folk til fremstilling fra f.eks. fengselet i Kongsvinger og inn til Oslo tingrett.

Det vi som justiskomiteé har erfart, både i løpet av høsten 2009 og så langt i 2010, er den ærligheten som ledelsen i Domstoladministrasjonen har vist. Det er utrolig verdifullt at vi som stortingspolitikere – og spesielt vi som er i opposisjon, som ikke sitter med den samme informasjonstilgangen som regjeringspartiene – opplever embetsmenn som er så tydelige og sier så klart ifra om situasjonen. Det står det utrolig respekt av.

Det som er mindre imponerende, er jo at statsråd Storbørg og Regjeringen tidlig ble gjort kjent med den vanskelige budsjettmessige situasjonen som domstolene ville komme i nå i 2010. Jeg har her et brev fra Domstoladministrasjonen, datert 1. juli 2009, hvor Domstoladministrasjonens styreleder og direktør uttrykker stor uro rundt den økonomiske situasjonen for domstolene. I tillegg, etter at statsbudsjettet for 2010 ble vedtatt, kom det et veldig alvorlig brev fra Domstoladministrasjonen undertegnet Domstoladministrasjonens direktør, datert den 22. desember 2009, hvor man varsler konsekvensene av budsjettet som ble vedtatt for 2010, med stillingsstopp, stans i investeringer, stans i kursing av dommere osv. Det som jeg synes er kritisk, og det synes jeg at statsråden bør svare på her, er hvorfor justisministeren ikke er i stand til å ta inn over seg de faglige råd som man får fra Domstoladministrasjonen om budsjettsituasjonen.

Det er klart at det å løse situasjonen i domstolene er langt enklere enn å løse situasjonen i politiet, fordi Domstol-Norge er en mye enklere organisasjon. Så her kunne man hvis man hadde tatt disse rådene inn over seg, med enkle grep unngått hele denne interpellasjonen og den situasjonen som vi er i nå. Og det forundrer meg at man med vitende og vilje går inn i en slik situasjon.

André Oktay Dahl (H) [19:29:02]: Jeg synes det er godt å se at nye representanter i justiskomiteen har fått med seg at alt henger sammen med alt. Det er jo det denne debatten egentlig handler om, i forlengelsen av den forrige, nemlig hvordan de ulike delene av straffesakskjeden er koordinert i forhold til hverandre. På fint heter det balanse i straffesakskjeden. Det er et begrep som alle vi i justiskomiteen kan ganske mye om etter hvert, og det er noe som statsråden kanskje var enda mer opptatt av i opposisjon enn han har vært nå.

Ved budsjettbehandlingen foreslo Høyre noe som kanskje hadde vært litt lurt, som man burde se på, nemlig å søke å utrede og gjennomføre en samlet bemanningsplan for hele justissektoren, sånn at de ulike delene kan tilpasses hverandre. Noe som griper inn i den forrige interpellasjonen, og denne, er f.eks. etableringen av Barnas Hus. Både politiet og domstolene peker jo på store økonomiske

og praktiske utfordringer knyttet til bruken av disse, og de gjør jo ikke det uten grunn. Men vi har vedtatt noe politisk, og så har vi ikke sjekket ut om domstolene og politiet nødvendigvis er i stand til å håndtere den utfordringen de har. Dette er et veldig bra tiltak, men dessverre er det en del praktiske ting knyttet til økonomi, avstander, små domstoler, små politidistrikt, kompetanse, osv.

Rekruttering til domstolene kunne vi også tenkes å diskutere noe. Vi ser jo at det er ikke like attraktivt for alle å søke seg til domstolene som det var før. Det blir større konkurranse om arbeidskraften. Dette er noe jeg vet at statsråden er opptatt av, og som han følger med på. Men hvis vi ser spesielt på f.eks. jordskifterettene og lønnsnivået der versus i andre deler av rettssystemet, ser vi at det kanskje er et litt lite spennende navn. Jeg tror kanskje ikke det er bare navnet, men liksom en gammel kultur, som kan virke om ikke frastøtende, så kanskje ikke tiltrekkende for alle de unge menneskene man gjerne skulle hatt dit. Men en stor utfordring fremover er faktisk å sikre nok folk til domstolene som kan ta seg av de store oppgavene som domstolene har.

Så er det ikke så spesielt at man i to interpellasjoner peker på utfordringene når det gjelder politiet. For det skulle selvfølgelig bare mangle, når politiet får mer penger fra et år til et annet etter en politikrise og man får inngått en avtale om å jobbe mer, at det ikke skulle komme mer saker til domstolene. Men problemet er jo at det ser ut som om julekvelden kom på en viss person med tanke på hvor sprengt varetektskapasiteten er. Det sier jo noe om hvorfor man har hatt behov for å utrede mer samlet i justissektoren, sånn at det ikke hver eneste gang kommer som et sjokk at så fort politiet begynner å gjøre en viss innsats igjen etter en konflikt, får man faktisk press på varetektsituasjonen, som gjør at man har sluppet løs – også inntil nylig – folk som er gjengangere.

Når det gjelder sammenhengene i straffesakskjeden: Riksrevisjonsrapporten kan brukes effektivt, og jeg håper jo at det blir en åpen høring om den i kontrollkomiteen. Da er det utrolig viktig å fokusere på nettopp samhandlingen mellom politi, domstol og kriminalomsorg i en sånn høring. For hvis vi bare diskuterer domstolen for seg og politiet for seg, kommer vi til å oppleve akkurat de samme utfordringene år etter år, nemlig at man ikke greier å balansere de ulike delene av straffesakskjeden. Og utfordringen for alle oss i justiskomiteen må jo være at vi bruker litt mer tid på å kontrollere at det vi faktisk vedtar, fungerer. Det er også en del av grunnen til at Høyre her i dag har hatt to interpellasjoner – en om politiet og en om domstolene – rett og slett for å etterprøve om alle lovdene, glansbildene, pressemeldingene som sendes ut, er i samsvar med virkelighetens verden. Så hvis vi kunne bruke litt mer enn en time på kontroll og litt mindre diskusjon på budsjett, kunne vi kanskje oppleve at det ble mer balanse i straffesakskjeden, og at man greide i enda større grad å se grunnen til at det er viktig å diskutere både politiet og domstolene på én og samme dag, selv om det er to forskjellige interpellasjoner. Så jeg vil gratulere nye representanter med å ha fått med seg hvordan ting faktisk henger sammen.

Dag Terje Andersen hadde her overtatt presidentplassen.

Anders B. Werp (H) [19:33:46]: Interpellasjonen dreier seg om å forsøke å være i forkant, slik at domstolene ikke blir en flaskehals i straffesakskjeden. Og sånn at det ikke skal være noen tvil: Høyre vil berømme den innsatsen man gjør i domstolene og i rettsvesenet.

Jeg vil advare mot, som det kom fram i debatten, å forstå det som nå skjer i rettsvesenet, som en midlertidig topp i antall saker. Etter vår mening er det ingenting i tallmaterialet som tyder på at dette er forbigående. Det kan snarere tyde på at den økte saksmengden vil være konstant, og til og med økende, i tiden som kommer. Så her er det viktig at Stortinget og Regjeringen er i forkant, slik at ikke rettsvesenet og domstolene mister den styrefarten de er avhengig av for å møte de utfordringene de til enhver tid står overfor. Det er en viktig kompetanse de besitter, som ikke nødvendigvis lar seg bygge opp i større volum på kort sikt. Vi må holde styrefarten og bidra til det.

Så har også debatten synliggjort at det er et forventningsgap som oppstår når man fra politisk ledelse omtaler satsingen på justisområdet som tidenes satsing og et historisk løft. Det er nettopp det Høyre forsøker å peke på ved disse to interpellasjonene, at det forventningsgapet skaper et problem for oss alle sammen når de som nær sagt møter problemene i det daglige, ikke opplever at de store ordene blir omsatt i handling og med nødvendige ressurser, først og fremst i politiet. Det må vi være forsiktige med, og ikke skape det forventningsgapet. Det samme gjelder ikke minst også for domstolene, at vi tar de signalene de gir, på alvor.

Vi fra Høyre kommer til å følge dette videre. Jeg legger en positiv mening fra statsråden i at dette skal vi også etter beste evne se på i fellesskap.

Statsråd Knut Storberget [19:36:34]: Dette syns jeg har vært en veldig positiv debatt, og jeg stiller meg veldig bak interpellanten, først og fremst fordi jeg brenner for domstolene. Jeg mener at det er en forutsetning – jeg bare gjentar det – for at vi skal lykkes på både de sivilrettslige utfordringene vi står overfor, og også de strafferettslige utfordringene – veldig viktig!

Og det er ingen tvil om at Regjeringa ikke ønsker seg tilbake i en tid da det var ubalanse i strafferettskjeden. Det er helt riktig, som bl.a. representanten André Oktay Dahl påpekte, at det var et begrep vi brukte mye i opposisjon, å få balanse i strafferettskjeden. Det var ikke balanse i strafferettskjeden da det sto 3 000 mennesker og ventet på soning ute i samfunnet. Det var ikke balanse i strafferettskjeden da man utdannet 600 færre politifolk enn det man gjør nå i løpet av en fireårsperiode, og som innebar at man fikk færre og færre politifolk ute i samfunnet. Det var ikke balanse i strafferettskjeden da vi ikke hadde fått godt nok utstyr til politiet, enten det var nødnett, vester eller våpen, som det er investert betydelig i. Det var ikke balanse i strafferettskjeden da man ikke fikk satt i gang investeringene og løftet som Halden fengsel gir oss, for bl.a. å møte varetakssituasjonen. Og det var heller ikke balanse

i strafferettskjeden da vi så de saksbehandlingstidene som var i domstolene, og som nå altså er Europas raskeste, og etter mitt skjønn også noe av det beste vi står overfor.

Dette er jo en situasjon som vi ønsker å videreutvikle, og det er helt riktig som interpellanten sier: Økt aktivitet bl.a. hos politiet, fordi vi har satset på politiet, gir et økt behov inn i domstolene.

Så jeg mener at dette har vært en veldig bra debatt, og den vil selvfølgelig være krevende for oss når vi skal vedta framtidige budsjetter, men jeg lover å gjøre det jeg skal og kan, opp imot det bl.a. å sikre at domstolene får fortsatt økte midler til sin virksomhet, særlig knyttet opp mot IKT – helt åpenbart. Det ble nevnt videokonferanseutstyr av representanten Kielland Asmyhr. Det er avgjørt viktig hvis vi skal kunne spare enda mer politiresurser på transport og desslike. Det er veldig viktig også at domstolene ser de nye instrumentene som man har gitt i strafferettskjeden, på en konstruktiv måte. Jeg er ikke enig i at barnehusene bidrar til å skape mer belastning for politi og domstoler, særlig ikke domstolene. Og mye av de oppslagene man har sett der, har jeg ikke så sans for. At dommere må gå i 10 minutter eller noe sånt for å komme seg til barnehus, er ikke først og fremst et budsjettspørsmål, det må være et kulturspørsmål.

Så blir det også nevnt at vi bør ha en bemanningsplan for hele sektoren. Ja, men det er jo det vi er i ferd med å få. Vi skal ha det i kriminalomsorgen nå, vi har fått det i politiet, og vi skal ha en bemanningsanalyse. Jeg er overbevist om at med de gode signaler vi har fått også fra Domstoladministrasjonen, får vi klare signaler om hvor stor bemanningen også der bør være.

Presidenten: Dermed er debatten i sak nr. 8 avsluttet.

Sak nr. 9 [19:39:40]

Interpellasjon fra representanten Ketil Solvik-Olsen til olje- og energiministeren:

«Kjernekraft har et oppsving i de fleste land. IEAs World Energy Outlook 2009 anslår at kraftproduksjon fra kjernekraftanlegg vil vokse med rundt 110 pst. fram mot 2030. Samtlige av våre naboland diskuterer økt satsing på kjernekraft, Bill Gates vil støtte utvikling av ny kjernekravteknologi, og USAs president har lovet støtte til bygging av nye kjernekraftverk. Dette gir både muligheter og utfordringer for Norge. Thoriumutvalgets rapport fra 2007–2008 var nærmest entydig positiv i forhold til norsk engasjement rundt forskning på kjernefysikk og kartlegging av thoriumressurser. Høringsuttalelsene ga sterk støtte til utvalgets anbefalinger, uten at det reddet rapporten fra en skjebne i departementets støvete skuffer. Utviklingen tilsier at utvalgets rapport bør forelegges Stortinget for en bredere debatt om Norges rolle innen forskning og utvikling av sikker kjernekraft.

Vil statsråden ta et slikt initiativ?»

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [19:40:55]: Utgangspunktet for denne interpellasjonen er to ting. Det ene er verdens

energibehov, det andre er hva Norge kan bidra med. Det er naturlig nok relatert.

Verdens atomkraftindustri opplever nå en voldsom vekst etter mange tiår med relativ stillstand. Det er 57 nye reaktorer under bygging, over 200 under planlegging. Spesielt Kina og India satser stort – India satser veldig stort. Men også i Vesten endrer klimaet seg for nye investeringer. Samtidig forlenges levetiden på mange av de eksisterende 456 reaktorene.

I Norge er dog kjernekraftdebatten mer eller mindre et tabu. Det er uaktuelt å bygge, og det har vært uaktuelt å snakke om å bruke penger på nesten noen aspekter rundt kjernekraft. Statkraft var dristig, og for et par år siden studerte de litt rundt thorium, men da Brennpunkt hadde en programserie om det, skrinla Statkraft sin studie umiddelbart – sånn skal en bare ikke gjøre i Norge – og det til tross for at Norge som nasjon tidlig var langt framme i kjernefysikk og utprøving av kjernekraft, og til tross for at vi er avhengig av kjernekraft for å ha en stabil energiforsyning på hjemmebane.

Denne vinteren, med en vanskelig kraftsituasjon, har illustrert det, når til og med vår statsminister mer eller mindre har anklaget Sverige for ikke å produsere nok kjernekraft, og dermed laget problemer på hjemmebane. Det er jo nærmest en litt paradisk tilnærming all den tid de fleste norske politikere, i den grad de har brydd seg om svensk kjernekraft, har ønsket å stenge reaktorene. Nå har vi altså ikke fått nok av dem.

Så kan det også dog virke som at en har blitt mer bønnhørt enn forventet, fordi den svenske regjeringen på tirsdag la fram en plan om å åpne for å bygge inntil ti nye atomreaktorer som erstatning for eksisterende atomreaktorer, som i dag nærmer seg utløp av levetiden. Selv om antallet reaktorer blir det samme, vil de ha mye større produksjon enn det dagens ti reaktorer har.

Det skjer også ting i Finland. Der vet vi at de bygger et, og har planer om inntil tre flere kjernekraftverk. Det bygges i Frankrike. USA ved president Obama har nettopp gått ut og sagt at de vil gi garantier ved bygging av kjernekraftverk – det er vel da fire stykker han konkret sikter til, men i mange stater er det store planer.

Dette har ikke gått helt problemfritt for seg, for det nevnte kjernekraftverket i Finland har gått betydelig over budsjett og er forsinket, men bransjen regner med at med det omfanget som nå er av prosjekter, vil de også få en læringskurve som gjør at de blir bedre til både å prosjektere og gjennomføre.

Vi ser også at meningsmålinger i Sverige viser at halvparten av befolkningen er positiv til å erstatte dagens kjernekraftverk, ytterligere en fjerdedel vil bygge mer enn det de har i dag.

Satsingene i Sverige og Finland og i mange andre land viser at fornybar energi alene ikke er tilstrekkelig til å dekke verdens behov for energi uten CO₂-utslipp. Kjernekraftverk gir i den sammenheng betydelige kraftvolum både i forhold til kostnader og areal. Obamas garantiordning for kjernekraftverk må også ses i sammenheng med hans satsing på å gjøre USA uavhengig av importert olje daglig, og da ser han at selv om fornybar energi vil bety

mye, vil kjernekraft dog være vesentlig for å klare å innføre de målene.

Energi- og miljøkomiteen har nylig vært i England og blitt presentert for en betydelig satsing på havvindmøller og en tilsvarende betydelig satsing på kjernekraft. Forskjellen var at mens havvindmøllene skulle kunne subsidières med rundt 1 kr pr. kWh, forventet de at kjernekraftverkene skulle stå på egne bein, uten subsidier.

Ifølge det internasjonale energibyrået World Energy Outlook 2009 er kjernekraft den teknologien med størst prosentvis vekst. Når vi ser på EUs bevilgninger til forskningsprogram, der CO₂-rensing ofte dras fram i den norske debatten, er bevilgningene til kjernefysikkforskning i EU større enn den er til CO₂-rensing. I denne sammenheng bør Norge ha mange og betydelige interesser i å være med på det som skjer, og følge kjernekraftutviklingen som skjer i andre land, og bidra til at den blir tryggest mulig. Alle våre naboland unntatt Danmark har kjernekraft, og i alle de nevnte landene planlegger en også ny kjernekraft. En ulykke vil utvilsomt påvirke oss. Kjernekraftverk som eksisterer eller blir bygd, må være tryggest mulig – også fordi vi er avhengig av deres energi for å få en robust energiforsyning i Norden og derved i Norge.

Norge har små, men sterke miljøer innenfor kjernefysikk. Vi var, som jeg sa innledningsvis, tidlig ute med forskning på kjernekraft, og våre miljøer er fortsatt anerkjent innenfor dette arbeidet. Reaktorene på Halden og Kjeller var blant de første som ble bygd, og de er internasjonalt kjent i forskningsøyemed. Det er også en gryende interesse for kjernekraft/kjernefysikk ved våre universitet, og ved NTNU i Trondheim er det nå mulig å ta klasser som går på kjernekraft.

Vår leverandørindustri kan få oppdrag med å dekke behov for kjernekraftindustrien. Et spesielt eksempel der er innenfor betong, der vi har fått mange ting bygd av betong til å anta rare former og flyte. Det er en vesentlig innsats når en bygger ny kjernekraft.

Det Norske Veritas har stor kompetanse innenfor risikovurdering også når det gjelder kjernekraftverk. Haldenprosjektet er faktisk Norges største internasjonale forskningsprosjekt, der det er 100 medlemsorganisasjoner og bedrifter fra 18 land. Til tross for det har altså flere partier i denne sal programfestet at det skal stenges. Det viser litt av utfordringene ved det å i det hele tatt drive med kjernefysikk og kjernekraftforskning i Norge.

Haldenreaktoren ble etablert så tidlig som i 1958. Man forsker på kjernekraftsikkerhet, og det hele ledes av Institutt for energiteknikk og Institutt for atomenergi. Bare det å forske på kjernekraftsikkerhet er så kontroversielt i Norge at enkelte partier vil stenge den ned. Halden-miljøet er ledende på design av kontrollrom og på opplæring av operatørene i kontrollrommene. De er ledende når det gjelder forskning på sikkerhet i brenselet. De ser hvordan brenselstavene reagerer på ulike former for påkjenninger som trykk og varme mens reaktoren er i gang. Det er faktisk den eneste reaktoren i verden hvor man gjør sånt.

Tilliten til de norske miljøene er spesielt stor, kanskje bl.a. fordi Norge er uavhengig og selvstendig i forhold til de store kjernekraftselskapene. Vi har altså ingen egen-

interesser som kjernekraftnasjon som prioriterer det noen kan oppfatte som en hemmelig agenda. Og når verden nå satser på kjernekraft, uansett om man liker det eller ikke, bør Norge bidra så godt vi kan.

Thoriumutvalget la fram sin rapport i februar 2008. Den ble sendt ut på en omfattende høring, og det er kommet inn ganske mange høringssvar.

(Brannalarmen går.)

Presidenten: Det betyr at alle må ut, og representanten Solvik-Olsen vil selvfølgelig få ordet hvis og når vi kommer inn igjen.

Møtet avbrutt kl. 19.49.

Stortinget gjenopptok sine forhandlinger kl. 20.13.

Presidenten: For dem som måtte lure, kan presidenten informere om at det var stekeos på kjøkkenet som gjorde at brannalarmen ble utløst, det var ikke diskusjonen om eventuell strålefare knyttet til radioaktivitet eller den type ting.

Ketil Solvik-Olsen var i ferd med å gjennomføre sitt innlegg, og får anledning til, med noe romsligere tid, å slutføre det.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [20:14:28]: Takk, president.

Til glede for nye lyttere kan jeg si at vi har hatt en gjennomgang av kjernekraftsituasjonen med mange nye kjernekraftverk under planlegging og bygging, at verdens energibehov nok vil bli dekket av mer kjernekraft enn det det har vært, at norske kjernekraftmiljøer har både vært tidlig ute og bidratt mye i prosessen allerede fra 1950-tallet, og at vi har et anerkjent miljø, spesielt rundt Halden og Kjeller når det gjelder utvikling av kjernekraftsikkerhet. Da kom jeg fram til det som egentlig er poenget med interpellasjonen, nemlig å utfordre Regjeringen i forhold til Thoriumutvalgets arbeid, som jeg mener var en god pilar og premissgiver for slik Norge burde fortsatt arbeidet med kjernekraft – ikke med mål om å bygge noe så fort som mulig, en slik debatt vet jeg ville bli avsporet umiddelbart. Og det er heller ikke noe poeng med hensyn til vår nasjonale energiforsyning. Med de naturressursene vi har, kan vi utnytte vann, vind, bioenergi og gass – og gjerne ting til havs og langt nede i jorden – på en bedre måte. Det dekker vårt behov, uten at vi behøver å diskutere kjernekraft på norsk jord. Men med den situasjonen som er rundt oss, er det interessant. Thoriumutvalget studerte en ressurs som blir et supplement til uran, som altså gjør at energiforsyningen blir enda mer fleksibel og enda mer robust, og ikke minst påpekte man hvordan Norge kan bidra i forskning og utvikling både rundt thoriumteknologi og også i forhold til mer tradisjonell kjernekraft med tanke på utvikling av tredje generasjons kjernekraftverk og fjerde generasjons kjernekraft. Tredje generasjon bygges jo nå i Finland. Utvalget pekte på behovet for å øke våre – skal man si – humane ressurser gjennom studier ved universitetene og å la våre kjernefysikkmiljøer få være med i Euratom. Thoriumutvalgets rapport var sånn sett både jordnær og nyansert ved at det var disse problemstillingene man diskuterte.

Thoriumutvalgets rapport ble sendt ut på en bred høring, og man fikk ganske mange gode høringsinnspill – et femtital, hvis jeg ikke husker feil – der det vel kun var miljøbevegelsen som var kritisk. Blant alle de andre, både næringsaktører, forskningsaktører og academia, var det en positiv holdning til det Thoriumutvalget uttalte – ikke en positiv holdning som skal tolkes dit hen at nå skal vi bygge kjernekraft, men en positiv holdning til at dette er et tema og en ressurs der Norge har et potensial til å være en bidragsyter, og der vi har små, men robuste miljøer som kan videreutvikles.

Vi vet, som jeg nevnte tidligere, at på NTNU er det nå mulig å studere litt rundt kjernefysikk, og det er folk som tar mastergrad rundt temaet. Det er jo lenge siden det skjedd sist, og det er et uttrykk for noe positivt.

Jeg ønsker at statsråden sier litt om man har noen visjoner rundt dette: hvordan Norge skal bidra, og sørge for at Halden-miljøet føler en trygghet for at de ikke vil bli nedlagt som følge av motstand mot kjernekraftverk i Norge, men at man ser på det de bidrar med som så verdifullt at det er noe man vil garantere for i framtiden og faktisk stimulere, likeså at man kan utvikle et miljø som på tvers av forskningsmiljøene, næringslivet, academia og politikken står sammen om at her skal Norge bidra. Ikke at dette må gå på bekostning av det vi satser på når det gjelder fornybar energi, men dette skal være én av de pilarene der vi er med og bidrar som energinasjon. Vi skal huske på at når IEA snakker om dette området, er kjernekraft ett av de fire temaområdene. Dette temaområdet blir dessverre utelatt i den norske debatten, men det bør herved inkluderes.

Statsråd Terje Riis-Johansen [20:19:00]: Vi får se om jeg har mer flaks med å kunne framføre resonnementene i sammenheng.

Jeg har lyst til å starte med å si at representanten Solvik-Olsen har et viktig poeng i innledningen til sitt innlegg med tanke på at energibehovet kommer til å øke betydelig framover. I internasjonal sammenheng betyr det økte investeringer i alle energikilder, også – som representanten sier – kjernekraft. Så mener jeg at ikke det betyr at Norge skal satse på det.

Norge er en energinasjon. Vi bærer stolte tradisjoner. Vi har over 100 års erfaring med vannkraft, vi har over 40 års erfaring med olje og gass. Vi er verdens tredje eksportør av gass, syvende størst på oljeeksport og sjettestørst på vannkraftproduksjon. Det betyr at vi bidrar til verdens energiforsyning – langt utover vårt folketall – men vi bidrar som kjent ikke når det gjelder kjernekraft.

Tidligere i dag holdt nærings- og handelsministeren og jeg en pressekonferanse sammen med General Electric om investeringer innen havvind i Norge. GEs beslutning om å etablere seg ytterligere i Norge er en stor seier for Norge, og det er ikke minst en illustrasjon på at norsk kompetanse og norsk næringsliv er i tet internasjonalt. GE kommer til å investere betydelige beløp innenfor forskning, utvikling og også demonstrasjon og produksjon av havvindturbiner i Norge i årene framover. Det er en satsing som betyr at vi får nye høykompetansesarbeidsplasser i Norge. Selskapet skal bygge opp et teknologisenter for havvind i Oslo

og planlegger også å øke produksjonen av vindturbiner i Verdal.

Hvorfor gjør de dette i Norge? Jo, fordi våre bedrifter og forskningsinstitusjoner har ferdigheter i verdensklasse innenfor de områdene man etterspør. Det er troen på at kombinasjonen offshore- og energikompetanse og marin kompetanse vil gi dem et konkurransefortrinn som gjør at denne investeringen finner sted. I tillegg har vi gode rammebetingelser og en offensiv politikk på området.

Når det gjelder kjernekraft, har representanten Solvik-Olsen tatt opp det spørsmålet ved ulike anledninger de siste årene. Sist gang vi diskuterte dette, var i Stortinget 2. desember 2008 i forbindelse med et representantforslag.

Globalt er kjernekraft en viktig del av energibalansen i dag – det samme også i Europa. Det er riktig at en rekke land ser på mulighetene for å trappe opp sin satsing på dette området. I tillegg ser flere land, som ikke har kjernekraft i dag, på mulighetene for å bygge slike anlegg.

En forutsetning for økt utbygging av kjernekraft framover er at kjernekraften oppleves som trygg. Katastrofene i Harrisburg i 1979 og i Tsjernobyl i 1986 har gjort menneskeheten smertelig klar over det.

Representanten Solvik-Olsen tar til orde for en bred debatt om «Norges rolle innen forskning og utvikling av sikker kjernekraft».

Vi har i lang tid forsket på kjernekraft, som også representanten var inne på, men da i all hovedsak innenfor sikker drift og avfallshåndtering. Reaktorene i Halden og på Kjeller kom i drift allerede på 1950-tallet. Jeg synes det er interessant at denne kompetansen har gitt betydelig merverdi, bl.a. har Institutt for energiteknikk nå fremragende miljøer innen materialteknologi takket være disse reaktorene. Vi bevilger betydelige midler til forskning på sikkerhet knyttet til kjernekraft i Norge i dag. IFE mottar nærmere 40 mill. kr til dette i år.

Men jeg vil understreke at politikken på dette området ligger fast. Jeg ser det ikke som aktuelt å gjøre mer på området. Jeg hørte også representanten Solvik-Olsen si at dette ikke er et spørsmål om å bygge kjernekraftverk i Norge nå. Det mener jeg absolutt ikke er nødvendig, og jeg vil heller ikke ta til orde for at forskningssatsinga skal trappes opp på bekostning av andre områder. Innstillinga som Stortinget sist gang avga på dette området i en tilsvarende sak, viser at det heller ikke var noen støtte i salen til det.

Men jeg ønsker å kommentere noe mer rundt dette. Spørsmålet om thorium, som representanten tar opp, og Thoriumutvalgets rapport fra 2008, er sånn sett en ramme rundt dette.

Det er riktig, som representanten Solvik-Olsen sa, at utvalget var positiv til at Norge burde trappe opp sin kjernekraftaktivitet. Det er også riktig at mange av høringsuttalelsene var positive. Men sjøl om det skulle være en del som har en slik oppfatning, betyr ikke det at jeg mener det er riktig av Norge å bruke betydelige ressurser på å jobbe innenfor kjernekraftområdet. I mine øyne gir heller ikke Thoriumutvalgets rapport grunnlag for verken å støtte eller avvise thorium til energiproduksjon på lang sikt.

For det første er det usikkerhet rundt de norske fore-

komstene og verdien av dem. For det andre så eliminerer ikke thorium til bruk i kjernekraftproduksjon problemet med restprodukter, sjøl om problemet etter all sannsynlighet er mindre. For det tredje gjenstår det betydelig forsknings- og utviklingsarbeid før thoriumbasert kjernekraft kan bli en realitet.

Det betyr – med denne rammen rundt som består i at vi er en stor energinasjon, men samtidig et lite land – at vi må prioritere. Vi kan ikke satse på alt. Jeg synes den visitten vi hadde til dagens presentasjon sammen med GE er et godt eksempel på at når vi satser på det vi faktisk har kompetanse på, så klarer vi å utvikle oss til å bli verdensledende på områder innenfor energi. Vi ser det generelt på energifeltet nå at vi på en rekke områder er i front teknologimessig. På olje og gass er det ingen tvil om at vi er det. På karbonfangst og -lagring er vi også i verdens toppen når det gjelder utvikling og teknologinivå. Vi ser også på nye teknologier, som saltkraft – hvor Statkraft er i front – og på utvikling av ulike havstrømsgeneratorer/tidevannsgeneratorer. Her har vi miljøer i Norge som er i verdenstoppen, og vi har som kjent også den eneste flytende havvindmølla i Norge. Så har vi leverandørindustri innenfor solceller, som er i verdenstoppen, og på energieffektivisering er vi heller ikke dårlig stilt med tanke på kompetansenivå.

Jeg mener dette viser at vi har gjort mye rett med hensyn til å utvikle områder hvor vi har kompetanse og hvor vi har muligheten til å være i verdenstoppen, og jeg mener det ville være feil å skulle fragmentere satsinga vår mer framover. Jeg hører representanten Solvik-Olsen si at dette ikke skal gå på bekostning av noe. Det er mulig at en kan tillate seg å si det. Jeg kan ikke gjøre det i min posisjon – det er alltid en avveining mellom ulik ressursbruk. En kan ikke bare si at en skal satse mer på noe og samtidig mene at en skal satse like mye på alt annet. Det er ikke slik verden er når det kommer til stykket og en skal vurdere ressursbruken på ulike felt. Jeg mener å ha oppfattet også i andre debatter om energi i denne salen at samme representant har ment at det skulle satses betydelig mer også på andre områder. Det handler om å prioritere, det kommer vi ikke bort ifra. Da mener jeg det vil være feil nå å kanalisere mer ressurser inn på et område hvor vi ikke har de samme forutsetningene for å være i verdenstoppen som vi har på de områdene jeg nå nevnte.

Vi har en offensiv politikk når det gjelder å møte utfordringene knyttet til miljøvennlig energiproduksjon. Vi har hevet budsjettene på dette området også når det gjelder forskning, og vi har fulgt opp både klimaforlik og enkeltbudsjetter når det gjelder både å bruke mer penger på eksisterende ordninger og å opprette ordninger som f.eks. Forskningssentre for miljøvennlig energi, som skal bidra nettopp til å løfte de ulike områdene jeg har nevnt, ytterligere i tiden som kommer.

Så for meg handler dette om prioritering. Jeg mener vi skal prioritere områder der vi er sterke, der vi har en vesentlig industri, der vi har forskningsaktører som – sammen med våre politiske ønsker – har en ambisjon om å løfte nivået videre framover. Vårt bidrag for å møte verdens energibehov, for å møte klimautfordringene, må der-

for først og fremst være konsentrert om de områdene der vi faktisk allerede er helt i verdenstoppen.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [20:28:34]: Jeg registrerer et svar som jeg selv synes er svært skuffende, men som gjerne lever opp til tidligere energiminister Åslaug Hagas ånd. For jeg mener det er mange brister i de argumentene som fremmes. Noe av grunnlaget for at jeg reiste denne debatten, er at jeg mener at Norge har et miljø som er i verdensklasse, som kan bidra på dette. Halden-miljøet er i verdensklasse når det gjelder sikkerhet, når det gjelder det å utforme kontrollrom, når det gjelder det å teste sikkerheten ved reaktorene mens de er i drift – det kan videreutvikles. Der er vi ledende. Det betyr ikke at du trenger å ta hele ingeniørkunnskapen som ligger i oljebransjen, i vindmøllebransjen og vannkraftbransjen og overføre det dit. Dette er spesialkompetanse. Men det er gjerne et kapitalkrevende område, som ikke dermed trenger store prioriteringer ressursmessig, men det hadde nok vært greit.

Vi er i verdensklasse når det gjelder betong. Det at vi får ting av betong til å flyte ute i havet, det at vi vet hvor viktig betong er som fundament – noe som har vært et av de store problemene på Olkilouto i Finland – burde være en inspirasjon for norsk næringsliv og for myndighetene. Strømningsteknikk/strømningsfysikk er jo svært viktig for oljebransjen. En del av de professorene jeg har snakket med, sier at den dagen oljeingeniørene blir arbeidsledige, trenger de et kveldskurs – da er de klare til å drive med kjernefysikk. Dette er sagt veldig enkelt, det er jeg klar over, men det sier litt om at vi har et grunnlag som også kan utnyttes i denne retningen.

Prioritere – ja, jeg kan godt prioritere. Rød-grønne politikere har sagt at det er billig å bruke 27 milliarder kr på å rense Kårstø. Jeg skal ikke forlange 27 milliarder kr til kjernefysikkforskning i Norge, men 1 pst. av det hadde vært fornuftig som en start. Men bare ved å si at Mongstad er vår månelanding – for å bruke Regjeringens terminologi – for CO₂-rensing, og så skal vi ta de pengene fra Kårstø og dedikere dem til klima- og energiforskning, hvorav en del går til kjernekraft, har jeg prioritert allerede.

En kan ha store visjoner om havvindmøller. Jeg synes også det er spennende det som skjer med GE, for all del. Men jeg registrerer at denne statstråden i denne sal den 11. mars 2010 sa at han ikke trodde det kom til å bli bygd kommersielle havvindmøller i Norge de neste ti årene. Ergo ligger det veldig langt fram i tid. Det vi merker oss når vi reiser rundt om i verden, er at de som skal satse på havvindmøller, snakker om subsidier, og de som skal satse på kjernekraft, sier at dette skal stå på egne bein. Da må vi spørre oss selv, hvis vi skal legge vår kapital i noe som har markedspotensial: Er det der subsidiene er størst, eller er det der man står på egne bein at markedspotensialet er størst? Utfordringen her er at havvindmøller har sin funksjon. Men hvis en ikke får ned kostnadene, vil de bli utkonkurrert av kjernekraft, og da gir det ikke veldig mye inntekter for oss på lang sikt. Det var bare en betraktning.

Statsråd Terje Riis-Johansen [20:31:51]: Det er et svært defensivt budskap som representanten Solvik-Olsen

avslutter sitt innlegg med her nå. Essensen er, så vidt jeg kan høre, at fornybar energi – som offshorevind – er for dyrt, vi får la det ligge og prioritere eller i alle fall bruke mer penger på det som på kort sikt er lønnsomt. Realiteten er at nettopp offshorevind er et glitrende eksempel på et område hvor det trengs prioritert satsing fra ulike lands myndigheter for å få ned kostnadene og få opp teknologinivået for å kunne nyttiggjøre seg den fornybare energiresursen i framtida. Det er et veldig godt eksempel på en prioritering vi står overfor. Jeg hører underliggende i det representanten Solvik-Olsen sier, at han synes at det er litt for kostbart, en litt for lang vei å gå, nå å skulle bruke ressurser på offshorevind. Jeg er uenig i det, fordi jeg mener det ligger en stor framtid og venter på oss der, men vi kommer ikke dit uten myndighetsinvolvering. Så ser vi da gjennom det vi nå har fått til med GE, at ved å ha teknologimiljøer på det området er vi også attraktive for utenlandske selskaper. Vi kan bygge videre på det, få opp en klynge/cluster rundt teknologi på offshorevind. Det er et kjempegodt eksempel på hvorfor vi må prioritere, og hvorfor vi må ville noe innenfor energisektoren inn mot områder som vi mener vi skal komme lenger på i framtida enn der vi er nå.

Jeg er ikke i tvil om at hvis vi valgte den enkle vei, ville det å sette opp kjernekraftverk i Norge på kort sikt være en rimeligere løsning. Det å få noen gjennombrudd i forhold til forskning kunne også godt hende lå tettere på innenfor kjernekraft enn innenfor offshorevind. Men jeg er uenig. Det er den prioriteringa vi skal ta, for jeg tror og mener veldig sterkt at de teknologiskrittene vi må ta innenfor f.eks. offshorevind, er nødvendige å ta i forhold til hva verden krever framover.

Marianne Marthinsen (A) [20:34:22]: Jeg vil også starte innlegget mitt med å gi representanten Solvik-Olsen grunnleggende rett i hans innledende analyser rundt verdens energibehov. Men enigheten stopper også der. Å hevde at representanten Solvik-Olsen er en lunken tilhenger av atomkraftverk på norsk jord, ville ikke være å fortelle sannheten. Solvik-Olsen er kanskje det nærmeste vi kommer en utrettelig aktivist for atomkraft i Norge. Det er ikke første gang det kommer til uttrykk i stortingssalen. Det blir hevdet at atomkraftverk basert på thorium ikke kan sammenliknes med atomkraftverk basert på uran, fordi thoriumbaserte kraftverk ikke har de samme utfordringene knyttet til seg. Det mener jeg er å underslå viktige fakta. Min og Arbeiderpartiets motstand mot atomkraftverk på norsk jord er ikke et resultat av et standpunkt bygd på dogmer og misforståelser, eller fordommer, for den saks skyld. Motstanden er mangesidig, men kan oppsummeres langs to hovedlinjer.

Punkt én: Norge er en stor energinasjon med særlige fortrinn innenfor energi knyttet til petroleum og fornybar energi. Samtidig er det slik at når man ikke har ubegrensede ressurser til rådighet, det være seg kloke hoder eller andre ressurser, blir det faktisk en diskusjon om prioriteringer. Arbeiderpartiet er kjennetegnet nettopp ved vår evne og vilje til å foreta valg gjennom prioriteringer. Det er grunnen til at vi har valgt to hovedspor for vår framti-

dige energisatsing, satsing på karbonfangst og -lagring og utbygging og utvikling av fornybar energi. Representanten Solvik-Olsen har selv gjentatte ganger i denne salen trukket fram IEAs rapport, som sier at vi kommer til å være avhengig av fossil energi i mange år framover – selv om jeg må si at jeg synes det er interessant at representanten i denne sammenhengen er opptatt av å gi oljeingeniørene noe å gjøre etter at oljen tar slutt. Men vi kommer til å være avhengige av fossil energi i lang tid, og da er CCS en ekstremt viktig brobygger over til det fornybare. I løpet av kanskje 40–50 år kommer vi til å se et paradigmeskifte i verdens energiforsyning, nye fornybarteknologier kommer til å få sitt gjennombrudd. Og ja, vi har forekomster av thorium i Norge, men det kan bare ikke sammenliknes med de forekomstene vi har av vind, bølger, saltvann, sol og biomasse.

Dette handler om hvordan vi styrer de begrensede forskningsressursene vi har. Vi er overbevist om at det er fornybarteknologien som er framtida. Jeg hører til blant dem som er veldig glad for den nyheten vi fikk i dag om at GE kommer med sin havvindsatsing til Norge, som bl.a. vil føre til at vi får et stort teknologiutviklingscenter på dette i Oslo.

Punkt to: Til tross for at thorium framstår som en bedre teknologisk løsning enn konvensjonell atomkraft basert på uran, er det betydelige utfordringer knyttet til dette materialet som heller ikke er løst. Én faktor er avfallsproblematikken. Store mengder radioaktivt avfall skal både håndteres og lagres. En rekke land i verden som har satset på atomkraftverk, har ikke løst denne utfordringen på en tilfredsstillende måte. Vi snakker tross alt om radioaktivt avfall som med uønsket spredning har katastrofale følger – avfall som har en nedbrytingstid på hundrevis av år, og kanskje lenger enn det.

En annen faktor er at installasjonene i seg selv er en potensiell fare i gitte situasjoner. Vi vet f.eks. at atomkraftverk kan være gjenstand for terrortrusler, menneskelige feil, osv. Så er jeg klar over at nedsmelting ikke lenger er noe problem når man snakker om thorium, men en eksplosjon vil uansett medføre avfall på avveier. Ønsker vi virkelig å utsette oss selv for disse betydelige utfordringene når det ikke er nødvendig? Svaret på det spørsmålet er fra Arbeiderpartiets side et veldig entydig nei.

Mens vi diskuterer thorium, er det flere land som har tradisjonelle konvensjonelle kjernekraftverk under bygging rundt om i verden. Vi kommer til å ha tilgang på billig uran i verden i mange, mange år framover, kanskje flere tiår. Det er ikke situasjonen for thorium. Atomkraft er en utrolig betent diskusjon i EU, og jeg skulle ønske at Fremskrittspartiet i større grad tok stilling i den debatten. Her snakker vi altså om at en eller to generasjoner kan skape et avfallsproblem for 10 000 generasjoner etter oss. Hva er egentlig Fremskrittspartiets holdning til konvensjonell kjernekraft? Det diskuteres veldig sjelden i denne sal, og det bør vi også få et svar på.

Siri A. Meling (H) [20:39:37]: Vi har den siste tiden ved flere anledninger diskutert de kortsiktige utfordringene knyttet til energiforsyningen i Norge, etter en vinter der

prisene har gått til himmels i deler av landet. Dette har vært viktige debatter, og det bør være en prioritert oppgave å finne gode løsninger på disse utfordringene.

Dagens debatt dreier seg derimot om de langsiktige mulighetene for Norge som energinasjon. Det dreier seg om mulige løsninger for hvordan verden skal klare å komme seg over fra dagens bruk av fossile energikilder, med de konsekvenser det kan ha for klimaet og livsvilkårene på jorden, og over til fremtidens utslippsfrie energikilder. Den største utfordringen verden står overfor i dag, er å kombinere utviklingslandenes og de raskt voksende nyindustrialiserte landenes – som Kina, India og Brasil – økende energibehov i årene fremover med at vi samtidig er nødt til å redusere utslippene av klimagasser for å redde klimaet, og dermed livsbetingelsene, her på jorden.

For å møte denne utfordringen må vi komme bort fra forbrenning av fossile energikilder på sikt og over på utslippsfrie energikilder. Her vil fornybare energikilder som vannkraft, vindkraft, bioenergi og solenergi måtte spille en viktig rolle. Det er viktig med en fortsatt satsing på disse energikildene både gjennom forskning og teknolog utvikling, prising av CO₂-utslipp fra fossile energikilder, og støtte til fornybar energi gjennom grønne sertifikater.

Imidlertid vil også kjernekraft spille en viktig rolle. Allerede i dag spiller kjernekraft en stor rolle i verdens energiforsyning. Kjernekraft sto i 2007 for om lag 6 pst. av verdens primære energiforsyning. Dette er en økning fra under 1 pst. i 1973. Med fokus på klimautfordringen er det trolig at produksjonen av kjernekraft i verden vil øke betydelig også i årene som kommer.

Selv om vi ikke har kjernekraftverk her i landet, er faktisk kjernekraft også viktig i Norges energiforsyning. Jeg vil minne om at det faktisk var bortfallet av svensk kjernekraft på grunn av driftsproblemer og nødvendig vedlikehold som var hovedårsaken til de svært høye strømprisene særlig Midt-Norge opplevde i vinter. Vi med vår vannkraftbaserte kraftproduksjon fikk tydelig demonstrert hvor avhengig vi er av import av kjernekraft fra våre naboland i perioder av året med lite nedbør og vann i magasinene. Vi bør derfor være varsomme med å være altfor bastante i vår avvisning av kjernekraft. Det kan lett virke litt skinnhellig. I de kommende årene vil ny kjernekraftproduksjon i Finland være en viktig bidragsyter til at det nordiske kraftmarkedet er i ferd med å opparbeide seg et betydelig kraftoverskudd.

Problemene med kjernekraft er velkjente. Det går på lagring av svært farlig radioaktivt avfall i hundrevis av år fremover, faren for alvorlige ulykker som kan få store konsekvenser, og faren for at radioaktivt materiale kan bli brukt til utvikling av kjernevåpen. Dette er alvorlige innvendinger mot kjernekraft og grunnen til at det for Høyre ikke har vært aktuelt å gå inn for kjernekraft i Norge med dagens teknologi.

I fremtiden kan dette imidlertid se annerledes ut. Utviklingen av saltsmeltreaktoren, med thorium som energikilde i stedet for uran, er spennende og kan redusere motforestillingene mot kjernekraft. Saltsmeltreaktoren gir mindre avfall med lang halveringstid, sikkerheten er langt bedre enn ved tradisjonell kjernekraft, og tho-

rium kan ikke brukes til kjernefysiske våpen. Samtidig er energipotensialet enormt.

Det er hevdet at saltsmeltedreaktoren kan være den sivile energimekanismen som både fjerner Tsjernobyl-skrekken og løser klimautfordringen. Dette er derfor en energikilde Høyre mener det er viktig å se nærmere på. At vi i Norge dessuten kan sitte med noen av verdens største thoriumforekomster, gjør det ikke mindre interessant å utvikle denne teknologien. De norske ressursene av thorium har et potensielt energiinnhold som er omtrent hundre ganger så mye som all olje vi hittil har produsert på kontinentalsokkelen, pluss alle gjenværende reserver. Det er altså et enormt energipotensial vi her snakker om.

Høyre støtter derfor initiativ for å forske på og utvikle kjernekraft i Norge med thorium som brennstoff. Jeg er derfor glad for at interpellanten tar opp dette temaet i dag.

I januar 2008 kom det regjeringsoppnevnte Thoriumutvalget med sin rapport. Det var en god rapport, skrevet av de fremste norske og internasjonale ekspertene på thoriumteknologi. Det er viktig at denne rapporten ikke bare forsvinner ned i en skuff, slik jeg dessverre har inntrykk av at den har gjort hos Regjeringen, men at den faktisk fører til at denne energikilden og de muligheter denne gir, utvikles videre gjennom forskning og demonstrasjonsprosjekt. Regjeringen er tilsynelatende villig til å bruke titalls milliarder på sine månelandinger, men når det gjelder utvikling av thoriumteknologi, som kan gi et minst like viktig bidrag til å møte klimautfordringen – i hvert fall på sikt – ser Regjeringen ut til å være helt passiv.

Snorre Serigstad Valen (SV) [20:44:56]: Det at det bygges kjernekraftverk rundt om i verden, som representanten Solvik-Olsen redegjorde svært grundig for før alarmen gikk, er ikke nødvendigvis et argument for å starte en debatt om utvikling og bygging i Norge. Med de forutsetningene Norge har for å videreutvikle vår status som stormakt innen ren fornybar energi, er det ikke nødvendigvis lurt å dreie fokus over på andre, svære investeringer. Men det er kun et praktisk argument. Langt mer avgjørende er det at kjernekraft er en svært problematisk kraftkilde, og det er nok ikke med liv og lyst og stor glede at mange land har gjort seg avhengige av kjernekraft.

Vi vet av vår egen historie at kjernekraft ikke akkurat slår an i befolkningen. Jeg må legge til at jeg ikke husker det selv, men da jeg var liten, inneholdt hjemmet både klistremerker og handlenett med «Atomkraft? Nei takk»-merke. Det var det mange hjem som gjorde. Det er derfor et noe skeivt bilde interpellanten presenterer når det framstilles som om alle, bare ikke miljøbevegelsen, er positive til kjernekraft. I denne saken er jeg sikker på at miljøbevegelsen har veldig store folkemengder i ryggen.

Sveriges erfaringer er interessante her, og mer rikholdige enn Fremskrittspartiets framstilling. Det kjempestore engasjementet i befolkningen i landet mot deponier i nærmiljøet som vi så i Sverige i mange år, er ikke et uttrykk for det kjente begrepet «not in my backyard», det er tvert imot et helt forståelig og svært ansvarlig standpunkt.

Jeg føler meg veldig sikker på at en debatt om bygging i Norge vil framkalle lignende reaksjoner og enga-

sjement. Jeg tror ikke en eneste kommune i Norge er klar eller villig til å lagre det svært farlige avfallet vi får fra kjernekraft. Det er i seg selv noe uansvarlig ved å dekke sin egen generasjons energibehov ved å ty til kraftkilder som skaper kjempefarlig avfall, avfall som framtidige generasjoner må bære ansvaret og frykten for, og det i lengre tid enn menneskelige sivilisasjoner så langt har eksistert. Det er enorme tidsperspektiver vi snakker om.

At andre gjør det, mener jeg og SV er et ikke-argument. Når vi skal gi vårt bidrag til å løse verdens klima- og energikrise, har vi et kjempepotensial for miljøvennlig energi som ministeren redegjorde veldig godt for. En dreining i forskningsinnsats vil føre til mindre ressurser til denne satsingen. Å slå fast det er ikke noe personlig angrep på dem som jobber med kjernefysikk i Norge, slik interpellanten nesten antydte i sitt innlegg. Det er tvert imot å holde fast på bl.a. de prioriteringene vi har gjort, og som representerer framtida, ikke bare klima- og energimessig, men også for mye av vår industri som gjelder fornybar energi til havs.

Til slutt: Jeg registrerer at det har vært en dreining i Fremskrittspartiets tilnærming til debatten om atomkraft, for nå sier representanten Solvik-Olsen at han ikke lenger ønsker å løfte en debatt om snarlig bygging av atomkraftverk i Norge. Det er ikke lenge siden Fremskrittspartiets fraksjon i energi- og miljøkomiteen hadde en annen innstilling enn det. Selv om representanten rister på hodet, er det jo slik at Tord Lien, f.eks., i 2008 tok til orde for bygging av atomkraftverk i Orkdal. Det falt ikke i veldig god jord i hjemfylket. Og det tror jeg ikke er noe unntak, det tror jeg er symptomatisk for enhver sak som innbefatter bygging av atomkraftverk. Det er ikke ønskelig, det er ikke populært, og det er heller ikke nødvendig i Norge. Det kan tvert imot vise seg å slå beina under langt viktigere satsinger for vår framtid.

Erling Sande (Sp) [20:49:13]: Det er ikkje tvil om at energibehovet i verda kjem til å auke. Det er heller ikkje tvil om at energiproduksjonen i verda må aukast. Dersom heile denne auken kjem i form av fossil energibruk, kan det få katastrofale konsekvensar for klimaet på jorda. Det rokkar likevel ikkje ved Senterpartiet si grunnholdning. Vi er imot at Noreg skal produsere energi basert på kjernekraft. Vi meiner at forskning på kjernekraft ikkje skal vere ei prioritert oppgåve. Vi bør prioritere hovudinnsatsen vår på andre område.

Dei som ynskjer å satse på kjernekraft, gløymer den alvorlege historia utbygging av kjernekraft har hatt. Ei rekkje alvorlege ulykker på atomkraftverk på 1980-talet bremsa opp utviklinga, bl.a. Three Mile Island-ulykka i 1979. Vidare vil dei fleste av oss hugse Tsjernobyl-ulykka i 1986, som ikkje berre ramma nærområda i dagens Ukraina, men òg Europa og Noreg. Dei to siste åra har det òg vore det vi kan kalle alvorlege hendingar ved atomkraftverka.

Dei som er tilhengarar av kjernekraft, vil peike på at det ikkje er denne typen fyrste-, andre- og tredjegerasjons kjernekraftverk vi skal satse på i framtida, og det har dei nok rett i. Teknologiske nyvinningar vil truleg sikre framtidige kjernekraftverk betre enn dagens. Det løyser like-

vel ikkje det grunnleggjande problemet knytt til avfall og sikkerheit. Det finst i dag ikkje nokon sikker måte å kvitte seg med brukt atomkjernebrensel på, og ingen metode for å ufarleggjere avfallet. Atomavfall kan berre lagrast, ikkje uskadeleggjerast. Nokre avfallsrestar skal haldast vekke frå menneske og natur i oppimot ufattelege 100 000 år. Altså: utfordringane blir leverte vidare til dei neste generasjonane, og menneske som enno ikkje er fødde, må bere byrda for det som er vår tids energiproduksjon. Dette står i direkte motstrid til Senterpartiet sin forvaltningstankegang.

Representanten Solvik-Olsen har peikt på rapporten frå Thoriumutvalet. Sjølv om thoriumavfall skulle trenge kortare lagringstid enn avfall frå tradisjonell kjernekraft, vil det ganske sikkert krevje lagring i lang tid framover. Thorium inneheld bl.a. to typar langleva radionuklidar med ei halveringstid på høvesvis 32 000 og 7 340 år. Dermed krev dette veldig langvarig lagring. Ulykker eller det at avfall kjem på avvegar, kan få katastrofale konsekvensar.

Atomkraftproduksjon overfører store utfordringar til generasjonane som kjem etter oss. Dette strir mot Senterpartiet sin ideologi. Senterpartiet si hovudinnvending mot kjernekraft er at det ikkje er berekraftig. Derimot har Noreg store og gode ressursar når det gjeld energi som faktisk er berekraftig. Det er nok å minne om debatten nyleg, då havenergilova blei vedteken. I tillegg har vi store ressursar og mykje kunnskap om vasskraft og bioenergi og mange nye former for energiproduksjon.

Eg har brukt dette innlegget til å streke under Senterpartiets motstand mot norsk kjernekraftproduksjon. Interpellanten har fokusert mest på forskning og utvikling. Ein kan finne argument for å forske på kjernekraft sjølv om ein ikkje har kjernekraftproduksjon, men igjen handlar politikk om å prioritere. Då må Noregs veg, etter Senterpartiets syn, vere å fokusere mest på dei fornybare energikjeldene som landet vårt er så rikt på – både når det gjeld produksjon, og når det gjeld forskning.

Vi må prioritere ressursane der vi verkeleg kan få uttelling og bli best. Det er ikkje på kjernekraft, men det er å hente ut det enorme potensialet vi har innanfor bio, vatn, vind og andre fornybare kjelder.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [20:53:38]: Dette ble dessverre en mer bedrøvelig debatt enn jeg hadde fryktet.

Spesielt merker jeg meg måten statsråden griper fatt i mitt innlegg på i sitt andre innlegg. Der griper han fatt i et halmstrå og vrir mitt budskap til å bli at jeg heller skal satse på kjernekraft enn på havvindmøller. Jeg tror jeg var ganske tydelig i mitt innlegg på at hvis det er noe jeg skal prioritere vekk, så er det meningsløs bruk av titalls milliarder kroner på Kårstø. En kan få veldig mye moro med hensyn til både havvindmøller, kjernekraft, vannkraft, bioenergi og geotermisk varme for de 10–27 milliarder kr Regjeringen vurderer å bruke der.

Jeg er enig i at fornybar energi skal være ett satsingsområde som vi har. Og det skal være et bredt satsingsområde, som gjelder både vann, vind, bioenergi, geotermisk energi og offshore vind. I morgen vil Fremskrittspartiet og resten av opposisjonen fremme et forslag om dette. Fremskrittspartiet og også andre i opposisjonen fremmet også

i forrige periode forslag om å få en strategi for offshore vindkraft. Det ble nedstemt av regjeringspartiene.

Jeg er, som sagt, veldig glad for det General Electric, GE, gjør. Men la oss ikke glemme at GE investerer i mange land i dag. Det er ikke bare i Norge de har annonsert satsingen. Vindturbinfabrikken blir ikke lagt til Norge, den blir lagt til England. Det er England som får den største investeringspotten fra GE i dag. Hovedforskningen på turbinene ble lagt til Tyskland, og så er det offshore delen som kommer til Norge. Det er langt fra en komplett struktur vi har. Det er en viktig del for Norge som en leverandørnæring.

Jeg viser igjen til at statsråden selv har sagt at han ikke tror det vil bli bygd kommersielle havvindmøller i Norge de neste ti årene. Det synes jeg også vi skal ta med i perspektivet.

Kloke hoder jobber internasjonalt. Vi trenger ikke å frykte ingeniørmangel dersom vi setter opp gode forskningsprosjekter. Det ser vi også innen petroleumsnæringen. Blant doktorgradsstudentene ved Universitetet i Stavanger er det vel to norske og 90–95 utenlandske. Det er ikke noe problem å rekruttere utenlandsk arbeidskraft når det gjelder verken havvindmøller, kjernekraft, petroleum eller vannkraft, hvis vi har de rette programmene.

Jeg nevnte oljeingeniører, ikke bare fordi de skal ha noe å leve av etter oljen – oljen skal være med oss ennå i flere generasjoner – men fordi de representerer en kompetanseklunge som kan videreutvikles, på samme måten som en har kompetanseklunger i industrien som utvikler solcellenæringen i Norge, og ikke politiske program. Det er ikke norske støtteordninger som har gjort at solceller er blitt en suksess i Norge, det er utenlandske.

Når det gjelder avfall, ser jeg at både Sverige og Finland har kommet veldig langt, mye lenger enn det representantene fra de rød-grønne partiene gir inntrykk av. Og det som også er oppsiktsvekkende, er at når det gjelder de nye lagringsgangene som de planlegger å bygge, tenker de ikke på å plombere de rommene, fordi de tenker at dette vil bli ressurser, dette vil bli råstoff, i neste generasjon.

Norge kan ikke vedta hva EU skal gjøre på kjernekraftsiden. Vi kan være med og bidra til at det de gjør, er tryggere, mer effektivt og gir mindre avfall. Det var mitt forsøk i denne debatten her, men jeg ser at jeg snakker for døve ører, bortsett fra for en god samarbeidspartner for framtiden.

Statsråd Terje Riis-Johansen [20:57:01]: Jeg tror ikke det er så mye å legge til fra min side.

Jeg tror debatten på en tydelig måte har vist at det er litt ulik vilje til å prioritere i denne salen. Noen av oss har en klar formening om at det trengs prioritering for å lykkes innenfor fornybar energi framover. Representanten Solvik-Olsen er uenig i at det er det prioriteringsdebatten må stå om i framtida. Det er i og for seg en ærlig sak, men jeg er helt overbevist om at vi kommer lengst i Norge med å prioritere tydelig innenfor de områdene hvor vi nå har god kompetanse, og hvor vi også har en plan om å videreutvikle energiproduksjonen i Norge framover.

Presidenten: Dermed er sak nr. 9 ferdigbehandlet.

Sak nr. 10 [20:57:50]

Interpellasjon fra representanten Ketil Solvik-Olsen til miljø- og utviklingsministeren:

«Norsk industri opplever global konkurranse. Særnorske CO₂-kostnader kan ikke videreføres kundene, da prisen settes globalt. Samtidig er vår industri blant verdens mest miljøvennlige. En sterk industriklynge, med innovative ingeniører og ledere, har utviklet produksjons- og rensemetoder som gjør at både energibruk og uønskede utslipp er blant verdens laveste. Mange av disse metodene er i seg selv blitt eksportprodukter. Norsk industri er åpenbart en del av løsningen for å redusere globale CO₂-utslipp, men særnorske CO₂-kostnader kan ødelegge konkurranseevnen. Industrien må vite at de i fremtiden ikke pålegges store ekstrakostnader i forhold til sine konkurrenter. Regjeringen signaliserer stadig at de ikke vil tildele gratis CO₂-kvoter etter 2012 – det skaper usikkerhet og nye investeringer utsettes, siden EU trolig går i motsatt retning.

Vil regjeringen sikre at norsk industri får et CO₂-regelverk på linje med EUs?»

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [20:59:10]: Jeg vil iallfall ha gode ambisjoner om at vi i denne debatten forholder oss til hverandres argumenter, om vi så er uenige, framfor å vri på det som er budskapet. Men la meg gå rett på sak.

Konkurranseevnen i norsk næringsliv og konkurranseevnen under et klimavotesystem er tema her. Dette er ingen form for utfordring av om en skal ha klimakvoter, eller om en skal ha mål om kutt. Det er også Fremskrittspartiet enig i. Spørsmålet er: Hvordan skal en innrette dette for å få best mulig resultat på kort og på lang sikt, både for verden og for Norge?

Kraftforedlende industri blir det største temaet her. Det er en betydelig eksportnæring i Norge. De kraftforedlende industribedriftene er viktige for sysselsetting og verdiskaping og er hjørnesteinsbedrifter mange steder i landet. Dette er en kapitalintensiv næring som må være langsiktig i sine investeringer, gjerne med en tidshorisont på 40–50 år, og den må ha forutsigbarhet. Den konkurrerer stort sett på det globale markedet.

Jeg har reist rundt i landet, og jeg har etter hvert besøkt de fleste kraftforedlende industribedrifter, fra Lista i sør til Finnfjord i nord. Det er mange temaer som opptar dem, f.eks. prisene på råstoff, som ofte er en global forutsetning som en ikke kan gjøre noe med, og alle konkurrentene blir gjenstand for de samme prissettingene.

Når det handler om arbeidskraft, er Norge et høykostland, men vi har en produktiv arbeidskraft som kan forsvare kostnadsnivået, og da er det helt greit. Det er to temaer som en stadig uttrykker bekymring for: Det ene er energi, som jeg ikke skal berøre her i særlig grad. Det andre er CO₂-kostnadene og rammebetingelsene for dette.

Denne næringen er eksponert i et internasjonalt marked – den lever på marginene. Aluminiumsnæringen har en pris på aluminium, uavhengig av utslipp og uavhengig av ressursbruk. Da kreves det en forutsigbarhet på en del kostnadsrammer. En del av innsatsfaktorene er, som

jeg har nevnt, gitt i verdensmarkedet, og en del er gitt av politiske myndigheter.

I forhold til CO₂-kvotemarkedet er det to ting som berører industrien. Det ene er kvotetildeling for deres direkte utslipp. Det andre er CO₂-kostnader som ligger i energiinnkjøpet. Jeg viser spesielt til det europeiske kraftmarkedet, der CO₂-kvotene til kullkraften bringer kraftprisene opp på en måte som bedrifter lokalisert utenfor EU ikke får i sine kraftpriser.

I denne debatten er jeg ikke ute etter at statsråden skal komme med konkrete tall på hvor mye en enkelt bedrift skal få tildelt av kvoter, hva prisen skal være, eller hvordan utviklingen skal være. Jeg er bare ute etter én enkelt ting, og det er en prinsipiell avklaring når det gjelder likebehandling i det norske systemet kontra i EU. Dette kan således være en veldig kort debatt. La meg likevel begrunne hvorfor jeg gjør det.

Det er fordi det har en sammenheng med historikken. Regjeringen har i mange sammenhenger skrytt av at man har det strengeste klimavoteregimet i verden. Da skulle man tro at det hadde noe å gjøre med at vi er de som klarer å kutte utslippene mest – at vi ikke bruker alle våre kvoter, men faktisk eliminerer en del av dem, og dermed kutter raskere enn det en hadde forutsatt. Men det er ikke det som er tilfellet.

Når man ser på hva som blir definert som et stramt klimavotesystem, eller som et offensivt klimavotesystem, handler det om hvor mye man tildeler gratis til industrien. Den norske regjeringen tildeler færre gratis kvoter til industrien enn det de konkurrerende bedriftene gjør.

Nå ble riktig nok ikke dette systemet så galt som det i utgangspunktet lå an til å bli, fordi Stortinget vedtok først klimavotelov én gang, med betydelige restriksjoner i Norge kontra i EU, men dette ble klaget inn til ESA. Den norske regjeringen tapte, og måtte mer eller mindre tildele kvoter til eksisterende industri for prosessutslipp, på nivå med EU – for energiutslipp, noe mindre.

Problemet ligger i at ny industri, etablert etter 2005, får ingen gratis kvoter av den norske regjering. Det er en favorisering av etablert industri, altså av de som har den gamle teknologien. De som kommer inn med ny teknologi, får et ekstra konkurransefortrinn. Ikke bare må de investere i kapital, men de får også en CO₂-kostnad som konkurrentene som eksisterer i Norge, ikke har. Det er et problem fordi ingen av disse industribedriftene har teknologi som er CO₂-fri.

Hvis man i aluminiumsnæringen kunne vise til at det finnes renseteknologi som er kommersielt tilgjengelig, og som kan eliminere utslipp, hadde det selvsagt vært et poeng, for da hadde man tvunget dem til å investere i renseteknologi umiddelbart. Men den teknologien finnes ikke. Selv om Elkem snakker om sine karbotermiske prosesser, snakker man om noe som gjerne kutter utslippene med 30 pst. – det er altså langt fram til man kutter dem 100 pst. Det gjør bare at man sementerer en industristruktur i Norge der de gamle overlever og de nye investerer andre steder.

Problemet er også at når man reinvesterer, investerer man andre steder. Da ender man opp med at man grad-

vis, med de vilkårene, bygger ned norsk industri. Det er et problem fordi etterspørselen etter de produktene som norsk industri leverer, ikke endrer seg på verdensmarkedet – den opprettholdes. Det betyr at konkurrenter i andre land vil få økt etterspørsel etter sin produksjon, vil ha grunnlag for å etablere nye produksjonslinjer – og dermed flytter man bare produksjonen, man flytter utslipp. Men man bedrer jo det norske regnskapet. Det virker dessverre som om det er det viktigste i denne saken. Det mener jeg absolutt ikke er det viktigste.

Det Regjeringen burde ha som utgangspunkt, er hva de globale konsekvensene av de nasjonale tiltakene er. Hvis norske tiltak gir både globale reduksjoner av CO₂-utslipp og nasjonale utslippsreduksjoner, er det positivt. Hvis et norsk tiltak gir norske utslippsreduksjoner med globale økninger, er det på ingen måte positivt. Det er det vi ser er konsekvensen hvis en holder fast ved det som er rammevilkårene.

Riktignok er det slik at vilkårene ikke har vart lenge nok til at det har begynt å få veldig synlige konsekvenser. Når man snakker med aktører i næringslivet, og i industrien, er det åpenbart at det er slik de tenker. Det er ingen som legger ned en bedrift over natten, men neste gang de skal reinvestere og neste gang de skal begynne å vedlikeholde, blir det et problem.

Senest i dag snakket jeg med en aktør i en større distribusjonsbedrift som viste til at når de, som nå er eid av et utenlandsk selskap, overtok denne fabrikk på Vestlandet, hadde tidligere eier over lang tid ikke hatt tro på bedriften og hadde sluttet å vedlikeholde den. De overtok noe som liknet på smelteverket i Nikel – ingenting fungerte. Men fordi de nå hadde et langsiktig perspektiv, hadde de gjennomført et omfattende moderniseringsprogram.

Det er selvsagt konsekvensen. Det første man gjør, er å slutte med vedlikeholdet fordi man vil kjøre bedriften inn i solnedgangen. Denne prinsipielle avklaringen som jeg etterlyser, er derfor svært viktig, for hvis de vet at de kan stole på at den norske regjering vil gi kvoter på samme nivå som man gjør i EU, kan kvotenivået egentlig være hva det vil, fordi de vet de får en likebehandling. Det betyr at marginene deres på CO₂ ikke er annerledes enn det konkurrentene har. Da trenger en ikke frykte for framtiden på akkurat det området.

Etter Stortingets spørretime for halvannen uke siden, et spørsmål om CO₂-kvotetildelingen av Kårstø, ble min bekymring ytterligere økt ved at statsråden sa at det er uten betydning for Kårstø om de får kvotene tildelt gratis, eller om de må kjøpe dem – i forhold til deres produksjonsplan. Det har informasjonssjefen på Kårstø avvist i media. Det er også et problem, for hvis den logikken skal gjelde for Kårstø, kan den like godt gjelde for all industri i Norge, nemlig at det betyr ingen ting om de får det gratis eller betaler for det. Men det betyr ganske mye. Hvis Kårstø skal kjøpe alle sine kvoter på det internasjonale markedet, er det en ekstra regning på 150 mill. kr som konkurrentene ikke har når de får det gratis. Det betyr noe for marginene. Det betyr noe for hvem som stopper produksjonen først når markedet blir dårlig.

I denne debatten er det mange som viser til at når in-

dustrien stenger i Norge, er det fordi konjunktorene er dårlige – vi kan ikke påvirke etterspørselen. Nei, det er helt riktig, og det er jeg helt enig i. Men Norge kan påvirke rammevilkårene og dermed lønnsomheten, marginene, som den norske industrien produserer under. Hvis vi har bedre marginer enn konkurrentene, er det konkurrentene som stenger ned først. Selv om etterspørselen går ned, betyr ikke det at alle kutter likt. Det er ikke et osthøvelkutt som fungerer i industrien. Det er en og en fabrikk, en og en produksjonslinje. Og dermed, hvis vi har bedre marginer for norsk industri, vil de kunne holde produksjonen lenger åpen, mens det er andre som blir svingproducentene. Derfor er dette så viktig.

Skal du få nyinvesteringer i norsk industri, må du ha de prinsipielle avklaringene. Jeg vil være helt enig i det argumentet som jeg tipper miljøvernministeren vil komme med, at det å måtte betale for kvotene er et større incentiv til å foreta kutt enn å få dem gratis. Det er jeg helt enig i. Men det prinsippet fungerer bare hvis alle gjør det likt. Når kun Norge gjør det og ikke konkurrentene, betyr det bare at staten får inntekter, industrien får dårligere marginer, og industrien flytter over tid ut av landet. Det er ikke fornuftig for klimaet, og det er ikke fornuftig for norsk industri.

Statsråd Erik Solheim [21:09:31]: Jeg vil først vise til at jeg har svart på et nokså identisk spørsmål fra Solvik-Olsen i en interpellasjon tidligere og en serie ganger svart på veldig parallelle spørsmål i ulike debatter. Spørsmålene er viktige, så det er greit at vi får rik anledning til å komme tilbake til det nå.

Solvik-Olsen innledet med å si at han nå ville søke å få et ordentlig svar og en skikkelig debatt, hvorpå han la inn i veldig mange deler av innlegget sitt noe som da jeg studerte til forberedende i sin tid, ble kalt å agitere mot stråmenn, nemlig holde opp posisjoner som ingen har, eller som politiske motstandere i hvert fall ikke har, for så å angripe dem med stor kraft og tyngde. Så hvis vi skal få den redelige debatten som Solvik-Olsen prisverdig tok til orde for, vil jeg anbefale at han følger opp i praksis.

Det grunnleggende i mitt svar, for å ta det innledningsvis, og som jeg har sagt veldig mange ganger før, er at det Norge skal gjøre, må baseres på at vi har full oversikt over hva EU gjør. Hva Norge skal gjøre? Det må på den ene siden være en balanse mellom det at vi ønsker et så offensivt kvotesystem som mulig, som så raskt som mulig driver fram teknologiske endringer i norsk næringsliv – det vil også være i norsk næringslivs langsiktige interesse – og på den annen side at betydelige deler av norsk næringsliv er i en veldig konkurranseutsatt posisjon, og derfor selvsagt ikke kan pålegges byrder som ikke konkurrerende nasjoners industri har. Ingen har noen interesse av å anlegge et kvotesystem som vil drive industri ut av Norge over til andre steder hvor utslippene ofte vil bli like store.

Prosessen knyttet til det reviderte kvotedirektivet og tilhørende rettssaker er omfattende og komplisert. Regjeringen følger derfor denne prosessen tett, med hyppige møter med EU i Brussel og andre steder om dette.

Mange av detaljene i regelverket under direktivet er

fortsatt ikke fastsatt i EU, og det er derfor for tidlig å si hvordan utfallet av endringene i direktivet vil slå ut både innad i EU og for Norge. En av detaljene som fortsatt ikke er fastsatt, er tildelingsreglene for vederlagsfrie kvoter. EU har besluttet å harmonisere reglene for tildeling av kvoter. EUs medlemsstater vil dermed miste retten til å bestemme hvor stor andel av kvotene som skal selges. Vi må ha en klar formening om hvordan direktivet vil slå ut i Norge før vi kan konkludere med hvordan direktivet skal tas inn i EØS-avtalen. Regjeringen er, som jeg sa, i dialog med Europakommisjonen når det gjelder dette spørsmålet.

Regjeringen har som kjent arbeidet for at EUs kvotesystem skulle baseres på at det ikke tildeles vederlagsfrie kvoter etter 2012. Vi har imidlertid også sagt at tildelingsreglene i Norge skal vurderes i lys av EUs politikk på området. Generelt er Regjeringen opptatt av å beholde miljø- og energieffektiv industri i Norge og Europa parallelt med utviklingen av kvotesystemet. Dette er blant de hensyn vi vil ta i arbeidet med det reviderte kvotedirektivet.

Kvotesystemet er kanskje Norges viktigste klimapolitiske virkemiddel. Det reviderte kvotedirektivet utvider omfanget av kvotesystemet fra 2013. Over 50 pst. av klimagassutslippene fra norsk territorium vil da være kvotepliktige. Dette er positivt, da forenser vil bli stilt overfor en kostnad for sine utslipp.

Som kjent har Regjeringen åpnet for å tildele vederlagsfrie kvoter i inneværende periode, fra 2008 til 2012. Bakgrunnen for dette var at vi ønsket å lette omstillingskostnadene for kvotepliktige virksomheter. Vederlagsfrie kvoter er en ren overføring til den utslippsintensive industrien i Norge. Gratiskvoter øker lønnsomheten til utslippsintensive aktiviteter, og gjør det mer lukrativt for eierne å investere i slike virksomheter. Dette går på bekostning av lønnsomheten til utslippsfrie virksomheter og øker kostnadene for samfunnet for øvrig.

På denne bakgrunn, at Regjeringen har ment at Norge ikke bør legge opp til fortsatt tildeling av vederlagsfrie kvoter etter 2012 i inneværende periode, bestemmer Norge fritt hvor stor andel av kvotene som skal selges. Denne friheten har Norge også anvendt. Om lag halvparten av de norske kvotene selges. Ingen andre land selger like stor andel av kvotene som Norge.

Vi ser nå at EU legger opp til en lengre omstillingsperiode enn det Regjeringen opprinnelig anså som nødvendig. I EU synes mange industribransjer å bli definert som antatt å være utsatt for karbonlekkasje. Disse bransjene vil få tildelt en stor andel gratiskvoter. Her er det selvsagt en betydelig forskjell, når dette skal overføres til Norge, mellom de norske næringsvirksomheter som er lite utsatt for konkurranse, og de som er ekstremt utsatt for konkurranse. En av grunnene til at vi har hatt en CO₂-avgift på oljeindustrien, er at den ikke har vært ansett som en særlig konkurranseutsatt bransje.

Petroleumsvirksomheten er basert på utvinning av naturressurser, og investeringer i næringen gir høyere avkastning enn i andre næringer. I dagens kvotesystem betaler selskapene på norsk sokkel for alle sine CO₂-kvoter uten at dette har gitt vesentlig reduksjon i nivået på de samlede investeringene og utvinningen på sokkelen. Full kvote-

plikt og CO₂-avgift har ført til teknologiutvikling og utløst tiltak som har gitt betydelige utslippsreduksjoner i norsk petroleumssektor. La meg legge til her at da CO₂-avgiften ble innført tidlig på 1990-tallet, var det altså en stor strid for næringen selv, som mente at dette ville påføre næringen en helt umulig kostnad. Nå er dette ansett som en dundrende suksess. Høyre og Arbeiderpartiet har slåss om hvem som egentlig hadde farskapet, og hvem som hadde morskapet til denne gigantiske suksessen i norsk miljøpolitikk. Jeg hørte Gro Harlem Brundtland hevde at hun var moren. Ikke lenge etterpå var Arne Sunde ute og fortalte at det var han som var faren. Det viser at det som ble ansett for vanskelig på ett tidspunkt, ofte blir ansett for mye enklere og en suksess på et senere tidspunkt. Men – og det vil være et viktig grunnlag for alle vurderinger – det er en fundamental forskjell på de mer og de mindre konkurranseutsatte delene av norsk næringsliv, norsk industri, når dette skal gjøres opp.

Regjeringens syn har vært at det ikke er behov for gratiskvoter i tiden etter 2012. Det er for tidlig å si hvordan det reviderte kvotedirektivet vil bli innlemmet i EØS-avtalen. Men en viktig del av totalvurderingen rundt direktivet er hvordan det vil påvirke industrien i Norge.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [21:16:08]: Det er riktig at jeg har tatt opp dette temaet før. Grunnen til at jeg tar det opp igjen, er at en jo ikke får klare svar.

Det er ikke snakk om å be om å få vite nøyaktig hvor nivået på tildelingene skal være, heller ikke hva prisen blir. Poenget er å få en bekreftelse fra Regjeringen, at de erkjenner at norsk konkurranseutsatt industri – og det er det jeg har snakket om, ikke lokal industri som ikke er utsatt for konkurranse fra utlandet – må få tildelt kvoter på de samme premisser og vilkår som i EU.

Det er riktig at det foregår prosesser i EU. Men jeg har ikke merket at det er noen land i EU som sier at de skal prøve å ha strengere vilkår enn det EU klarer å få til, snarere tvert imot. I disse landene pågår det en kamp hos dem som har en industri, om å sørge for at EUs regelverk tillater unntaksordninger for eksportindustrien til EU. For vi ser at uansett hvor mye en prøver å jobbe fram globale klimaavtaler, vil det være en overgangsperiode som sannsynligvis blir en smule lang, der industrien i Kina vil få uforholdsmessige konkurransefordeler hvis en har full kvoteplikt og tar kostnadene selv i EU, og de ikke har det i Kina eller i USA. Det er poenget.

Jeg klarte ikke i dette innlegget fra statsråden å høre at han var villig til å si at i prinsippet skal vi være like. Vi skal gjerne jobbe for at det blir strengest mulig, men det som EU bestemmer seg for, er også det som skal gjelde i Norge. Dette skulle vi, som han sa, se an. Det er der den politiske risikoen kommer inn, som næringslivet frykter mer enn noe annet, og som en fikk bekreftet da klimavoteloven første gang ble framlagt, og som ble opprettholdt selv om klimavoteloven andre gang ble forbedret. Men den ble opprettholdt for den nye industrien.

«Å agitere mot stråmenn», mente statsråden jeg holdt på med. Nei, jeg gjør ikke det. Statsrådets egen partifelle Inga Marte Thorkildsen snakket flere ganger i forrige

periode om at Norge etter 2012 ikke skulle gi gratiskvoter. Tore Nordtun fra Arbeiderpartiet sendte ut en pressemelding 21. august 2008, der han sa at Norge etter 2012 ikke bør ha gratiskvoter, og han håpet at EU la seg på det samme nivået. Han forutsatte det ikke, han bare håpet det. Det er en holdning som er livsfarlig for norsk industri.

Jeg vil også minne om at miljøvernminister Solheim i en spørretime i Stortinget 25. februar i 2009 ikke ville være med på noen unntaksregler for norsk industri, fordi man må ha en høy CO₂-kostnad for å unngå at man overinvesterer i norsk utslippsindustri. Ja, det er den holdningen som jeg frykter, at en ikke forstår at selv om man aldri så mye ønsker å redusere CO₂-utslippet, må man også ta hensyn til konkurransesituasjonen. Dagens kvotesystem er også nok til å se at en ikke likebehandler ny industri med eksisterende industri, eller ny industri i EU. Derfor ber jeg statsråden én gang til: Når vi er ferdig med å prøve å forhandle så strengt som mulig, må vi legge oss på det nivået som EU gjør.

Statsråd Erik Solheim [21:19:33]: Solvik-Olsen hevder at han ikke får svar, men det er jo, med all respekt, fordi han ikke hører etter. Det jeg har sagt nå veldig, veldig tydelig, er for det første: Vi skal vite hva EU gjør. Når EU har kommet med sitt opplegg, skal vi selvfølgelig respondere på det. Vi skal ta behørig hensyn til norsk næringsliv i den prosessen, slik at det ikke blir urimelige konkurransevridninger, som jeg oppfatter er Solvik-Olsens hovedanliggende, og at ikke norsk næringsliv skal komme i en situasjon hvor særnorske tiltak vil gjøre at de kommer i en helt umulig posisjon.

Ingen, og aller minst Regjeringen, er interessert i at vi skal få en utflagging av norsk industri som følge av en prosess som har det stikk motsatte formål, nemlig å bidra til at norsk industri blir mer konkurransedyktig fordi den er i forkant med å tilpasse seg en utvikling som vil komme overalt ellers, og som prisverdig også var en del av Solvik-Olsens egen interpellasjon, da han nettopp pekte på hvordan miljøteknologi og miljøtiltak har bidradd til at Norge er konkurransedyktig på viktige områder. På en god del områder er selve miljøteknologien nettopp det salgbare produktet som Norge er interessert i å markedsføre internasjonalt. La oss nå bare slå fast at vi skal ta behørig hensyn til norsk industri. Det er altså i industriens egen interesse, og, heldigvis, en stor del av norsk industri ser det selv og blir presset til å ta klimahensyn.

La meg også bare si at er det noe som imponerer meg veldig lite, er det Solvik-Olsens henvisning til at Kårstø ønsker gaver fra staten. Med all respekt: Jeg vet knapt noen næringsdrivende som ikke sier ja takk til en stor gave fra staten. Så at informasjonssjefen på Kårstø sier ja, vi vil gjerne ha en gave fra staten, imponerer ikke meg, i hvert fall. Jeg tror at den dagen Fremskrittspartiet kommer i regjering, hvis det skulle skje, og begynner å bli imponert over at deler av næringslivet gjerne vil ha gave fra staten, blir det fint lite penger igjen til folk flest.

Men igjen, for å gjenta og gjenta det som er hovedanliggende: Vi skal ha et kvotesystem som driver fram rask teknologisk endring, som gjør Norge til en miljømessig

spydspiss, men vi skal ikke gjøre det på en sån måte at det blir urimelige konkurransevridninger.

Torstein Rudihagen (A) [21:22:34]: Eg startar med å understreke at for Arbeidarpartiet er det ei klar målsetjing og sjølv sagt veldig viktig at vi har ein konkurransedyktig industri – ein konkurransedyktig kraftkrevjande industri – og eit konkurransedyktig næringsliv elles. Det handlar om arbeidsplassar, det handlar om verdiskaping, og det handlar om at både vi og verda elles har bruk for dei produktene som blir laga her. Og det er vår klare haldning at vi må skape verdiar før vi kan skape og dele.

Sjølv sagt stiller òg Arbeidarpartiet seg bak det som er Regjeringas målsetjing, at ein skal avvikle utdelinga av gratiskvotar etter 2012, men som statsråden har understreka, må dette vurderast i lys av det som blir EUs endelege politikk på det området. Det er vanskeleg å ha noka endeleg løysing på det no.

Dersom det er slik at Framstegspartiet meiner at vi ikkje skal stille krav til industrien, er eg eigentleg veldig ueinig. Det trur eg må vere misforstått politikk. Vi treng ikkje gå lenger tilbake enn til å sjå kva som skjedde i USA då den amerikanske bilindustrien dreiv med ei enorm lobbyverksemd mot miljøavgifter og pålegg på industrien. Under Bush-administrasjonen fekk dei òg veldig stort gjennomslag. Resultatet ser vi: Det er bilindustrien i USA som meir enn nokon annan har tapt på det, nettopp fordi dei no er komne på etterskot når det gjeld miljøvenlege bilar i forhold til konkurrentar.

Så desse krava til industrien handlar eigentleg ikkje berre om å redusere utsleppa, men det handlar rett og slett om at det å vere miljøvenleg i framtida vil vere eit pre i seg sjølv. Det vil vere eit konkurransefortrinn. Det handlar òg om det som òg statsråden understreka: å utvikle teknologien. Det handlar om å utvikle produktene, men teknologien i seg sjølv blir jo òg ein marknad. Både vi politikarar, og ikkje minst industrien, gjer oss sjølve ei bjørneteneste dersom ein ikkje stiller klare krav til dette. Dette er sjølv sagt òg industrien klar over, og derfor tek dei òg eigne initiativ.

Statsråden nemnde at da CO₂-avgifta blei innført på 1990-talet, var det ingen som «tok bølgen» for dette, men no er det tydelegvis veldig stor tilfredsheit med denne ordninga.

Så har eg lyst til å seie at når det gjeld konkurransekrafta i norsk industri og norsk næringsliv, er det ikkje eitt enkeltelement som er med på å bestemme det. Det er totaliteten av desse konkurransefaktorane som har påverknad, ikkje minst det samfunnet som ligg rundt næringslivet. Det er klart at Noreg er kjempegode på nokre områder. På andre område er vi dårlegare. Men så langt har vi ein totalitet som gjer at norsk industri er rimeleg konkurransedyktig. Og slik må det òg vere i framtida.

Heilt til slutt understrekar vi at vi skal ha ein konkurransedyktig og kraftkrevjande industri. Derfor må vi òg sørje for politisk å ha dei rammevilkåra som gjer oss konkurransedyktige, både i EU og i verda elles. Det vil vere Arbeidarpartiets klare politikk og haldning i tida framover.

Henning Skumsvoll (FrP) [21:26:41]: Mange norske bedrifter konkurrerer på det globale markedet og trenger konkurransedyktige rammevilkår. Fra bedriftene uttrykkes det bekymring for at energikostnader og CO₂-regelverk for industrien er betydelig høyere og strengere enn de er i konkurrentlandene. Dette har vi også hørt tidligere i dag.

I Norge leder industrien an i den teknologiske utviklingen innen energieffektive produksjonsprosesser for produksjon av metaller og materialer på mange områder. Forsvinner denne industrien, er de viktigste forutsetningene for å kunne gjennomføre banebrytende innovasjoner borte.

Etter mange års ansettelse i Elkem Aluminium Lista, nå Alcoa Lista, kjenner jeg denne industrien godt. Elkems egne ingeniører startet i slutten av 1980-årene på en forbedring av Søderberg-ovnene for aluminiumsproduksjon. I løpet av 10–15 år var hele verket bygget om til et moderne verk med utslipp som konkurrerer med den best tilgjengelige teknologien som finnes i dag. Resultatet ble at bedriften reduserte CO₂-utslippet med 350 000 tonn pr. år, tilsvarende 67 pst. Produksjonen er økt med 15 pst., mens bemanningen er redusert med 35 pst. i samme periode. De fleste andre utslipp som bedriften måles på, er redusert med opptil 90 pst. Teknologien er billig, og den er eksportert til mange verk i fire verdensdeler. Hadde ikke Elkems ingeniører stått på for innovasjonen, for å redusere utslippene, ville dette verket antakelig blitt lagt ned i 2011.

Tilsvarende produserer Elkem Solar silisium til solceller, og bruker halvparten så mye energi som med tradisjonell teknologi. Sammen med Alcoa bygger nå Elkem et storskala anlegg på Lista for å produsere aluminium med 30 pst. lavere energiforbruk og mulighet for netto utslippfri aluminiumsproduksjon ved at CO₂-avgassen kan benyttes til kjemisk produksjon eller energiproduksjon. Så det er helt klart at industrien arbeider hardt for å redusere utslippene. Men hvis betingelsene er forskjellige fra Europa for øvrig, er det vanskelig.

Jeg må også i dagens debatt nevne hva tidligere olje- og energiminister Åslaug Haga uttaler til Teknisk Ukeblad:

«Norsk kraftkrevende industri er basert på fornybar kraft, har tøffe miljøkrav og verdens beste teknologi. Det er meningsløst å flytte ut produksjonen fra Norge. Selv om det er bra for det nasjonale klimaregnskapet, er det ikke bra for det globale regnskapet.»

Dette er jeg helt enig med Åslaug Haga i. Jeg vil derfor utfordre statsråden på om han deler Åslaug Hagas uttalelser om at denne industrien er verdens reneste og bør forbli i Norge.

EU ser på karbonlekkasje som den største trusselen for sin industri i landene, og de reviderte sitt kvotehandelsdirektiv i desember 2008. Der går det fram at de to bærende elementene som har betydning for norsk industri, er at bedrifter utsatt for karbonlekkasje skal få tildelt opp til 100 pst. frikvoter for direkte CO₂-utslipp. Medlemsland kan gjennomføre finansielle tiltak overfor sektorer som er utsatt for karbonlekkasje som følge av kvotekostnader som videreføres gjennom kraftpris.

I Norge får den industrien kanskje 99 pst. av kraften fra vann, så vi skulle ikke pålagt industrien noen avgift for

CO₂. Den avgiften som blir innkrevd, går direkte inn til Statkraft og til staten. Så det er viktig at det føres en politikk der det blir lovt fra Regjeringen at man følger nøyaktig de samme – ikke bare tilnærmet like, men de samme – krav til kvotereguleringer, til frie kvoter, sånn at det ikke blir forskjell i utgiftene for norsk industri og for utenlandsk industri. Det er det industrien sitter og venter på. De har ingen forhåpninger om at det skal bli bedre i Norge. De er innovative, og de vil utvikle bedriftene sine, sånn at det blir minst mulig utslipp, men det må være identiske, like betingelser, ellers forsvinner den industrien.

Siri A. Meling (H) [21:31:57]: Jeg vil først av alt takke interpellanten Ketil Solvik-Olsen for at han har reist denne viktige debatten omkring rammebetingelser som betyr mye for Industri-Norge.

Prosessindustrien er faktisk Norges andre største eksportnæring. Samlet sett er den altså større enn eksportverdien av sjømat fra Norge, og det er som kjent ingen tilfeldighet at nettopp denne industriklyngen er stor. Tilgangen på billig energi har gitt oss et komparativt fortrinn. Mange bygder og steder oppover langs kysten vår er bygd opp nettopp med basis i energitilgang og den kraftforedlende industrien. Gjennom flere år og generasjoner har vi bygget en kompetanse rundt kraftforedlende industri som gjør at de i dag fremstår med den tyngden de gjør, både nasjonalt og internasjonalt. Denne kraftintensive industrien sysselsetter direkte ca. 28 000 mennesker i Norge, og vi vet at den ofte ligger i distriktene, gjerne i områder hvor alternative arbeidsplasser ikke nødvendigvis er hverdagskost.

Høyre er opptatt av verdiskaping. Vi er opptatt av at mennesker skal ha jobb i hele Norge, og vi er opptatt av å ta ut det potensialet vår kompetanse og komparative fortinn faktisk gir oss. Det er dette som skaper velferdsstaten og trygghet for hver enkelt av oss. Derfor er vi selvfølgelig også opptatt av rammebetingelsene for vår prosessindustri.

Dette er en bransje som hovedsakelig konkurrerer på et globalt marked, hvor prisene også settes globalt. Det er med andre ord en industri som er vant til å konkurrere hver eneste dag, og disse vet at de hele tiden må være proaktive i forhold til det å kunne levere de beste produktene til en best mulig pris for kundene. De vet også at de må videreutvikle seg for å holde posisjonen som ledende aktører. En slik bransje er avhengig av mest mulig konkurransedyktige rammebetingelser i forhold til sine konkurrenter.

Denne industrien fremstår i dag som blant de aktører med den mest miljøvennlige produksjonen som følge av at produksjonen i stor grad er basert på vannkraft, men også fordi vi i Norge har vært flinke til å stille krav om miljøvennlig produksjon, og industrien har vært tilsvarende flink til å innrette seg deretter. Dette innebærer at f.eks. innenfor produksjon av aluminium betyr dette et miljøbidrag jo mer aluminium Norge faktisk kan produsere. Dette er et produkt vi vet verden etter all sannsynlighet bare vil etterspørre i økende grad. Her vil vår industri kunne gi signifikante bidrag til miljøet fordi en eksport av dette stoffet på mange måter kan sies å være eksport av ren fornybar vannkraft i fast form. Dette innebærer at vår aluminium-

og metallurgikompetanse kan bidra til å møte de globale energi- og klimautfordringene, og næringen har ambisjoner innenfor dette området. Næringen mener å kunne redusere sine utslipp og bruke mindre energi, den kan hjelpe sine kunder til å redusere sine utslipp og til å bli mer energieffektive. Sist, men ikke minst satses det i betydelig grad på gjenvinning av aluminium, og dette tar bare 5 pst. av energiinnsatsen i forhold til første gangs produksjon av dette metallet.

Klimautfordringen er global, og dette innebærer i praksis at vi i Norge, så vel som i andre land, er tjent med lavest mulig utslipp av klimagasser. Da er det fra Høyres ståsted en enkel erkjennelse å kunne si at vi på ingen måte løser klimautfordringen ved å flytte produksjon fra Norge til andre land, gjerne land med mindre krav til miljøvennlig produksjon, såkalt karbonflukt. Skjer dette med vår prosessindustri, har vi tapt på alle fronter.

Først og fremst har miljøet tapt fordi en flytting av produksjonen sannsynligvis utelukkende vil skje til deler av verden med mindre krav til miljøvennlig produksjon.

Dernest taper vi arbeidsplasser og kompetanse. Dette vil sannsynligvis først og fremst ramme Distrikts-Norge og en del lokalsamfunn hvor prosessindustribedriften gjerne er en hjørnesteinsbedrift.

For det tredje så taper samfunnet skatte- og avgiftsinntekter.

Alle disse tre forholdene er alvorlige nok i seg selv, og selvfølgelig enda mer dramatiske når de opptrer samtidig.

Høyres linje i disse spørsmålene, enten det dreier seg om kvoteregimer, eller ved at det nå kan åpne seg en mulighet for statsstøtte innad i EU, er at vi mener det vil være naturlig at Norge og norske myndigheter legger seg på linje med EU i disse spørsmålene. EU representerer våre nærmeste konkurrentland og har også en del egen industri innenfor dette området.

Jeg vil presisere at dette gjelder den delen av prosessindustrien som leverer globale produkter, og som konkurrerer globalt. Det er denne industrien vi må sørge for har en konkurransenøytralitet i forhold til de ordninger som EU velger å benytte seg av.

EU etablerer nå et kvotehandelssystem for 2013–2020 og synes å være enige om at kvotehandel vil forbli det avgjørende virkemiddelet i klimapolitikken. Videre er de fokusert på at karbonlekkasje må unngås, og at industri som er særlig eksponert for karbonlekkasje, skal tildeles opptil 100 pst. frikvoter for direkte kvotekostnader. Kommisjonen åpner også for at medlemslandene skal kunne kompensere for indirekte utslipp.

Alf Egil Holmelid (SV) [21:37:17]: Eg hadde ikkje tenkt å ta ordet i denne debatten, men det er eit spørsmål som har vore nemnt av fleire, der eg trur det kan vere behov for å gjere nokre presiseringar.

Det er det at EUs kvoteregime inneheld to element. Det eine er kvoteregimet, og det andre er det som mange kallar ei CO₂-avgift på straum. Men det er ikkje det vi snakkar om. Det vi snakkar om i Noreg, er ikkje CO₂-avgift på elektrisk straum. Det vi snakkar om, er marknadspris som endrar seg i EU på grunn av CO₂-regimet på kolkraftver-

ka. Dette kjem gjennom den frie marknaden som Framstegspartiet og andre er så veldig for, slår inn i den norske kraftmarknaden og fører til ein høgare pris på straum.

Det som er poenget, er at det i EUs kvotedirektiv står at det enkelte landet kan velje ulike ordningar for å kompensere for auka kraftpris. Det er ei av årsakene til at det i dag ikkje er mogleg å seie kva for regime Noreg skal leggje seg på. Vi kan oppleve at dei ulike landa i EU handterer dette på forskjellige måtar. Det vil i dag vere umogleg å seie at vi skal gjere som EU, når vi veit at dei ulike landa i EU kan gjere forskjellige ting.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [21:38:52]: Jeg klarer ikke helt å se relevansen til det siste innlegget i forhold til verken Framstegspartiets eller Høyres innlegg i denne salen. Vi har snakket om tildeling av kvoter til direkte utslipp, så jeg er helt innforstått med den beskrivelsen en kommer med.

Poenget er jo at Norge i så tilfelle må si at vi legger oss på de beste nivåene EU har, når en ser hva de tillater. Det er der jeg mener at statsråden kommer med tåketale. Jeg er ikke ute etter festtaler om hvor viktig norsk industri er. Det har vi hørt mange ganger. Jeg er ute etter en erkjennelse av at vi skal gi de samme vilkårene for tildeling som det en får i EU.

Statsråden sier at han skal se på hva som legges fram, og respondere på det. Det er ikke det samme som å gi en prinsipiell avklaring. Når vi ser hvordan han forholder seg til Kårstø, har han ikke gitt like konkurransevilkår. Når vi ser at han i talen her har skrytt av at han har solgt mye mer kvoter enn det de andre landene har gjort, er det et uttrykk for at han ikke ser på behovet for å tildele samme mengde kvoter til norsk industri som det en gir til tilsvarende EU-industri.

Men la meg stille statsråden et spørsmål: Mener statsråden at dagens klimakvotelov har samme konkurransevilkår for ny industri i Norge som det er for ny industri i EU? Hvis svaret hans er ja, blir jeg sterkt bekymret, for da står han relativt alene i det spørsmålet. Hvis svaret er nei, er det betryggende, for da har han innsett at den norske klimakvoteloven er konkurransevridende for norsk industri. Jeg blir likevel litt bekymret over hvorfor de med åpne øyne valgte å innføre det. Det nytter ikke bare å si at en er for norsk industri, når rammevilkårene en gir på dette området, ikke reflekterer at konkurransevnen også skal gjøre at det er mulig å investere og gi trygghet for investeringer i Norge. Når statsråden ser på kvotetildeling som en gave fra staten, fra skattebetalerne, vitner det om en feil holdning som bygger opp under min bekymring. Staten har jo ikke gått ut og kjøpt disse kvotene av noen. Staten har fått dem tildelt vederlagsfritt gjennom Kyoto-protokollen, i tråd med de utslippsrestriksjoner vi har fått gjennom Kyotoprotokollen. Så en kan gjerne si at dette er tapte inntekter – at Solheim ikke får lov å selge dem på EUs kvotemarked. Det er faktisk ikke noe som skattebetalerne må finansiere, men det er snakk om at staten tar inntektene istedenfor å la industrien slippe kostnaden. Det er det vi snakker om. Det er det EU har forstått – at det å pålegge industrien en kostnad ved å tvinge den til

å kjøpe flere kvoter enn konkurrentene trenger, vrir konkurransen, og det er uheldig. En kan snakke så mye en vil om at vi skal stimulere til å utvikle teknologi – jeg har stilt flere spørsmål til Regjeringen om å tildele enda flere kvoter gratis hvis industrien forplikter seg til tiltak, i tråd med det norsk industri selv har foreslått. Det blir en annen skål.

Poenget er å sikre den prinsipielle avklaringen når det gjelder likebehandling. Kan statsråden si hvordan han da forholder seg til dagens kvoteregime og se på konkurransevilkårene?

Presidenten: Presidenten vil bemerke at «tåketale» er et parlamentarisk uttrykk i denne sal.

Statsråd Erik Solheim [21:42:12]: Jeg kan glede presidenten med at jeg har hørt atskillig verre fra Solvik-Olsen enn akkurat «tåketale».

La meg konsentrere meg om det jeg oppfatter som fire gode innlegg i debatten – fra Torstein Rudihagen, fra Alf Egil Holmelid, fra Siri A. Meling og fra Henning Skumsvoll – og jeg vil konsentrere meg om de to fra opposisjonen. Jeg oppfattet at alle disse fire innleggene hadde én ting til felles, nemlig at vi alle ønsker at norsk konkurranseutsatt industri skal bli i Norge. Det er ingen miljøgevinst om norsk industri blir utkonkurrert. De samme utslippene kommer ofte med dårligere teknologi et annet sted på kloden. Det er grunnlaget for hele det arbeidet vi driver.

Meling nyanserte dette, slik jeg oppfattet henne, på en etter min mening veldig klok måte – det er mulig jeg legger litt for mye i det – ved nettopp å vektlegge forskjellen mellom den konkurranseutsatte delen av industrien og den industrien som ikke er like konkurranseutsatt. Det kan knapt være tvil om at petroleumsvirksomhet ikke er like konkurranseutsatt som aluminiumsindustri. Det er også forskjell mellom konkurranseutsatt industri og industri som opererer på et globalt marked, men som er lite konkurranseutsatt, og industri som konkurrerer på et hjemmemarked uten vesentlig konkurranse. Alt dette skal vi selvsagt gå opp, men – igjen – med den dobbelte målsetting: å beholde industri i Norge og samtidig få til en raskest mulig omstilling i miljøvennlig retning.

Dette ble veldig godt illustrert av Skumsvoll og for så vidt av Meling også. Skumsvoll trakk fram to glitrende eksempler på omstilling i norsk industri. Aluminiumsindustrien er et godt eksempel på en industri som har omstilt seg raskt. Den er langt mer miljøvennlig enn hva den var, og, slik jeg oppfatter det, også mer miljøvennlig enn i veldig mange andre land. Det er i all hovedsak et miljøvennlig produkt. Dette ble skildret godt – det har vært en betydelig grad av omstilling.

Et enda klarere eksempel på omstilling er Elkem Solar, som ble nevnt her. Jeg var selv på åpningen av den bedriften, som har basis i en lang norsk, historisk tradisjon med silisiumteknologi i en klynge – som var et uttrykk som ble brukt – av kunnskap, men med pionerer som var i stand til å ta i bruk dette for å lage – ikke det gamle produktet, men et helt nytt produkt. Norsk aluminiumsindustri og, enda mer, norsk solindustri vil fremmes av at vi

klarer å få til et sterkest mulig globalt marked for miljøteknologiske produkter. Jo større det volumet og det markedet blir internasjonalt, jo raskere det utvikler seg, og jo mer Norge bidrar til den utviklingen, jo mer vil det fremme den delen av norsk industri og næringsliv – og den er betydelig – som nettopp har tatt den omstillingsoppgaven som Skumsvoll så godt skildret.

Presidenten: Da er sak nr. 10 ferdigbehandlet.

Sak nr. 11 [21:45:15]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 160/2009 av 4. desember 2009 om innlemmelse i EØS-avtalen av rådsforordning nr. 2062/94 om opprettelse av et europeisk kontor for sikkerhet og helse på arbeidsplassen (Bilbao-kontoret) (Innst. 201 S (2009–2010), jf. Prop. 71 S (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 2701)

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Stortinget er da klart til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram 34 forslag.

Det er:

- forslagene nr. 1–13, fra Tord Lien på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 14–16, fra Tord Lien på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre
- forslagene nr. 17 og 18, fra Tord Lien på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslagene nr. 19–23, fra Tord Lien på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 24 og 25, fra Elisabeth Aspaker på vegne av Høyre
- forslagene nr. 26 og 27, fra Dagrun Eriksen på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 29–33, fra Trine Skei Grande på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 34, fra Trine Skei Grande på vegne av Venstre
- forslag nr. 35, fra Truls Wickholm på vegne av Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet

Forslagene nr. 1–27 er inn tatt i innstillingen, mens forslagene nr. 29–35 er omdelt i salen.

Presidenten gjør oppmerksom på at forslag nr. 28, fra Venstre ikke er tatt opp.

Det voteres først over forslag nr. 34, fra Venstre.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen stadfeste at lærerutdan-

ningen skal utvides til fem år, og at dette skal tre i kraft i 2014.»

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 98 mot 2 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.54.42)

Presidenten: Det voteses så over forslagene nr. 26, 27 og 33 fra Kristelig Folkeparti og Venstre.

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre opplæringsloven slik at de som ønsker å fullføre videregående opplæring, får en rett til slik utdanning uavhengig av alder.»

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om å utvide studiestøtten til 11 måneder fra og med høsten 2011.»

Forslag nr. 33 lyder:

«Stortinget ber regjeringen avsette søkbare prosjektmidler for å bedre koordineringen mellom barnevern, helsetjeneste og skole rundt den enkelte elev, samt å styrke satsingen på skolehelsetjenesten.»

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 93 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.55.03)

Presidenten: Det voteses så over forslagene nr. 29 og 30, fra Kristelig Folkeparti og Venstre.

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med en opptrappingsplan knyttet til å lokalisere mer spesialpedagogisk kompetanse til den enkelte skole.»

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å forsterke satsingen på videreutdanning av lærere fra og med Revidert nasjonalbudsjett 2010. Målet må være at alle lærere i alle fag får fornyet sin kompetanse ved jevne mellomrom.» Høyre har varslet at de vil støtte disse forslagene.

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 78 mot 23 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.55.26)

Presidenten: Det voteses så over forslagene nr. 31 og 32, fra Kristelig Folkeparti og Venstre.

Forslag nr. 31 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest komme tilbake til Stortinget med konkrete tiltak for å redusere byråkratiet i norsk skole, blant annet basert på Tidsbrukutvalgets arbeid.»

Forslag nr. 32 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om i større grad å legge til rette for at andre yrkesgrupper, for eksempel helse- og omsorgsarbeidere, kan trekkes inn i skolen.»

Fremskrittspartiet og Høyre har varslet at de vil støtte disse forslagene.

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 54 mot 47 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.55.52)

Presidenten: Det voteses så over forslagene nr. 24 og 25, fra Høyre.

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre og innskjerpe reglene for alt fravær og innføre minstekrav til deltagelse for å ha rett til karakterer i et fag.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen holde fast ved dagens krav til generell studiekompetanse. Voksne som har fullført yrkesfag og som vil gå videre til høyere utdanning, skal gis tilbud om påbyggingskurs uten øvre aldersgrense.»

Votering:

Forslagene fra Høyre ble med 84 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.56.15)

Presidenten: Det voteses så over forslagene nr. 19–23, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til endring av opplæringsloven § 8-2 første ledd tredje punktum, slik at forbudet mot faglig nivådeling av klasser eller basisgrupper oppheves.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med hvordan nasjonale kompetansemål for overgang mellom barne- og ungdomstrinnet kan utformes, og eventuelle tiltak som skal igangsettes dersom disse ikke er oppnådd.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre de nødvendige endringer i forskrifter om nasjonale prøver slik at de kan gjennomføres i 4. og 7. klasse på grunnskolen.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre de nødvendige forskriftsendringer, og om nødvendig komme tilbake til Stortinget i budsjett- eller lovsak, for å gjøre de endringer som skal til for å sikre at elever som har dokumentert oppfylt kompetansemål i basisfagene for grunnskolen, kan få undervisning i de samme basisfagene på videregående skole.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre de nødvendige forskriftsendringer, og om nødvendig komme tilbake til Stortinget i budsjett- eller lovsak, for å gjøre de endringer som klargjør at fylkeskommunene har ansvaret for å finansiere videregående utdanning, også når elevene er i ungdomsskolealder.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 76 mot 25 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.56.37)

Presidenten: Det voteres så over forslagene nr. 17 og 18, fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre en styrking i kvalitet og kapasitet i landets fagskoler, om nødvendig gjennom å tilbakeføre finansieringsansvaret til staten.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en finansieringsmodell som sikrer fleksibilitet i tilbudet og likebehandling av offentlig godkjente fagskoler, og legge frem en sak om dette for Stortinget.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 59 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.56.57)

Presidenten: Det voteres så over forslagene nr. 14–16, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre.

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide egne læreplaner for yrkesfagene i den videregående skolen.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre privatskoleloven og tillate bransjedrevne opplæringsløp i hele eller deler av yrkesfagene, og stimulere til nye samarbeidsmodeller mellom bransjeorganisasjoner og den offentlige skolen.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre lik rett til utdanning gjennom å endre studiestøttesystemet slik at tillegslånet til studieavgifter for studenter ved private in-

stitusjoner i større grad kan omgjøres til stipend dersom eksamen er bestått og det skjer innen normert tid.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre ble med 58 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.57.18)

Presidenten: Det voteres så over forslagene nr. 1–13, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig legge fram for Stortinget en forpliktende opptrappingsplan for forskerrekuttering. Antall stillinger i opptrappingsplanen skal være i tråd med beregninger knyttet til at den statlige forskningsinnsatsen minst skal utgjøre 1 pst. av BNP innen 2013.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en egen sak om rekrutteringsstrategi for vitenskapelige stillinger ved universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter. Et viktig element i en slik strategi vil være å redusere midlertidigheten i universitets- og høyskolesektoren, samt å sikre tilfredsstillende finansiering av stipendiatstillinger.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere tiltak for bedre kvalitet og struktur innen maritim opplæring og utdanning, og legge saken frem for Stortinget.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for å heve kvaliteten og styrke satsingen på rådgivningstjenesten.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen lage et rekrutteringsprogram for å motivere erfarne fagfolk til å skaffe seg pedagogisk tilleggskompetanse og bli lærere i yrkesfag.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvide tilbudet om praksisbrev til å bli en nasjonal ordning.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen tillate alternative opplæringsløp som for eksempel opplæringsprogrammer i bedrift for elever.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan utviklingshemmede kan få sikret sine rettigheter i henhold til opplæringsloven.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for å utvide tilbudet om kombinasjonen Tekniske og Allmenne Fag (TAF) slik at det blir et alternativ for elever i hele landet.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreutvikle fagskole-

tilbudet og anerkjenne disse skolene som et godt alternativ til annen høyere utdanning for fagfolk som ønsker videre spesialisering i faget sitt.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre det mulig å kombinere fagskoleutdanning med teori som kvalifiserer til høyere utdanning og utvikle flere muligheter for spesiell studiekompetanse innen flere fag (Y-veien).»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, med en konkret opptrappingsplan med hensyn til forventet økning i søkertall, nye studieplasser og finansieringen av disse.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at studenter får tilgang til samme låne- og stipendordninger for «freshman year» i USA og første år av bachelorgrad i ikke-vestlige land som for annen høyere utdanning tatt i utlandet.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 53 mot 48 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift 21.57.38)

Presidenten: Det voteses så over forslag nr. 35, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere tiltak som kan motvirke dagens kjønnsdelte arbeidsmarked og øke jenters og gutters reelle muligheter til å ta i bruk egne talenter gjennom utradisjonelle utdannings- og yrkesvalg.»

Høyre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil støtte dette forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble bifalt med 75 mot 25 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 21.58.06)

Komiteen hadde innstilt:

St.meld. nr. 44 (2008–2009) – om utdanningslinja – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:4 S (2009–2010) – representantforslag fra Abid Q. Raja og Trine Skei Grande om forsterket innsats mot frafall i skolen – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:52 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Elisabeth Aspaker, Svein Harberg og Henning Warloe om nye læreplaner og mer fleksible opplæringsløp for yrkesfagene – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Sak nr. 4 er utsatt.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten har representanten Harald T. Nesvik satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre.

Forslaget lyder:

«Stortinget gir regjeringen fullmakt til helt eller delvis å avvikle eierskapet i SAS AB ved salg eller ved å inngå i kommersielle, industrielle omorganiseringer.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 58 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.59.23)

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet på SAS ABs generalforsamling kan stemme for en fullmakt til styret til å ta opp et konvertibelt obligasjonslån på inntil 2 mrd. SEK.

II

Stortinget samtykker i at statens eierandel i SAS kan reduseres til 12,3 pst. ved en eventuell fremtidig konvertering av obligasjonslånet til aksjekapital i selskapet.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt:

I

I statsbudsjettet for 2010 gjøres det følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
950	96	Forvaltning av statlig eierskap Aksjer, bevilges med	580 000 000

II

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet kan overskride bevilgningen over kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 96 Aksjer, som følge av endringer i valutakurs og mindre endringer i endelig fastsatt emisjonsbeløp.

Presidenten: Presidenten regner med at Fremskrittspartiet og Høyre vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 58 mot 43 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.00.26)

Presidenten: I sakene nr. 7, 8, 9 og 10 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 11

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 160/2009 av 4. desember 2009 om inn-

lemmelse i EØS-avtalen av rådsforordning nr. 2062/94 om opprettelse av et europeisk kontor for sikkerhet og helse på arbeidsplassen (Bilbao-kontoret).

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 12 [22:01:08]

Referat

- (275) Melding for 2009 fra Sivilombudsmannen (Stortingets ombudsmann for forvaltningen) (Dokument 4 (2009–2010))

Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.

- (276) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Bakke Jensen, Svein Flåtten, Elisabeth Røbekk Nørve og Bjørn Lødemel om en strategi for norsk bergindustri (Dokument 8:100 S (2009–2010))

Enst.: Sendes næringskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet 22.02.